

ΥΠΟΜΝΗΜΑ¹

ΠΕΡΙ ΜΙΚΡΑΣ ΤΙΝΟΣ ΤΟΥ ΑΛΦΑΒΗΤΟΥ ΜΑΣ ΔΙΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΣ ΠΡΟΣ ΑΠΟΔΟΣΙΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΞΕΝΙΚΩΝ ΦΘΟΓΓΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΤΟ Ο ΠΡΟΤΕΙΝΩ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΝ ΦΩΝΗΤΙΚΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ

Διὰ τῆς πραγματείας μου ταύτης ἀποτολμῶ νὰ ὑποδείξω τὴν ἐπιβεβλημένην πλέον κατ' ἐμὲ θεραπείαν ἀνάγκης, ἣτις δὲν δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ διὰ τοῦ νῦν ἐν χρήσει ἀλφαβήτου ἡμῶν, ἐφ' ὅσον δὲν ἤθελε τοῦτο ἐλαφρῶς διαρρυθμισθῆ, χωρὶς ὅμως προσθήκης τινὸς νέων εἰς αὐτὸ γραμμάτων, εἴτε ἀπὸ τοῦ λατινικοῦ ἀλφαβήτου λαμβανομένων, εἴτε ἰδιοσχημῶν.

Ἵνα δὲ σαφέστερος ἀποβῶ, εὐθύς ἀπὸ τοῦδε ἐπεξηγῶ καὶ τονίζω, ὅτι τὴν τοιαύτην τοῦ ἀλφαβήτου μας διαρρυθμίσειν οὐδαμῶς τὴν ἐννοῶ ὡς τροποποιήσιν αὐτοῦ ἢ ὡς καθ' οἰονδήποτε τρόπον μεταβολὴν του. Ἐπεζήτησα ἀπλῶς καὶ μόνον τὴν διὰ γραμμάτων ΠΑΡΑΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ εἴτε ΒΟΗΘΗΤΙΚΩΝ ἐνίσχυσιν τοῦ ἀλφαβήτου μας πρὸς καταρτισμὸν ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΥ ΦΩΝΗΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ δι' ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ μόνον διὰ τοιούτων, ἵνα καθίσταται δι' αὐτοῦ δυνατὴ, παραστατικῶς καὶ περιστατικῶς, ἢ γραπτῇ τῶν ξενικῶν φθόγγων ἀπόδοσις.

Θὰ συνιστῶσι, δηλαδή, τὸ ὁ διὰ τὴν γλῶσσαν μας προτείνω «*Ἀλφαβητικὸν Σύστημα*» δύο κατηγορίαι γραπτῶν σημείων:

Πρῶτον, τὰ εἰκοσιτέσσαρα γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου μας, τὸ ὁποῖον θὰ παραμείνῃ ἄθικτον διὰ νὰ ἀποδίδῃ γραπτῶς, ὡς καὶ μέχρι τοῦδε, πάσας τῆς γλώσσης μας τὰς λέξεις, τόσον τὰς ἀκραιφνῶς ἑλληνικὰς ὅσον καὶ τὰς ξενικὰς τὴν καταγωγὴν, ἐκεῖνας δηλαδή αἵτινες εἰς τὴν ὁμιλουμένην μας παρεισφρόησασαι, ἔχουν ἀποκτήσει οὐχ ἥτιον τὴν, διὰ πολιτογραφησεῶς των οἰονεῖ, ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν, ἣν μακροαίων ἐν τῷ λόγῳ χρῆσις των ἐκύρωσεν. Οὕτω ἢ γραφῆ λέξεων ὡς αἱ *μπαμπᾶς, μπάρμπας, γιαγιά, τσάτσα, γκέμι* οὐδόλως πρόκειται, οὐδὲ θὰ ἔπρεπε, ἀπὸ τοῦ προτεινομένου συστήματός μου νὰ ἐπηρεασθῆ, διὸ καὶ θὰ γράφονται αὐταὶ ὡς καὶ μέχρι τοῦδε γράφονται.

Δεύτερον, τὰ δέκα ὀκτὼ ΠΑΡΑΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ἢ ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ γράμματα, ἅπαντα

¹) Ὑπεβλήθη τῇ Ἀκαδημίᾳ τὴν 17 Σεπτεμβρίου 1939 καὶ ἐπρωτοκολλήθη παρ' αὐτῇ ὑπ' ἀρ. 13030. Κατὰ δὲ τὴν συνεδρίαν τῆς 7ης Δεκεμβρίου 1939 ὁ κ. Λυκούδης ἀνεκοίνωσε περίληψιν τοῦ ὑπομνήματός του τούτου.

τοῦ ἀλφαβήτου μας ἐξ ἴσου, πλὴν συμβατικῶς σεσημασμένα, πρὸς καταδῆλωσιν τῆς μεταπτώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ φθόγγου των εἰς ξενικὸν φθόγγον ἀλλὰ συγγενῆ τοῦ ἑλληνικοῦ. Ταῦτα ὅμως οὐδόλως θέλουσιν ἐπηρεάσει τὴν γραφὴν τῆς γλώσσης μας: θὰ παραμένωσιν ἐν ἐφεδρείᾳ, διὰ τὰ ἐπιστρατεύονται μόνον ὡσάντις παρίσταται ἀνάγκη γραπτῆς ἀποδόσεως ξενικῆς λέξεως, ὅποτε θὰ ἐνισχύουν τὰ οἰκεία γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου μας, τὸ ὁποῖον μόνον του δὲν ἐνέχει τὴν τοιαύτην φθογογαποδοτικὴν ἰκανότητα. Ἄλλὰ τότε πλεόν, τὸ «*Ἀλφαβητικὸν φωνητικὸν σύστημα*» τῆς γλώσσης μας θὰ παρατάσῃ μέτωπον 42 γραπτῶν φθόγγων καὶ θὰ δύναται νὰ ὑπερνικᾷ πᾶσαν σχεδὸν δυσχέρειαν διὰ τὴν ἑλληνιστὶ γραφὴν πάσης ξενικῆς λέξεως, γραφὴν ὅμως ἐπιτρέπουσαν τὴν, κατὰ τὸ δυνατὸν καλλιτέραν, ἀπόδοσιν τῆς προφορᾶς τῆς ὑπὸ τοῦ ἀναγνώσαντος ταύτην. Ἄνευ τοιοῦτου φωνητικοῦ ἀλφαβητικοῦ συστήματος θὰ καθίσταται ἀδύνατος ἡ γραπτὴ ἀπόδοσις καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης ἀνάγνωσις ξενικῶν λέξεων, λ. χ. Béranger, Chateaubriand, Euler Malborough, Mogadiscio καὶ θὰ ἐξακολουθῶμεν νὰ γράφωμεν τὸν David Νταβιντ καὶ τὸ Danzig Ντάνσινγκ¹.

Σπεύδω ἐπίσης ἀπὸ τοῦδε νὰ προκαταλάβω τὴν ἐνδεχομένην σχηματισθησομένην προκατάληψιν, ὅτι τάχα ἡ ἐκμάθησις καὶ ἡ ἀπόδοσις δεκαοκτὼ ξενικῶν φθόγγων θὰ εἶναι τι τὸ δύσπεπτον. Πᾶν ἄλλο ὡς ἐν κεφαλαίῳ Η' ἐπεξηγῶ.

Α.— ΠΩΣ ΜΟΙ ΕΓΕΝΝΗΘΗ Η ΣΚΕΨΙΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ

Ἀπαντῶν εἰς τὴν προσφώνησιν τοῦ σεβαστοῦ μου συναδέλφου κ. Ζέγγελη, ὅταν, οὗτος τὴν 1 Νοεμβρίου 1928, ὡς πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας, μὲ ὑπεδέχετο ὡς πρόεδρον αὐτῆς μέλος, εἶχον τότε εἶπει²: «... Ἐτέρα αἰσθητὴ τοῦ Ναυτικοῦ ἀνάγκη, διὰ τὴν » ὑδρογραφικὴν του ἰδίως φιλολογίαν, εἶναι ἡ ἐξεύρεσις καὶ ἡ καθιέρωσις τρόπου ἐπι- » τρέποντος τὴν ἑλληνιστὶ γραφὴν τῶν ξενικῶν τοπωνυμιῶν, καθισταμένης ὅμως δυνα- » τῆς τῆς ὑπὸ τοῦ ἀναγιγνώσκοντος ἀποδόσεως τῆς πραγματικῆς αὐτῶν προφορᾶς. » Φαντάζομαι δὲ ὅτι ἡ τοιαύτη ἀνάγκη θὰ ἐκδηλοῦται εἰς πᾶσαν ἐπιστήμην, εἰς ἧς τὰ » συγγράμματα ἀπαντῶσιν ὀνόματα ξενικά. Ἄλλ' ὡς πρὸς τὴν διασκόπησιν τοῦ ἀκαν-

¹ Ἀναγκαῖον ἔκρινα νὰ ἐξηγήσω ἐν συντομίᾳ καὶ νὰ τονίσω πάντα ταῦτα ἐξ ὑπαρχῆς, φοβηθεὶς μήπως θὰ ἐθεωρούμην, εἴτε ματαιόσχιλος, εἴτε ἐπιληφθεὶς θέματος δι' ὃ εἶμαι ἐπαγγελματικῶς ἀναρμόδιος, εἴτε διανοηθεὶς μὲ ἐλαφρὰν τὴν συνείδησιν νὰ προτείνω τὴν ἀντικατάστασιν ἢ τὴν βεβήλωσιν τοῦ ἀπ' αἰώνων ἀλφαβήτου μας πρὸς ἐφεξῆς γραφὴν τῆς γλώσσης μας, εἴτε ὅ,τι ἄλλο. Καὶ ἐπειδὴ ἐξ ἴσου φοβοῦμαι, μὴ τὰ ὅσα προεισαγωγικῶς ἐξήγησα λησμονηθῶν κατὰ τὴν πρόοδον τῆς ἀναγνώσεως τοῦ παρόντος, θέλω καὶ παρακατὸν τὰ ὑπομνήσκω, ὡσάντις θὰ ἐφανταζόμεν τὴν τοιαύτην ἀνάγκην προκύπτουσαν. Ἄς μοὶ συγχωρηθῆ δὲ ἂν κατὰ τοιοῦτον ἐνδεχομένων ἐναντίον τῆς προσπαθείας μου διαθέσεων, ἐνεθυμήθην νὰ ἐπικαλεσθῶ ὡς συνήγορον τὴν εὐαγγελικὴν τοῦ Σωτῆρος ρῆσιν: «*Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφῆτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι ἀλλὰ πληρῶσαι*» (ΜΑΤΘ, ε, 17).

² Πρακτικὰ Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 3, 1928, σελ. 596.

» θώδους ζητήματος τούτου, θὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν εὐμενῆ τῆς Ἀκαδημίας ἀκρόασιν » κατ' ἄλλην τινὰ τῶν συνεδριῶν της». Τοῦτό γε πράττω ἤδη.

Ἡ ἀτέλεια τοῦ ἀλφαβήτου μας—κατὰ τὴν ἣν διδασκόμεθα προφορὰν τῶν γραμμάτων του—πρὸς πρέπουσαν ἀπόδοσιν ἔστω καὶ τῶν κυριωτέρων τῶν ξενικῶν φθόγγων, μοὶ ἐγένετο ἀπὸ τῶν παιδικῶν μου χρόνων ἀντιληπτή. Ἐξέφραζα τότε, παρὰ τὴν παιδικὴν μου κρίσιν, εἰς τὸν πατέρα μου τὴν ἐκπληξίν μου διὰ τὸν ὄν τρόπον ἀπηγγέλλετο κατὰ τὸν τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα ἐσπερινόν, τὸ ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην Ἀγίου Εὐαγγελίου ἀνάγνωσμα¹, τὸ κατὰ τι ἐπικρατῆσαν ἔθος εἰς διαφόρους γλώσσας ἀναγινωσκόμενον, τρόπον ὁμῶς οὐ μόνον καθιστῶντα ἀπραγματοποιήτον τὸν σκοπὸν εἰς ὃν τὸ ἔθος εἶχεν ἀποβλέπει, ἀλλὰ καὶ ἀκουσίως διακομφοδοῦντα² τὴν μυστικοπάθειαν τῆς ὥραίας τελετουργίας τῆς Ἀγάπης³. Καὶ μοὶ ἐξήγει ὁ πατήρ μου ὅτι αὐτὸ θὰ συμβαίη ἕως ὅτου εὐρεθῆ τις νὰ ἐπιβάλῃ, ὥστε σὺν τῇ ἐνάρξει τῆς διδασκαλίας τῆς Γαλλικῆς ἐν τοῖς σχολείοις, νὰ συγχρονίζηται καὶ διδαχὴ τρόπου καθιστῶντος δυνατὴν τὴν διὰ τῶν γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου ἀπόδοσιν τῶν ξενικῶν φθόγγων.

Τὴν ἔλλειψιν ταύτην τοῦ ἀλφαβήτου μας,—ὁμοῦ μὲ τὴν ἀνεπάρκειαν τοῦ ἐν τῷ τότε Ναυτικῷ μας συστήματος κρυπτογραφίας,—εἶχε τὰ μάλιστα αἰσθανθῆ, δι' εἰδικούς λόγους, τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ θωρηκτοῦ «Υδρα», κατὰ τὴν, κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1897, εἰς Κρήτην ἀποστολὴν του, εὐθύς δὲ μετὰ ταύτην καὶ τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ Γεωρ. Ἀγγ. Σταματέλου καὶ τὸ τοῦ Μιλτιάδου Κωνσ. Κανάρη, ναυάρχων τῆς θωρηκτικῆς Μοίρας τοῦ 1897. Ἡ θεραπεία δὲ τῶν ἀναγκῶν τούτων ἀκάρπως εἶχεν ἀπασχολήσει τὸν νεανικὸν ζῆλον ἐμοῦ τε καὶ τοῦ φίλου μου, ὑπολογιστοῦ τότε, κ. Νικ. Ποριώτη, ὅτε σὺν-πηρετοῦμεν. Ἐγὼ μὲν ὡς διαγγελεύς, αὐτὸς δὲ ὡς γραμματεὺς τῶν ναυάρχων ἐκείνων⁴.

Ὅταν δὲ παρέλαβον τὴν ἣν ἐπὶ εἰκοσαεξαετίαν διηύθυνα ὑπηρεσίαν τῶν Φάρων καὶ συχνότατα εὐρισκόμην πρὸ τῆς ἀδυναμίας πρὸς κατάλληλον ἐν τοῖς ὑπηρεσιακοῖς

¹ Κεφάλ. Κ, 19 - 26, ἀπὸ «Οὔσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ...» ἕως «...οὐ μὴ πιστεύσω».

² Μετὰ στενοχωρίας μου καὶ παρὰ τό, ὃ ἐντόνως καίτοι ἐκ περισσοῦ ἀποκροῦω, ἐνδεχόμενον νὰ νομισθῶ ἐνασμενίζων ἀσεβῶς ἐν προκειμένῳ, ἀναγκάζομαι νὰ παραθέσω, γράμμα πρὸς γράμμα, μέρη τοῦ δι' ἑλληνικῶν χαρακτήρων γαλλιστὶ Ἀναγνώσματος, ὅσον ἀναγράφεται ἐν τῇ ὁμοίᾳ κατὰ πάντα πρὸς τὴν ἐγκριμένην ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Ἱερᾶ Συνόψεως (ἔκδοσις Μ. Σαλιβέρου 1917, σελ. 551) πρὸς κατάδειξιν τοῦ συμβαίνοντος ἀτόπου καὶ πρὸς συνηγορίαν τοῦ ὄν ἐπιδικῶν σκοποῦ: «*Πρῶν λ' Σεγιέρ ντε νου ράντρ ντί... - Λεκτιὸν ντ' λ' Ἐβανζὶλ σελὸν Σαῖν Ζάν... -* » *Λ' σὸαρ ντ' σ' μὲμ ζιὸν κί ἐται λ' προμιέ ντ' λὰ σμαίν, λιέ πορτ νιὸν λιν οὐ λιέ νιοσιπλζ ἐται ἀο-* » *σαμπλὲξ ἐτὰν φερμέ, πάροκ ἴλ κρενιέ λὲ Ζιουῖφ, Ζεζὸν βὲν ἔ ἴλ φου λά... Λὲ νιοσιπλ ντόν βοαγιάν* » *λ' Σεγιέρ οὐρ οὖν γκράντ ζιὸ... Ὁρ Τομά λ' ἐν ντε νιὸζ ἀπαλὲ Ντιὸν... Μῆξ ἴλ λὲρ ντί...».*

³ Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἡ πατριαρχικὴ ὁδηγία κελεύει σχετικῶς «Ὅταν δὲ τοῦτο γίνηται, συνιστᾶται ἡ ὀρθὴ καὶ ἀκριβὴς ἀπαγγελία. Ἄλλως προτιμότερον τὸ παραλείπειν τὰς ξένας γλώσσας, ἐπαναλαμβανομένων τῶν περιόδων μόνον Ἑλληνιστί».

⁴ Μετὰ εἴκοσι καὶ ὀκτὼ ὅλα ἔτη, ὁ κ. Ν. Ποριώτης ἐπενόησε καὶ ἔθεσεν εἰς κοινὴν χρῆσιν, θαυμάσιον καὶ πρακτικώτατον διεθνοῦς χρήσεως ἔργον, σχήματος δὲ ἐγκολπίου ἐκ 40 σελίδων μόνον, ὑπὸ τὸν τίτλον «*Κρυπτογραφικὰ ἀβάκια - Chiphering Chequers - Damiers Cryptographiques*» (ἔκδ. Μ. Ζηκάκη 1925).

ἐγγράφοις ἑλληνιστὶ γραφὴν ξενικῶν λέξεων, τοπωνυμιῶν, ὄρων ἢ ὀνομασιῶν, πλέον ἢ ἄπαξ ἀνεμνήσθην τῶν ὄσων ὁ πατήρ μου μοι ἔλεγεν ὡς πρὸς τὴν ὑπερνίκησιν τῆς δυσχερείας ταύτης. Αἱ οὐχὶ ὀλίγαι ἔξ ἐτέρου εἰς τὴν γλώσσαν παρεισφρήσεις ξενικῶν λέξεων παγκοσμίως χρησιμοποιουμένων, εἴτε συνήθους χρήσεως τοιούτων, εἴτε ἐπιστημονικῶν ὄρων¹, ὀρθῶς μὲν, τοῦ μὲν μᾶλλον τοῦ δὲ ἦττον, παρ' ἡμῶν προφερομένων πλὴν καὶ μὴ δυναμένων νὰ ἀποδοθῶσι διὰ τοῦ ἀλφαβήτου μας, μὲ ἡγάγε νὰ θεωρῶ ὅτι ἡ λύσις τοῦ ζητήματος θὰ ἀπετέλει κοινωνικὸν εὐεργέτημα, πρᾶξιν ἔχουσαν ἱστορικὴν σημασίαν εἰς τὴν πνευματικὴν μας ἐξέλιξιν, καὶ σταθμὸν ἐπίσημον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς γραφῆς τῆς γλώσσης μας, οὐχ ἦττον ἀξιόλογον ἐκείνου, ὃν ἐσημείωσεν ἢ εἰς αὐτὴν εἰσαγωγὴ τῆς χρήσεως τῶν σημείων στίξεως, ἢ ὑπὸ Ἀριστοφάνους τοῦ Βυζαντίου, τῷ 260 π. Χ., συστηματοποιηθεῖσα καὶ τοσοῦτον εὐχερῆ καταστήσασα τὴν ὑπὸ τοῦ ἀναγινώσκοντος ἀντίληψιν τῶν διανοημάτων τοῦ γράψαντος.

Ἄλλ' εἶχε δημιουργηθῆ καὶ προηγουμένον τι, ὅπερ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐνεψύχωσε τὴν ἐπίμονον ταύτην σκέψιν μου καὶ τὴν ἐπὶ τὴν πρακτικότητά της πεποίθησίν μου: Οὐδεὶς τῶν λαῶν ἔχεται μετὰ τοσαύτης φανατικῆς εὐλαβείας τῶν πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν παραδόσεών του καὶ τῆς ὀρθοδοξίας του, ὅσον οἱ Ἀγγλοσάξωνες. Τὸ ἀλφάβητόν του ὅμως καὶ αἱ ἀπ' αὐτοῦ συλλαβαί, παρουσιάζουν τοσαύτας ἀνωμαλίας ἀποδόσεως μεταξὺ γραφῆς καὶ ἀναγνώσεως², ὥστε πολλάκις ὁ ἀναγινώσκων λέξιν τινὰ ἣν δὲν εἶχεν ἄλλοτε ἀκούσει προφερομένην, νὰ μὴ δύναται νὰ τὴν ἀποδώσῃ οὐδὲ κἂν

¹ Πρὸβλ. ΜΑΝ. Α. ΤΡΙΑΝΓΑΦΥΛΛΙΔΗ, *Νεοελληνικὴ Γραμματικὴ*, Ἀθήνα 1938, τ. Α', σελ. 151 § 159-160 «Ἐνέες λέξεις» καὶ § 161 «Ἀρχαῖες λέξεις».

² Ὡς παρατηρεῖ ὁ JOSEPH DELCOURT (*Grammaire descriptive de l'Anglais parlé* § 127), αἱ φαντασίαι τῆς ἀγγλικῆς ὀρθογραφίας πόρρω τοῦ νὰ παρέχουν πιστὴν εἰκόνα τῆς προφορᾶς, τὴν παραμορφοῦν καὶ τὴν μεταμφιέζουν ἀκαταπαύστως. Οὕτω π.χ. τὸ *o*, δύναται νὰ νοῆ φθόγγον, εἴτε *o* βραχυτάτον ὡς εἰς *top*, εἴτε *o* μακρὸν ὡς εἰς *off*, εἴτε *a* ὡς εἰς *son*, εἴτε *ou* ὡς εἰς *woman*, εἴτε *i* ὡς εἰς *women*, εἴτε *eu* ὡς εἰς *arpen*: τὸ *gh* εἴτε προφέρεται ὡς *p* ὡς εἰς *hiccough*, εἴτε ὡς *ph* ὡς εἰς *cough*, ἢ εἶναι ἄφωνον ὡς εἰς *dough*: τὸ *b* δὲν προφέρεται εἰς τὸ *doubt*, οὔτε τὸ *p* εἰς τὸ *psalm*, οὔτε τὸ *d* εἰς τὸ *handsome*, οὔτε τὸ *t* εἰς τὸ *castle*, οὔτε τὸ *g* εἰς τὸ *gnaw*, οὔτε τὸ *k* εἰς τὸ *Knight*, οὔτε τὸ *h* εἰς τὸ *hour*, οὔτε τὸ *w* εἰς τὸ *answer*, τὸ *wrist* κτλ., οὔτε τὰ *i* καὶ *x* εἰς τὸ περιεργον *Sioux* καὶ ἄ. δ. εἰς πλείστους γραπτὸς φθόγγους.

Χαριτωμένον δὲ ἐπεισόδιον διηγεῖται κάπου ὁ Mark Twain ὡς πρὸς τὸν γραπτὸν φθόγγον *ough*: Δύο ἐπιβάται σιδηροδρόμου ἰδόντες ἀπὸ τοῦ παραθύρου τὴν ἐπιγραφὴν «Stough» εἰς τινὰ σταθμόν, συνεζήτησαν πῶς προφέρεται ἢ τοπωνυμία αὕτη καὶ ἀπετάθησαν καὶ εἰς τοὺς συνεπιβάτας. Ὁ εἰς τούτων ἐτάσσετο ὑπὲρ τοῦ *Staf* κατὰ τὸ *rough*, ὁ ἄλλος ὑπὲρ τοῦ *Stov* κατὰ τὸ *through*, τρίτος ὑπὲρ τοῦ *Stoon* κατὰ τὸ *though*, τέταρτος ὑπὲρ τοῦ *Stemp* κατὰ τὸ *cough*, ἐνῶ πέμπτος ἐπιμόνως ὑπεστήριζεν ὅτι δὲν δύναται νὰ εἶναι ἄλλο τι ὄνομα αὐτὸ παρὰ τὸ *Stoon*. Ἐκτος ἐπιβάτης τότε ἠρώτησε ποῖος ἠλίθιος ὑπῆρξεν ὁ ἀνάδοχος τῆς πόλεως ταύτης τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα παρέχει λαβὴν πρὸς τοσαύτας συζητήσεις. Ἐπενέβη ὅμως ὁ πέμπτος καὶ ἐδήλωσεν ὅτι αὐτὸς ὢν ὁ σχεδιάσας τὴν μικρὰν αὐτὴν κόμην τῆς ἔδωσε τὸ ὄνομά του. Παρέλιπε ὅμως καὶ νὰ ἀναγνωρίσῃ ὅτι ἡ ὀρθογραφία τοῦ ὀνόματός του ἀφήνει ἐλευθέραν ἐκλογὴν μεταξὺ τεσσάρων ἀποδόσεών του, ὑπαρχούσης μάλιστα καὶ πέμπτης, τὴν ὁποίαν οὐδεὶς τῶν συνεπιβατῶν ἐνεθυμήθη ὅπως ἐπικαλεσθῆ, τῆς *Stoon* κατὰ τὸ *slough*.

κατὰ προσέγγισιν¹— ἀλλὰ καὶ νὰ εὐρίσκηται πολλάκις εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐρωτᾷ τὸν συνομιλητὴν του, how do you spell it? δηλαδή «πῶς τὸ συλλαβίζετε;» Εὐνόητος ὄθεν ἦτο ἡ διὰ τοῦτο στενοχωρία τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ναυτικοῦ, ὁσάκις εὐρίσκοντο πρὸ ξενικῶν τοπωνυμιῶν, εἰς τοὺς χάρτας ἢ τὰς ναυτιλιακὰς ὁδηγίας τοῦ Ναυαρχείου σημειουμένων. Ἐβλεπον λ. χ. τὴν λέξιν *Eubœa* καὶ τὴν ἀνεγίνωσκον ἄλλοι μὲν *Γιουμπία*, ἄλλοι δὲ *Οὔμπια* ἐρχόμενοι δὲ ἐδῶ καὶ μανθάνοντες ὅτι ἡ νῆσός μας αὕτη δὲν ὀνομάζεται οὕτω ἀλλὰ Εὐβοία², ὠμολόγουν ὅτι καὶ ὁ ὑδρογράφος τῶν δὲν ἠδύνατο νὰ τὴν ἀναγράψῃ ἄλλως, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἦσαν καὶ αὐτοὶ ἐν τῷ δικαίῳ οὕτω ἀναγινώσκοντες τὴν, ἀφοῦ οὕτω τὸ ἀπῆτουν τῆς γλώσσης τῶν οἱ κανόνες.

Πρὸ τοιοῦτου κυκεῶνος συχνὰ εὐρεθὲν τὸ Βρετανικὸν Ναυαρχεῖον, ἀπεφάσισε νὰ παρεκκλίνῃ τῶν παραδόσεων τῆς φυλῆς καὶ τῆς ὀρθοδοξίας τῶν γλωσσικῶν κανόνων τῆς καὶ νὰ δημιουργήσῃ, πρὸς γεωγραφικὴν ἰδίαν χρῆσιν, sui generis συμβατικὸν «Ὀρθογραφικὸν σύστημα θεσπισθὲν ὑπὸ τοῦ Ναυαρχείου διὰ τὰς Ναυτιλιακὰς Ὀδηγίας καὶ τοὺς Χάρτας»³ τὸ ὁποῖον υἱοθετήθη ὑπὸ τῶν πρωτευουσῶν ἀρχῶν τῆς Μεγάλης Βρετανίας ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς⁴. Διὰ τοῦ συστή-

¹ Εὐτράτελον ἀλλὰ καὶ χαρακτηριστικώτατον εἶναι ὅ,τι μοὶ συνέβη ἐν Πόρτσμουθ. Κατὰ τὴν ἐκεῖ πολυήμερον παραμονὴν (Ἰούνιος 1902), ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῆς στέψεως Ἐδουάρδου τοῦ Ζ', τοῦ ἐφ' οὗ τότε ὑπηρετοῦν θωρηκτοῦ «*Ψαρά*», ἐσχέτισθην πρὸς πολλοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ Βρετανικοῦ Ναυτικοῦ, τυχῶν τῆς τιμῆς ἐγκαρδίου παρ' αὐτῶν οἰκειότητος, τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνοι ἔκχουσι μετ' ἀφθάστως εὐλικρινοῦς ἀγαθότητος, ὅταν τὸ θέλουν καὶ τὸ κρίνουν πρέπον· παρὰ τοῦτο ὅμως, οὔτε ἐκείνοι ἐβασανίζοντο νὰ συγκρατήσουν τὸ ὄνομά μου, οὔτε ἐγὼ τὰ ἰδικά των. Εἰς τινὰ τῶν συναντήσεών μας εἰς τὴν Λέσχην των, παρεκάλεσά τινὰ αὐτῶν, νὰ μοῦ γράψῃ τὸ ὄνομα «Λυκούδης» ἀγγλιστί, καθόσον ἐσχόπουν τάχα νὰ ἐκτυπώσω ἐπισκεπτήριά μου. Χωρὶς ποσῶς νὰ διστάσῃ, ἔγραψε «Licoudis». Ἀπετάθην τότε εἰς ἄλλον, νὰ μοῦ ἀναγνώσῃ τὸ γραφέν· αὐτός, ἐξ ἴσου ἀδιστακτικῶς μὲ ἀνέγνωσεν «Λαϊκούδης», ὅταν δὲ ἐκπληκτὸς τῷ εἶπον τί ἐπερίμενα νὰ ἤκουον, μοῦ ἔγραψεν ἀμέσως «Leecothis». Ἀπετάθην καὶ πάλιν εἰς τὸν πρῶτον γράψαντα ὁ ὁποῖος μὲ ἀνέγνωσε τότε «Ληϊκούδης». Θαυμάσια, εἶπον τότε, ἀλλ' ἔχω ἓνα ὄνομα καὶ θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἐγνωρίζω ἐπὶ τέλους ὀριστικῶς, πῶς πρέπει νὰ τὸ γράφω εἰς τὴν γλώσσάν σας. Τότε ὅλοι γελῶντες μοὶ ἔλεγον ὅτι πρὸ ὁμοίων δυσχερεῶν εὐρίσκονται διαρκῶς μὲ τὰς ἐπὶ τῶν χαρτῶν των τοπωνυμίας καὶ τὰς ἐν τοῖς Pilots (ναυτιλ. ὁδηγίας), ὅτι διὰ τοῦτο τὸ «System of orthography for Sailing Directions and Charts» καθιερούετο ὑπὸ τοῦ Ναυαρχείου καὶ ὅτι δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπον νὰ ἀνέμενον τὴν δημοσίευσίν του, ὅπως ἐκτυπώσω τὰ ἐπισκεπτήριά μου συμφώνως πρὸς τοὺς κανόνας του, ἀλλὰ καὶ μετὰ μνείας εἰς αὐτὰ ὅτι τάχα παραπέμπω εἰς αὐτούς, διὰ τὴν πρέπουσαν τοῦ ὀνόματός μου ἀπόδοσιν.

² Τὸ παράδειγμα τοῦτο δὲν εἶναι τυχαῖον. Τὸ παρέλαβον ἀπὸ αὐτὰς ταύτας τὰς ἀγγλικὰς ναυτιλιακὰς ὁδηγίας (ADMIRALTY, Black sea Pilot, 1908 σελ. X κάτω) ἀναφερούσας αὐτὸ ὅπως ἐφελέκυσον τὴν προσοχὴν ἐπὶ τῆς μεγάλης διαφορᾶς τῆς ὑφισταμένης μεταξὺ τῆς κατὰ τοὺς κανόνας ἀναγνώσεως τοπωνυμίας τινὸς καὶ τῆς πραγματικῆς τῆς ὀνομασίας: «... Thus Εὐβοία, now spelt «Eubœa», is pronounced «Envia».

³ Ὁ τίτλος τῆς μνημειώδους ταύτης καινοτομίας ἔχει οὕτως: «System of orthography adopted, by the ADMIRALTY For Sailing Directions and Charts».

⁴ ADMIRALTY Black Sea Pilot, σελ. 7 ἐν ἀρχῇ: «... system which has been adopted by the principal authorities in Great Britain and by the United States». Σημειῶ ἐνταῦθα ὅτι ἡ ἐν ταῖς Ἑνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς τάσις πρὸς διευκόλυνσιν τῆς κατὰ πρακτικὸν τρόπον φω-

ματος τούτου κατηγορήθησαν αἱ διάφοροι προφοραὶ τοῦ *a* τοῦ *e* καὶ τοῦ *i*, ἀπομεινασῶν μόνον τῶν *a*, *e*, *i* τὸ *ou* ἀπεδόθη μόνον διὰ τοῦ *w* τὸ *gh* ἔπαυσε νὰ ᾄφωνον ἢ νὰ προφέρηται ὡς *φ*, χρησιμοποιηθὲν διὰ τὸν φθόγγον μας *γ*, ὅπως καὶ τὸ *th* ἔπαυσε νὰ ἀποδίδῃ καὶ τὸν φθόγγον μας *δ*, ἀποδιδόμενον ἐφεξῆς διὰ τοῦ *dh*. Ἡ δυσχέρεια εἶχεν ὀριστικῶς ὑπερνικηθῆ.

Ἀπετόλμησα καὶ ἐγὼ τότε (1908) νὰ ἀποταθῶ εἰς—ὑπὲρ πάντα ἄλλον, τότε, ἀρμόδιον ἐν προκειμένῳ—ἀδελφικὸν τοῦ πατρός μου φίλον, ὁ ὁποῖος ἀφῆκεν ἐποχὴν ὡς ὑπουργὸς ἐπὶ τῆς Παιδείας καὶ ὡς πρὸς τὰ Γράμματα καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀρχαιολογίαν. Τῷ ἀνέπτυξα τὸ ζήτημα λεπτομερῶς καὶ ἐπεκαλέσθην τὴν συνδρομὴν τοῦ κύρους του παρὰ τῇ κυβερνήσει, τῇ συμπολιτεύσει καὶ τοῖς λειτουργοῖς τῆς παιδείας, πρὸς ἐλαφρὰν τινα καὶ ἀβλαβῆ τοῦ ἀλφαβήτου μας διαρρυθμίσειν συνισταμένην εἰς τὴν ἐνίσχυσίν του διὰ παραπληρωματικῶν γραπτῶν σημείων ἔξ ἑλληνικῶν γραμμάτων χάριν τῆς διὰ τοῦ τοιούτου τρόπου ἀποδόσεως τῶν φθόγγων τῆς Γαλλικῆς, τῆς Ἀγγλικῆς καὶ τῆς Ἰταλικῆς. «Νὰ σοῦ εἰπῶ, μοὶ ἀπήντησεν, πῶς ἡ καινοτομία αὐτὴ θὰ εἶναι» χρησιμωτάτη, περιττὸν ὡς αὐτόδηλον. Μὴ περιμένης ὅμως νὰ τὴν ᾄδῃς πραγματοποιουμένην. Καμμὶὰ κυβέρνησις δὲν θὰ ἀνελάμβανε νὰ φέρῃ στὴ Βουλὴ τέτοιο νομοσχέδιον. Ἡ ἀντιπολίτευσις θὰ τὸ ἐπωφελεῖτο διὰ νὰ τῆς κάμῃ ἀγρίαν πολεμικὴν, διὰ νὰ τῆς δώσῃ τὸ χρῆμα τῆς αἰρετικῆς· ὁ πολὺς κόσμος θὰ παρεσύρετο ἐναντίον μας, καὶ διόλου παράδοξον νὰ εἶχαμε τὰ ἴδια ὅπως μὲ τὴν γλῶσσαν τῆς Ὁρεστείας καὶ μὲ τὴν μετάφρασιν τῶν Εὐαγγελίων».

Οὐδόλως ἐν τούτοις μὲ ἀπεθάρρουνεν ἡ γλῶσσά του αὕτη, ἦν ἄλλωστε εὐλόγως ἀπέδωκα εἰς τὸ ὅ μοι ὑπηνίχθη ἐπεισόδιον τῆς μεταφράσεως τῶν Εὐαγγελίων, ἐναντίον τοῦ ὁποῖου εὐρέθη εἰς τὴν στενόχωρον θέσιν νὰ ἐνεργήσῃ δεόντως καὶ ὑπευθύνως. Ἄλλωστε, οὔτε καὶ νὰ φαντασθῶ κἄν ἡδυνάμην, ὅτι ἐλαφρά τις ἐνίσχυσις φθογγικὴ εἷς τινα τῶν γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου μας θὰ ἀπέβαινεν ἐγκλημα καθοσιώσεως διὰ τὰς παραδόσεις μας, ἐνῶ δύο ὁμόγλωσσα κράτη, ἡ μεγίστη τῶν αὐτοκρατοριῶν καὶ ἡ μεγίστη τῶν δημοκρατιῶν τῆς ὑψηλίου, κέρβεροι καὶ αὐτοὶ τῶν παραδόσεών των, τοῦλάχιστον τοῦλάχιστον ὅσον καὶ ἡμεῖς, οὐδόλως ὠρρώδησαν πρὸ τῆς ἀνάγκης, οὐχὶ ἐλαφρᾶς διαρρυθμίσεως, ἀλλ' ἀπαρνήσεως αὐτόχρημα, εἰς μεγάλην δὲ ἔκτασιν μάλιστα, τῆς τε προφορᾶς

νητικῆς ὀρθογραφίας ἣτο ἤδη πολὺ διαδεδομένη, χάρις εἰς τὸ ἔργον τοῦ «Simplified Spelling Board», ὅπερ ἐπιμελητήριον, ἐν ἀρχῇ διὰ προπαρασκευῆς τῆς κοινῆς γνώμης, καὶ ἀπὸ τοῦ 1906 δι' ἐγκυκλίων του, ἐπετύγχανε βαθμηδὸν τὴν ἐπιβολὴν ριζικωτάτων ἐπὶ τὸ ἀπλούστερον μεταρρυθμίσεων εἰς τὴν γραφὴν μεγίστου ἀριθμοῦ ἀγγλικῶν λέξεων (λ. χ. harbor, diafram, honor ἀντὶ harbour, diafraghm, honour κ.π.ᾶ). Ἐν τούτοις ὅμως ὁ σκοπὸς τοῦ συλλόγου τούτου πᾶν ἄλλο ἢ ὁμοίος ἦτο πρὸς τὸν παρ' ἐμοῦ κυρίως ἐπιδιωκόμενον· διότι, ὡς ἄλλως τε τονίζει εἰς τινα τῶν ἐγκυκλίων του (14,4), ἐνδιαφερόμενος μόνον διὰ τὴν ἀπλοποίησιν τῆς ὀρθογραφίας τῆς γλώσσης ἐν τῇ κοινῇ χρῆσει της, ἡδιαφέρει διὰ τὸν τρόπον τῆς ὀρθῆς γραφικῆς ἀποδόσεως τῶν κυρίων ὀνομάτων καὶ τῶν τοπωνυμιῶν ἰδιαιτέρως, διὰ τὸν καθορισμὸν τῆς πρεπούσης γραφῆς τῶν ὁποίων θὰ ἔπρεπε—κατὰ τὴν ἐγκύκλιον ταύτην πάντοτε—νὰ μεριμνήσουν τὰ γεωγραφικὰ σωματεῖα.

καὶ τῆς γραφῆς τῆς γλώσσης των, ἵνα καταστῆ δυνατὴ ἢ διὰ τοῦ ἀγγλικοῦ ἀλφαβήτου ἀπόδοσις ἑτερογλώσσων ὄρων ἢ ξενικῶν ὀνομάτων καὶ τοπωνυμιῶν. Μετὰ τούτης δὲ ἐπιτυχίας ἀνταπεκρίθη εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ «ὀρθογραφικὸν σύστημα τοῦ Ναυαρχείου», ὥστε ἡ περικλεῆς ἐν τῷ κόσμῳ «Βασιλικὴ Γεωγραφικὴ Ἑταιρεία» νὰ σπεύσῃ νὰ τὸ περιβάλῃ διὰ τοῦ κύρους της καὶ νὰ τὸ ἐγκολπωθῆ. Συμπληρώσασα δὲ αὐτὸ βραδύτερον, κατὰ τρόπον καθιστῶντα δυνατὴν τὴν δι' αὐτοῦ σαφῆ ἀπόδοσιν οἰασδήποτε λέξεως οἰασδήποτε γλώσσης, τὸ παρέδωκεν εἰς κοινὴν χρῆσιν, ὑπὸ τὸν τίτλον «Alphabets of Foreign Languages transcribed into English according to the R.G.S. II system»¹.

Διὰ τοῦτο, καὶ παρ' ὅλας τὰς ἀπαισιοδόξους τοῦ σεβαστοῦ μου κυρίου ἐκείνου προβλέψεις², διησθανόμην ἀπόλυτον βεβαιότητα, ὅτι ἡ στενὴ καὶ πολλαπλῶς ἐκδηλου-

¹ ADMIRALTY *Syria Egypt ect Pilot*, τόμ. V ἔκδ. 1925 σελ. XIII, τελευταία παράγραφος. Ἐπικολούθησαν ὅμως καὶ ἄλλα τοιαῦτα συστήματα, ὧν πληρέστερον τὸ τῆς *Association Phonétique Internationale* (ιδ. L. ROUDET, «Éléments de phonétique générale» Paris, Welter, 1910, καὶ «L'écriture phonétique internationale» exposé populaire de Paul PASSY καὶ Daniel JONES), περὶ τοῦ ὁποίου γράφω κατωτέρω ὀλίγα τινα ἐν κεφαλαίῳ Γ'.

² Τῷ 1911, ὁ μακαρίτης ἐπ' ἀδελφῆ γαμβρός μου Ἀθανάσιος Ν. Μιαούλης, ὠμίλησε περὶ τῶν σκέψεών μου εἰς τὸν Ἐλευθ. Βενιζέλον, τοῦ ὁποίου ὑπῆρξε κατ' ἐπανάληψιν ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν, καὶ πρὸς τὸν ἀρμόδιον ὑπουργὸν—τὸν κ. Ἀλεξανδρῆν, ἂν καλῶς ἐνθυμοῦμαι. Τὴν δὲ 30 Αὐγούστου τοῦ ἰδίου ἔτους ἐν προκηρῦξει διαγωνισμοῦ πρὸς συγγραφήν διδασκτικῶν βιβλίων τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως, περιλαμβάνοντο σχετικῶς καὶ τὰ ἀκόλουθα (*Ἐφ. Κυβ. Παράρτημα* ἀρ. 128 σελ. 624 «... Τὰ δὲ ἀλλόγλωσσα γεωγραφικὰ ὀνόματα θὰ μεταγράφονται δι' ἑλληνικῆς γραφῆς κατὰ τρόπον προσεγγίζοντα ὡς ἔνεστιν εἰς τὴν προφορὰν τῆς ἐπικρατούσης γλώσσης ἐν τῇ χώρῳ, ὅπου κεῖται ὁ ἔχων τὸ ὄνομα τόπος. Παρέκκλισις ἀπὸ τοῦ κανόνος τούτου ἐπιτρέπεται εἰς τὰς ἑξῆς περιπτώσεις: α') Προσθήκη ἑλληνικῆς καταλήξεως ἢ προσαρμογὴ εἰς τοὺς φθογολογικοὺς νόμους τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ὡςάκις δὲν μεταβάλλεται ἐπαισθητῶς ὁ ἰθαγενὴς τύπος τοῦ ὀνόματος· οἶον Στοκχόλμη (Stockholm), Ἀμβούργον (Hamburg), Βιέννη (Wien), Κοπενάγη (Kjöbenhavn), Βουκουρέστιον (Bukuresti) κτλ. β') Προτίμησις τοῦ λατινικοῦ τύπου τοῦ ὀνόματος, μόνον ὅταν εἶναι οὗτος γνωστότερος καὶ συνηθέστερος παρ' ἡμῖν τοῦ νεωτέρου· οἶον Μόναχον, Κολωνία, Παρίσιον, Φλωρεντία, Βενετία, ἀλλ' ὄχι Λούγδουον ἀντὶ Λυών, Λούγδουον τὸ Βαταυκὸν ἀντὶ Λεύδεν, Μέτενς ἀντὶ Μέτς, Ἀργεντόρατον ἀντὶ Στρασβοῦργον, Πάνορμος ἀντὶ Παλέρμον. γ') Ἀρχαῖαι κοινόταται καὶ ἱστορικαὶ ἑλληνικαὶ τοπωνυμῖαι ἀντὶ τῶν ἐπικρατουσῶν νεωτέρων. Ἐν τούτοις δ' ὅμως ἀναγκαῖον νὰ παρατίθῃται ἐν παρενθέσει καὶ τὸ νεώτερον ὄνομα· οἶον Μασσαλία (Marseille) κτλ. δ') Μεταφράσεις τοπωνυμιῶν, ἂν αἱ μεταφράσεις αὗται εἶναι κοινόταται καὶ δὲν ἀπομακρύνονται πολὺ τοῦ ἰθαγενοῦς τύπου τοῦ ὀνόματος, οἶον Πετροῦπολις (St Petersburg), Ἀρχάγγελος (Archangelsk = πόλις τοῦ Ἀρχαγγέλου), Νέα Ὑόρκη (New York). ε') Μεταφράσεις τοπωνυμιῶν, ἐν μεταφράσει καὶ εἰς ἄλλας εὐρωπαϊκὰς γλώσσας ἐκφερομένων, ὡςάκις τὸ ὄνομα εἶναι λίαν χαρακτηριστικόν· λ. χ. Λευκὸν Ὄρος, Εὐελπι Ἀκρωτήριον ἢ Ἀκρωτήριον τῆς Καλῆς Ἑλπίδος, Γῆ τοῦ Πυρός, Βόρειον Ἀκρωτήριον, κτλ. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ ἐπὶ τῶν τοιούτων χαρακτηριστικῶν, διὰ γεωγραφικὸν ἢ ἱστορικὸν λόγον, τοπωνυμιῶν, καλὸν θὰ εἶναι νὰ παρατίθῃται καὶ τὸ ἰθαγενὲς ὄνομα, καὶ ἐρμηνεῖα τῆς σημασίας αὐτοῦ: Νιαγάρας (ὑδατος βροντή), Μισσοῦρη (λάσσης ποταμός), Δαλματία (βοσκότοπος), Βουκοβίνα (φηγών), Κατεγάτης (πλοίων ὁδός), Κιργίσιον (νομάδες), Βουχάρα (πόλις λογίων), Ρίο Ἰανέιρο (ποταμὸς τοῦ Ἰανουαρίου, ὡς ἀνακαλυφθεὶς τὴν 1 Ἰανουαρίου 1502). Ὁμοίως καὶ εἰς τὰς τοπωνυμίας τὰς φερωνύμους ἐπισήμων ἀνδρῶν πρέπει νὰ σημειώνηται ὁ λόγος αὐτῶν (Ἀδριανούπολις, Φιλιπούπολις, Ἀμερικῆ, Κολομ-

μένη κοινωνία μας καὶ ἐπαφὴ πρὸς τὰ ξένα κράτη καὶ ἡ ἀλμστωδῶς συντελουμένη συμμετοχὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς πᾶσαν πρόοδον ἐκ τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ καὶ αἱ ἀπὸ τούτου ὁλονὲν δημιουργούμεναι ἀνάγκαι, θὰ ἐξώθουν καὶ ἡμᾶς ἀδηρίτως πρὸς τινα τοιαύτην λύσιν. Ὑπὸ τὸ βαυκάλημα τῆς τοιαύτης ἐλπίδος διατελῶν, εἶπον πρὸ τῆς Ἀκαδημίας, κατὰ τὴν εἰς αὐτὴν εἴσοδόν μου, τὰ ὅσα ἀνωτέρω ἀνέφερον. Θλίβομαι μόνον διότι ἤμην τότε ἐν ἀγνοίᾳ δύο γεγονότων, τὰ ὁποῖα θὰ ἠδυνάμην νὰ ἐπικαλεσθῶ, ὡς πρόσθετα ἀλλὰ καὶ σημαντικὰ ὑπὲρ τῶν νεωτερίζουσῶν οἰονεὶ σκέψεών μου ἐπιχειρήματα.

Πρῶτον, ὅτι κατ' ἐκείνην ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν, ἡ *Μπουγιὸνκ Μιλλὲτ Μιτζλισί* — *Büyük Millet Meclisi*, ἡ Μεγάλῃ τῆς Τουρκίας Ἐθνοσυνέλευσις — κατήργει διὰ τοῦ νόμου 1353¹, τὸ ἀπ' αἰῶνων ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Ὀθωμανοῖς ἀλφάβητον καὶ ἐθέσπιζε τὸ διὰ λατινικῶν γραμμάτων τοιοῦτο, τὸ *Κεμαλικὸν ἀλφάβητον* δηλαδή, πρὸς ἐφεξῆς τῆς τουρκικῆς γλώσσης γραφήν. Αἱ ἀπὸ τῆς τολμηροτάτης ταύτης καινοτομίας εὐεργετικαὶ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως συνέπειαι, οὐδένα λανθάνουν.

Δεύτερον, διότι τὸ Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν τοῦ Οἴκου Ἐλευθερουδάκη, ὅπερ εἶχε πρὸ τινῶν μηνῶν ἀρχίσει ἐκδιδόμενον, παρουσίασε καινοτομίαν ἀνάλογον, ἀλλ' εἰς μικροτέραν κλίμακα, παρὰ ἐκείνην ἣν εἶχε χρησιμοποιήσει καὶ ὁ Ἰωάν. Περβάνογλου διὰ τὸ «Ἀγγλοελληνικὸν Λεξικόν»² του, ἐπιτρέπουσαν τὴν ἀπόδοσιν τῶν φθόγγων τῶν γραμμάτων b, g, d, διὰ τῶν ἐν τῷ ἀλφαβήτῳ μας ἀδελφῶν τῶν β, γ, δ. Καὶ ἐχάσθη τὰ μάλα ἰδῶν τοῦτο: ἀφ' ἑνὸς διότι παρείχετο ἐμπράγματος πλέον ἀπόδειξις, ὅτι ἡ πραγματοποίησις τῶν ὄσων πρὸ τῆς Ἀκαδημίας εἶπον πᾶν ἄλλο ἢ δυσχερὴς εἶναι, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι προεξωμαλίσθη πως ἡ πρὸς τὴν καινοτομίαν ὁδὸς — ἐὰν τὰ ὅσα ἤδη θὰ προτείνω, ἠθελόν ποτε τύχει τῆς τιμῆς ἐπισήμου προσοχῆς καὶ τῆς παρὰ τοῦ κράτους ἐφαρμογῆς τῶν — χάρις εἰς τὸν μέγαν ἀριθμὸν τῶν χρησιμοποιούντων τὸ «Ἐγκυ-

» βία). Ἀναγκαῖον ἐπίσης νὰ προστίθῃται τὰ κοινὰ χαρακτηριστικὰ ἐπιθέτα πόλεων τινῶν, οἷον Ζάκυνθος (τὸ ἄνθος τῆς Ἀνατολῆς), Ρώμη (ἡ αἰωνία πόλις), Κολωνία (Γερμανικὴ Ρώμη), Ἀνδaluσία (ὁ κῆπος τῆς Ἰσπανίας) κτλ. ....». Προφανὲς εἶναι ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς προκηρῦξεως ταύτης, πρὸς σύγχρονον καὶ ἐν ταυτῷ ἐξυπηρέτησιν καὶ τῆς ὀρθῆς ἀποδόσεως τῶν ξενικῶν τοπωνυμιῶν, μάλιστα δὲ ὑπὸ αἰρέσεις, καὶ τῆς μεταφράσεως αὐτῶν καὶ τῆς ἱστορίας τῶν τόπων καὶ τῆς ἱστορίας τῶν ὡς πρὸς αὐτοὺς προσώπων καὶ τῆς ἱστορίας τῶν ἐπιθέτων τῶν τοπωνυμιῶν, θὰ ἔμενεν ἀπραγματοποίητος ὅπως καὶ ἔμεινε. Ἐθλίβην μὴ κατορθώσας νὰ παρουσιασθῶ τότε πρὸ τῶν ἀρμοδίων ἐκείνων ὑπηρεσιῶν, ὅπως ἐκθέσω τὰς σκέψεις μου: Θὰ ἔρριπτα οὕτω τὸν σπόρον καὶ πιθανώτατα νὰ ἐβλάστανε οὕτως μὲ τὸν καιρὸν: δυστυχῶς ἡ εὐκαιρία αὕτη ἀπωλέσθη δι' ἐμέ.

¹ Ὁ τίτλος τοῦ νόμου εἶναι «*Türk hartlerinin Kabul ve tatbiki hakkinda kanun*» (= «Περὶ ἐγκρίσεως καὶ κυρώσεως τοῦ νόμου περὶ τοῦ τουρκικοῦ ἀλφαβήτου»). Ἐδημοσιεύθη δὲ εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 1030 φύλλον τῆς «*Remsi Gazete*» («Ἐπισήμου Ἐφημερίδος»). Γνωστὰ εἶναι ἐκ τῆς τότε ἐιδησιολογίας τοῦ τύπου καὶ θὰ καταστῶσι διὰ τῆς ἱστορίας γνωστότεροι, αἱ ποικίλαι καὶ κοπιώδεις τοῦ προέδρου Κεμάλ Ἀττατούρκ προσπάθειαι διὰ τὴν ταχίστην τῶν ὁμοειδῶν τοῦ ἐξοικειώσιν εἰς τὸν βαθύτατον τὴν ἔμπνευσιν — προκειμένου περὶ διευκολύνσεως Τούρκων — νὰ ἐξηγουέμεθα — καὶ πρακτικώτατον εἰς ἀπόδοσιν νεωτερισμὸν τοῦτον, προσπάθειαι ὧν ἡ ἐπιτυχία πᾶσαν προσδοκίαν ὑπερέβη.

² JOHN PERVANOGU, *A Dictionary of the English and Greek languages*. Athens, P. D. Sakellarios, 1893.

κλοπαιδικὸν Λεξικὸν» τὸ ὁποῖον μετὰ τῆς «Μεγάλης Ἑλληνικῆς Ἐγκυκλοπαιδείας» συναπετέλεσαν ἔργα, τῶν ὁποίων ὁ χαρακτηρισμὸς ὡς «ἐθνικῶν μνημείων» οὔτε ὡς ἐπιεικῆς οὔτε ὡς ὑπεράγαν πολὺς θὰ ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ.

Καὶ ὅμως, τὸ ἐξεταζόμενον θέμα δὲν ἀποτελεῖ καινοτομίαν, κατὰ τὴν κυρίαν τῆς λέξεως ἔννοιαν. Ἐκ τῆς ἐνδεκαετίας ἐρευνῶν τὰ ὡς πρὸς τοῦτο, εὐρέθη αὐτόχρονον πρὸς ἐκπλήξιν ἐνώπιον τοιαύτης χρήσεως τοῦ ἀλφαβήτου μας, οὐ μόνον πρὸς ἀπόδοσιν ξενικῶν φθόγγων εἰς τὴν γλῶσσάν μας, ἀλλὰ καὶ πρὸς γραφὴν ἄλλης γλώσσης, συγγενοῦς ἔθνους, καὶ ὡς ἐπικρατήσαν ἀλφάβητον αὐτῆς ἐπὶ μακροτάτην περίοδον· τὸ δεύτερον δὲ τοῦτο μάλιστα, οὐχὶ εἰς παρελθὸν πρόσφατον, ἀλλὰ πρὸ τριῶν καὶ πλέον ἑκατονταετηρίδων ἀρξάμενον καὶ μόλις τὸ 1880 ἀποσβεσθέν.

**B.—ΜΙΚΡΟΥ ΔΕΙΝ ΤΟ ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ ΜΑΣ ΕΛΑΦΡΩΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΜΕΝΟΝ
ΘΑ ΕΓΙΝΕΤΟ ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ ΤΩΝ ΓΕΙΤΟΝΩΝ ΑΛΒΑΝΩΝ ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ**

Ἐπίμονος ἀνεκάθεν ὑπῆρξεν ὁ ἀγὼν μεταξὺ τῶν δύο ἐπισημοτάτων ἐν τῇ ἱστορίᾳ γλωσσῶν, ὡς πρὸς τὸ ἀλφάβητον, ὅπερ θὰ ἐπεκράτει διὰ τὴν γραφὴν τῆς ἀλβανικῆς γλώσσης, πρὸς ὀρθὴν τῶν λέξεών της φθογγικὴν ἀπόδοσιν.

Πρὶν ἀκόμη ἐκδηλωθῇ ἡ ἀμίλλα αὕτη, ὑπῆρξεν ἀρχαιότατον διὰ τὴν γραφὴν τῆς Ἀλβανικῆς ἱερατικὸν ἀλφάβητον, ἐκ τριάκοντα γραμμάτων, ὧν ἡ μορφή ἐν μεγάλῳ μὲν μέρει ὑπεμίμησε χαρακτῆρας φοινικικοῦς, ἑβραϊκοῦς, παλμυρικοῦς καὶ ἀρμενικοῦς, ἐν μικρῷ δὲ μεσογοθικοῦς καὶ βουλγαρικοῦς. Ἡ ἔλλειψις ὅμως ἐν αὐτῷ γραμμάτων προσομοιαζόντων πρὸς τοὺς πελασγικοῦς, τοὺς ἔτρουσκικοῦς καὶ τοὺς ρουννικοῦς χαρακτῆρας¹, ἀντιθέτως δὲ ἡ ὁμοιότης τοῦ τρόπου τῆς διὰ τούτων γραφῆς τῆς Ἀλβανικῆς πρὸς τὸν ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς χειρογράφοις, κατέστησε πιστευτὸν ὅτι τὸ ἀλφάβητον τοῦτο εἰσῆχθη παρ' ἱερέων, εἴτε κατὰ τὸν β' αἰῶνα σὺν τῇ εἰσελεύσει τοῦ Χριστιανισμοῦ, εἴτε κατὰ τὸν θ' αἰῶνα σὺν τῇ ἐνώσει τῆς ἀλβανικῆς ἐκκλησίας πρὸς τὴν ρωμαϊκὴν.² Ἀνεγνωρίσθη δὲ ἐπίσης ὅτι ἐνεῖχε τὸ ἀλφάβητον ἐκεῖνο στοιχεῖα ἕξ ἄλλων ἀλφαβήτων, πολὺ ἀρχαιότερων του καὶ χρησιμοποιηθέντων ἐν Ἰλλυρίᾳ, ἐν Μακεδονίᾳ καὶ ἐν Ἡπείρῳ³. Τοιοῦτο ὅμως ἀλφάβητον δὲν κατέστη, ὡς εἰκός, δυνατόν νὰ ἐγκλιματισθῇ παρὰ τοῖς Ἀλβανοῖς, διὸ καὶ ἔμειναν οὔτοι ἄνευ γραπτοῦ λόγου, μέχρι τῆς ἐκδηλώσεως τῆς προσπαθείας, πρὸς διείσδυσιν καὶ ἐπικράτησιν, μεταξὺ τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ λατινικοῦ ἀλφαβήτου.

¹ Ο ΚΑΜΑΡΔΑΣ («*Appendice al saggio di Grammatologia comparata sulla lingua Albanese*» Prato, tip. F. Alberghetti 1866 σελ. V, ὑποσημ. b) τονίζει ὅτι τὸ ἀλφάβητον τοῦτο φαίνεται ἄγνωστον γενικῶς (l'alfabeto epirotico ed ecclesiastico, dei primi secoli dell'E.V... sembra ignoto a tutti).

² GIUSEPPE CRISPI, *Memoria sulla lingua Albanese*, Palermo, Presso Lorenzo, Dato 1831, ὑποσημ. ἐν σελ. 4. Εὐχαριστῶ θερμότατα ἐν προκειμένῳ τοὺς διευθυντὰς τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς κ. Νικ. Βέρρον, Ἀσημ. Βλάχον καὶ Διονύσιον Π. Καλογερόπουλον διὰ τὰς παρασχεθείσας μοι διευκολύνσεις.

³ MALTE - BRUN *Geografia Universale* VI, 255. Milano 1828.

Πότε τὸ πρῶτον ἐξεδηλώθη ἡ ἀμιλλα αὕτη καὶ ποία τῶν δύο γλωσσῶν προηγίθη ἐν τῇ ἐπιδιώξει τοῦ σκοποῦ τούτου, δὲν ἐπέμεινα ἰδιαιτέρως νὰ ἐξακριβώσω ἀπολύτως, διότι εἶναι πρὸς τὸ θέμα μου ἄσχετον· διὸ καὶ ἡ περίληψίς μου αὕτη ἐνδέχεται νὰ θεωρηθῇ ἑλλιπής. Τὸ ἐπὶ τῆς Παιδείας ὑπουργεῖον τοῦ τότε Ἑλληνικοῦ κράτους ἔσχε τὴν εὐμένειαν νὰ ἀπαντήσῃ ἐπὶ σχετικοῦ ἐρωτήματός μου, δι' ὅπερ εἶχον παρακάλήσει τὴν ἐν Ἀθήναις Β. Πρεσβείαν τῆς Ἑλλάδος, ὅτι «οἱ Ἑλλήνες συγγραφεῖς ἀπὸ τοῦ 1555 — χρονολογίας τοῦ πρώτου ἑλληνικοῦ βιβλίου γνωστοῦ ἕως σήμερον — ἔχουν μεταχειρισθῇ πάντοτε, μὲ μικρὰς ἐξαιρέσεις, διὰ τὰς συγγραφάς των, τὸ μετὰ λατινικῶν γραμμάτων ἀλφάβητον».¹ Δὲν ἠδυνήθην νὰ ἀνεύρω ἐν ταῖς παρ' ἡμῖν δημοσίαις Βιβλιοθήκαις τὸ ἔργον τοῦτο, οὕτινος ἄλλωστε ἀγνοῶ τὸν τίτλον καὶ τὸ ὅποιον ἐλέγχεται κατὰ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη προηγηθὲν τῆς ἐκδόσεως ὑπὸ Marino Barlezio τοῦ ἱστορικοῦ περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν κατορθωμάτων τοῦ Σκενδέρομπεη, εἴτε Γεωργίου Καστριώτου, τοῦ ἡγεμόνος τῶν Ἑπειρωτῶν², τὸ ὅποιον ἐνόμιζον ὡς τὸ πρῶτον ἑλληνικὸν βιβλίον. Πάντως ὅμως ὁ περιώνυμος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος Ἰταλὸς ἑλληνιστὴς καὶ καθηγητὴς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Παλέρμου Giuseppe Crispi εἰς τὸ σπουδαῖον περὶ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης δοκίμιόν του³ τονίζει, εὐθύς ἐν ἀρχῇ τῆς μελέτης του ταύτης, σπουδαιότατην λεπτομέρειαν· ὅτι δηλαδὴ εἶχεν εὖρει ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ ἐν Ρώμῃ ἑλληνοαλβανικοῦ Ἱεροδιδασκαλείου — Seminario Greco Albanese — παλαιότατον χειρόγραφον λεξικοῦ ἑλληνοαλβανικοῦ καὶ τὰνάπαλιν, μετὰ στοιχειώδους γραμματικῆς καὶ συλλογῆς τινος ἑλληνικῶν ποιημάτων, αὐτῶν ὅμως «γεγραμμένων οὐχὶ διὰ λατινικῶν ἀλλὰ δι' ἑλληνικῶν γραμμάτων» — «Sonovi inserite alcune canzoni albanesi, ma con l'alfabeto greco». Δὲν ἔφερε δὲ τὸ ἔργον τοῦτο χρονολογίαν τινά, ἀλλὰ μόνον τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως του, ἀρχιεπισκόπου τοῦ Δυρραχίου: «autore Catalano Monaco Basiliano di Mezzojuso ed Archivescovo di Durazzo».⁴

Βεβαία ὅμως χρονολογία ἐντατικῆς δράσεως τῆς ἀπὸ Λατίνων θρησκευτικῆς «Ἐξαπλώσεως», εἶναι τὸ 1635, ἀφοῦ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἐξεδόθη τῇ διαταγῇ του τὸ λατινοη-

¹ Ἐγγραφοῦ τῆς ἐν Ἀθήναις Β. Ἑλληνικῆς Πρεσβείας πρὸς με (ἀριθ. 21/2 ἀπὸ 8 Μαρτίου 1939). Εὐχαριστῶ θερμότερα τὸν τότε ἐπιτετραμμένον κ. Sotir Laci διὰ τὴν παρασχεθεῖσάν μοι παρ' αὐτοῦ συναρωγὴν ἐν προκειμένῳ.

² *De vita et laudibus Scanderbegii sive Georgii Castriotae Epirotarum Principis*, libri XIII. Argentorati 1573. Ἄλλ' ὡς γνωστόν, ὁ βιογράφος συγγραφεὺς οὗτος, ἦτο μὲν τὸ γένος Ἑλλήνων Γκέκης, γεννηθεὶς ἐν Σκόδρα, εἰς ἧς μάλιστα τὴν πολιτοκίαν καὶ ἡγωνίσθη τῷ 1478, ἀλλ' ἀφ' ἧς ἐγένετο ἱερεὺς, τὴν μάθησιν, τὴν θρησκείαν, τὴν διάνοιαν καὶ τὴν παιδείαν ὑπῆρξεν Ἑνετὸς-Λατίνος (πρβλ. Παναγ. Δ. Κουπιτώρη, *Ἑλληνικαὶ Μελέται*. Ἀθήναι, τυπ. «Μέλλοντος» 1877, σελ. 6. Μαργ. Γ. Δήμιτζα, *Κριτικαὶ ἔρευναι περὶ τῆς καταγωγῆς καὶ τῆς ἐθνικότητος Γεωργ. Καστριώτου*, Ἀθήναι 1877, σελ. 57-62. Ἐφημ. *Φιλομαθῶν* 1869, σελ. 1157-1454).

³ Τὸ περὶ οὗ ἡ ὑποσημείωσις 1, ἐν σελ. 9.

⁴ Ὁ G. CRISPI (ἔνθ' ἄνωτ.) ἀναφέρει ὅτι εὐρέθη καὶ πρὸ ἄλλου ἀναλόγου χειρογράφου λεξικοῦ, συγγραφέως ὑπὸ τοῦ ἱερέως Niccolo Ghetta ἐν Παλέρμῳ.

πειρωτικὸν λεξικὸν τοῦ πατρὸς Franc. Bianchi¹, κατὰ πολὺ ἐν τούτοις ἐνδεέστερον τοῦ προμνησθέντος τοῦ ἀρχιεπισκόπου Λυρραχίου. Ἐπηκολούθησαν δὲ εἰς τοῦτο ἢ ἐν Ρώμῃ ἔκδοσις λατινοαλβανικῆς κατηχήσεως ὑπὸ τοῦ Peter Buda di Pietra Bianca (Roma 1664), ἅμα δὲ καὶ τῆς λατινοαλβανικῆς κατηχήσεως ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Σκοπίων Peter Bogdan καὶ ὑπὸ τὸν τίτλον Cuneus Prophetarum. Τῷ 1716 ὅμως ἡ δρᾶσις τῆς ἐξαπλώσεως τῆς πίστεως ἐσυστηματοποιήθη καὶ ἔτι μᾶλλον ἐνετάθη, καταρτισθέντος παρ' αὐτοῦ ἀλβανικοῦ ἀλφαβήτου μετὰ γραμματικῆς², πρὸς σύνταξιν καὶ ἐκτύπωσιν τῶν παρ' αὐτοῦ, ἢ κατὰ διαταγὴν του, ἐκδιδομένων ἀλβανιστὶ βιβλίων. Ἀπετελέσθη δὲ τὸ ἀλφάβητον τοῦτο ἐξ εἴκοσι καὶ ὀκτὼ γραμμάτων³, ἧτοι, 23 — πάντων δηλαδὴ πλὴν τοῦ j καὶ τοῦ v — τοῦ λατινικοῦ ἀλφαβήτου, 2 ἰδιούτων⁴ καὶ 3 ἑλληνικῶν (τοῦ λ δηλαδὴ, τοῦ ε καὶ τῆς διφθόγγου σ). Ἦτο δὲ γνωστὸν τὸ ἀλφάβητον τοῦτο ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν «ἀλφάβητον τῆς Προπαγάνδας»⁵, εἴτε «Θρησκευτικῆς Ἐξαπλώσεως».

Παρ' ὅλας ὅμως τὰς θρησκευτικὰς ταύτας προσπαθείας, ἢ προτίμησις τῶν Ἀλβανῶν ἦτο ὑπὲρ τοῦ ἀλφαβήτου μας, ὅπερ καὶ ἐπεκράτει. Διὸ ἐξετυπώθη ἐν Βενετία τῷ 1770 τὸ πρῶτον δι' ἑλληνικῶν χαρακτήρων μικρὸν λεξικὸν ἑλληνοβλαχοαλβανικὸν ὑπὸ τὸν τίτλον «Πρωτοπειρία» ὑπὸ Θεοδώρου τοῦ Καβαλιώτου καὶ συγχρόνως σχεδόν, ἐν τῇ ἀνθούσῃ τότε Μοσχολόει τῇ κατὰ Πίνδον, τὸ ὑπὸ τοῦ Βλάχου ἱερέως Δανιὴλ «Λεξικὸν τετράγλωσσον» ἧτοι νεοελληνικὸν - ἀλβανικὸν - βλαχικὸν καὶ βουλγαρικόν. Ἀμφότερα ταῦτα⁶, ἰδίως τὸ πρῶτον ἐφ' οὗ ἐστηρίχθησαν ὅ τε Τούνμανν⁷ ἐν ταῖς περὶ τῆς ἱστορίας τῶν ἀνατολικῶν εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν ἐρεῦναις του, ὅσον καὶ ὁ Λήϊκ⁸, εἰς τὰς περὶ Ἑλλάδος ἀναζητήσεις του, πλουτίσας μάλιστα αὐτὸ δι' 900 λέξεων, ἐπήνεγκον σοβαρὸν εἰς τὸ ἔργον τῆς θρησκευτικῆς ἀμίλλης κλονισμόν, ὅστις θὰ ἦτο ἔτι σοβαρώτερος, ἂν μὴ εἶχεν ἐπέλθει τὸ αὐτύχημα τῆς καταστροφῆς τῶν γραπτῶν ἔργων, θρησκευτικῶν ἰδίως, τοῦ σχολάρχου ἐν Ἀλβανουπόλει (Ἐλβασάν) καὶ ἱεροκήρυκος Θεοδώρου⁹. Τὸ γεγονός δὲ ἔστιν, ὅτι παρὰ τὸν σφοδρὸν καὶ συστηματοποιημένον

¹ Dictionarium Latino-Epiroticum una cum nonnullis usitatioribus loquendi formulis. Per R. D. Franciscum Blanchum Epirotam. Coll. de Propag. Fide alumnum.

² P. FRANCISCO MARIA DA LECCE, Osservazioni grammaticali nella lingua Albanese. In Roma, nella stamperia della Sag. Cong. di Propaganda Fide. 1716.

³ G. CRISPI op. cit. σελ. 4, ἐν 2^α παραγράφῳ τῆς ὑποσημειώσεως.

⁴ FRANZ BOPP *Über das Albanesische in seinen verwandtschaftlichen Beziehungen* - Berlin, bei I. A. Stargardt, 1855. Εἰς σελ. 55 βλέπει τις ὅποια ἦσαν τὰ δύο ἰδιότυπα γράμματα ταῦτα, ὧν τὸ μὲν ἀπλοῦν, τὸ δὲ διπλοῦν.

⁵ G. CRISPI I. c. «Le lettere dell'alfabeto nei libri albanesi stampati per ordine della Propaganda sono ventotto κτλ.». Ἐφεξῆς θὰ ἀποδίδω τὸν ὄρον «Propaganda Fide» διὰ τοῦ «Θρησκευτικῆς ἐξαπλώσεως».

⁶ DEMETR. CAMARDA (ἔνθ' ἀνωτ. σελ. 9, ὑποσημ. 1). σελ. V.

⁷ THUNMANN, *Untersuchungen über die Geschichte der östlichen europäischen Völker* Leipzig 1774.

⁸ W. M. LEAKE *Researches in Greece*. London 1814.

⁹ I. G. v. HAHN, *Albanesische Studien*. Jena 1854. I, 296.

θηρησκευτικὸν ἀνταγωνισμὸν «οἱ Ἄλβανοὶ μετεχειρίζοντο» κατὰ τοὺς πρὸ τοῦ Ἀγῶνος χρόνους καὶ τοὺς κατὰ τὸν Ἀγῶνα «τὸ ἀλφάβητον τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης μετὰ τινῶν ὀλίγων ἰδιοτύπων γραμμάτων» ὡς ὁ, κατὰ τὸ ἔτος 1831 γράφας, προμνησθεὶς Giuzeppe Crispi κατηγορηματικῶς τονίζει¹.

Σοβαρότερον ὅμως ἦτο τὸ πλήγμα, ὅπερ κατήνεγκεν εἰς τὴν θρησκευτικὴν ἐξάπλωσιν ἡ, ἐν Κερκύρᾳ τῷ 1827 γενομένη, ἔκδοσις τῆς Καινῆς Διαθήκης²—τῶν Εὐαγγελίων, τῶν Ἐπιστολῶν, τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων, καὶ τῆς Ἀποκαλύψεως—ἐχούσης ἔνθεν μὲν τὴν νεοελληνικὴν μετάφρασιν, ἔνθεν δὲ τὴν ἄλβανικὴν, μετὰ μεθερμηνείας μάλιστα καὶ εἰς τὴν ἀργυροκαστρικὴν διάλεκτόν της, δι' ἑλληνικῶν ὅμως γραμμάτων ἦτοι τῶν εἰκοσι τεσσάρων τοῦ ἀλφαβήτου μας αὐτουσίῳν, ὁκτώ φερόντων ἐπίσημα δηλωτικὸν μεταβολῆς τοῦ φθόγγου των³, καὶ τοῦ δίγαμμα, ἀποτελεσθέντος οὕτω ἀλφαβήτου ἐκ τριά-

¹ Op. cit. σελ. 3 ὑποσ. 2: «Nei libri Albanesi stampati per ordine della Propaganda, si fu uso dell' alfabeto italiano moderno colla giunta di quattro lettere particolari. Gli Albanesi impiegano l'Alfabeto Greco moderno, pure con alcune lettere particolari».

² Δὲν ἠδυνήθηεν νὰ ἀνεύρω τὸ ἔργον τοῦτο ἐν Ἀθήναις, καθ' ὅσον δὲν εἶχεν ἀκόμη ἐκτυπωθῆ ἡ Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία 1800 - 1839 τῶν ΔΗΜΗΤΡ. Σ. ΓΚΙΝΗ καὶ ΒΑΛΕΡ. Γ. ΜΕΞΗ (Πραγματ. Ἀκαδ. Ἀθην. 2. 11 σελ. 256 ἀρ. * 1671), ἥτις θὰ μὲ ἀπήλλασεν ἀκάρπων ἐνταῦθα ἐρευνῶν. Τὸ εἶδον ὅμως ἐν τῇ Δημοσίᾳ Βιβλιοθήκῃ τῆς Κερκύρας. Ὁ τίτλος του ἔχει κατὰ γράμμα οὕτω: «Ἡ Καινὴ Διαθήκη του Κυρίου καὶ Σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Δίγλωττος τοῦτέστι Γραικικὴ καὶ Ἀλβανική» - ΔΠΙΑΤΑ - Ε ΡΕ - Ε Ζοιτι σογε ἕε να Σῆπειο - Ἰησοῦ Χριστοῦ Μπε ΔΙ ΦΙΟΥΧΕ, > δόμε θενε - Φερκίστε ἐ δὲ ὀκτιετάρτζε — Ἐπιστοασία Γρηγορίου Ἀρχιεπισκόπου Εὐβοίας. Κορφοί, ἐν τῇ > τυπογραφίᾳ τῆς Διοικήσεως.—1827» (Σχ. 8ον. Ἐν δὲ σελίδι τετάρτῃ, ἄνευ ἀριθμοῦ οὔση, τὸ περὶ οὗ κατωτέρω ρηθῆσεται συμβατικὸν ἑλληνικὸν ἀλφάβητον, καθ' ὃ τὸ ἔργον ἐξετυπώθη). Ἐκτὸς ὅμως τοῦ ἔργου τούτου, ὑπάρχει παρὰ τῇ αὐτῇ Δημοσίᾳ Βιβλιοθήκῃ Κερκύρας καὶ ἕτερον παρομοίως ἐκτυπωθὲν ἔργον, ὑπὸ τὸν τίτλον «Τε Περιφερονίτε ντε τε Πιστουριτ ΕΜΑΔ - Μπε Δι Πιγίσε - ΠΙΓΙΕΣ Ε ΠΑΡΕ (Σχ. 16ον. Ἐν σελίδι 30ῃ, τὸ χρησιμοποιηθὲν ἀλφάβητον, ὅμοιον πρὸς τὸ καθ' ὃ ἐξετυπώθη καὶ ἡ «Καινὴ Διαθήκη»). Πρὸς τὸν κ. Κωνστ. Σολδάτον, διευθυντὴν τῆς Δημοσίας Βιβλιοθήκης Κερκύρας καὶ πρὸς τὸν ἐν Κερκύρᾳ δικηγόρον καὶ νομικὸν σύμβουλον κ. Σπυρ. Ἀναστ. Μυλωνόπουλον ἐκφράζω καὶ ἐντεῦθεν θερμοτάτας εὐχαριστίας, διὰ τὴν ἦν, καὶ ἐν προκειμένῳ ἔτι, μοὶ παρέσχον συναρωγὴν.

³ Ταῦτα δὲ ἦσαν τὰ:

Π, π	ὀνομαζόμενον «πή»	προφερόμενον ὡς τὸ ἰταλικὸν <i>b</i> π. χ.	ὡς εἰς λ. <i>πίρετ</i> κερ. 1, στιχ. 1
F, f	» «φάιν»	» ὡς γκ > <i>g</i> > » > » > <i>φίθε</i>	> 1 > 17
Δ, δ	» «δάλ»	» > > > > <i>d</i> > » > » > <i>δό</i>	> 1 > 21
Ε, ε	» «εῦ»	» γαλλικὸν <i>u</i> > » > » > <i>Ἰούδενε</i>	> 1 > 2
Κ, κ	» «κάφ»	» τὸ ἰταλικὸν <i>c</i> > » > » > <i>δόκεβεν</i>	> 11 > 16
Λ, λ	» «λάμ»	» βαρὺ <i>λ</i> καὶ μακρὸν > » > » > <i>πόλι</i>	> 1 > 2
Ν, ν	» «νών»	» τὸ ἰταλικὸν <i>gn</i> π. χ. > » > » > <i>νύχε</i>	> 6 > 3
Σ, σ	» «σίν»	» τὸ ἀγγλικὸν <i>sh</i> > » > » > <i>Κριῶτ</i>	> 1 > 16
Χ, χ	» «χί»	» τὸ <i>χ</i> ἀλλὰ βαθύτερον > » > » > <i>Λέχεν</i>	> 2 > 4

Αἱ παραπομπαὶ αἱ σχετικαὶ πρὸς τὰ παραδείγματα, ἀναφέρονται εἰς κεφάλαια καὶ στίχους τοῦ ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ τῆς ἐκδόσεως ταύτης (Κερκύρας) εἰς ἄλβανικὴν μετάφρασιν Εὐαγγελίου κατὰ Ματθαῖον. Ὡς θὰ ἴδωμεν (σελ. 19, ὑποσ. 2), τὸ διὰ τὴν «Καραμανλήδειον γραφὴν» χρησιμοποιηθὲν ἀλφάβητον, δὲν ἦτο ἐντελῶς ὅμοιον πρὸς αὐτό.

κοντα τριῶν¹ γραμμάτων πάντων ἑλληνικῶν καὶ ἀποδίδοντας πάντας τῆς ἀλβανικῆς γλώσσης τοὺς φθόγγους.

Πράγματι, τὸ ἀλφαβητικὸν τοῦτο σύστημα ἀπέβη πολύτιμον βοήθημα καὶ εἰς τὸν σοφὸν λοχαγὸν τοῦ βαναρικοῦ μηχανικοῦ *Xylander* διὰ τὸ ἔργον του περὶ τῆς γλώσσης τῶν Ἀλβανῶν ἢ τῶν Σκιπιτάρων,² καὶ εἰς τὸν πολὺν *Franz Bopp* διὰ τὴν περὶ συγγενείας τῆς ἀλβανικῆς γλώσσης μελέτην του³, καὶ εἰς τὸν *Hahn* διὰ τὰς ἀλβανικὰς μελέτας του⁴ καὶ εἰς τὸν ἐκ Κοζάνης *Νικόλαον Γ. Νικοκλέους*⁵ καὶ εἰς τὸν ἱατρὸν τοῦ Β. Ν. μας *Ράινχολδ*⁶ ὁ ὁποῖος, ὄχι μόνον ἔξ ἔρωτος πρὸς τὴν ἐπιστήμην ἀλλὰ καὶ ἀπὸ εἰλικρινοῦς φίλτρου πρὸς τὴν θετὴν του πατρίδα, ἠγωνίζετο νὰ ἀποτρέψῃ τὸν κίνδυνον τοῦ ἐκτοπισμοῦ τοῦ ἀλφαβήτου μας ἀπὸ τῆς χρήσεώς του πρὸς γραφὴν τῆς ἀλβανικῆς γλώσσης. Ἀπειλητικώτατος δὲ ἐπεκρέματο ὁ κίνδυνος οὗτος, καθόσον αἱ προσπάθειαι τῶν ἐν Ἡλείῳ καὶ Ἀλβανίᾳ φιλογενῶν διδασκάλων καὶ ἱερέων εἰς ἃς οὐδὲν οὐδὲν μετεῖχε τὸ ὑπὸ τῶν πολιτικῶν ἀνταγωνισμῶν χειμαζόμενον κράτος καὶ ἃς οὐδὲν κἄν ἐνεθάρρυνε τοῦτο, ἐξησθένουν ὀσημέραι καὶ ἐκάμπτοντο ὑπὸ τὴν ὀλονὲν αὔξουσαν ἐκδήλωσιν καὶ διάχυσιν τῶν προσπαθειῶν τῆς «Θρησκευτικῆς Ἐξαπλώσεως».

Αἱ προιοῦσαι αὗται δυσχέρειαι καὶ ἡ συνεχιζομένη τοῦ ἐπισήμου κράτους ἀδιαφορία, ἐπεστράτευσαν καὶ πάλιν τὰς προσπαθείας φιλογενῶν ἰδιωτῶν· ἀλλ' ἀπὸ τῶν προσπαθειῶν τούτων, μεθ' ὅσης θέρημης καὶ ἂν ἐξεδηλοῦντο, δὲν ἔπρεπέ τις νὰ προσδοκᾷ ἀποτελέσματα ἀξιόλογα, δεδομένου ὅτι δύο ἐφημερίδες, δι' ὧν διεξήγετο ὁ ἀγών, δὲν ἠδύνατο νὰ ἀντιμετωπίσουν καὶ νὰ ἀντεπεξέλθουν εἰς τὴν ἀντίθετον κίνησιν. Ἡ μικρὰ λαμιακὴ ἐφημερὶς «*Πελασγός*»⁷ συνέχιζε διὰ τοῦ διευθυντοῦ της Ἰ. Ἀ. Πυχαίου

¹ Τὸ ἤδη ἐπίσημον ἀλφάβητον τοῦ Ἀλβανικοῦ κράτους ἀποτελεῖται ἐξ 27 ἁπλῶν γραμμάτων καὶ 9 διφθόγγων ἀπὸ συμφώνων. Ἐδέησε δηλαδὴ προσθήκη (ὄρα πίνακα ἐν τέλει τῆς πραγματείας ἡμῶν) πρὸς ἀπόδοσιν τριῶν εἰσέτι φθόγγων πέρα ἐκείνων δι' οὓς προέβλεψε τὸ ἀλφάβητον τῆς «Καινῆς Διαθήκης» τῆς Κερκύρας.

² *Die Sprache der Albanesen oder Schkipetaren*. Frankfurt 1835.

³ Ἰδὲ σελ. 10, ὑποσημ. 5.

⁴ Γερμανὸς περιηγητὴς προσληφθεὶς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ κράτους, ἧς ἀπεχώρησε τῷ 1843 ἀποστέρξας τὴν συνταγματικὴν μεταπολίτευσιν. Περιηγηθεὶς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀλβανίαν μέχρι τοῦ 1846, διορισθεὶς γενικὸς πρόξενος τῆς Αὐστρίας ἐν Ἰωαννίνοις τῷ 1847, ἀπεκόμισε πλούσιον ὕλικόν περὶ Ἀλβανίας, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποίου συνέγραψεν, ἐν Ἐρμουπόλει Σύρου ἔνθα ὑπηρέτει ὡς γενικὸς πρόξενος τῆς Αὐστρίας (1859), τὸ προμνησθὲν ἔργον (σελ. 11, ὑποσημ. 4), τὰ ἑλληνικὰ καὶ ἀλβανικὰ παραμῦθια (Griech. und Alban. Märchen) καὶ ἐπιστημονικὰς περὶ παραδόσεων μελέτας, μετὰ τὸν θάνατον (1869) αὐτοῦ δημοσιευθείσας.

⁵ «*Περὶ τῆς αὐτοχθορίας τῶν Ἀλβανῶν, ἧτοι Σκιπιτάρ, πραγματεία ἱστορικοφιλολογικὴ*». Ἐν Γοτιγγῇ 1855.

⁶ CAROLI HEINRICI REINHOLD Hannovero - Goettingensis, classis regiae medici primarii *Noctes Pelasgicæ vel symbolae ad cognoscendas dialectos Graeciae Pelasgicas*. Athenis, Typis Sophoclis Garbola 1855. Ἐπίσης, *Idioma Calavriae*. Καταθελχθεὶς ἀπὸ τὴν γλώσσαν τῶν ἀλβανιστῶν γενικῶς σχεδὸν διαλεγόμενων, πληρωμάτων τοῦ τότε Ναυτικοῦ μας, ἐγένετο τέλειος αὐτῆς κάτοχος συγγράψας καὶ γραμματικὴν αὐτῆς. Ἀπεβίωσεν αὐτόχειρ, πικρὸν χλωροφόρμον (1810 - 1880).

⁷ Οὐδαμοῦ ἠδυνήθη νὰ ἀνεύρω πλήρη σειρὰν αὐτῆς, εἰ μὴ μόνον διάσπαρτά τινα φύλλα.

τὸν ἀνίσον ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον καθίστα ἔτι δυσχερέστερον ἢ ἀνεξήγητος καὶ ἀνεξήγητος μείνασα ἑξαφάνισις τόσον τῶν στοιχείων, δι' ὧν εἶχεν ἐκδοθῆ ἡ Καινὴ Διαθήκη ἐν Κερκύρα καὶ τὰ ὁποῖα εἶχον κατόπιν ἐν μεγάλῃ κλίμακι χρησιμοποιοηθῆ διὰ τὰ ἀλβανικὰ δημοσιεύματα, ὅσον καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν μητρῶν δι' ὧν τὰ ψηφία ἐχύνοντο. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἀπὸ τεχνικῆς ἀπόψεως καιρῖον πλῆγμα καὶ ὁ ἀπ' αὐτοῦ ἄμεσος κίνδυνος ὥθησαν τὸν φιλογενέστατον καὶ κατόπιν ἐθνικὸν εὐεργέτην Εὐαγγέλην Ζάππαν, νὰ ἀπευθύνῃ ἐκ Μπροσθενίου τῆς Βλαχίας ἐπιστολὴν, ἀπὸ 1 Ὀκτωβρίου 1860, πρὸς τὸν κ. Κωνστ. Λεβίδην διευθυντὴν τῆς ἐφημερίδος «Ἐλπίς»¹ προτείνων, ὡς προσωρινὸν μέτρον διὰ τὴν ἀλβανικὴν γραφὴν, τὴν εἰς τὸ ἀλφάβητόν μας προσθήκην ὀκτώ νέων φθόγγων, ἕξ ἐνὸς ἢ δύο ἢ καὶ τριῶν γραμμάτων ὁμοῦ, πάντως ὅμως ἐκ τῶν ἐν τῷ ἀλφαβήτῳ μας. Ἦλπιζε διὰ τούτου ὅτι ἢ διὰ τοὺς Ἄλβανούς ἐκτύπωσις δημοσιευμάτων δὲν θὰ προσέκοπτεν εἰς τὴν ἔλλειψιν τῶν εἰδικῶς ἐπισεσημασμένων ψηφίων καὶ ὅτι ἐπομένως δὲν θὰ εὐρίσκοντο οἱ Ἄλβανοὶ ἐν ὄψει γραμμάτων ἀλφαβήτου ἄλλου πλὴν τοῦ ἑλληνικοῦ.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο καὶ ἐκ τῶν προσπαθειῶν τούτων ὀρμηθεῖς, ἐμφανίζεται καὶ ἄλλος ἀγωνιστὴς σφόδρα κλονίσας τὴν «Θρησκ. Ἐξάπλωσιν», διότι οὗτος τὴν ἐπολέμει ἀπεγγύς. Ἦτο δὲ οὗτος ἐπιστολογράφος ἐκ Λιβόρονου τῆς Τοσκάνης, ὁ Δημήτρ. Π. Καμάρδας, Ἕλλην τὴν ψυχὴν, Ἡπειρώτης τὴν καταγωγὴν ἀλλὰ γέννημα τῆς ἐν τῇ Κάτῳ Ἰταλῖα Καλαυρίας. Τονίζων πρὸς τὸν διευθυντὴν τῆς «Ἐλπίδος»,² ὅτι τὸ διὰ τὴν ἐν Κερκύρα ἐκτύπωσιν τῆς Καινῆς Διαθήκης χρησιμοποιοηθὲν ἀλφάβητον «ἤθελεν» ἄριστα ἐκπληρώσει τὰς ἐλλείψεις τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβηταρίου ὡς πρὸς τοὺς φθόγγους

ἐν τῇ Μπενაკεῖῳ Βιβλιοθήκῃ, τῇ εὐγενῇ φροντίδι τοῦ διευθυντοῦ αὐτῆς κ. Δευτεραίου, ὃν θερμῶς εὐχαριστῶ.

¹ Ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 1077, τῆς 15 Νοεμβρίου 1860, φύλλον αὐτῆς. Ἦσαν δὲ οἱ ἐν λόγῳ φθόγγοι: *ss* (= sh ἀγγλικόν), *nt* (= d), *v* (= ὡς τὸ ἰσπανικὸν *ñ*), *e* ἄτονον (= e muet), *s* (= ὡς τὸ γαλλικὸν *u*), *z* (= ὡς τὸ ἰταλικὸν *zz* εἰς «*rozzo*»), *tz* καὶ *ntz* (= ὡς οἱ τρεῖς οὗτοι φθόγγοι συγχωνευμένοι εἰς ἕνα).

² Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ αὐτοῦ, μακρὰ καὶ λεπτομερῆς οὔσα, ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 1095 τῆς 21 Μαρτίου 1861 φύλλον τῆς ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδος «Ἐλπίς». Παρουσιάζων δὲ ἑαυτὸν, γράφει τὰ ἀκόλουθα: «Εἶμαι ἐκ τῶν ἀποικιῶν, αἵτινες ἐν τῇ Σικελίᾳ καὶ κατὰ τὴν Μεσημβρινὴν Ἰταλίαν, » πρὸ τεσσάρων περὶ πού ἑκατονταετηρίδων, ὑπὸ τῶν ἐνδόξων καὶ τελευταίων τότε ὑπὲρ τῆς πίστεως » καὶ τῆς ἐλευθερίας κατὰ τῶν βαρβάρων ἀγωνιστῶν τοῦ μεγάλου Γεωργίου Καστριώτου καὶ τῶν » συγχρόνων αὐτοῦ συμμαχητῶν, κατεστάθησαν καὶ μέχρι τοῦδε σώζονται, πληθυσμὸν ἀποτελοῦσαι » ὑπὲρ τὰς ὀγδοήκοντα χιλιάδας ψυχῶν, τό τε θρήσκευμα, τὴν γλῶσσαν, τὰ ἦθη καὶ τὸν πρὸς τὴν » Ἑλλάδα πόθον, ἔτι καὶ νῦν, θεῖα τινὶ προνοίᾳ, διατηροῦσαι». Ὡς πρὸς δὲ τὴν ἀξιολογωτάτην ἐφημερίδα ταύτην, σημειοῦμεν ὅτι ἐξεδίδετο ἀπὸ Ὀκτωβρίου 1836 ἕως Νοεμβρίου 1837, καὶ ἀπὸ Σεπτεμβρίου 1843 ἕως Σεπτεμβρίου 1867, συναποθανοῦσα μετὰ τοῦ διευθυντοῦ τῆς Κωνστ. Νικ. Λεβίδου, θείου τοῦ σεβαστοῦ κυρίου Νικολάου Δ. Λεβίδου, τοῦ ποτε προϊσταμένου μου ὑπουργοῦ (ιδ. καὶ ΝΙΚΟΛ. Π. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ «Ἡ βιβλιοθήκη καὶ τὸ ἱστορικὸν καὶ πολιτικὸν Ἀρχεῖον Νικολ. Δ. Λεβίδου, δωρηθέντα τῷ Φιλολ. Συλλόγῳ «Παρασσῶν», Ἀθῆναι 1939, σελ. 4). Πλήρης σειρὰ τῆς «Ἐλπίδος» εὑρεται ἐν τῇ Μπενაკεῖῳ Βιβλιοθήκῃ.

» τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν, ἀποχρώντως δὲ τοὺς τῆς Ἀλβανικῆς παριστάνει», ἐξέφραζε τὴν εἰς ἣν δὲν ἐπίστευεν ἐλπίδα «μὴν ἴσως σώζονται εἰς τοὺς Κορφοὺς αἱ
 » μῆτραι τῶν τοιούτων χαρακτήρων· θὰ εὐρίσκοντο δὲ βεβαίως εἰς τὴν Γερμανίαν, ὡς
 » ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Borp¹ συμπεραίνεται. Οὐδὲ ἡ χύσις νέων μητρῶν εἶναι
 » δύσκολος εἴτε ἀδύνατος». Ὑπεδείκνυεν ὅμως καὶ οὗτος, πρὸς ἄμεσον ἀλλὰ καὶ πρόσκαιρον
 θεραπείαν τῆς ἀνάγκης, ἐφεδρικήν λύσιν, διὰ τῆς ὑπὸ ἄλλους φθόγγους χρησιμοποιοῦσας
 τῶν ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς τυπογραφείοις ὑπαρχόντων ψηφίων τοῦ ἀλφαβήτου
 μας,² ἧς λύσεως πάλιν ἀντεπρότεινεν ἡ «Ἐλπίς» τροποποίησιν.³

Ἐπειδὴ ὅμως οἱ καιροὶ δὲν ἦσαν μενετοί, ἡ δὲ συζήτησις ἐμηκύνετο ἀκάρπως, ἤνοιξεν ὁ Καμάρδας συγγραφικὸν κατὰ τῆς ἀντιθέτου κινήσεως πόλεμον· μὴ δυνάμενος δὲ
 νὰ ἀνεύρη που ἢ νὰ κατασκευάσῃ ψηφία ὅμοια πρὸς τὰ ἐν Κερκύρα χρησιμοποιηθέντα
 καὶ πρὸς ἃ ἦσαν ἐξφκειωμένοι οἱ Ἀλβανοί, ἐχρησιμοποίησεν αὐτοσχέδιον ἀλφάβητον
 μεικτόν, διὰ τῶν γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου μας καὶ τεσσάρων γραμμάτων εἰσέτι ἐκ τοῦ
 λατινικοῦ ἀλφαβήτου.⁴ Συνέγραψεν οὕτω βαθύτατον δοκίμιον συγκριτικῆς γραμματο-

¹ Τοῦ περὶ οὗ ἡ ἐν σελ. 10 ὑποσημείωσις δ.

² Συγκεκριμένως προετίετο: ἐκ τῶν δύο παρ' ἡμῖν γραφῶν β καὶ β, ἡ πρώτη διὰ τὸ «β» ἢ δευτέρα διὰ τὸ β καὶ ἡ Ββ διὰ τὸ κεφαλαῖον τοῦ β· τὸ δ διὰ τὸ δ, τὸ Δ διὰ τὸ Δ, τὸ Δδ διὰ τὸ κεφαλαῖον τοῦ δ· τὸ ψ, μὴ ἀπαντῶν ἐν τῇ Ἀλβανικῇ εἰ μὴ ἀναλελυμένος ὡς «πσ», διὰ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ς, τὸ δὲ ψν διὰ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ φθόγγου gn, ὡς ἐν τῇ ἰταλ. montagna· τὸ ψκ διὰ τὸ γ τὸ «γκ» ὡς εἰς τὸ ἰταλ. gobbo, τὸ δὲ ψψ διὰ τὸ Γ τοιούτου φθόγγου· τὸ λι διὰ τὸ gl ὡς εἰς τὸ ἰταλ. moglie. Προέτεινεν ὡσαύτως τὴν προσθήκην τοῦ α, ὡς ἀρχαιοελληνικοῦ, διὰ τὸν φθόγγον «τσ», ὡς εἰς τὸ ἰταλ. cedere, διὰ δὲ τὸν φθόγγον ch γαλλ. = sc ἰταλικόν (πρὸ ε καὶ ι) = sh ἀγγλικόν, προέτεινεν εἴτε τὸ ξ, ὃν ἄχρηστον ἐν τῇ Ἀλβανικῇ ἐν ἣ ἀποδίδεται διὰ κσ, εἴτε, ἐν ἀνάγκῃ, τὰ σσ ἢ σς. Ἐπίσης τὰ χχ καὶ λλ πρὸς βαρυτέραν καὶ παρατεινομένην τοῦ ἀρχικοῦ φθόγγου ἀπόδοσιν, τὰ δὲ ζζ διὰ τὰ ζζ ὡς εἰς τὸ ἰταλικόν ragazza· τὸ α διὰ τὸν eu ὡς εἰς τὸ γαλλ. heu-
 reux, τὸν s διὰ τὸ u γαλλ. καὶ τὸ ἄνευ τόνου e διὰ τὸ ἄφωνον e muet.

³ Ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 1096 τῆς 28 Μαρτίου 1861 ἐξηγεῖται τῆς ἀντιπροτάσεως ὁ λόγος: «Ἐὰν προέκειτο περὶ ἐκφράσεως μόνον τῶν ἀλβανικῶν φθόγγων, ἡ λύσις τοῦ ζητήματος ἦθελεν εἶσθαι εὐκολωτάτη... ἀλλὰ πρέπει νὰ μὴ λησμονῶμεν, ὅτι δὲν ἔχομεν ἀνάγκην προσθήκης ψηφίων μόνον ἵνα δύνανται οἱ Ἀλβανοὶ παιδεῖς νὰ μανθάνωσι τὴν γραπτὴν διάλεκτόν των, ἀλλ' ἵνα ἀνά-
 μεθα καὶ ἐν τῇ καθομιλουμένῃ ἑλληνικῇ γλώσσῃ, νὰ ἐκφράζωμεν τοὺς ἐλλείποντας εἰς αὐτὴν φθόγγους τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν, ὥστε νὰ μὴ εἰμεθα βιασμέγοι νὰ παραμορφώωμεν τὰ κύρια ὀνόματα, εἰς τρόπον, ὥστε νὰ καθίσταται ἐντελῶς ἀδύνατον, αὐτὸς ὁ γράψας ξένον ὄνομα, νὰ τὸ προφέρῃ ἔπειτα». Προέτεινε δέ, μετὰ τὴν σειρὰν τῆς καὶ αὐτῆ, τὴν ἀκόλουθον γραφὴν τῶν ξένων φθόγγων: τοῦ β δι' αὐτοῦ τούτου τοῦ «b», ἄτε, ὡς λέγει, μὴ διαφέροντος τοῦ «β» εἰ μὴ κατὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ ἄνω βοστρύχου· τοῦ C δι' αὐτοῦ τούτου τοῦ «C» ὡς ἀρχαιοελληνικοῦ καὶ βυζαντινοῦ γράμματος· πρὸς καταδήλωσιν τοῦ φθόγγου τσ· τοῦ, μεθ' ὑποδιαστολῆς, C διὰ τοὺς φθόγγους ch (γαλλ.) = sh (ἀγγλ.) = sc (ἰταλ. πρὸ ε καὶ ι)· τοῦ g διὰ παρεμβολῆς τοῦ γράμματος τούτου ἐν τοῖς τοῦ ἀλφαβήτου μας· τοῦ d δι' αὐτοῦ τούτου τοῦ «d» ἄτε μὴ διαφέροντος τοῦ «δ» εἰμὴ κατὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς ἄνω κεραίας του· διὰ τὸν gn, ἐν τῷ φθόγγῳ τοῦ ἰσπανικοῦ «ñ», διὰ τοῦ n· τοῦ u γαλλ., διὰ τοῦ u· καὶ τοῦ eu διὰ τοῦ ü. Προφανῶς, τὸ σύστημα τοῦτο θὰ ἐδημιούργει κυκεῶνα γραμμάτων καὶ σάλον παραβιάζοντα τὴν ὀρθοδοξίαν τῆς ἀποκλειστικῆς τῶν γραμμάτων τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου χρησιμοποίησεως. Ἐξ ἑτέρου, πολλοὺς ἄλλους φθόγγους ξενικοὺς θὰ ἄφηνεν ἀνανταποδότους.

⁴ Ἦσαν δὲ τὰ προστεθέντα γράμματα, τὰ b, d, e (δηλωτικὸν ἄφωνίας τοῦ), j διὰ τὴν προφο-

λογίας τῆς ἄλβανικῆς γλώσσης¹ καὶ βραδύτερον παράρτημα αὐτῆς,² ἐν ᾧ περιέλαβε, διὰ τοῦ τοιοῦτου ἄλφαβήτου τοῦ ἐκτυπωθέντα, ἄλβανικὰ ποιήματα μετὰ μεταφράσεώς των εἰς τὴν Ἱταλικὴν καὶ μετὰ σχολίων,³ ἅμα δὲ καὶ ἄλφαβητικὸν λεξιλόγιον τῶν ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ἔργοις τοῦ ἀπαντωσῶν ἄλβανικῶν λέξεων, ἀνερχομένων εἰς 4146⁴ ἐν συνόλῳ. Ἀφάνταστον εἶναι πόσον εὐκόλως ἐξοικειοῦται ὁ ὀφθαλμὸς εἰς τὴν τοιαύτην τυπογραφίαν τὴν οὐδεμίαν εἰς τὸ κείμενον ἀσχημίαν προσδίδουσαν, καὶ πόσον ἀπροσκόπτως τρέχει ἢ ἀναγνώσις τῆς τοιαύτης γραφῆς παρὰ τὴν παρεμβολὴν τῶν τεσσάρων λατινικῶν γραμμάτων, καὶ πόσον ἀβιάστως καὶ μετὰ τῆς πρεπούσης προφορᾶς τὴν ἀποδίδει ἢ λαλιά⁵.

Τὸ ἔργον τοῦ Καμάρδα εἶχεν ἐπιτύχει καὶ ἐπὶ δωδεκαετίαν τὸ ἀλφάβητόν του εἶχεν ἐπανεκτοπίσει τὸ μετὰ διαφόρων ἀναλόγως τῶν διαλέκτων τροποποιήσεων παρὰ τῶν Λατίνων χρησιμοποιηθέν. Κατόπιν ὁμως ἡ δοῦσις τῶν ἀντιθέτων εὐκόλως ἐξουδετέρωσε τὰς προσπάθειάς, δι' ὧν, κατὰ τὰ 1878-1879, ὁ Ἰω. Βρεττός⁶ καὶ ὁ Παναγ. Α. Κουπιώρης⁷ ἀκάρπως ἠγωνίσθησαν πρὸς ἀνακοπὴν τῆς ἐπιτυχοῦς προόδου τοῦ ἐκλατινισμοῦ.

ῥάν *ii*, τὸ *τ* διὰ τὴν προφορὰν *sh* (ἀγγλ.) = *ch* (γαλλ.) = *sc* (ιταλ.). Ὡς εἰκός, ἡ γραφὴ αὕτη θὰ ἦτο παρὰ τὸ ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς τῶν τεσσάρων ξενικῶν γραμμάτων βασικὸν ἀπὸ προλήψεως μειονέκτημα, προτιμότερα τῆς ὑπὸ τῆς «Ἐλπίδος» (ὄρα προηγ. ὑποσημ.) προταθείσης.

¹ DEMETR. CAMARDA. *Saggio di Grammatologia comparata sulla lingua Albanese*. Livorno 1864. Σοφὸν ἔργον, οὗ τὴν βαθύτητα ἀπὸ μετριοφροσύνης ὁ συγγραφεὺς τοῦ ὑποτιμᾷ, λέγων ὅτι τοῦτο ἐγράφη οὐχὶ χάριν καθηγητῶν ἀλλὰ μᾶλλον τῶν ἐρασιτεχνικῶς φιλολογούντων, ιδιαίτατα δὲ χάριν τῶν ἐν Ἱταλίᾳ Ἑλληνοαλβανῶν.

² DEMETR. CAMARDA. *Appendice al Saggio di Grammatologia comparata sulla lingua Albanese*. Prato, tip. F. Alberghetti a. c. 1866.

³ Πάντα τὰ ποιήματα ταῦτα, ἦτοι: 49 ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ Χάν (*canzoni scelte da quelle della raccolta di Hahn*) ὡς καὶ ἰκανὸς ἀριθμὸς παροιμιῶν ἄλβανικῶν, ἐκ δὲ τῆς συλλογῆς Ράινχολδ (*tolti dal libro di Reinhold*), 26 τῶν τῆς Ὑδρας, Πόρου καὶ Σπετζῶν, 8 τῶν ἄλβανοφώνων Καλαυρίας τῆς ἰταλικῆς (*Poesie tradizionali inedite Italo-Albanese*), 6 τῶν Ἑλληνοαλβανῶν τῆς Σικελίας (*delle colonie Grecoalbanese di Sicilia*) παλαιὰ καὶ 3 νεώτερα (*alcuni componimenti più moderni*), 11 θρησκευτικὰ τῶν Ἑλληνοαλβανῶν τῆς Σικελίας (*alcune sacre canzoni delle colonie di Sicilia*) καὶ δύο σατιρίζοντα τὴν τότε πολιτικὴν ἐν Ἑλλάδι κατάστασιν, ἐκ τῆς ἐφημερίδος «Φῶς» τοῦ Καρῦθι (Ἀθῆναι, φύλλα 42 καὶ 104, Μαρτίου καὶ Ἰουνίου 1860), ὡς καὶ τὸ περὶ οὗ ἡ ἐπομένη ὑποσημείωσις ἄλφαβητικὸν λεξιλόγιον, ἔχουσι γραφῆ πάντα ταῦτα διὰ στοιχείων ἑλληνικῶν καὶ τῶν ἐν ὑποσημείωσει 4 τῆς σελίδος 15 ἀναφερομένων λατινικῶν.

⁴ Ἦτοι εἰς: α 166, β 228, γ 172, δ 49, ε 55, ζ 227, ε 63, ο 187, ζ 59, η 12, θ 74, ι 26, κ 459, λ 235, μ 343, ν 130, ξ 16, ο 18, ς ἢ ου 62, π 480, ρ 126, σ 455, τ 234, υ 4, φ 164, χ 113, ψ 000, ω 4.

⁵ Ἰδέ, ἐπὶ παραδείγματι, σελίδας 20 καὶ 195 τῆς προμνησθείσης *Appendice al saggio κτλ.*

⁶ Ι. ΒΡΕΤΤΟΥ. «Ἀπολογία. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τύποις ἀδελφῶν Ἀγγελιδῶν. 1878». Στρέφεται δὲ αὕτη ἰδίως ἐναντίον ἄρθρων δημοσιευθέντων ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ κοιτίς τοῦ Ἑλληνισμοῦ Ἠπειρος Ἀλβανία» καὶ μὲ ὑπογραφὴν «Εἰς Ἠπειρώτης», εἰς φύλλα 2780 καὶ 2785 τῆς 9/21 Μαΐου καὶ 15/27 Μαΐου 1878 τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐφημερίδος «Νεολόγος» καὶ συναφῶς πρὸς ἄρθρον μακρὸν περὶ Ἀλβανίας καὶ Ἀλβανῶν, δημοσιευθὲν παρὰ τοῦ Ἀβδουλ μπέη Φράσσαρη βουλευτοῦ Ἰωαννί-

Πάντως, τὸ 1881 εὐρίσκει τὴν διὰ λατινικῶν χαρακτήρων καταλλήλως σεσημασμένων γραφῆν¹ ὀριστικῶς ἐπικρατήσασαν ἐν τῇ ἀλβανικῇ χώρᾳ, μέχρι σημείου ὥστε, καθὼς εὐηρεστήθη τὸ ἐπὶ τῆς Παιδείας Β. ἀλβανικὸν ὑπουργεῖον νὰ μοι γνωρίσῃ: «τὸ ἀλβανικὸν κράτος ἐν τῇ συστάσει του, δηλ. ἐν ἔτει 1912, εὗρεν ἑτοιμον » τὸ ἐν ἰσχύϊ ἀλφάβητον, ὅπερ ἐχρησιμοποιεῖτο ἀπὸ τοὺς Ἀλβανοὺς συγγραφεῖς, καί, » ὡς ἐκ τούτου, δὲν παρέστη ἀνάγκη ψηφίσεως εἰδικοῦ νόμου. Ὁ τελικὸς καθορισμὸς » τῆς ὀρθογραφίας τοῦ ἐν λόγῳ ἀλφαβήτου, ὅπερ σήμερον εἶναι παντοῦ ἐν χρήσει,² » ἀπεφασίσθη εἰς τὸ Κογκρέσσον τοῦ Μοναστηρίου τὴν 22 Νοεμβρίου 1908. Εἰς τὸ » ἐν λόγῳ Κογκρέσσον ἔλαβον μέρος ἀντιπρόσωποι ὄλων τῶν φιλολογικῶν ἐταιρειῶν, » πού ὑπῆρχον ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἀλβανίας, ὡς ἐπίσης καὶ πολ- » λοὶ ἄλλοι συγγραφεῖς, οἱ ἐκλεκτότεροι τῆς ἐποχῆς, οἵτινες συνεφώνησαν ἅπαντες διὰ » τὴν ἐνοποίησιν τῆς ὀρθογραφίας τῶν διαφόρων ἐν χρήσει λατινικῶν ἀλφαβήτων, » ἅτινα ἐχρησιμοποιοῦντο εἰς διάφορα μέρη, δι' ἀλβανικὰ δημοσιεύματα».³

Γ. ΑΙ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥΔΕ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑΙ ΠΡΟΣ ΕΓΓΥΤΑΤΗΝ ΦΘΟΓΓΙΚΗΝ
ΑΠΟΔΟΣΙΝ ΞΕΝΙΚΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

Αὕτη ἐν ὀλίγοις ὑπῆρξεν, ὡς ἠδυνήθην νὰ συναγάγῳ, ἡ ἀγωνιώδης προσπάθεια ἢ πλεόν τῶν 250 ἐτῶν διαρκέσασα, διὰ τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ ἀλφαβήτου μας καὶ

νων, ἐν τῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδόμενη (φυλ. 9416 τῆς 9 Ἀπριλίου 1878) τουρκικῇ ἐφημερίδι «*Βασιῶτ*». Τὸ παράδοξον ὅμως εἶναι, ὅτι ὁ Βρεττός, παρ' ὅλα ὅσα λέγει, ἰδίᾳ ἐν σελ. 73, ἀτελῶς ἠκολούθησε τὸ ἔως καὶ τοῦ Καμάρδα χρησιμοποιηθῆν διὰ τοὺς Ἀλβανοὺς ἑλληνικὸν ἀλφαβητικὸν σύστημα, καθ' ὅσον ἀντικατέστησέ τινα τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων (σελ. 47 κ. ἐξ.) διὰ νέων λατινικῶν ψηφίων. Καὶ καθίσταται ἔτι παράδοξον τοῦτο, διότι καὶ ὁ περὶ οὗ ἡ ἐπομένη ὑποσημείωσις *Κουπιτώρης*, τὸ αὐτὸ ἔπραξεν.

¹) ΠΑΝΑΓ. Δ. ΚΟΥΠΙΤΩΡΗ Ὑδραίου «*Μελέτη ἱστορικὴ καὶ φιλολογικὴ, περὶ τῆς γλώσσης καὶ τοῦ ἔθνους τῶν Ἀλβανῶν*. Ἀθήναι τύποις «*Μέλλοντος*» 1879». Ὁ ἀληθῶς σοφὸς γυμνασιάρχης οὗτος, εἶχε περιέργον ἱστορίαν πάντως. Καὶ κατὰ μὲν τὸν ἐξ Ὑδρας γυμνασιάρχην κ. Νικόλαον Χαλιορῆν, ὅταν εἶχεν ἀποφοιτήσει τοῦ γυμνασίου ἐπηγγέλλετο τὸν κτίστην πρὸς βιοπορισμὸν μόλις δὲ ἐσχημάτισεν ἐξ οἰκονομῶν του ἰσχνόν τι κεφάλαιον, ἐνεγράφη εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, ἐξ οὗ ἀπεφοίτησεν ἀριστεύς διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς ἐπὶ Φιλολογίᾳ. Ὡς ὅμως μοὶ ἀνεκοίνωσεν ὁ ἀνεπιφύκτος τοῦ Κουπιτώρη κ. Ἀντ. Γάζης, ἀντιπρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ἡ πληροφορία αὕτη δὲν εἶναι ἐν τῷ συνόλῳ τῆς ἀκριβῆς, ἀλλ' ὅτι ὁ Κουπιτώρης, ξυλουργὸς ὢν καὶ τέλεον ἀγράμματος, ἦλθε πρὸς βιοπορισμὸν εἰς Ἀθήνας δεκαοκταετῆς ἐπηγγέλλετο τότε ἐμπειρικῶς τὸν ψάλτην εἰς τὸν ναὸν τοῦ Μοναστηρακίου, καὶ εἰκοσαετῆς γενόμενος ἤρξατο, τότε μόνον, νὰ μανθάνῃ γράμματα, εἰς ἃ τοσοῦτον διέπρεψε. Ὡς δὲ καὶ ἐν τῇ προηγουμένῃ ὑποσημείωσει ἐλέχθη, παράδοξον ἀποβαίνει ὅτι ἀπέκλιεν οὗτος τῶν χρησιμοποιηθέντων ἀλφαβήτων, διὰ νὰ μεταχειρισθῇ σύμμεικτον τοιοῦτον, ἀποτελούμενον δηλαδὴ ἐκ τῶν γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου μας σὺν τῇ προσθήκῃ τῶν *b, d, g, h, j, ai, yg, e, kj, x, lj, l, nj, v, o, sz, tos* (σελ. 32 § 71, 1),

¹ J. URBAN TARNIK, *Zur Albanischen Sprachentunde*, Leipzig 1881.

² A. XHUVANIT dhe P. POGONIT, *Abetar për Shkollat Fëmijore të shqipërisë*. Tiranë, 1936.

³ Ἀπόσπασμα ἀπὸ τοῦ ὑπ' ἀρ. 21/2, ἀπὸ 8 Μαρτίου 1939, ἑλληνιστὶ πρὸς με ἐγγράφου τῆς ἐν Ἀθήναις Β. ἀλβανικῆς πρεσβείας, ἀποτελοῦν ἐπὶ λέξει ἀπάντησιν τοῦ ἐπὶ τῆς Παιδείας Β. ἀλ-

ὡς ἀλφαβήτου τῆς Ἀλβανικῆς, ἀποτυχοῦσα δὲ ὅταν ἀκριβῶς εἶχεν ἐπιτύχει. Θλιβερὰ ἀπὸ πάσης πλευρᾶς ἔκβασις καὶ ζημία ἐθνική, ἥς τὸ μέγεθος οὐδένα λανθάνει καὶ ἥτις ἀσφαλῶς δὲν θὰ ἐπῆρχετο, ἂν τὸ τότε κράτος, ὑπὸ τῶν κομματικῶν ἰδίᾳ ἀνταγωνισμῶν κλυδωνιζόμενον, δὲν εἶχεν ἐπιδείξει τοσοῦτον ἀνεξήγητον καὶ τοσοῦτον ἔνοχον ἀδιαφορίαν.¹

Καὶ ἤδη ἔρχομαι νὰ εἶπω περὶ τῶν εἰδήσεων ἃς ἠδυνήθην νὰ ἀνεύρω. ὡς πρὸς τὸ ἱστορικὸν περὶ τῶν προσπαθειῶν αἵτινες εἶχον καταβληθῆ ὑπὲρ τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ ἀλφαβήτου μας πρὸς πρόπουσαν φθογογικὴν ἀπόδοσιν λέξεων εὐρωπαϊκῶν ἐν γένει γλωσσῶν.

Εἰς τὸν ὀτρηρὸν μελετητὴν τῶν ἐν τῷ τμήματι τῶν χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης ἀποκειμένων θησαυρῶν, τὸν συνάδελφον κύριον Σωκράτη Κουγέαν, εὐγνωμόνως ὀφείλω τὴν εἶδησιν, καθ' ἣν ἡ στίξις ὀλίγων ὀρισμένων γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου μας,² πρὸς καταδήλωσιν παρ' αὐτῶν ἀποδόσεως ξενικῶν τιῶν φθόγγων, ἀπαντᾷ εἰς πολλὰ ἔγγραφα τοῦ ΙΗ' αἰῶνος ἢ τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΘ' αἰῶνος, ἔγγραφα ἰδίᾳ πατριαρχικά ἢ ἐπισκοπικά³ ἢ καὶ ἐν γένει ἐκκλησιαστικά, γεγονὸς ἀγαθὸν τὸν κ. Κουγέαν εἰς τὴν ἀληθοφανεστάτην εἰκασίαν, καθ' ἣν ἡ ἐν τῷ Πατριαρχεῖῳ δημιουργία καὶ ἡ ἀπὸ τῆς ἀρχιγραμματείας του ἐκπόρευσις τοῦ συστήματος τούτου,⁴ πᾶν ἄλλο ἢ νὰ ἀποκλεισθῆ δύναται. Ἀντιθέτως δὲ μάλιστα ἐνισχύεται ἡ εἰκασία του αὐτῆ ἀπὸ εἰδήσεων περὶ ὧν κατωτέρω καὶ ἃς ὀφείλω εἰς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει λογιωτάτους κυρίους Ἀριστείδην Ἐλευθ. Ροχπάνην μεταλλειολόγον, πανοσιολ. Ἰάκωβον Ἰωσηφίδην ἔφημεριον τοῦ ἐν Χάλκῃ ἱεροῦ ναοῦ Ἀγίου Νικολάου, Θεολόγον Ἀνθομελίδην δικηγόρον καὶ μέλος τοῦ Γλωσσολογικοῦ Συμβουλίου, Νικόλ. Σεϊτανίδην, Γεώργ. Πατριαρχέα, καὶ Γεωρ. Παπαντωνίου, βιβλιοφίλους, τὸν ἔφορον τῆς βιβλιοθήκης τοῦ

βανικοῦ ὑπουργείου, ἐπὶ σχετικοῦ ἐρωτήματός μου, δι' ὅπερ εἶχον παρακαλέσει αὐτὸ διὰ τῆς πρεσβείας ταύτης. Ἐκφράζω δὲ καὶ ἐντεῦθεν θερμότητος εὐχαριστίας πρὸς τὸν εὐγενῆ κύριον Sotir P. Laci ἐπιτετραμμένον τοῦ τότε Ἀλβανικοῦ κράτους, διὰ τὴν ἀρωγὴν, ἣν ἐν προκειμένῳ εὐηρεστήθη νὰ μοὶ παράσχη.

¹ Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1919 ἐξεδόθη ἔργον, γαλλιστὶ καὶ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον ADRIACUS: De Trieste à Valona - *Essai sur le Problème Adriatique*. Édité Alfieri & Lacroix, via Zanardelli 7, Milan - Rome, περιέχον καὶ λαογραφικά τινα (λ. χ. εἰς σελ. 93 ὑποσ. 1) ἐξ ὧν ὁ συγγραφεὺς συνάγει συμπεράσματα. Τοῦ ὑπὸ ψευδώνυμον «Adriacus» συγγραφέως οὐδόλως ἀναφέροντος τὴν πηγὴν του περὶ τῶν λαογραφικῶν τούτων, οὐδαμῶς ἠδυνήθην νὰ ἀνεύρω τὸ πρωτότυπον αὐτῶν. Δὲν ὑπάρχουν πάντως ἐν ταῖς συλλογαῖς Hahn καὶ Reinhold οὔτε παρὰ Καμάργα.

² Ἰδίως τοῦ *Ī*, *ī* μετὰ στιγμῆς ἄνωθεν διὰ τὸν φθόγγον *b*, καὶ τοῦ ὁμοίως ἐπισημασμένου *Ī*, *ī*, διὰ τοῦ *a*, ὡς δηλαδὴ καὶ ἐν τῇ Καραμανληδεῖφ γραφῇ γίνεται ὡς πρὸς τὸν πρῶτον.

³ Ἐν ἔγγράφῳ τοῦ 1817, τοῦ μητροπολίτου Ἰωαννίνων, ἀπαντᾷ μεταξὺ ἄλλων καὶ αἱ λέξεις *Ἰαλᾶνος* (= Μπαλᾶνος), *ἰοβλέτι* (= ντοβλέτι).

⁴ Ὡς κατωτέρω ἀναφέρω, ὑπάρχει ἐκκλησιαστικὸν ἔργον ὑπὸ τὸν τίτλον «*Αἱ Κυριακαὶ* - διὰ τοὺς τουρκοφάνους χριστιανούς - Ἐκδοσις Πατριαρχείου - Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1902», τουρκογλώσσως συντεταγμένον, ἀλλὰ διὰ χαρακτῆρων ἑλληνικῶν, προφανῆς συνέχισις τῆς ἐθνωφελοῦς ἐκείνης τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου προσπάθειάς.

ἐν Γαλατᾶ ἱεροῦ ναοῦ Παναγίας τῆς Καφατιανῆς, καὶ τὸν γραμματέα τῆς ἐνταῦθα οὐγγρικῆς πρεσβείας κ. Σοφοκλῆ Χουδαβερδόγλου Θεόδοτον Τυανέα,¹ πρὸς οὓς πάντας ἐκφράζω ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης τὰς βαθυτάτας μου εὐχαριστίας διὰ τοὺς κόπους εἰς οὓς ὑπὲρ ἑμοῦ ὑπεβλήθησαν καὶ διὰ τὴν πολύτιμον συναρωγὴν ἣν ἐν προκειμένῳ μοὶ παρέσχον.

Δὲν δύναται ἐξ ἴσου νὰ ἀποκλεισθῇ ὅτι καὶ τὸ ἀλφάβητον, ὅπερ μοὶ ἐπέδειξεν ὁ κ. Κουγέας, καὶ ἐκεῖνο, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποίου ἐξετυπώθη, τῷ 1827 ἐν Κερκύρα, ἡ ἑλληνοαλβανικὴ Καινὴ Διαθήκη, εἶχον χρησιμοποιηθῆ καὶ πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν, δεδομένου ὅτι καὶ τὸ ἀλφάβητον ὅπερ συνεχῶς καὶ ἀδιακόπως ἐχρησιμοποιεῖτο ἐν Τουρκίᾳ διὰ τὴν, περὶ ἧς κατωτέρω, «Καραμανλήδειον» λεγομένην «γραφὴν» τῆς Τουρκικῆς, ἐλάχιστα τοῦ ἐν Κερκύρα χρησιμοποιηθέντος ἀλφαβήτου διέφερε.² Μακροὶ ὅμως καὶ ἐπίμονοι ἔρευναί μου, πρὸς διαπίστωσιν τοῦ ἂν ἐχρησιμοποιήθη τότε καὶ ἐν Ἑλλάδι συμβατικὸν ἀλφάβητον πρὸς γραφὴν ξενικῶν λέξεων, ἀπέβησαν στείραι³ καὶ οὐδαμοῦ πρὸ τοῦ 1861 εὐρόν που τοιαύτην προσπάθειαν.

Κατ' ἐκείνην ὅμως τὴν ἐποχὴν, ὁ ἐν Λιβόρνῳ φιλογενέστατος Δημήτριος Γ. Καμάρας, ἐν τῇ ἧς ἀνωτέρω ἐμνήσθη προσπαθείᾳ του, ὅπως ἐπιβληθῇ τὸ ἀλφαβητόν μας καὶ ὡς ἀλφάβητον τῆς Ἀλβανικῆς, θίγει τὸ ζήτημα, παρεμπιπτόντως ὅμως καὶ ἀπὸ τῆς γενικωτέρας του ἀπόψεως, λέγων ὅτι τὸ διὰ τὴν ἐν Κερκύρα τυπωθεῖσαν Καινὴν Διαθήκην χρησιμοποιηθὲν «σύστημα ἤθελεν ἄριστα ἐκπληρώσει τὰς ἐλλείψεις τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου, ὡς πρὸς τοὺς φθόγγους τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν». Ριζικώτερον ὅμως ἔθεσε τὸ ζήτημα, ἀπαυδήσασα εἰς τοὺς ἀκάρπους χάριν τῶν Ἀλβανῶν προσπαθείας της, ἡ «Ἑλπίς», καθ' ἣν ὁ κύριος σκοπὸς τῆς διαρρυθμίσεως τοῦ ἀλφαβήτου μας ἔδει ἐφεξῆς νὰ ᾖ «οὐχὶ τὸ πῶς νὰ διευκολυνθῶσιν οἱ Ἀλβανόπαιδες εἰς τὴν διδασχὴν τῆς γραφῆς τῆς γλώσσης των, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ δυνάμεθα καὶ ἐν τῇ καθομιλουμένην ἑλληνικῇ γλώσσῃ νὰ ἐκφράζωμεν τοὺς ἐλλείποντας εἰς αὐτὴν φθόγγους τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν,⁴ ὥστε νὰ μὴ εἴμεθα βιασμένοι νὰ παραμορφώωμεν τὰ κύρια ὀνόματα, εἰς τρόπον, ὥστε νὰ καθίσταται ἀδύνατον ἐντελῶς, αὐτὸς ὁ γράφας τὸ ξένον

¹ Ὁ λόγιος οὗτος ὑπέβαλεν εἰς τὸ Γ' Βυζαντινολογικὸν Συνέδριον τῆς 13 Ὀκτωβρίου 1930, ἀνακοίνωσιν ὑπὸ τὸν τίτλον «*Ἡ τουρκόφωνος ἑλληνικὴ φιλολογία 1453-1924*». Αὕτη δέ, μετὰ τινων συμπληρώσεων, ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ «*Ἐπετηρίδι τῶν Βυζαντινῶν σπουδῶν*» (Ζ, 1930, 299-307).

² Τὸ ἀλφάβητον τῆς Καραμανληδείου γραφῆς ἀποτελεῖτο ἐκ τριάκοντα δύο γραμμάτων ἧτοι τῶν εἰκοσιτεσσάρων τοῦ ἀλφαβήτου μας καὶ ὀκτὼ ἐξ αὐτῶν ἐπισημασμένων συμβατικῶς πρὸς ἀπόδοσιν προσθέτων φθόγγων· ἦσαν δὲ ταῦτα: *Π*, *π* = b· *Τ*, *τ* = d· *Σ*, *σ*, *ζ* = sh· *Ο*, *ο* = eu· *Κ*, *κ* = q· *Γ*, *γ* = g (ὡς εἰς galant)· *τ*, *τ* = φθόγγος, μείγμα «τ» καὶ «γκ», μὴ δυνάμενος νὰ ἀποδοθῇ γραπτῶς· καὶ *τς* = ἰταλ. z εἰς zerro.

³ Ἡ ἐφημερὶς «Ἑλπίς» στερεοτύπως ἀνέγραφεν ἐν τῇ προμετωπίδι της, παρὰ τὸν τίτλον της, ὅτι θὰ ἐχρησιμοποιεῖ τὸ ἀλφάβητόν της (ιδ. σελ. 15 ὑποσημ. 3) διὰ πᾶν ξενικὸν ὄνομα, ὅπερ θὰ ἀνεφέρετο ἐν τῇ εἰδησεολογίᾳ της. Δὲν ἠδυνήθη ἐν τούτοις νὰ ἀνεύρω που αὐτῆς πραγματοποιήσιν τῆς ἐπαγγελίας της ταύτης.

⁴ Ἐφημερὶς «Ἑλπίς» φύλ. 1095 τῆς 21 Μαρτίου 1861. Ἴδὲ καὶ σελ. 15 ὑποσ. 3.

» ὄνομα, νὰ τὸ προφέρῃ ἔπειτα... κτλ.». Προέτεινε δὲ συγχρόνως καὶ ἴδιον σύστημα συμβατικοῦ ἀλφαβήτου¹.

Τῆς κινήσεως ταύτης λαβὼν γνῶσιν ὁ ἐκ τῶν ἐν τῷ Ἐξω Ἑλληνισμῷ λογιωτάτων Σ. Μενδωνίδης, ἔθεσε τὸ ζήτημα εἰς καλλιτέραν θέσιν ἢ οἱ πρότερον ἐπιληφθέντες αὐτοῦ. Δι' ἐπιστολῆς του ἐξ Ἰσμαηλίου, ἀπὸ 8 Μαΐου 1861, πρὸς τὸ ἀξιολογώτατον περιοδικὸν «Πανδώρα», δημοσιεῦσαν αὐτήν,² ἀνέλυε τὸ ζήτημα καὶ προέτεινε ἴδιον σύστημα συμβατικῆς γραφῆς, ἐν ᾧ ἐκυριάρχει ἡ χρῆσις δασέος πνεύματος ὡς ἐπισήματος ὠρισμένων συμφώνων, ὡς τοῦτο διὰ τὸ «ῥ» εἴθισται. Παρ' οὐδενὸς ὁμως τὸ σύστημα τοῦτο ἐχρησιμοποιήθη, ὅπως καὶ οὐδὲν ἕτερον σύστημα³, ἄλλως τε, πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν ἐχρησιμοποιήθη ἐν τῷ κράτει.

Τῷ 1894 ἐκρίθη σκοπιμωτάτη, λόγῳ τῶν ἐν Μακεδονίᾳ ἀναγκῶν, ἡ ἔκδοσις τουρκοελληνικῶν καὶ ἑλληνοτουρκικῶν διαλόγων, καὶ ἐξεδόθη ἐπιμελείᾳ τοῦ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν ὑπουργείου τοιοῦτο ἔργον, ἐν τῷ ὁποίῳ αἱ τουρκικαὶ λέξεις ἦσαν τυπωμέναι διὰ τῶν γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου μας, πλὴν ἄνευ συμβατικῆς τινος ἐπισημάνσεώς των πρὸς ἀπόδοσιν τῶν φθόγγων τῆς Τουρκικῆς. Δὲν ἐνθυμοῦμαι τὸν συγγραφέα τοῦ ἔργου, ὅπερ εἶχε διανεμηθῆ καὶ ἐν τῇ Σχολῇ τῶν Ναυτικῶν Δοκίμων ἐν ἧ τότε ἐφοίτων. Ἐνθυμοῦμαι μόνον, ὅτι ἀπόπειρα συνεννοήσεώς μας μετὰ Τούρκων ἀξιωματικῶν ἐπισκεφθέντων τὸ θωρηκτὸν «Ψαρά», ἀπέτυχε πανηγυρικῶς.

Ἐντούτοις, τοιαύτη συμβατικὴ τοῦ ἀλφαβήτου μας χρῆσις ἐν Τουρκίᾳ τοῦλάχιστον δὲ ἀπὸ τοῦ 1713 χρονολογουμένη, ἀπέβη τοσοῦτον ἐπιτυχής, ὥστε νὰ τὴν χρησιμοποιῶσι συνεχῶς καὶ ἄνευ διακοπῆς τινος πρὸς χρῆσιν τῶν τουρκοφώνων Χριστιανῶν, διὰ τὰ θρησκευτικὰ βιβλία,⁴ διὰ τὰς συγγραφὰς ἱστορικῶν δοκιμίων,⁵ διὰ διηγή-

¹ Ἐφημερίς «Ἑλπίς» φύλ. 1096 τῆς 28 Μαρτίου 1861. Ἰδ. καὶ σελ. 15, ὑποσημ. 3.

² Τόμος IB, φύλ. 270, 15 Ἰουνίου 1861, σελ. 142.

³ Ἡ περὶ ἧς ἐν σελ. 6 ὑποσημ. 2 ἐπίσημος προσπάθεια, ὅπως καὶ τὰ ὅσα γράφει ὁ ΣΠΥΡ. ΛΑΜΠΡΟΣ ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ Bertolini (Ρωμαϊκὴ Ἱστορία 1893, 8) ὡς πρὸς τὴν πρέπουσαν διὰ γραφῆς ἀπόδοσιν ξενικῶν τοπωνυμῶν καὶ κυρίων ὀνομάτων, οὐδένα καρπὸν ἀπέδωκεν ὡς πρὸς τὴν ὑποκίνησιν τοῦ ζητήματος. Δὲν ἀναφέρω ἐπίσης τὰς ὡς πρὸς τὰς ἀποδόσεις τῶν φθόγγων σκέψεις τοῦ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΑΣΩΠΙΟΥ ἃς εὑρον ἐν τετραδίῳ ἀγνώστου γυμνασιόπαιδος τοῦ 1839 ὅπερ κατέχει ὁ τέως ἐκπαιδευτικὸς καὶ νομάρχης κ. Σπύρος Γ. Κοντὸς) περιέχοντι σημειώσεις ἀπὸ τῶν παραδόσεων τοῦ σοφοῦ ἐκείνου καὶ ἀπὸ τοῦ 1843 καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, οὔτε τὰς τοῦ γυμνασιάρχου Ναυπλίας Χ. ΠΑΜΠΟΥΚΗ (*Γραμμ. ἀρχ. ἑλλην. Γλώσσ.* τυπ. Χ. Νικολαΐδου Φιλαδέλφειας, Ἀθῆναι 1848, σελ. 5 § 8), οὔτε τὰς τοῦ καθηγητοῦ Ι. ΠΑΝΤΑΖΙΔΟΥ (*Ὀμηρικὸν Λεξικόν*, Πρόλογος - Ἀθῆναι, Τυπ. Ἄνδρέου Κορομηλά, 1873), ὡς ἀορίστως θιγούσας τὸ ζήτημα. Διὰ δὲ τοὺς παρ' ἡμῖν μετὰ τὴν φωνητικὴν ὀρθογραφίαν ἀσχοληθέντας καὶ κατ' ἴδιον τρόπον ἕκαστον γράψαντας, παραπέμπω εἰς ΜΑΝ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΝ, *Τὸ πρόβλημα τῆς ὀρθογραφίας μας*. Δύο ὁμίλιες, Ἀθῆναι 1932, σελ. 21-26 καὶ 49-68 καὶ σημειώσεις.

⁴ *Τζούμλε Σεενὲν Κύριακκλιρινὲ* (= Κυριακολόγιον τοῦ ἐνιαυτοῦ) ὑπὸ Σεραφεῖμ ἱερομονάχου. Βενετία 1736. *Σήμαβῆ παχιζὲ τιοναμαῶῆ* (= Λειμωνάριον, ἢ βίος τῶν Ἀγίων) ὑπὸ Σεραφεῖμ Ροχπίαν. Βενετία 1806. - *Συναξαριστῆ* (= Συναξάριον) ὑπὸ κ. κ. Χάφουλα καὶ Χ' Ἀναστασίου. Ἐνετίησι 1818, - *Ἰντζιλὶ Σερῆφ* (= Ἱερὸν Εὐαγγέλιον), Κωνσταντινούπολις, τύποις Εὐαγγελίου Μισαηλίδου 1863. -

ματα καὶ μυθιστορήματα,¹ διὰ τὰ ἑλληνοτουρκικὰ καὶ τουρκοελληνικὰ λεξικά,² ἀλλὰ καὶ διὰ τινὰς σοβαρὰς τῆς Κωνσταντινουπόλεως τουρκικὰς ἐφημερίδας ἀκόμη,³ χάριν τῆς κυκλοφορίας τῶν μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν ἐκείνων—τῶν «Καραμανλή» λεγομένων—οἵτινες ἔχοντες στοιχειώδεις γνώσεις τῆς ἀναγνώσεως τῆς ἑλληνικῆς γραφῆς, ἠγνόουν τὴν γλῶσσάν μας, εἶχον δὲ ὡς γλῶσσάν των τὴν Τουρκικὴν, ἧς ὅμως ἠγνόουν τὴν γραφὴν. Ἡ δὲ συμβατικὴ διὰ τοῦ ἀλφαβήτου μας γραφὴ αὕτη, ἥτις παρὰ τῶν ἐν Τουρκίᾳ ὁμοεθνῶν εἶχεν ὀνομασθῆ «Καραμανλήδειος», ἀπὸ τῶν μεταχειριζομένων αὐτήν, ἐχρησιμοποιοεῖτο, ἐπισήμως παρὰ τοῦ τουρκικοῦ κράτους ἀνεγνωρισμένη,⁴ μέχρι τοῦ

Τενζήπ οὐλ Προτεστάντ (= Ἐλεγχος Διαμαρτυρομένων) ὑπὸ Οὐργουπλοῦ Χ' Στεφάνου Ἰωάννου, δαπάναις Χ' Λαζάρου Ἰωάννου καὶ Χ' Στεφάνου Ἰωάννου, Ἀθήναι, τύποις Χ. Ν. Φιλαδελφῆος, 1876. - *Ἰντίλι Σερήφ Γιεννή Ἀχιλί Τζετίι* (= Καινὴ Διαθήκη) Λονδῖνον 1891. - *Χριστιὰν Μεζχειρινί Ταριφ βὲ Ταλιμί* (= Ἀπάνθισμα τῆς Ἱερᾶς Κατηχήσεως) ὑπὸ Λέοντος Ἀναστασιάδου. Κωνσταντινούπολις 1900. - *Ἱερουσαλήμ* ὑπὸ Ἰωάννου Λημνίδου. Κωνσταντινούπολις 1902. - *Αἱ Κυριακαὶ* διὰ τοὺς τουρκοφώνους χριστιανούς. Ἐκδοσις Πατριαρχείου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1902. - *Ἰνονιούκ Ιπαδιταρνί* (= Μέγα Προσευχητάριον) ὑπὸ Λέοντος Ἀναστασιάδου. Κωνσταντινούπολις 1921. - *Τονροῦ ἱεργίν ταλιμί* (= Δοκίμιον Ὁρθοδοξίας) ὑπὸ Πλάτωνος ἱερέως. Ἱεροσόλυμα 1930.

⁵ *Ῥαβίνος Ισαὰκ κί Ἰ Χριστόσα Ἰμὰν Ἰδερέκ* (= «Ὁ Ῥαβίνος Ἰσαὰκ πιστεύσας εἰς τὸν Χριστὸν» ὑπὸ Ν. Ἀμβράζη), μετάφρασις Ἡρακλ. Εὐστ. Πλατωνίδου, Ἀθήναι, τύποις «Καλλιτεχνίς» 1902. - *Ἁγιον Ὅρος ταριχὲ* (= «Ἱστορία τοῦ Ἁγίου Ὄρους» ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Στρωμνίτζης Σωφρονίου καὶ τοῦ πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ'), μετάφρασις Σάββα Ἀλιακιοῦζογλου, συντάκτου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐφημερίδος «Ἀνατολή» 1901. - *Βυζάντιον Πιλδιοὶ Ἐπισκοπλάρη Ἰλι Κωνσταντίνη ἐπίσκοπος βὲ Πατρικλερίν* (= Κωνσταντινάς), ὑπὸ Βιργινίου, Κωνσταντινούπολις, τύποις «Ἀνατολὸν» καδ.

¹ *Τζοϊζουκλούμ Κεαλιτιμίν Βουκοαίλερι* (= Γεροστάθης), μετάφρασις Φ. Π. Ἀριστοβούλου καθηγητοῦ, Κωνσταντινούπολις 1866. - *Μαϊάμ Ὁρέλια*, ὑπὸ Ι. Παναγιωτίδου, Κωνσταντινούπολις 1898. - *Μόντε Χριστο, Ἀλέκο Φαβίνη, Τζιγκόκιζ* (= Ἀθιγανίς) κατὰ μετάφρασιν Εὐαγγέλου Μισαηλίδου κ.α.δ. Εἶχον ἴδει ἐν Ἐρμουπόλει Σύρου παρὰ τῷ, μανιώδει συλλέκτη σπανίων ἢ παραδόξων ἔργων, Ἄνδρῆα Κ. Χούμη, μεταφράσεις κατὰ τοιαύτην γραφὴν ἔργων τοῦ Jules Verne: «Cinq semaines en ballon», «Une ville flottante», «Le tour du monde en 80 jours» καὶ «Le Chancellor» ἂν καλῶς ἐνθυμοῦμαι, μεταφραστὴς των ἦτο ὁ Μηνᾶς Χαμουδόπουλος καὶ τόπος ἐκδόσεώς των ἡ Σμύρνη.

² ΝΙΚΟΛ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΟΥ, *Λεξικὸν Τουρκοελληνικὸν* πρὸς χρῆσιν τῶν ἑλληνικῶν γυμνασίων. Ἐν Γαλατῇ Κωνσταντινουπόλεως, τύποις Ἀριστοβούλου καὶ Σία, Καβαφία Χάν, 1898. - Ι. ΧΛΩΡΟΥ, καθηγητοῦ τῆς Ὀθωμανικῆς ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ καὶ διευθυντοῦ τοῦ Πατριαρχικοῦ Ὀθωμανικοῦ Γραφείου *Λεξικὸν Τουρκοελληνικόν*. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1899.

³ Α. χ. «Ἀνατολή» τοῦ Εὐαγγέλου Μισαηλίδου καὶ «Ἀσια» τοῦ Νικολ. Καμαλακίδου, αἱ ὁποῖαι ἔπαυσαν ἐκδιδομένηι ὀλίγον μετὰ τὴν ἐκρηξιν τοῦ παγκοσμίου πολέμου. Ἐπληροφορήθη δὲ ὅτι καὶ ἐν Ἀθήναις ἐξεδίδετο τῷ 1923, χάριν τῶν προσφύγων, ἐφημερίς ἑβδομαδιαία «Παμπροσφυγικὴ» κατὰ τὴν Καραμανλήδειον γραφὴν ἐκτυπούμενη. Οὐδαμόθεν ἠδυνήθη νὰ μάθω πότε ἔπαυσεν ἐκδιδομένη, οὐδὲ εἶδόν ποτε φύλλον αὐτῆς.

⁴ Τὸ κατὰ τὴν Καραμανλήδειον γραφὴν ἐκδοθὲν *Τουρκοελληνικὸν Λεξικὸν* Ι. ΧΛΩΡΟΥ (ἴδε ὑποσημ. 2 σελ. 2) ἀναφέρει ἐν τῷ ἐξωφύλλῳ του, ὅτι ἡ ἐκδοσίς του ἐγένετο «ἀδεία τοῦ ὑπουργείου Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 28 Σαφίρ 1313 καὶ ὑπ' ἀριθ. 10» τοῦθ' ὅπερ, συνελπῶς, πείθει, ὅτι ἡ γραφὴ αὕτη, ἦτο ἐπισήμως ἀνεγνωρισμένη.

1930, ὁπότε γενικευθείσης τῆς χρήσεως τοῦ κεμαλικοῦ ἀλφαβήτου,¹ ἐξέλιπεν ὁ λόγος τῆς ἐφεξῆς διατηρήσεώς της.

Παρ' ἡμῖν, δύο μόνον τοιαύτας προσπαθείας, ὡς ἤδη εἶπον, γνωρίζω, μεταγενεστέρας ὅμως τοῦ 1893, ἀμφοτέρας δὲ παρὰ λεξικογράφων, εὐρεθέντων πρὸ τοιαύτης ἀδηρίτου ἀνάγκης, τὴν τοῦ Ἰωάν. Περβάνογλου διὰ τῶν ὠραίων Ἀγγλοελληνικοῦ καὶ Ἑλληνοαγγλικοῦ λεξικῶν του² τῷ 1893, εἰς ἃ ἐπεσημάνθησαν συμβατικῶς γράμματά τινα τοῦ ἀλφαβήτου μας, καὶ τὴν τοῦ διευθυντοῦ τῆς συντάξεως τοῦ ἑλληνικοῦ ἐγκυκλοπαιδικοῦ λεξικοῦ τοῦ οἴκου Ἐλευθερουδάκη, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐπεσημάνθησαν ἔτι ὀλιγώτερα γράμματα, μόνον τὰ β, γ, δ, πρὸς ἀπόδοσιν τῶν ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν των *b, g* (διὰ τὸν φθόγγον γκ), *d*, ξενικῶν φθόγγων³.

Δ. ΤΟ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟ ΣΥΝΑΦΗ

Ἔρχομαι ἤδη εἰς τὴν οὐσίαν τῆς πραγματείας μου, τὸν καθορισμὸν δηλαδὴ τοῦ

¹ Ὅρα σελ. 7 καὶ ὑποσημ. 1 ἐν αὐτῇ. Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 5953 φύλλον τῆς ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδος «Ἐλευθέρον Βῆμα» τῆς 28 Ἰανουαρίου 1939, ἀναγινώσκω τηλεγράφημα ἐκ Πέραν ἀπὸ 27 Ἰανουαρίου, καθ' ὃ «ὁ νέος πρωθυπουργὸς κ. Ρεφῆκ Σαϊντάν, εἰς δηλώσεις του πρὸς τὸν τουρκικὸν τύπον, διέψευσε μετ' ἀγανακτήσεως τὰς διαδόσεις, ὅτι πρόκειται νὰ ἐπανεέλθῃ ἡ Τουρκία εἰς τὸ παλαιὸν ἀλφάβητον».

² JOHN PERVANOGLOU, A Dictionary of the English and Greeks Languages with an introduction on English pronunciation. Athens, P. D. Sakellarios 1893. Σελ. θ' - κστ', ὡς καὶ εἰς τὰς ἐν αὐτῷ λέξεις.

³ Ἐπισημασμένα ψηφία χρησιμοποιοῦνται καὶ ἐν ταῖς ἀκαδημειαῖς ἐκδόσεσι τῶν ὑπὸ ἐκτύπωσιν ἔργων Ἱστορικὸν λεξικὸν τῆς Νέας Ἑλληνικῆς καὶ Δ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ Γραμματικὴ τῆς Ποντιακῆς διαλέκτου, ὧν ἔργων ὅμως ὁ σκοπὸς εἶναι διάφορος ἐκείνου, ὃν ἐγὼ ἐπιδιώκω.

⁴ Βλέπω ἀπὸ τοῦδε, νὰ μοῦ ἐπισημῆται: «Τὸ ἀλφάβητο κάθε γλώσσας πρέπει νὰ ἔχῃ τόσα ψηφία, ὅσας εἶναι καὶ οἱ στοιχειακῆς του φωνές. Τὰ περισσότερα ἢ τὰ λιγώτερα δὲν φέρουν ἄλλο καρπὸ στὸ γράμμα, ἀπὸ σύγχυσι καὶ σκοτούρα» (ΒΗΛΑΡΑΣ). Ὁρθότατον καὶ ἀληθέστατον, ἀλλὰ καὶ μερικὴ περιπτώσει ἄλλης πολὺ μεγάλης ἀληθείας — θαυμασίως δὲ ἀλληγορεῖ αὐτὴν ὁ ἀραβικὸς μῦθος τοῦ «ὑποκαμίσου τοῦ εὐτυχοῦς ἀνθρώπου» — καθ' ἣν ὅσον ὀλιγώτερα ἢ ραστώνη, τόσον ὀλιγώτεροι καὶ αἱ ἀνάγκαι καὶ ὅσον ὀλιγώτεροι αἱ ἀνάγκαι τόσον μεγαλειτέρα ἢ εὐδαιμονία. Ἄφ' ἧς λοιπὸν ὁ ἀλματωδῶς ἐξελισσόμενος πολιτισμὸς ἐξετόπισε τὸν ἀραμπῆ τῆς ἐποχῆς τοῦ Βηλαρᾶ διὰ τῆς ὠτομοτρίας, τὸ μουλάρι διὰ τοῦ ἀεροδυναμικοῦ, τὸν πεζοπόρον ἀγγελιαφόρον διὰ τῆς μοτοσυκλέτας, τὸν στέντορα τοῦ καρπουλιοῦ διὰ τοῦ ἀσυρμάτου τηλεγράφου, τοῦ ραδιοφώνου καὶ τοῦ ἀσυρμάτου τηλεφώνου, καὶ τόσα ἄλλα διὰ τῶν ἄλλων, καὶ τὸ ἀλφάβητον τὸ ὁποῖον ὠραματίζετο ὁ Βηλαρᾶς ἔπαυσε νὰ ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς ἀπὸ τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ ἀπαιτήσεις. Τοῦτο δὲ συμμερίζεται ἐμμέσως καὶ ὁ ΜΑΝ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑΔΗΣ — παρὰ τὸ ὅτι ἔθεσε τὸ δόγμα τοῦ Βηλαρᾶ προμετωπίδα τοῦ ἀξιολόγου συγγραμμάτου του (*Ἡ ὀρθογραφία μας*, τυπ. «Ἐστία» 1913) — γράφων (αὐτ. σελ. 2): «Καὶ ὅμως αἰστανόμαστε πόσο ἀδύνατοι εἴμαστε ὁ καθένας μας, μπρὸς στὴ δύναμι τὴν ἀκατανίκητην ποὺ μᾶς ἀναγκάζει νὰ κανονίζωμε τὴ γραφὴ τῆς γλώσσας μας σύμφωνα μὲ ἕνα τρόπο ποὺ ὠρίστηκε καὶ συνηθίζεται ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ποὺ οἱ πρόγονοί μας ἦσαν εἰδωλολάτρες, ποὺ εἶχαν τοὺς σκλάβους τους, ποὺ ἡ γυναῖκα ἔμενε κλεισμένη σπῆτι της, καὶ ποὺ τόσες καὶ τόσες συνηθείες καὶ ἤθη ἦταν τόσο διαφορετικὰ ἀπὸ τὸ σημερινὸ πολιτισμὸν μας».

τρόπου τῆς χρησιμοποίησεως τῶν γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου μας καὶ μόνον αὐτῶν,¹ πρὸς πρέπουσαν φθογγικὴν ἀπόδοσιν ξενικῶν λέξεων ἑλληνιστὶ γραφομένων. Καὶ ἀπευθύνω πρὸς τὴν εὐμενῆ προσοχὴν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως, εὐλαβῆ ἐπίκλησιν, ὅπως ἐπισήμως ἐπιβληθῆ ὁιονδήποτε ἀνάλογον σύστημα συμβατικῆς διὰ τοῦ ἀλφαβήτου μας γραφῆς ξενικῶν λέξεων, πρὸς πληρῶσιν ἀνάγκης ἥτις πᾶν ἄλλο ἢ ἐπουσιώδης εἶναι, ὅπως ἐκ πρώτης ὄψεως θὰ ἠδύνατο νὰ νομισθῆ, ἥτις ὁσημέραι αἰσθητοτέρα θὰ καθίσταται, καὶ δι' ἧς τὴν θεραπείαν καταθέτω τὸ παρὸν ὑπόμνημά μου, ἐν ᾧ συνεκέντρωσα πᾶν ὅ,τι ἐκ μακρῶν καὶ κοπιωδῶν προσπαθειῶν μου ἠδυνήθην νὰ συναγάγω.

Ὅριζω δὲ συνήγορόν μου διὰ τὴν ἐπίκλησίν μου ταύτην, φωνὴν ἀπὸ τάφου. Αἰσθάνομαι ἄλλωστε ἱερὰν ὑποχρέωσιν, πρὸς ἀνήβησιν μνήμης, νὰ ἀναγνώσω ὑπὸ τὴν στέγην τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν περικοπὴν τινα τῆς ἀπὸ 8 Μαΐου 1861 προμνησθείσης² διατριβῆς τοῦ ἐν Ἰσμαηλίῳ λογίου ἐκείνου, τοῦ Σ. Μενδωνίδου, τῆς ἐν τῇ Πανδώρα δημοσιευθείσης, ἀκριβῶς δὲ ἀφορώσης εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ ζήτημα ὅπερ πραγματεύομαι: «Ἡ ἐκ τῶν προτέρων συζήτησις φωτίζει τὰ πνεύματα καὶ προετοιμάζει τὸ ζήτημα. Καθ' ἡμᾶς ὅμως, ἡ λύσις τοῦ φιλολογικοῦ τούτου ζητήματος, ἀπόκειται τῇ μελλούσῃ Ἀκαδημίᾳ, ἥτις περιλαμβάνουσα ἐν ἑαυτῇ πᾶν διακεκριμένον καὶ δοκιμασμένον ἐν τῇ ἑλληνικῇ φιλολογίᾳ ἔσται ὁ ἀρμοδιώτερος κριτής». Καί, παρὰ τὸ ὅτι πόρρω ἀπέχω τοῦ νὰ καταλέγωμαι μεταξὺ τῶν παρ' ἡμῖν φιλολογούντων, ἔτι δὲ μᾶλλον μεταξὺ τῶν οὕτωσι παρ' ἐκείνου χαρακτηριζομένων, ἀποτολμῶ νὰ προσέλθω τὴν ὄραν ταύτην ἐξ ὀφρικού ἐκτελεστῆς τῆς ἀπὸ ὀγδοηκονταετίας διαθήκης ταύτης τοῦ

¹ Εὐγνωμόνως χρησιμοποιοῦ ὥραϊον ἀπόσπασμα τοῦ προμνησθέντος ἔργου: «Χρησιμώτερο ἴσως θὰ ἦταν νὰ συλλογιστοῦμε ποιά νέα ψηφία θὰ ἔπρεπε νὰ χρησιμοποιήσῃ ἡ ἑλληνικὴ τυπογραφία γιὰ μερικοὺς νεοελληνικοὺς - ἢ ξένους κάποτε - ἦχους, ὥστε νὰ προσαρμοστῆ τὸ ἑλληνικὸ ἀλφάβητο καλύτερα στὸ σκοπὸ του, μὰ καὶ δῶ γιὰ τὴν ὥρα μόνο γιὰ σκέψεις καὶ δοκιμὲς ὑπάρχει θέση... Ἐπεὶ γιὰ τὴν ὥρα ὅμως μεταχειρίζονται ταχτικά τὸ λατινικὸ ἀλφάβητο σὲ ἐπιστημονικὰς ἐκδόσεις, γιὰ νεοελληνικὰ διαλεχτικά κείμενα» (ΜΑΝ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗ, Ἡ ὀρθογραφία μας, τυπ. «Ἐστία» 1913, σελ. 58 καὶ 161). Ἐὰν ἐλαμβάνετο ἀπόφασις παρεισαγωγῆς εἰς τὸ ἀλφάβητόν μας ξενικῶν γραμμάτων καὶ δὴ τῶν b, d, c = ts, ç = tch, h (ἀγγλ.), j, g = j, g = γκ, g = dzh, e (βαθύ), eu (γαλ.), u (γαλ.), z = dz κτλ., θ' ἀπετέλει τοῦτο πρακτικὴν λύσιν καὶ οὐδὲν ζήτημα θὰ ὑφίστατο· τοιοῦτο ἄλλωστε ἀλφάβητον περιῖπου μετεχειρίσθησαν καὶ ὁ Καμάρδας καὶ ὁ Κουπιτώρης, λόγῳ ἀνωτέρας βίας ὁ πρῶτος ἀπὸ τεχνικῶν δυσκολιῶν (ἰδ. σελ. 15 ὑποσ. 4 καὶ σελ. 17 ὑποσ. 1). Ἄς μὴ λησμονῶμεν ἐξ ἑτέρου, ὅτι ὁ Φ. ΒΡΕΤΤΑΝΙΔΗΣ, διὰ τοιοῦτου μεικτοῦ συστήματος ἀλφαβητικοῦ, κατάρθωσε νὰ ἀποδώσῃ, κατὰ τὸ δυνατόν, τοὺς ἀγγλικοὺς φθόγγους ἐν τῷ ἔργῳ του «Ἡ Ἀγγλικὴ ἀνευ διδασκάλου (τελευταία ἐκδόσις τοῦ Μιχ. Σαλιβέρου 1908, σελ. 423) ὅπερ ἔργον ὑπῆρξεν ὁ ἄλλος ἀλλ' εὐεργέτης διδάσκαλος ἀπόρων νέων τῆς παρελθούσης γενεᾶς, οἱ ὅποιοι, χάρις εἰς αὐτόν, μεταναστεύσαντες εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ εἰς Ἀγγλικὰς κτήσεις, εὐημεροῦσιν ἤδη ἐκεῖ. Ἄφ' ἧς ὅμως διὰ πλείστους ὅσους λόγους ἢ λύσις αὕτη πρέπει νὰ ἀποφευχθῆ πάση θυσίᾳ, κολακεύομαι νὰ πιστεύω ὅτι τὸ σύστημά μου παρέχει τὴν μόνην δυνατὴν λύσιν, δεκτικὴν οὖσαν μόνον ἐλαφρῶν τιμῶν ἐν ταῖς λεπτομερεσίαις τροποποιήσεων, κριθησομένων ἐνδεχομένως ἀναγκαίων παρὰ τῶν λειτουργῶν τῆς παιδείας.

² Ὅρα σελ. 20, ὑποσημ. 2.

λησημονημένου ἐκείνου λογίου καὶ νὰ ἀποταθῶ πρὸς τοὺς πρέποντας συνεκτελεστάς τῆς ἐκφρασθείσης ἐπιθυμίας του.

Διὰ τὸν καταρτισμὸν τοῦ πρὸς θεραπείαν τῆς ἀνάγκης ταύτης συστήματός μου, ὅπερ νομίζω ὅτι πρέπει πάντως νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βάσις παντὸς ἐτέρου, ἐνδεχομένου προκριθησομένου ὡς προσφορωτέρου, — καίτοι οὐδαμῶς βλέπω τὸ ἔμὸν ὑπολειπόμενον τοῦ «Alphabets of Foreign Languages transcribed into English, according to the Royal Geographic Society II system» οὔτινος, ὡς ἀνωτέρω εἶπον, ἢ εἰδικὴ χρῆσις ἐπεβλήθη ἐπισήμως ἐν τε τῇ Μεγάλῃ Βρετανίᾳ καὶ ἐν ταῖς Ἑνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς, εἴτε οἰουδήποτε ἄλλου¹ — εἶχον ὑπ' ὄψει τὰ ἀκόλουθα :

— Νὰ μὴ ἐκκλίνω, κατὰ τὸ δυνατόν, ἀφ' ὅσων ὁ σοφὸς ἀκαδημαϊκός, ὁ πολὺς Χατζηδάκις², ὡς πρὸς τοὺς φθογγικούς νόμους³ τονίζει.

— Τὴν πεποίθησίν μου, ὅτι ἡ προσπάθειά μου δὲν ἀποτελεῖ παράβασιν τῶν φθογγικῶν καὶ λοιπῶν τῆς γλώσσης μας νόμων⁴.

— Τὸ γεγονός ὅτι τὸ ἀλφάβητόν μας πολλὰς διὰ μέσου τῶν αἰώνων ὑπέστη τροποποιήσεις, ἕως οὔ ἀποβῆ προσαρμόσιμον εἰς τοὺς φθόγγους τῆς κυρίως ἑλληνικῆς γλώσσης⁵, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ ἔξαρκῆ καὶ διὰ τὴν ἀπόδοσιν εἰδικῶν τινῶν φθόγγων

¹ Ἀπλοῦν βλέμμα καὶ εἰς τὰς σελ. 12 § 3 καὶ 19 § 36 τῆς κατὰ τὸ σύστημα τῆς «*Association Phonétique Internationale*» διὰ γραπτῶν σημείων ἀποδιδούσης τοὺς φθόγγους τῆς Ἀγγλικῆς «*Grammaire Descriptive de l'Anglais parlé*» τοῦ J. DELCOURT (Paris, Armand Colin, 1929), πεῖθει ὅτι δὲν ἀποτελεῖ κομψασμὸν μου αὐτὸ τὸ ὅποιον λέγω. Πράγματι, τὸ διὰ τὴν Ἀγγλικὴν φωνητικὴν τῆς ἀλφάβητον ἀποτελεῖται ἐκ 45 στοιχείων, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὰ ἑλληνικὰ (ἀλλὰ διὰ τὸν τελικὸν φθόγγον *ng*) *θ*, *ε*, *λ*, *φ*, *η*, ἀλλὰ καὶ τὰ ἰδιόσχημα *f*, *z*, *a* (*e* ἀνεστραμμένον) καὶ *o* (*c* ἀνεστραμμένον)· ἐξ ἐτέρου ἡ ἔννοια τῆς μακρότητος τοῦ φθόγγου, ἦν καὶ ἐγὼ σημειῶ διὰ : (λ. χ. *a*·), παρίσταται ἐν τῇ ρηθείσῃ γραμματικῇ διὰ : , δεξιὰ τοῦ γράμματος, οὔτινος ὁ φθόγγος μὴκύνεται (λ. χ. *a*·). Οὕτω ἐπὶ παραδείγματι ἡ *wo:to* συμβολίζει τὴν ἀπόδοσιν τοῦ *water*, τὴν κατὰ τὸ σύστημά μου *γουνώτεν* ὁμοίως καὶ *no:s* = *nurse* = *νευ:s*, *neit:f* = *nature* = *νεϊῖεν*· κτλ. Νομίζω ὅτι ἡ σύγκρισις ἀποβαίνει ὑπὲρ τοῦ συστήματός μου, καὶ ὅτι ὁ βλέπων ἐκεῖνας ἀμύητος αὐτῶν, θὰ τὰς ὑπελάμβανε μαθηματικὰς παραστάσεις, οἷον διαιρέσεις μονωνύμων καὶ παραδοξότατα ὀλοκληρώματα.

² Γ. Ν. ΧΑΤΖΗΔΑΚΙ, Ἀκαδημαϊκὰ Ἀναγνώσματα, τομ. 1-2. «Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ» τύπ. Π. Δ. Σακελλαρίου. 1902. Ἰδ. καὶ σελ. 50, ὑποσ. 1.

³ Γ. Ν. ΧΑΤΖΗΔΑΚΙ, αὐτόθι 1, 178-196 «Περὶ φθογγικῶν νόμων».

⁴ Γ. Ν. ΧΑΤΖΗΔΑΚΙ αὐτ. 1,234 «Περὶ τῶν ξένων στοιχείων ἐν τῇ γλώσσῃ» «... Ἡ ἀνάμειξις τῶν γλωσσῶν, ἢ μεταβίβασις λέξεως ἀπὸ γλώσσης ἢ διαλέκτου εἰς ἄλλην, ὁ σχηματισμὸς γραπτῆς γλώσσης, ἢ διάδοσις καὶ συμπλήρωσις αὐτῆς, ἢ ἀνάμειξις αὐτῆς μετ' ἄλλων στοιχείων διαλεκτικῶν, ἀρχαίων ἢ ξένων, ταῦτα πάντα εἶναι φαινόμενα ἀναπόσπαστα ἀπὸ πάσης γλώσσης, μάλιστα ἔθνους πολιτισμένου καὶ ὀφείλονται... τῇ κοινωνίᾳ τοῦ ἀνθρώπου ἐξ ἧς καὶ ἐρμηνεύονται». Ἰδὲ 1,237 καὶ 284 «... Δεύτερον, διότι τὸ ἑλληνικὸν ἀλφάβητον δὲν ἐξηυρέθη ἐξ ἀρχῆς ἐν Ἑλλάδι, ἐπὶ τῷ σκοπῷ ἵνα παραστήσῃ τοὺς φθόγγους ταύτης ἀκριβῶς, ἀλλὰ παρελήφθη παρ' ἄλλων ἀνθρώπων ἄλλην γλῶσσαν λαλούντων, καὶ μόνον ὡς πρὸς τὰ φωνήεντα καὶ ἐλάχιστα ὡς πρὸς τὰ σύμφωνα μετερρρυθμίσθη καὶ προσηρομόσθη κατὰ μικρὸν τοῖς Ἑλληνικοῖς φθόγγοις» (πρβλ. ΔΙΟΔΩΡ. ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ 5,67 : «Φοινίκια»).

⁵ Γ. Ν. ΧΑΤΖΗΔΑΚΙ, αὐτ. 1,253. *Γεν. μεταρρυθμίσις καὶ πλουτισμὸς τοῦ Ἑλλην. ἀλφάβητου* «... ἐπειδὴ τὸ ἀλφάβητον, οὗ ἐποιοῦντο χρῆσιν οἱ Ἕλληνες, δὲν ἐπενοήθη παρ' αὐτῶν ἐπίτηδες

ένίων διαλέκτων της¹, γεγονός ἀποτελοῖν «προηγούμενον» καὶ διὰ τοῦτο ἐπιτρέπον νὰ ὑποστῇ καὶ μίαν τροποποίησιν ἀκόμη, ἀπλῶς ἐπιβοηθητικὴν ἄλλωστε αὐτήν. —

— Ὅτι διὰ τὴν ἀληθῆ προφορὰν τῶν ἀπείρων εἰς λεπτότητα καὶ ποικιλίαν φθόγγων, ὧν εἶναι ἐπιδεικτικὴ ἡ ἀνθρωπίνῃ φωνῇ, οὐδέν, οὐδὲ τὸ τελειότερον ἐπινοηθέν, ἀφάβητον δύναται νὰ ἐξαρκέσῃ. Τοῦτο βλέπει τις ὁμολογούμενον καὶ ἐν ταῖς γραμματικαῖς τῶν ξένων γλωσσῶν, ὅταν ἐκάστοτε περὶ πολλῶν φθόγγων ἀναγινώσκειται, ὅτι τὴν προφορὰν τούτων μανθάνει ὁ μαθητὴς διὰ μόνῃς τῆς ζώσης φωνῆς, τοῦθ' ὅπερ ρητῶς ὁμολογεῖ τὸ ἀδύνατον τῆς παραστάσεώς των διὰ γραπτῶν σημείων².

— Ὅτι μόνον ὅταν ἡ παραλαμβάνουσα γλῶσσα ἔχει πρόχειρον μέσον πρὸς παράστασιν φθόγγου τινός, ἢ ἀπόδοσις αὐτοῦ εἶναι πλήρης. Εἰς ἐκείνην ὅμως εἰς ἣν τοιοῦτο μέσον ἐλλείπει, ἀναποφεύκτως οἱ παραλαμβανόμενοι φθόγγοι καὶ ἀτελῶς γίνονται αἰσθητοὶ καὶ ἀτελέστερον διὰ τοῦ ἐγκωρίου ἀλφαβήτου παριστῶνται³.

— Τὴν καταβλητέαν προσοχήν, ὅπως μὴ ἡ ἀπόδοσις τῶν παραλαμβανομένων φθόγγων ἐπενέγκῃ σάλλον, καθιστῶντα πιθανὰ εἴτε σύγχυσιν τῆς ἐννοίας τῶν λέξεων⁴, εἴτε

> εἰς ἔκφρασιν τῶν φθόγγων τῆς ἰδίας αὐτῶν γλώσσης, διὰ τοῦτο δὲν ἦτο εὐθὺς ἐκ πρώτης ἀρχῆς > κατάλληλον πρὸς τοῦτο, ἀλλ' ἔχρηξε μεταρρυθμίσεως καὶ προσαρμογῆς πρὸς τοὺς Ἑλληνικοὺς > φθόγγους. Ἐπεβάλλετο δὲ ἡ προσαρμογὴ αὕτη ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης».

¹ Δὲν δύναται ὄντως νὰ ἀποδοθῶσι διὰ τοῦ ἀλφασβήτου μας, ὡς ἤδη ἔχει, οὔτε τὸ ζ τῶν Δωδεκανησιῶν, οὔτε τὸ χ = q ἐνίων Αἰτωλῶν, οὔτε τὰ *σμ* καὶ *ευ* καὶ *χ* τῶν Ὑδραίων καὶ τῶν Σπερτζιωτῶν, οὔτε ὁ παχὺς φθόγγος τῶν δύο *λ* τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν ἢ τῶν κατοίκων τῶν ἀλβανοφῶνων χωρίων τῆς Ἀττικῆς ἢ τῶν Σαλαμίνιων, οὔτε τὸ *sh* τῶν στερεοελλαδιτῶν, οὔτε τὸ κλαγγῶδες τῆς προφορᾶς ἐνίων συμφῶνων ὑπὸ τῶν Κυθηρίων καὶ πολλὰ ἄλλα διαφόρων διαλέκτων μας. Εἰς τὴν θεραπείαν δὲ τῆς ἀνάγκης ταύτης ἀποσκοπεῖ τὸ Ἱστορικὸν Λεξικὸν τῆς Νέας Ἑλληνικῆς. Διὰ τοῦ συστήματός μου, ἐν τούτοις, οἱ τοιοῦτοι φθόγγοι ἀποδίδονται πάντες εὐχερῶς καὶ σαφῶς.

² Γ. Ν. ΧΑΤΖΗΛΑΚΙ, αὐτ. 1,284. *Περὶ τῆς προφορᾶς τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς*.

³ Γ. Ν. ΧΑΤΖΗΛΑΚΙ, αὐτ. 1,349 «... Οὕτω *λ. χ.* τὸ ἡμέτερον *Κα* ἐγράφετο διὰ τοῦ *Ra* καὶ > ἄλλοτε διὰ τοῦ *Ga* παρὰ τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων, καὶ τὸ ἡμέτερον *γ* ἄλλοτε μὲν διὰ τοῦ *g* καὶ > ἄλλοτε διὰ τοῦ *ng* ὑπ' αὐτῶν. Ὁμοίως τὸ *δ* ἄλλοτε διὰ τοῦ *d* καὶ ἄλλοτε διὰ τοῦ *z*. Δὴλον ἄρα, > ὅτι τὸ φθογγικὸν σύστημα τῶν Αἰγυπτίων ἠγγόει τὴν διαίρεσιν τῶν φθόγγων τούτων, δι' ὃ καὶ > συγγέει αὐτούς». Φέρει δὲ ἀλλαχού (1,352) ὡς παράδειγμα, τὸ ὑπὸ τοῦ *Σάθα* (Κρητικὰ δρώματα, 133) ἀναφερόμενον κωμικὸν πρόσωπον, τὸ ὁποῖον σκόπτει λογιώτατον τινα λατινιστὴν λαλοῦντα καὶ ὑποδεικνύει τὸν τρόπον ἀποδόσεως λατινικῶν φθόγγων ἀπὸ Ἑλληνικῶν λέξεων.

⁴ Ὡς ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τοῦ «Ἐγκυκλοπαιδικοῦ Λεξικοῦ» ἀναφέρεται, «ὁ βλέπων *μπ, γκ ἢ ντ,* ὀφείλει ἐκάστοτε νὰ σκεφθῇ, ἂν ταῦτα εἶναι ἀντίστοιχα τῶν *b, bb, mb, mp ἢ np, g, gg, nc ἢ ng d, dd, nd, ἢ nt*». Ὁρθότατα δέ' καὶ διὰ νὰ φέρω παραδείγμα τι, ἐρωτῶ τί θὰ ἐφαντάζετο τις βλέπων τὴν λέξιν *οντ*; ὅτι ἐννοεῖ τὴν *ode*, τὴν *honte* ἢ τὴν *onde*; Διὰ τοῦ συστήματός μου, ὅμως, θὰ ἐγράφοντο αὐταὶ *οδ, ὄντ, ονθ*. Βεβαίως καὶ ἡ τοιαύτη ἀπόδοσις αὐτῶν δὲν εἶναι ἀπολύτως πλήρης ὅσον *λ. χ.* θὰ ἦτο ἐὰν ἐσημειοῦντο καὶ τὰ *e* ἄφωνα καὶ τὸ δασύ πνεῦμα, ὅπου τοὐλάχιστον ἀρχικὸν *h*. Ταῦτα ὅμως δὲν ὀρίζομεν, ὅπως μὴ περιπλέξωμεν τὰ πράγματα ἄλλως τε, θὰ ἠδύναντο νὰ εἰσαχθῶσι βραδύτερον, ἐὰν ἀπὸ τῆς πείρας ἤθελε καταδειχθῇ καὶ αὐτῶν ἡ παρουσία ἐξυπηρετικὴ τῆς σαφηνείας. Πάντως ὅμως ἂς μὴ λησμονῶμεν καὶ τὴν ἐπὶ τούτου γνώμην τοῦ Χατζηδάκι (αὐτ. Α, 350) «Προκειμένου νὰ παρασταθῶσι διὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου ξένων λέξεων φθόγγοι, ἄγνωστοι > τῇ Ἑλληνικῇ, φυσικὸν ἦτο νὰ μὴ παριστῶνται ἀκριβῶς οὐδὲ πάντοτε ὁμαλῶς, διὰ τῶν αὐτῶν > γραμμάτων». Τῆς ἀληθείας δὲ ταύτης πρόχειρος καὶ χαριτωμένη εἰς μέθην ἀπόδειξις, ὁ κυματισμὸς

τὸ ἐνδεχόμενον γενέσεως παρετυμολογιῶν¹.

— Τὸν ἀποκλεισμὸν τῆς παρεμβολῆς ἐν τῷ ἀλφαβήτῳ μας γραμμάτων ἀπὸ ξένων ἀλφαβήτων², παρὰ τὸ ὅτι δὲν θὰ ἀπετέλει τοῦτο οὔτε παράβασιν σοβαρὰν³ οὔτε ἀσημίαν τοῦ κειμένου, ἀφοῦ ἄλλωστε ἐνδεχομένη ἐπ' αὐτοῦ δυσμενὴς ἐν ἀρχῇ ὀπτική ἐντύπωσις ταχέως θὰ ἐλησμονεῖτο⁴ διὰ τῆς συνηθείας τοῦ ὀφθαλμοῦ.

— Τὴν σκοπιμότητα, ὅπως ἡ γραφὴ τῶν ξένων φθόγγων ἦ τοιαύτη, ὥστε νὰ ὑπομνήσκῃ, κατὰ τὸ δυνατόν, τὴν ὀρθογραφίαν τῆς λέξεως ἐν τῇ γλώσσῃ ἐξ ἧς μετηνέχθη. Διότι ἄλλως θὰ ἐρριζοῦτο εἰς τὸν μαθητὴν παιδιόθεν πεπλανημένη ἀντίληψις, ἣτις θὰ τὸν ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τῆς ὀρθογραφίας τῆς λέξεως ἐν τῇ γραφῇ τῆς γλώσσῃ τῆς⁵ λόγος, δι' ὃν ἀποδίδω, π. χ., τὸ *eu* οὐχὶ διὰ τοῦ *ö*, ἢ τοῦ *ø* (ἀντιστρόφου *e*),

(«Ἐστία» ἀρ. 16948, 16950, 16951 ἐν στήλῃ «Κόσμος», 12, 14, 15 Δεκεμβρίου 1938) καὶ ὁ ἀπὸ τοῦτου ἀνάρρους, οὗς ἤγειρεν ἡ φθογγικὴ ἀπόδοσις τοῦ ὀνόματος Windermere, τοῦ ἐν τῷ θεατρικῷ ἔργῳ «Τὸ ριπίδιον τῆς Λαίδης Γουίνδερμυρ» τοῦ Ὄσκα Γουάιλδ.

¹ Βλέπω ἐν τηλεγραφίᾳ τοῦ «Ἀθηναϊκοῦ Πρακτορείου» ἐκ Λονδίνου καὶ ἀπὸ 3 Ἀπριλίου 1939 («Ἐλεύθερον Βῆμα» 4 Ἀπριλίου 1939): «Προσέθηκε δέ, ὅτι τὸ Ντάνουγκ καὶ ὁ Πολωνικὸς διάδρομος, εἶναι ζωτικά διὰ τὴν Πολωνίαν». Ἀλλὰ τότε τὸ «*dancing*», πῶς θὰ ἔπρεπε φθογγικῶς νὰ ἀποδοθῇ; Διὸ καὶ ὁ συνάδελφος κ. Σπύρος Μελάς σατιρίζει τὴν ἀνικανότητα τοῦ ἀλφαβήτου μας διὰ χαριτωμένου, ὡς πάντα, χρονογραφημάτων του (ὑπὸ τίτλον «Κόσμος» ἐν τῇ «Ἐστία» τῆς 6 Ἰουλίου 1939): «Ἄλλοι Ἀθηναῖοι σκύβουν, ἰδρωμένοι κάτω ἀπὸ τοὺς ἀνεμιστήρας των, μελετώντας τὴν φιλολογίαν τοῦ Λάνστιγ πού κανεὶς δὲν τὸ λέγει σωστά». — Προσθέτω: μὴδὲ τοῦ κ. Μελά ἐξαιρουμένου· διότι ἡ ἀκριβέστατα ἀποδίδουσα τὴν προφορὰν τοῦ γραφῆ εἶναι ἡ κατὰ τὸ σύστημά μου «*Δανσίχ*». — Οἱ περισσότεροι τὸ λένε *Ντάντουγκ*. Καὶ ὁ ἀστεῖος τῆς παρέας δὲν παραλείπει νὰ πῇ τὴν ξυπνάδα του: Βρὲ ἀδερφέ, γιὰ ἓνα ντάντουγκ θὰ σκοτωθοῦμε; Δὲν ἔρχονται στὴν Ἀθῆνα νὰ τοὺς δώσωμε ὅσα θέλουν; Ἄλλῃ μήπως καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες δὲν ἀπέδωσαν τὸ ὄνομα τοῦ Πέρσου Κυναχτρα διὰ τοῦ Κναξάρης καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ποταμοῦ Huvasra διὰ τοῦ Χοάσπης; κ.α.δ. (πρβλ. Χατζηδάκι αὐτ. Α, 350-351).

² Τὸ πολὺ μόνον τοῦ *z*, (διὰ τὸν φθόγγον *dz*), ὅπερ εἰς τὸ τέλος δὲν εἶναι ξένον πρὸς τὸ ἀλφάβητόν μας, ἀφοῦ παρὰ πολλῶν γράφεται τὸ *z* οὕτω· ἀλλὰ καὶ τοῦτο μόνον ἂν ἡ στοιχειοθέτησις τῶν *ζ*, *ζ̄* καὶ *ζ̅* ἤθελε κριθῆ τεχνικῶς δυσεπίτευκτος, λόγῳ στενοχωρίας ἐν τοῖς διαστήχοις. Μήπως τὸ *σ* καὶ τὸ *ϕ* δὲν ἦσαν ἄλλοτε γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου μας; Καὶ μήπως δὲν συνυπάρχουσι τὰ *σ* καὶ *ς*; (πρβλ. σελ. 23, ὑποσ. 1 καὶ τὰς ἐκεῖ παραπομπάς).

³ Γ. Ν. ΧΑΤΖΗΔΑΚΙ, αὐτ. «Περὶ τῶν ξένων στοιχείων ἐν τῇ γλώσσῃ» (1,234) «Ἡ ἐκ τῆς ἀναμείξεως ξένων στοιχείων ποικιλία, δὲν σημαίνει παράβασιν τῶν φθογγικῶν καὶ λοιπῶν νόμων τῆς γλώσσῃς» καὶ ἐξ ἀναλογίας: «Ἡ παραλαβὴ λέξεων καὶ τύπων, ἀπὸ διαλέκτου εἰς διάλεκτον καὶ ἀπὸ χρόνου εἰς χρόνον, δύναται νὰ λεχθῆ χαρακτηρὴ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσῃς».

⁴ Γ. Ν. ΧΑΤΖΗΔΑΚΙ, αὐτ. 1,359 «Τὰ λεγόμενα περὶ ἡδύτητος ἢ ἀηδίας ταύτης ἢ ἐκείνης... εἶναι ὑποκειμενικά καὶ ἀσήμαντα».

⁵ Ἰδὲ ὑποσ. 4 ἐν σελ. 25 καὶ τὸ ἐν τῇ ὑποσημειώσει ταύτῃ παράδειγμά μου. Ἐπαναλαμβάνω δὲ ὅτι δὲν παρακινούμαι εἰς τοῦτο ἐξ εὐλαβείας πρὸς τὰς περὶ τῆς ἱστορικῆς ὀρθογραφίας ἀρχάς, ἀλλ' ἐξ οἴκτου πρὸς τὸν μαθητὴν ὁ ὁποῖος θὰ διδαχθῆ κατόπιν τὴν ξένην γλῶσσαν καὶ τὴν ὀρθογραφίαν τῆς συνεπῶς. «Ἀξίζει ἴσως νὰ σημειωθοῦν ἐδῶ τὰ λόγια τοῦ ΔΑΡΒΑΡΗ (Γραμματικὴ Ἀπλοελληνικῆ. Βιέννη 1806 σελ. 222): Ἐάν μία ἐξ ἀρχῆς ξένη λέξις συνθετίζεται εἰς τὴν κοινὴν διάλεκτον νὰ καταλαμβάνηται, λέγεται ὅτι ἠξιώθη τοῦ Γραικοῦ πολιτεύματος. Ἡ τοιαύτη λοιπὸν λέξις πρέπει ὡς μία γνησία κοινὴ λέξις νὰ γράφηται μὲ τὴν γραικικὴν προφορὰν. Αἱ [ἄλλαι ὅμοιαι] εἶναι λέξεις πρέπει νὰ γράφονται μὲ τὰ ἴδια γράμματα τὰ ὅποια ἔχουσιν εἰς τὴν γλῶσσάν των».

κατὰ τὸ ἀλφάβητον τῆς Association Phonétique Internationale, ἀλλὰ διὰ τῆς *eu*¹ διφθόγγου μας, καὶ τὴν ὀρθὴν γραφὴν ὑπομινησκούσης καὶ τὴν προφορὰν ἀποδιδούσης· ἀντιθέτως δὲ τὸ *g* (τὸ ὡς εἰς *gamine*) διὰ τοῦ *γ* καὶ οὐχὶ διὰ τῶν *γγ*² ἢ *γκ*, παρὰ τὸ ὅτι θὰ ἠδύνατο καὶ δι' αὐτῶν ν' ἀποδοθῆ, τοῦθ' ὅπερ ὅμως θὰ ἦγε τὸν μαθητὴν νὰ νομίζῃ ὅτι ὁ φθόγγος οὗτος ἀποδίδεται εἰς τὴν γλώσσάν του διφθόγγως ἀπὸ συμφώνων, ὡς λ. χ. τῶν *gg*, *ng*, *nk* κ. ἄ. δ.

— Ὅτι τὴν παρατάξιν συμφώνων πλειόνων τῶν δύο ἐν σειρᾷ ἀποκρούουν καὶ ἡ ἕξις καὶ ἡ αἰσθητικὴ ἐν τῇ γραφῇ τῆς γλώσσης μας, σπανιώτατα χρησιμοποιοῦσης τριάδα συμφώνων ἐν σειρᾷ³ διὰ τεσσάρων δὲ συμφώνων ἐν σειρᾷ γραφομένην λέξιν, μόνον τὴν *ἐκστρατεία* μετὰ τῶν παραγῶγων τῆς εὐρίσκω νὰ παρουσιάσω καὶ ταύτην καθ' ὑπόδειξιν τοῦ ὑφυπουργοῦ μου κ. Ἰπποκράτους Παπαβασιλείου.

— Ὅτι ξενικῆς καταγωγῆς λέξεις, παλαιότερον εἰς τὴν γλώσσάν μας εἰσαχθεῖσαι καὶ διατηρούμεναι, ἀποκτήσασαι δὲ πλέον καθιερωμένην διὰ τῆς ἑλληνικῆς γραφῆς ἀποδοσιν, ὡς λ. χ. *μπαμπᾶς*, *νιαντά*, *Τζουμέρκα*, *γεμιτζῆς*, *τσάτσα* κ. ἄ. δ., δέον νὰ ἀπαλλαγῶσι τῆς διὰ τοῦ συστήματός μου ἀποδόσεώς των καὶ νὰ διατηρήσωσι τὴν καθιερωμένην πλέον γραφὴν των⁴, ἣν ἐκύρωσε μακρότατος χρόνος. Ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ θὰ ἔπρεπε νὰ γραφῶσιν αἱ λέξεις αὗται διὰ τοῦ φωνητικοῦ ἀλφαβήτου, ἢ δι' οἰουδήποτε ἄλλου παρόμοιον ἐξυπηρετοῦντος σκοπόν.

— Τὴν ἀνάγκην ὅπως ὁ ἀριθμὸς τῶν πρὸς συμβατικὴν ἐπισήμανσιν συμβόλων ἦ ὅσον τὸ δυνατόν περιορισμένος πρὸς διευκόλυνσιν τῶν τυπογράφων, τὸ δὲ εἶδός των κατάλληλον πρὸς εὐχερῆ διὰ τρεχούσης χειρὸς γραφὴν των, ἐνῶ ἡ δι' αὐτῶν ἐπισήμανσις τῶν ἐντύπων γραμμάτων δέον νὰ μὴ στενοχωρῆ τὰ διάστιχα μηδὲ νὰ συγγέηται πρὸς τοὺς τόνους, πνεύματα, ὑπογραμμάς, διαλυτικὰ καὶ πᾶν σημεῖον στίξεως γενικῶς.

Τούτων ἔνεκα προέκρινα ὡς σύμβολα συμβατικῆς ἐπισημάνσεως πληροῦντα τοὺς αἰτουμένους ὅρους:

(ΜΑΝ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑΔΗ αὐτ. 139, 66). Ἀφορισμός, ἐπιγραμματικῶς θέτων τὸ ζήτημα εἰς τὴν πρόψαν θέσιν του.

¹ Σαφῆ ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι τὸ *eu* πρέπει νὰ ἀποδοθῆ διὰ τοῦ *eu*, ἀποτελεῖ καὶ τὸ ἀντίστροφον, ὅτι δηλ. τὸ *eu* ἀπεδόθη διὰ τοῦ *eu* εἰς τὴν ἐν Κρήτῃ κατὰ τὸν 17^{ον} αἰῶνα φωνητικὴν γραφὴν τῆς γλώσσης μας διὰ τοῦ ἰταλικοῦ ἀλφαβήτου: *misseugussi i stratigi me to Rinaldo* (ἔξ ἀποσπάματος τῆς τραγῳδίας *Ἐρωφίλη*, ὡς εὐρεται παρὰ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑΔΗ εἰς σελ. 88 τοῦ προμνησθέντος ἔργου του).

² Ὁ περιώνυμος ἐκδοτικὸς οἶκος Firmin Didot, μετεχειρίζετο, ἰδίως εἰς τὰς ἐκδόσεις ἔργων τοῦ Κοραῆ, ἴσως δὲ τῇ συστάσει αὐτοῦ, τὴν γραφὴν *Γγ* ἀντὶ τῆς *γγ*, λ. χ. «ἀπὸ κανένα συγγραφέα τῆς Βυζαντινῆς ἱστορίας» (ἰδ. ΚΟΡΑΗ, *Στοχασμοὶ ἀποσχεδίοι*, Παρίσιοι 1805 σελ. 55' καὶ ἀλλαχοῦ).

³ Γ. Ν. ΧΑΤΖΗΛΑΚΙ, αὐτ. *Γενικὴ μεταρρύθμισις καὶ πλουτισμὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου* (1, 153). Τονίζει αὐτόθι πόσον ἐστενοχώρει τοὺς Ἕλληνας ἡ διὰ τοῦ ὑπ' αὐτῶν παραληφθέντος σημιτικοῦ ἀλφαβήτου ἐξυπηρετήσις τῶν φθόγγων τῶν τρισυμφώνων ριζῶν τῶν σημιτικῶν λέξεων, πρὸς οὓς φθόγγους δὲν ἠδύνατο νὰ προσαρμολογῶσιν, ἀφοῦ μάλιστα ἐν τῇ γλώσσῃ μας ὑπῆρχον συλλαβαί, ἀλλὰ καὶ λέξεις τινὲς ἀκόμη, μόνον ἐκ φωνηέντων ἀποτελούμεναι.

⁴ Ἰδὲ σελ. 26 ὑποσ. 5, καθὼς καὶ § Β ἐν σελ. 29.

1. Τὸ δασὺ πνεῦμα (°) ὡς ἐπίσημα κεφαλαίου γράμματος ἀλλάσσοντος φθόγγον, π. χ. 'B = B λατιν. 'Δ = D, 'X = H ἀγγλικόν. Ἐπιμένω δὲ νὰ θεωρῶ ἀναγκαίαν τὴν χρησιμοποίησιν τῆς δασείας, ἐκεῖ ὅπου εἰς γαλλικὴν λέξιν ὑπῆρχεν h.

2. Τὸ ὑφέν (—) δι' ἐνιαῖον φθόγγον ἐν τῇ γλώσσῃ μας, προκύπτοντα ἀπὸ διφθόγγου εἴτε ἐκ συμφώνων μας, λ. χ. $\bar{I}$, $\bar{\gamma}$ = G, g (τραχέα: γκ), $\bar{Z}$, $\bar{\xi}$ = $\bar{Z}$, z (φθόγγος dz), $\bar{\Sigma}$, $\bar{\sigma}$ = C, c (φθόγγος ts), εἴτε ἐκ φωνηέντων ὡς λ. χ. $\underline{Eu}$, $\underline{ev}$ = Eu, eu.

3. Τὴν στιγμὴν (·) διὰ καταδήλωσιν ξενικοῦ φθόγγου, ἀπὸ ἀδελφοῦ γράμματος ἄλλης γλώσσης μεταφερομένου, π. χ. β = b, γ = w (ἀγγλικόν), δ = d, ε = e βαθύ, ζ = g (ἀπαλόν) = j (γαλλικόν), σ = sh (γαλλικόν ἀπαλόν) = sh (ἀγγλικόν), sc (ἀπαλόν ἰταλικόν), υ = u (γαλλικόν), χ = h (ἀγγλικόν καὶ ἀλβανικόν).

4. Δύο τελείας ὀριζοντίως (··) ἐν εἴδει διαλυτικοῦ, μόνον διὰ τὸ γραπτὸν σημεῖον $\ddot{I}$, $\ddot{\gamma}$ (τοῦ φθόγγου γι = j κατὰ τὸ σύστημα τῆς Association Phonétique Internationale), ὡς λ. χ. διὰ τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἀγγλικῶν young, youth, yawm κλ. χρησιμοποιῶ.

5. Τὰς δύο κατακορύφους στιγμάς (:) διὰ τὴν καταδήλωσιν τῆς παρατάσεως, εἰς τὴν Ἀγγλικὴν, καὶ τῆς αἰσθητῆς μακρότητος τοῦ πρὸς τὰ ἀριστερὰ αὐτοῦ φωνήεντος, ἔστω καὶ ἂν τοῦτο εἶναι εἰς τὴν γλώσσάν μας βραχύ: π. χ. α: = $\overline{aa}$, ο: = $\overline{oo}$, ω: = $\overline{oo}$, (διὰ νὰ μεταχειρισθῶ, πρὸς στιγμὴν καὶ ἐπεξηγηματικῶς μόνον, τὸ σύμβολον — τῆς ἐν τῇ μουσικῇ γραφῇ στίξεως). Οὔτω λ. χ., τὸ ἀγγλικὸν ask θὰ γράφηται κατὰ τὸ σύστημά μου ασκ, τὸ boot βου:τ, τὸ cotton διὰ τοῦ κό:τ:ν κτλ.

Ἰδιαιτέρως τὸ σημεῖον τοῦτο (:), τοῦ ὁποῖου τὴν χρῆσιν μόνον διὰ τὰς ἀγγλικὰς λέξεις αἰσθάνεται τις ἀναγκαίαν—δὲν γνωρίζω ἂν καὶ διὰ λέξεις τῆς Γερμανικῆς, ἣν δὲν κατέχω—ὑποκαθίσταται εἰς τὸ ἀγγλικὸν r, ἐκεῖ ὅπου τοῦτο σχεδὸν παρασιωπᾶται. Τὸ γράμμα τοῦτο εἶχον ἀρχικῶς σκεφθῆ νὰ τὸ σημειῶ διὰ τοῦ ρ, ὡς λ. χ. early = $\underline{e}r\lambda e$. Ἐπειδὴ ὅμως ὀλίγοι Σκῶττοι καὶ Ἰρλανδοὶ καὶ ἐλάχιστοι ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἀμερικῇ τὸ προσφέρουσιν ἡμιφώνως, κατὰ γενικότητα δὲ σχεδὸν παρασιωπᾶται, διὰ τοῦτο προτιμῶ νὰ ὑποκαθίσταται διὰ τοῦ παρατατικοῦ σημείου: . Οὔτω τὸ early γράφω $\underline{e}r\lambda e$.

6. Τὴν ἀπόστροφον, ἀπλὴν (°) ἢ διπλὴν (°°), πρὸς καταδήλωσιν γραμμάτων παρασιωπωμένων πλὴν τοῦ τελικοῦ e ἀφώνου· π. χ. κα'μ = calm (ἀγγλ.), σ'νέ = signet (γαλλ.), αβα'' = avaiant (γαλλ.). Τοῦτο δὲ πρὸς ὑπόμνησιν ἀμυδρὰν τῆς ὀρθογραφίας τῆς λέξεως ἐν τῇ γλώσσῃ της, ἀλλὰ καὶ πρὸς πρόληψιν συγχύσεως· λ. χ., ἄνευ τούτου τό τε ciné καὶ τὸ signet θὰ ἀπεδίδοντο ἀμφοτέρω ὁμοίως διὰ τοῦ σινέ. Ἐὰν ἐν τούτοις ἤθελεν ἐκ τῆς κατόπιν πείρας καταδηλωθῆ ἀσχημίαι ἐν τῇ ἐμφανίσει τῆς ἐντύπου γραφῆς, θὰ ἠδύνατο τὸ γραπτὸν τοῦτο σημεῖον, ἢ ἀπόστροφος, παρὰ τὴν τοιαύτην χρησιμότητά του, νὰ καταργηθῆ.

Τὰ διὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν ΠΑΡΑΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ἢ ΒΟΗΘΗΤΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ τοῦ ἀλφαβήτου μας σύμβολα ταῦτα, οὔτε πολλὰ οὔτε δύσχρηστα εἶναι. Περισσότερα ἄλλωστε τούτων καὶ πράγματι δύσχρηστα αὐτά, ἔχουσι παρὰ γλωσσολόγων

ἐπιτυχέστατα χρησιμοποιηθῆ¹ διὰ τὴν καλλιτέραν ἀνάπτυξιν τῶν πραγματειῶν τῶν καὶ κατανόησιν. Κατὰ παρόμοιον περίπου τρόπον ἄλλωστε, ἐξετυποῦντο, ἀπὸ τῆς ἐπικεφαλίδος μέχρι τοῦ ὀνόματος τοῦ ὑπευθύνου συντάκτου, αἱ ἐν Τουρκίᾳ ἐκδιδόμεναί ποτε ἐφημερίδες, χωρὶς οὐδὲ ἡ παραμικροτέρα δυσχέρεια νὰ ἐμφανισθῆ εἰς τοὺς, μεσομικρασιάτας κατὰ τὸ πλεῖστον, ἀναγνώστας των. Δὲν εἶναι ὅθεν νοητόν, τὸ ὅτι θὰ ἠδύνατο νὰ προκύψῃ δυσχέρεια τοιαύτη ἀπὸ τῆς γραφῆς ἐν ἑλληνικῷ κειμένῳ, καὶ δὴ ἀραιῶς καὶ που, ξενικῶν λέξεων, ἐὰν μάλιστα τὰ διὰ ταύτην στοιχεῖα ἔχουν τὴν διάταξιν τῶν «ἀραιῶν» λεγομένων ψηφίων. Τὸ πρᾶγμα δι' ἐμὲ εἶναι τοσοῦτον σαφές, ὥστε νὰ νομίζω πᾶσαν ἀντίρρῃσιν μόνον ὡς πείσματος ἀπότοκον καὶ ἀβάσιμον ἀντιλογίαν. Θὰ ἦτο δὲ ἐξ ἐτέρου πολέμιον πρὸς τὴν καλὴν πίστιν τὸ νὰ μοῦ ἀντιλεχθῆ, ὅτι διὰ τοῦ ἀλφαβητικοῦ ΦΩΝΗΤΙΚΟΥ συστήματός μου, παρεισάγω νέα γράμματα εἰς τὸ ἀλφάβητόν μας καὶ δὴ μὲ τὸν ἀπώτερον τάχα σκοπὸν τῆς ἀποδόσεως καὶ λέξεων τῆς ὁμιλουμένης γλώσσης μας διὰ τῶν ἐπισεσημασμένων γραμμάτων του· τονίζω, καὶ θὰ τὸ ἐπανατονίζω ὁσάκις μοῦ παρέχεται εὐκαιρία, ὅτι τὰ τοιαῦτα γράμματα εἶναι ΠΑΡΑΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ τῶν 24 γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου μας καὶ ὅτι δὲν θὰ χρησιμοποιοῦνται ταῦτα παρὰ μόνον διὰ τὴν ἀπόδοσιν ἀκραιφνῶς ξενικῶν λέξεων καὶ μόνον τοιούτων.

Οὔτε πάλιν δύναται νὰ γίνῃ, κατ' ἐμὲ, δεκτὸν τὸ νὰ πιστεύηται ὅτι θὰ συναντήσωσι δυσκολίας οἱ Ἑλληνόπαιδες, ἐκεῖ ὅπου οὐδεμίαν εἶχον συναντήσῃ οἱ Ἀλβανόπαιδες, οἵτινες ἀνεγίνωσκον τὴν γλῶσσάν των καὶ τοὺς φθόγγους τῆς διὰ γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου μας καὶ δὴ εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ ἐκπαιδευτικὴ ἀνάπτυξις εἰς τὴν χώραν ἐκείνην εὗρισκετο ἐν ὑστερήσει. Μόνον παρὰ τῶν διευθυντῶν καὶ ιδιοκτητῶν τυπογραφείων θὰ ἠδύνατό τις ἴσως νὰ φοβῆται ἀντίδρασιν, λόγῳ τῆς αὐξήσεως τῶν στοιχειοθηκῶν καὶ τῆς ἀπὸ ταύτης δαπάνης· πρὸς τιμὴν ὅμως τῶν Ἑλλήνων τυπογράφων ἀκραδάντως πιστεύω, ὅτι οὐ μόνον τοιοῦτός τις φόβος εἶναι ἀνυπόστατος, οὐ μόνον θὰ δυσηρέσει αὐτοὺς καὶ ἡ πρὸς στιγμὴν γένεσίς του, ἀλλὰ καὶ οὔτοι ἐξ ἐναντίας ὑπὲρ πάντα ἄλλον θὰ κατέβαλλον καὶ τοὺς κόπους των καὶ τὴν ἀπὸ τῆς πράξεως τεχνικὴν πειρᾶν των, πρὸς εὐόδωσιν ἔργου ὅπερ ἀπετόλμησα ἤδη νὰ χαρακτηρίσω ἔθνωφελές.

Τούτων οὕτως ἐχόντων κατανέμω τοὺς ξενικοὺς φθόγγους εἰς τρεῖς κατηγορίας:

A) Εἰς ὑπάρχοντας ἐν τῇ γλώσσῃ μας καὶ δι' οὓς αὕτη ἔχει ἔτοιμον γράμμα πρὸς ἀπόδοσιν των λ. χ. τὸ *l* διὰ τὸ *l*, τὸ *th* διὰ τὸ *th* (ἀγγλ. thing), τὸ *ð* διὰ τὸ *th* (ἀγγλ. thus) κτλ.

B) Εἰς ὑπάρχοντας μὲν ἐν τῇ γλώσσῃ μας τῇ ὁμιλουμένῃ, οἰκειοτάτους νηπιόθεν εἰς ἡμᾶς ὄντας, ἀλλὰ δι' οὓς δὲν ἔχει τὸ ἀλφάβητον ἔτοιμον γράμμα πρὸς ἀπόδοσιν των, παρὰ μόνον συνδυασμοὺς δύο ἢ πλειόνων γραμμάτων· λ. χ. τὸν τοῦ *b* (μπάρμπας), τοῦ *c* (= *ts*· τσάτσα), τοῦ *ll* (γαλ.) ἢ *y* (ἀγγλ.) ἢ *j* ἄλλων γλωσσῶν (ὡς εἰς «γιορτή»), τοῦ *d* (νταντά), τοῦ *g* βαθέος (γκέμι), τοῦ *gl* ἰταλικοῦ κτλ. (λιλιά), τοῦ *gn* ἀπαλοῦ καὶ ὕροῦ (νλιανιά).

¹ Ἰδέ, λ. χ., Χατζηδάκι, αὐτ., περὶ μεταπτώσεως (2, 255) πίνακα τοιούτων συμβόλων.

Γ) Εἰς ἀραιῶς ἀπαντῶντας ἐν τῇ γλώσσει μας, τῇ ὁμιλουμένην δὲ περισσότερον, πάντως δὲ ἀποδοσίμους ἀβιάστως διὰ τῶν γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου μας καὶ χωρὶς τινος συμβατικῆς αὐτῶν ἐπισημάνσεως· λ. χ. τοὺς ἀγγλικούς, *a*¹ ἀποδιδόμενον διὰ τοῦ *ei* ὡς εἰς *Angel*, εἴτε διὰ τοῦ *o* ὡς εἰς *wan*, ἢ τὸν *o* διὰ τοῦ *ou*, ὡς εἰς *woman*, ἢ τὸν *u* ἀποδιδόμενον διὰ τοῦ *ou*, ὡς εἰς *pull*, ἢ τὸν *i* καὶ τὸν *y* ἀποδιδόμενους διὰ τοῦ *ai* ὡς εἰς *life* καὶ *dry*, ἢ τὸν *ea* ἀποδιδόμενον διὰ τοῦ *ηι* ὡς εἰς *leaf* κτλ.

Δ) Εἰς φθόγγους μὴ ὑπάρχοντας, ἢ τοὐλάχιστον λανθάνοντας, ἐν τῇ γλώσσει μας, πάντως δὲ μὴ δυναμένους νὰ ἀποδοθῶσι, σαφῶς καὶ ἀνευδοιάστως, διὰ τῶν γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου μας, χωρὶς εἰδικῆς πρὸς τοῦτο ἐπισημάνσεως τῶν ἐν τῇ γλώσσει μας ἀδελφῶν τῶν γραμμάτων². Εἶναι δὲ οἱ κυριώτεροι τῶν τοιούτων φθόγγων, οἱ :

- 1) Τῶν μακρῶν φωνηέντων καὶ διφθόγγων τῆς ἀγγλικῆς, οἷον τοῦ *a* τοῦ ὅλως διαφόρου τοῦ *aa*³ ὡς εἰς λέξ. *dance*, ἢ τοῦ *o*⁴ τοῦ ὡς εἰς *cold*, ἢ τοῦ *ou* τοῦ ὡς εἰς *group*, εἴτε τοῦ *oo* τοῦ ὡς εἰς *cook*, ἢ τοῦ *er* τοῦ ὡς εἰς *kernel* κτλ. Τούτων τῶν φθόγγων τὰ γραπτὰ σημεῖα θὰ εἶναι δύο τελεῖαι κατακόρυφοι, δεξιὰ τοῦ ἑλληνικοῦ φωνηέντος δι' οὗ ἀποδίδω τὴν βᾶσιν αὐτῶν. Οὕτω διὰ τὰ προμνησθέντα παραδείγματα θὰ ἴσχηται·
a, *oo*, *ou*, *eu*.
- 2) ὁ, ὡς βλήχημα ἄρνιου⁵, τοῦ *b*, ὡς λ. χ. εἰς *bonté* (γαλλ.), *bella* (ἰταλ.), *baby* (ἀγγλ.) κτλ. ὃν θὰ σημειῶ διὰ τῶν·
ʹB καὶ *β*
- 3) ὁ τοῦ ἀγγλικοῦ ἡμιφωνηέντος *w*, ὁ ἀποκλίνων πρὸς ἔλαφρῶς ἀκουόμενον *γ*⁶, ὡς λ. χ. εἰς *waist*, *Washington*, *week* κᾶδ.·
ʹΓ καὶ *γ*

¹ Γ. Ν. ΧΑΤΖΗΛΑΚΙ αὐτ. *Παθήματα τοῦ a* σελ. 125 § 6 - σελ. 161 § 20.

² Γ. Ν. ΧΑΤΖΗΛΑΚΙ αὐτ. *Περὶ μεταπτώσεως* 2,261. Γ. Ν. ΧΑΤΖΗΛΑΚΙ αὐτ. 432 *Περὶ συμφώνων* «... τοῖς ἡμετέροις μέσοις β, γ, δ ἀντιστοιχοῦσι τὰ *b, g, d* τῶν ἀδελφῶν γλωσσῶν». Ἰδὲ καὶ σελ. 31 ὑποσ. 3.

³ Τὰ μακρὰ φωνήεντα *A, E, U*, ἠθέλησαν οἱ Ῥωμαῖοι νὰ παραστήσωσι διὰ τῆς γραφῆς *AA, EE, UU*, ἣν φέρεται εἰσηγηθεῖς ὁ ποιητῆς Ἄγκιος (170 π. Χ.). Ἄλλ' ἡ χρῆσις αὕτη τῆς διὰ δύο ὁμοίων φθόγγων παραστάσεως τῶν μακρῶν φωνηέντων μετέπειτα ἐξεβλήθη, ἴσως διότι δὲν ὑπῆρχον ἐν τῇ Ἑλληνικῇ. Πάντως τὰ *a : o : u : ou* εἶναι, ὡς φυσικοὶ φθόγγοι, διάφοροι τῶν *aa, oo, u* ἢ *ηι, ουου* διακριδὸν προφερομένων. (Πρβλ. ΧΑΤΖΗΛΑΚΙ αὐτ. *Περὶ τοῦ λατινικοῦ ἀλφαβήτου*, 171-187).

⁴ Γ. Ν. ΧΑΤΖΗΛΑΚΙ αὐτόθι 186 § 35 - 191 § 37. *Περὶ τοῦ φθόγγου o*.

⁵ Τὰ τοῦ Ἀριστοφάνους καὶ τοῦ Κρατίνου «*βῆ - βῆ*» διὰ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ βληχίματος τῶν προβάτων, τὸ ὅποιον ἡμεῖς ἀποδίδομεν διὰ τοῦ «*μπέε - μπέε*», συνηγοροῦν ὑπὲρ τῆς παλαιᾶς εἰς ἀρχαιότητα προφορᾶς τοῦ *β* ὡς *b* (ἰδὲ παραδ. εἰς Χατζηδάκι αὐτόθι (351 - 353). *Ἀποδεικτικὴ δύναμις λογοπαιγνίων, παρρηγέσεων* κτλ. Φαίνεται δὲ ὅτι βραδύτερον (Δ'. ἑκατ. π. Χ.) ἐγεννήθη ἡ ἀνάγκη τῆς ἀποδόσεως τοῦ φθόγγου *b* καὶ προσεπάθουν τοῦτο διὰ τῶν συζυγῶν φθόγγων *ββ* καὶ *μβ*, ὡς ἐκ διαφορῶν παραδειγμάτων (Ἀρύββας - Ἀρύμβας, Ἀββακούμ - Ἀμβακούμ) δύναται νὰ εἰκασθῇ.

⁶ Φαντάζομαι ὅτι ὁ φθόγγος τοῦ ἡμιφώνου μου τούτου *ʹΓ, γ* εἶναι ὁ μεταβατικὸς ἐκεῖνος, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ διῆλθε ὁ ἀρχαῖος φθόγγος τοῦ *ω*, ἕως ὅτου νὰ μεταπέση, βαθμηδὸν ἀλλάσσων, εἰς τὸν σύγχρονον φθόγγον *γ* : ἄωρος) ἄγωρος) ἄγουρος.

- 4) ὁ τοῦ γαλλικοῦ *l* ἢ *ll*, ὡς λ. χ. εἰς *travail, cotillon* ἢ ὁ τοῦ *y* ἀγγλικός, ὡς εἰς *youth*, ἢ ὁ τοῦ *j* ἄλλων γλωσσῶν φθόγγος, ὡς ὁ ἀρχικός τῆς λέξεως «*γαγά*», ὁ καὶ τοῦ *i*, ὡς τοῦτο προφέρεται εἰς τινὰς τῶν Κυκλάδων καὶ τὴν Κρήτην¹ λ. χ. εἰς τὴν λέξιν «*κριός*» (= *κριγός*) $\bar{I}$ καὶ $\bar{y}$
- 5) ὁ βαρὺς φθόγγος τοῦ *g*, ὡς εἰς *grand* (γαλλ.), *godere* (ἰταλ.), *girl* (ἀγγλ.), *gh* ἰταλ., ὡς εἰς *larghezza, lunghi*, καὶ *g* ἄλλων γλωσσῶν² $\bar{I}$ καὶ $\bar{y}$
κατ' ἀναλογίαν δὲ καὶ βαρὺ³ $gl = \bar{y}l$
 $gm = \bar{y}\mu$
βαρὺν $gn = \bar{y}n$
 $gr = \bar{y}r$.
- 6) ὁ τοῦ *d* ὡς εἰς *Diane* (γαλλ.), *darling* (ἀγγλ.), *danarozo* (ἰταλ.)⁴ κτλ. $\bar{A}$ καὶ δ
- 7) ὁ τοῦ βαθέος *e*, ὡς εἰς τὸ ἄρθρον *le* (γαλλικόν), *περίπου* δὲ ὁ τοῦ *y* τελικοῦ τῆς Ἀγγλικῆς (ὡς εἰς *Mary*), ὁ τοῦ *e* τῆς Τουρκικῆς καὶ ὁ

¹ Γ. Ν. ΧΑΤΖΗΔΑΚΙ αὐτ. 439. «Περὶ τοῦ *γ* εἶναι γνωστόν, ὅτι τοῦτο ἐν Αἰγύπτῳ, κατὰ τὴν Β' π. Χ. ἑκατονταετηρίδα, παρίστα τὸν ἀναπτυχθέντα μεταξὺ φωνηέντων ἡμίφωνον φθόγγον *j*». Εἶναι ὁ φθόγγος δι' οὗ ἀποδίδονται αἱ νεοελληνικαὶ καταλήξεις *-ια, -ιο* αἱ ἐκ τῶν ἀρχαίων καταλήξεων *-εια, -ειο* προελθοῦσαι, ὡς *ἀλήθια, πῶς* καθ.

² Ὁ φθόγγος οὗτος ὑπῆρχεν, ὡς ἐκ τῶν γραφῶν (Δ' ἑκατοντ. π. Χ.) «ἐγκ Μακεδονίας» «ἐγκ Μυρρινούτης» κτλ. (Χατζηδάκις αὐτόθι 440) δύναται νὰ εἰκασθῆ. Τὸ προτεινόμενον $\bar{I} - \bar{y}$, δέον μόνον εἰς μεταφορὰν ξενικῶν λέξεων νὰ ἀναγράφηται, οὐδέποτε δὲ εἰς ἀντικατάστασιν τῶν φθόγγων *γγ* καὶ *γκ*, τόσον εἰς τὰς γνησίως Ἑλληνικὰς λέξεις (ἄγγελος, ἀγκάλη), ὅσον καὶ εἰς τὰς προσκτισμένας τὴν Ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν (οὐγγιά, γκιρλάντα). Ὁ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ (αὐτ. 36 § 4, γ) δέχεται ὅτι καὶ ὁ ξενικός φθόγγος *ng* εἶναι ἀποδόσιμος διὰ τοῦ *γκ*. Ἐπιτραπέτω μοι νὰ διαφωνήσω· οὐδεὶς λέγει Ἀγγλετῆρο τὸ Angleterre, τὸ ὁποῖον πάλιν ἂν μετεγράφετο Ἀγγκλετῆρο θὰ παρουσιάζε μέτωπον τεσσάρων συμφώνων ἐν παρατάξει. Διὰ τῆς γραφῆς μου Ἀγγλετῆρο, καὶ τὰ σύμφωνα περιορίζονται εἰς τρία καὶ ἡ ὀρθογραφία ὑπομνησκαται σαφῶς καὶ ἡ προφορὰ ἀποδίδεται πλήρως.

³ Γ. Ν. ΧΑΤΖΗΔΑΚΙ αὐτ. (440) «Διὰ τῆς ἀπὸ τῆς Ε' ἑκατονταετηρίδος ἀφομοίωσης τοῦ *κ* » τῆς προθέσεως *ἐκ*, πρὸς τὸ ἀρχικὸν ἠχηρὸν τῆς ἐπομένης λέξεως... δι' ἧς γίνεται *εγ*, δὲν ἀποδεικνύεται ὅτι ἀληθῶς τὸ *γ* ἐξεφωνεῖτο ὡς *γ* ἢ *g*, διότι τὸ «ἐγ Λέσβου» «ἐγ Μακεδονίας» «ἐγ Ρόδου»... ἠδύνατο ἀλλίστα καὶ ὡς *γλ, γμ, γρ* καὶ ὡς *gl, gm, gr* νὰ ἐκφωνηθῆ».

⁴ Γ. Ν. ΧΑΤΖΗΔΑΚΙ αὐτ. 443 - 447. Οἱ Ῥωμαῖοι μεταγράφουσι τὰ ἑλληνικὰ *β, γ, δ*, διὰ τῶν λατινικῶν *b, g, d*, καὶ τάναπαλιν οἱ Ἕλληνες τὰ *b, g, d*, διὰ τῶν *β, γ, δ*. Διότι ἄλλα γράμματα πρὸς ἀκριβῆ παραστάσιν τῶν φθόγγων μας τούτων δὲν εἶχον οἱ Λατίνοι, ὅπως οὐδ' ἡμεῖς εἰς ἀκριβῆ παραστάσιν τῶν φθόγγων τῶν ἐκείνων. Ὅπως δὲ καταστήσω ἐξόφθαλμον τὴν ἐκ τῆς ἐλλείψεως γράμματός μας ἀποδίδοντος τὸν φθόγγον *D - d* προκύπτουσαν ἀκαλαισθησίαν ἐν τῇ γραφῇ, σημειῶ ἐπὶ παραδείγματος, τὸν τίτλον «καλλιτεχνικοῦ σχεδιάσματος» τοῦ συναδέλφου κ. Ζαχ. Παπαντωνίου («Ἐλεύθερον Βῆμα» τῆς 3 Ἰουλίου 1939, σελ. 1): «Ἡ Ἀκαδημία τοῦ Νταβίντ». Καὶ ἐρωτῶ, πότερον εἰς τὸ ὄμμα εὐπροσδεκτότερον, τὸ οὐδαμῶς ἀποδίδον τοὺς φθόγγους *Νταβίντ* ἢ τὸ ἀπολύτως ἀποδίδον αὐτοὺς *Λαβιδ* διὰ τῆς κατὰ τὸ σύστημά μου γραφῆς. Εἰς τὴν αὐτὴν ἐφημερίδα (31 Δεκεμβρίου 1939 σελ. 6) ἀναγινώσκω τηλεγράφημα ἐκ Λονδίνου: «Τὸ ἰσπανικὸν ἀτμόπλοιο «Κάμπο Σάν Ἀντώνιο» τόνων 12750 καίεται μεταξὺ Ἰσημερινοῦ καὶ Τενερίφης» ὡς εἰκὸς δὲν πρόκειται περὶ Campo San Antonio (campo, ἰσπαν. = πεδιάς) ἀλλὰ περὶ Cabo San Antonio (Cabo = ἀκρωτήριον, ἰσπανιστ.). Ἐγὼ τὸ γράφω «Κάβο Σάν Ἀντώνιο» καὶ ἡ σύγχυσις δὲν ὑπάρχει.

- τοῦ ἰδιοφθόγγου *ē* τῆς Ἑλβανικῆς¹ . . . . . ε
- 8) ὁ τοῦ γαλλικοῦ διφθόγγου *eu* ὡς εἰς *heureux* καὶ οἱ περίπου ὁμόφθογγοί του ἀγγλικοὶ *er* ὡς εἰς *father*, *o* ὡς εἰς *iron*, *ou* ὡς εἰς *glorious*, *our* ὡς εἰς *courtesy*, *ure* ὡς εἰς *figure*, *our* ὡς εἰς *vigour*, *yr* ὡς εἰς *myrtle* κτλ. καθὼς καὶ ὁ τοῦ κεμαλικοῦ ἀλφαβήτου *ö* ὡς εἰς *Yeniköy*² . . . . . *Eu* καὶ *eu*
- 9) οἱ γαλλικοὶ *j* ὡς εἰς *jolie* καὶ *g* ὡς εἰς *Angèle*, *Gibraltar*, *George*, καὶ ἀγγλικοὶ *s*, *ge*, *z*, ὡς εἰς *vision*, *prestige*, *treasure*, *grazier*, ὁ κεμαλικὸς *j* ὡς εἰς *Japoniya*, ὁ ἄλβανικὸς *zh* ὡς εἰς *zhuri*. . . . . 'Z καὶ ζ
- 10) ὁ τοῦ *z* (=dz)³ ὡς λ. χ. εἰς τὸ *zanzara* (ἰταλ.) καὶ *czarina* (ἀγγλ.) καὶ οἱ ὁμόφθογγοὶ τοῦ *c* τοῦ κεμαλικοῦ ἀλφαβήτου ὡς εἰς *celep*, καὶ *x* τοῦ ἄλβανικοῦ ὡς εἰς *xëñës*². . . . . *Z* καὶ ζ
- 11) ὁ τοῦ *g* (=dzh)³ ὡς λ. χ. εἰς *geografico* καὶ *Gina* (ἰταλ.), *gist* (ἀγγλ.), ἢ *d* ὡς εἰς *verdure*, ἢ *di* ὡς εἰς *soldier* (ἀγγλ.) κτλ., ἢ *j* ὡς εἰς *Jack* (ἀγγλ.) κτλ., ἢ *xh* ὡς εἰς *xhaxha* (ἄλβαν.) κτλ.³ . . . . . 'Z καὶ ζ
- 12) ὁ τοῦ *q* ὡς προφέρουν τὸ *q* οἱ Αἰτωλοὶ καὶ ἔνιοι τῶν Θεσσαλῶν, π. χ. ὡς εἰς *quitter* (γαλλ.), *quale* (ἰταλ.), *quakeress* (ἀγγλ.), *quqeja* (ἄλβαν.) κτλ. . . . . 'K καὶ q
- 13) ὁ φθόγγος *gl* τῆς Ἰταλικῆς ὡς εἰς *moglia*, ὁ τῆς Ἑλβανικῆς *l* ὡς εἰς *los* κτλ., ὁ ἀρχικὸς δηλαδὴ τῆς λέξεως «λιανά» . . . . . 'A καὶ λ
- 14) ὁ φθόγγος *gn* ὡς εἰς *gagner* (γαλλ.), *vergogna* (ἰταλ.), ὅμοιος τῷ τοῦ Ἰσπανικοῦ *ñ* (ὡς εἰς *España*), καὶ τοῦ Ἑλβανικοῦ *nj* (ὡς εἰς *Njonjo*), ὁ ἀρχικὸς δηλαδὴ τῶν λέξεων «νιάτα», «Νιόνιος» κἀδ. . . . . 'N καὶ γ
- 15) Ἡ παρουσία τοῦ ἀφώνου ἀγγλικοῦ *r*, τὸ ὁποῖον καίτοι γενικῶς παραιοπωμένον διατηρεῖται ἐν τούτοις ἐν τῇ γραπτῇ ἀγγλικῇ γλώσσῃ διὰ λόγους ἱστορικῆς γραφῆς, μετέβαλεν εἰς σκέψεις, περὶ τοῦ ἐὰν ἔπρεπε νὰ ἀποδώσω τὸν φθόγγον τούτου τοῦ γράμματος (ὅπερ παρ' ἐλαχίστων προφέρεται ἡμιφώνως καὶ μόλις ἀκουόμενον) διὰ τοῦ *ρ* ἢ

¹ Ὡς πρὸς τοὺς φθόγγους τοῦ *e*, ἰδὲ Χατζηδάκι αὐτ., σελ. 161 § 21 - 170 § 26. Ἴσως προσαρμόξουν εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην καὶ τὰ (σελ. 171 § 27) ὅσα γράφει περὶ τοῦ ἀρχαίου ἰαπετικοῦ *e* ὡς πρὸς τὸ ὀψιγενὲς Ἰωνικὸν καὶ Ἀττικὸν η.

² Γ. Ν. ΧΑΤΖΗΛΑΚΙ, αὐτόθι 419. Ὅρα ὑποσ. 1 ἐν σελ. 27, ὡς πρὸς δὲ τὴν Γαλλικὴν καὶ σελ. 25 ὑποσ. 5 ἐν ἀρχῇ.

³ Γ. Ν. ΧΑΤΖΗΛΑΚΙ, *Περὶ συμφώνων*, 432 καὶ ἐξ. Πρβλ. καὶ 117, 32, *Σύγκρισις Ἰαπετικῶν, Ἑλληνικῶν, Ἰνδικῶν καὶ Λατινικῶν φθόγγων*.—Τὸ προτεινόμενον *Z*, ζ δέον μόνον εἰς μεταφορὰν ξενικῶν λέξεων νὰ ἀναγράφηται, οὐδέποτε δὲ πρὸς ἀντικατάστασιν τῆς γραφῆς *z* εἰς λέξεις ὧν τὴν εἰς τὴν γλώσσάν μας πολιτογράφησιν ἐκύρωσέν ὁ χρόνος. Οὕτω *Τζιά*, *καφετζῆς*, *Τζουμέρκα* καὶ οὐχὶ *Ζιά*, *καφεζῆς*, *Ζουμέρκα*. Ἐν τούτοις, νομίζω, δύναται καὶ πρέπει νὰ χρησιμοποιῶνται τὰ *Z*, ζ πρὸς ἀπόδοσιν ἰδίας τινὸς διαλέκτου, ὅταν ἐν τῇ προφορᾷ αὐτῆς λαμβανόντως συνυπάρχη φθόγγος *h* τότε, *Ζιά*, *καφεζῆς*, *Ζουμέρκα*. Ἀνάλογα καὶ ὡς πρὸς τὰ προτεινόμενα *S*, *s*, *S*, *s*.

- ἀν ἀντιθέτως ἔπρεπε νὰ σημειώσω μόνον τὴν παρατατικὴν τοῦ ἰδιό-
τητα ἦν ἔχει ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ αὐτοῦ φωνήεντος, ὡς π. χ. εἰς τὰς
λέξεις *tar, water, war, root* κτλ. Κατέληξα νὰ προτιμήσω τὸ δεύτε-
ρον, ὅπερ ἡ μεγίστη τῶν Ἑγγλῶν πλειονότης χρησιμοποιεῖ, καὶ νὰ
σημειῶ ἀντ' αὐτοῦ τὸ σημεῖον . . . . . :
- 16) ὁ φθόγγος τοῦ *ch* ὡς εἰς *chose* (γαλλ.), ἢ τοῦ *sh*, ὡς εἰς *shore*, εἴτε
c ὡς εἰς *Ocean*, εἴτε *s*, ὡς εἰς *Persia*, εἴτε *ti*, ὡς εἰς *nation* κτλ.
(ἀγγλ.), ἢ ὁ τοῦ *sc*, ὡς εἰς *scelta*, εἴτε *sciocco* (ἰταλ.) ἢ ὁ τοῦ *s*, ὡς
εἰς *šimek* (τουρκικός), ἢ ὁ τοῦ *sh*, ὡς εἰς *shumë* (ἀλβανικός). Τὸν
φθόγγον τοῦτον, οἰκείον μέχρι δυσχερείας διὰ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ *σ* μας
εἰς τοὺς Ρουμελιώτας καὶ ἐνίους τῶν Πελοποννησίων, ἀποδίδω γρα-
πτῶς διὰ τοῦ . . . . . ‘Σ και ς
- 17) ὁ φθόγγος *z* (=ts) ὡς εἰς *zurra* (ἰταλικός), καὶ οἱ ὁμόφθογγοί του
ρ ὡς εἰς *gardak* (τουρκικός) καὶ *σ* ὡς εἰς *Laci* (Ἀλβανικός), ὁ ὁποῖος
εἶναι νηπιόθεν οἰκείος εἰς τοὺς Ἑλληνοπαίδας, ἀλλ' ὡς δίφθογγος *τσ* Σ̄, και σ̄
- 18) ὁ τρίφθογγος *c* (=tch), ὡς εἰς *dolce* καὶ *cielo* (ἰταλικός), καὶ οἱ ὁμό-
φθογγοί του *ch* ἀγγλικός, ὡς εἰς *archbishop*, καὶ *ς* ἀλβανικός ὡς
εἰς *cele* . . . . . ‘Σ̄, και σ̄
- 19) ὁ φθόγγος *h* τῶν Ἑγγλῶν, ὡς εἰς *home*, καθὼς καὶ τῶν Ἀλβανῶν,
ὡς εἰς *hundë*, ἀπαράλλακτος πρὸς τὸν ἡμίφωνον φθόγγον τοῦ *χ*
τῶν Ὑδραίων, τῶν Σπερζιωτῶν καὶ τῶν Πορρωτῶν ¹ . . . . . ‘X και χ
- 20) ὁ φθόγγος *u* τῶν Γάλλων ², ὡς εἰς *Université*, καθὼς καὶ οἱ ὁμό-
φθογγοί των *ü* τοῦ Κεμαλικῷ ἀλφαβήτου, ὡς εἰς *Hümpüs* καὶ ὁ *y*
τῶν Ἀλβανῶν, ὡς εἰς *yil* . . . . . Y και y

Προστίθενται οὕτω, διὰ τῶν ΠΑΡΑΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΛΦΑ-
ΒΗΤΟΥ ἀποδιδόμενοι, 18 ξενικοὶ φθόγγοι—διότι δὲν νομίζω ὅτι ἀποτελοῦν ἰδιαιτέρους
τινάς φθόγγους οἱ περὶ ὧν αἱ παράγραφοι 1 καὶ 15, δηλαδὴ οὔτε αἱ παρατάσεις φθόγ-
γων τινῶν τῆς Ἀγγλικῆς οἷον *a:*, *o:*, *ou:*, *eu:*, οὔτε αἱ παρατάσεις εἰς ἃς ἐξέπεσε τὸ
ἡμίφωνον ἀγγλικὸν *r*, τὸ ὁποῖον εἰσέτι διατηρεῖται ἐν τῇ ἀγγλικῇ γραφῇ πρὸς διατή-
ρησιν τῆς ἀναμνήσεώς του καὶ διὰ λόγους «ἱστορικῆς γραφῆς» — καὶ τὸ ἑλληνικὸν ἀλφα-
βητικὸν φωνητικὸν σύστημα θὰ δύναται νὰ ἀποδίδῃ 42 φθόγγους, ὅσους οὐδὲν ἄλλο
ἀλφάβητόν ἄλλης εὐρωπαϊκῆς γλώσσης — πλὴν τῶν φωνητικῶν ἀλφαβήτων R.G.S. Ortho-

¹ Γ. Ν. ΧΑΤΖΗΛΑΚΙ, αὐτ. 461 «... ὅτι τὸ *χ* παραλαμβάνεται πολλάκις ὡς ἐκδήλωσις δασέος
> πνεύματος, εἶναι ἀνάληθές· πάντα δὲ τὰ προσαχθέντα παραδείγματα στηρίζονται ἐπὶ πλημμελῶν
> ἔτυμολογιῶν, οἷον τὰ Χαρμοιδίης, Χαρμολέων ἅτινα σύγκεινται οὐκ ἐκ τοῦ «ἀρμός», ἀλλ' ἐκ τῶν
> «χάρμα» ἢ «χάρμη».

² Γ. Ν. ΧΑΤΖΗΛΑΚΙ, αὐτ. 211 § 55 - 215 § 57. Περὶ τῶν *Y, y* καὶ τῶν μεταβατικῶν αὐτῶν
φθόγγων.

graphic System και τῆς Association Phonétique Internationale, δεδομένου ὅτι τὸ ρωσικόν, τὸ πλουσιώτερον, ἔφ' ὅσον γνωρίζω, τῶν εὐρωπαϊκῶν ἀλφαβήτων, ἔχει 36 φθόγγους. Ἐκτὸς ὅμως τῶν 42 φθόγγων του, τῶν πρωτοτύπων οἰονεὶ, θὰ ἀποδίδη τὸ ἀλφαβητικὸν φωνητικὸν σύστημά μας καὶ μιγάδας φθόγγους, προκύπτοντας διὰ συνδυασμοῦ εἴτε τῶν 18 παραπληρωματικῶν πρὸς ἀλλήλους, εἴτε αὐτῶν πρὸς τὰ καθ' αὐτὸ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου μας, εἴτε ἀκόμη καὶ διὰ μόνων τῶν καθ' αὐτὸ γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου μας ἀποδοσίμους.

Σπεύδω ἐν τούτοις νὰ τονίσω εὐθὺς ἀπὸ τοῦδε — καὶ θὰ τὸ ἐπαναλαμβάνω ἐφεξῆς μάλιστα, ὡσάκις μοῦ παρέχεται εὐκαιρία τοιαύτη — ὅτι οὐδέποτε θὰ διανοοῦμαι, ὡς πολέμιον πρὸς τὴν στοιχειώδη λογικὴν ἀντίληψιν, νὰ διδάσκωνται οἱ φθόγγοι οὗτοι εἰς τὰ παιδιά διὰ μιᾶς. Ἐὰν τοιοῦτήν τινὰ ἀφέλειαν ἤκουον παρ' ἄλλου προτεινομένην θὰ τὴν ἀντέκρουον ὅση μοι δύναμις, ὡσάκις μοὶ παρείχετο ἀρμοδιότης ἢ εὐκαιρία πρὸς τοῦτο. Τὴν διδασκαλίαν τῶν διὰ τῶν παραπληρωματικῶν γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου μας ἀποδοτέων προσθέτων φθόγγων, οὓς προτείνω, τὴν ἐννοῶ κατὰ τὸν ἀβλαβῆ, διὰ φαρμακευτικῶν οἰονεὶ δόσεων, παρασχετέων εἰς τοὺς ἀβροσυστάτους παιδικοὺς ἐγκεφάλους, καὶ καθ' ὃν τρόπον θέλω παρακατιὸν ὑποδείξει. Εἶπον δὲ ταῦτα, διότι τὴν ἀδικοῦσαν τὸ ὑγιὲς τῆς ἀντιλήψεώς μου τοιαύτην ἀντίρρησην, φοβοῦμαι ὅτι θὰ τὴν ἀπαντήσω ἴσως προβαλλομένην καὶ αὐτὴν, ὡς κεφαλὴν Μεδοῦσης, ὡς ἐπιχείρημα τάχα καὶ δὴ βασικόν, κατὰ τῆς προσπαθείας μου.

Πάντως, καὶ πρὸς ἀποφυγὴν μακρηγοριῶν, κατήρτισα τοὺς ἐν τέλει τῆς παρουσίας πραγματείας μου πίνακας διὰ τοὺς φθόγγους τῆς Γαλλικῆς, Ἰταλικῆς, Ἀγγλικῆς, Τουρκικῆς καὶ Ἀλβανικῆς¹ καὶ διὰ τὸν τρόπον τῆς κατὰ τὸ δ προτείνω φωνητικὸν ἀλφαβητικὸν σύστημα ἀποδόσεώς των, ὡς διὰ τῶν ἐν τοῖς πίναξι παραδειγμάτων ἐξηγῶ. Πρὸς πρόχειρον δὲ ἀπόδειξιν τοῦ δυνατοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ εὐχεροῦς ἐξ ἴσου, τῆς διὰ τοῦ συστήματός μου τοιαύτης ἀποδόσεως, παραθέτω καὶ Ἑλληνιστὶ καὶ εἰς τὴν γλῶσσάν των τὰ κάτωθι παραδείγματα²:

¹ Μὴ ἔχων τὴν παραμικρὰν ἰδέαν ἄλλων ξένων γλωσσῶν, ἀπέφυγα νὰ ἐπιχειρήσω σύνταξιν πινάκων καὶ δι' αὐτάς. Φαντάζομαι ὅμως ὅτι καὶ τῆς Γερμανικῆς καὶ τῆς Ἰσπανικῆς οἱ φθόγγοι περιλαμβάνονται εἰς τοὺς οὓς παρέθεσα. Ἄλλωστε, βάσει τῶν ὑποδείξεών μου, δύναται πᾶς γνώστης τῶν γλωσσῶν αὐτῶν νὰ καταρτίσῃ πίνακας διὰ τὰς ἀποδόσεις τῶν φθόγγων των, ἀλλὰ καὶ τῶν φθόγγων τῶν σλαβικῶν ἀκόμη καὶ τῶν σκανδιναβικῶν γλωσσῶν.

² Ὅφειλω νὰ ἐξηγήσω ἐνταῦθα, ὅτι προὔτιμησα, ὡς παραδείγματα διὰ τὴν φθόγγικὴν ἀπόδοσιν λέξεων γαλλικῶν καὶ ἰταλικῶν, στίχους μονωδιῶν ἀπὸ μελοδραμάτων, διότι ἀκριβῶς τὰς μονωδίας ταύτας εἶχον ἀκούσει ἠδόμενας, κατὰ τινὰ ὑπὲρ φιλανθρωπικοῦ σκοποῦ συγκέντρωσιν, παρά τινος ὑψιφώνου καὶ παρά τινος λυρικῆς ὑψιφώνου, Ἑλλήνων ἀμφοτέρων, παρὰ τὸ ἄριστον ὅμως τῆς φωνῆς των, ἢ ἄγνοια καὶ τῶν στοιχείων τῆς γλώσσης τῶν στίχων, ἐπέβαλεν εἰς αὐτοὺς νὰ τοὺς ἀναγιγνώσκωσιν ἑλληνιστὶ γραφέντας καὶ ἡ λόγῳ τούτου ἐντύπωσις τοῦ ἀκροατηρίου ἀπέβη γελοιοδῶς εἰς βλάβην τῆς ἐκτελέσεως.

ΓΑΛΛΙΚΗΣ¹

<i>A μονά λε' πλαιζιό'</i>	<i>A moi les plaisirs</i>
<i>λε' ζενν' μαιτρέσς'</i>	<i>les jeunes maitresses!</i>
<i>A μονά λευρ' καρέσς'</i>	<i>A moi leurs caresses!</i>
<i>A μονά λευρ' δεζιό'</i>	<i>A moi leurs desirs!</i>
.....	.....
<i>Αρδάντ ζεννέσς,</i>	<i>Ardente jeunesse,</i>
<i>A μονά τε' δεζιό'</i>	<i>A moi tes desirs</i>
<i>A μονά τον ιβρέσς!</i>	<i>A moi ton ivresse</i>
<i>A μονά τε' πλαιζιό'</i>	<i>A moi tes plaisirs.</i>

ΙΤΑΛΙΚΗΣ²

<i>Ίο σόνο δόπιλε - σόνο ρισπετιόζα.</i>	<i>Io sono docile - sono rispettosa.</i>
<i>Σόνο οββεδιέντε - δόλπε αμοροζα.</i>	<i>sono obbediente - dolce, amorosa.</i>
<i>Μι λάσιο ρέζζερε - μι φο γουιδάο.</i>	<i>Mi lascio reggere - mi fo guidar.</i>
<i>Μα σε μι τόκκανο - δοβ' ε ιλ μίο δέβολε.</i>	<i>Ma se mi toccano - dov'è il mio debole,</i>
<i>σαορò ούνα βίπερα - ε πέντο τραππολε.</i>	<i>sarò una vipera - e cento trappole.</i>
<i>Πρίμα δι πέδερε - φαορò ζιουοκάο.</i>	<i>Prima di cedere - farò giuocar.</i>

ΑΓΓΛΙΚΗΣ³

<i>Άουα: χο:μ ιζ δη Όουφενν</i>	<i>Our home is the Ocean</i>
<i>Άουα: γρεϊβ ιζ δη δηπ</i>	<i>Our grave is the deep,</i>
<i>*Γουί φι:λ νο εμόουφενν</i>	<i>we feel no emotion</i>
<i>αζ ον ιτ γουί σληπ.</i>	<i>as on it we sleep.</i>
.....	.....
<i>Ενδ' τ'ιζ άουα: ενδ'έβενν:</i>	<i>And 'tis our endeavour</i>
<i>ιν βαττλ ενδ' δη βρι:ζ,</i>	<i>in battle and the breeze,</i>
<i>δατ' Ηνγλανδ' σάλλ' έβενν:</i>	<i>that England shall ever</i>
<i>βη λο:δ' οφ δη σήιζ.</i>	<i>be lord of the seas.</i>

¹ J. BARBIER et M. CARRÉ, «Faust», μελόδραμα εις πράξεις 5 κατά μουσικήν CHARLES GOUNOD. Μονωδία ύψιφώνου (Φάουστ), έν πράξει 1η, σκηνη τέλευταια.

² CESARE CERRINI, «Il Barbiere di Seviglia», μελόδραμα κωμικόν εις πράξεις 3, κατά μουσικήν GIOACHINO ROSSINI. Μονωδία ύψιφώνου (Ροζίννας), έν πράξει 1, σκηνη 4η.

³ Δημῶδες άγγλικόν ποιήμα υπό τόν τίτλον «Our home is the Ocean», τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ τοῦ ὁποίου δέν ἠδυνήθηεν νά ἐξακριβώσω. Είναι ἀπό τῆς ἐποχῆς τοῦ Νέλσονος δημοφιλέστατον έν τῷ Βρεττανικῷ ναυτικῷ, οἰοῦνι ὕμνος του πρὸς τὴν θαλασσοκρατίαν.

ΑΛΒΑΝΙΚΗΣ

ΤΟΣΚΙΚΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ¹

Νδεῖγγούμε κουοβίε ε φλε
βῆεγε ᾠούπεζε ε με νῆρε
Νῆρεού μίκε τε κεῖνε
σε κουρ δο πιῆμι με
ρε σορκάδε μέ ρε ᾠρε.

Ndë gjumë kur bie e flë
vien një çupëzë e më ngrë
Ngreu mike te keqënë
se kur do piquemi më
një sorkadhe me një drë.

ΓΚΕΚΙΚΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ²

πτύ πτύ δελέζ³ ω
κου κουλλότε σόντε ;
ε νῆε άρατε ε νῆε θάνατε
κυσ νά πέε ανῆῆε ;
‘Δυ ζόῆεζαζ³ μότραζε ;
‘Κυσ ι θόσνε κánῆεζε ;
Σίλι σίλι μανῆουλί !
Πάσε πλάκενε νε καλλι
κε ι βίντε φούλλιτ ζι.
Ω ῆαῖτάνα μισελά !

Pty pty delez' ô
ku kullote sonte ?
e ndë aratë e ndë thanate
Qysh na pëe andejë ?
Dy zogëzaz' motrazë.
Qysh i thoshë kangëzë ?
Çili çili manguli !
Pashë plakënë në kalli
që i binte fullit zi.
Ô gjajtana misela !

ΥΔΡΑΪΚΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ³

(Σάτιρα τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ καὶ τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν

Ἐκ τῆς συλλογῆς Camarda-Reinhold 25 - 26)

Κέμι ῆῆάστε ὑπουοῖῶ
νέκε βλέγενε λεπτό·
ῆάνε σούμε βουλευτί
νέκε βλέγενε πο ρε δι
Κέμι ἔδε ρε Μουσοουρίδε
δο να μουσοουρίγε οίτε.

Kemi gjashtë ipurgo
nëkë vlenjënë lepto.
Janë shumë vulefti
nëkë vlenjënë po një di,
Kemi edhe një Muçuridhë
do na muçurinjë sitë.

¹⁻² Τὸ μὲν κατὰ τὴν γκεκικὴν διάλεκτον, ἐκ τῆς συλλογῆς *Χάν*, ὑπ' ἀρ. 36 ἐν τῇ συλλογῇ *Καμάρδα* (Appendice al Saggio κτλ. σελ. 44), τὸ δὲ κατὰ τὴν τοσκικὴν, ἐκ τῶν αὐτῶν συλλογῶν ὑπ' ἀρ. 4 (*Καμάρδα*, αὐτόθι, σελ. 26).

³ Ἐκ τῆς συλλογῆς *Ράινχολδ*, ὑπ' ἀριθ. 25 - 26 (σελ. 86 - 88) ἐν τῇ συλλογῇ *Καμάρδα*. Εἶχε δημοσιευθῆ καὶ εἰς τὰ φύλλα 42 καὶ 104 (Μαρτίου καὶ Ἰουνίου 1860) τῆς ἐν Ἀθήναις ἐκδιδόμενης σατιρικῆς ἐφημερίδος «Φῶς» τοῦ Σοφοκλέους Καρούδη.

Ἐκρούετε περ Νυδριότε
 εκρούαῖ ede περ Πεῤῥότε.
 Κέμι Δίμαρχε γε ***
 ᾧ ἰ παῖνούμε μισθό.
 Ἐτέτε σε ἴστε ζότε
 πο μισθόνε ε μωρεε πλότε.

.....
 Κάθε κέσιλλ ᾧ ᾠο τε θέτε,
 ἀρσιζὶ πλότε ᾠο τε ἴετε.
 Σε κούρ'ου νῆουλε νδε Δημαρχί,
 νούκε λὰ ροφὲ εκρουπί,
 ἀστακὸ edè σφουρίδα,
 ἡέθηρολα δὲ συναγρίδα,
 ἀχινὸ δὲ πεταλίδε
 οχταπόδ edè οστρίδε.

.....

Shkruetë për Nydhriotë
 shkruaj edhe për Pecjotë
 Kemi Dhimarhë një***
 ç'i paguemë mistho.
 Qetetë se ishtë zotë
 po mistonë e mirrë plotë

.....
 Kathe këshill ç'do thetë
 arsizi plotë do te jetë.
 cë kur'u ngulë Dhimarhi
 nukë la rofe skrupi
 astako edhe sferidha
 gëthërla dhe sinagridha
 ahino dhe petalidhe
 ohtapodh' edhe ostridhe.

.....

ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ 1

ΔΕΝΙΖΖΙΛΕΡΕ ΙΛΙΑΝ: Σιβριζέ φενερί
 (Μουσλίμ κανάλ). Δεμιρδέν διρέκ ὕζερονδέ
 σαβίτ βεῖγάζ ἰσίκ, ἡεστερὶν βον φενερὶν
 ἡερονέ βεῖγάζ βοῖαλή κιαρῆίρ βιο κουλέ
 ἡαπηλμής βέ πετρολά ἡανάν φενρο, ἀσε-
 τιλέν μαχλιουλί ἰλέ ᾠαλησάν οτοματίκ βίο
 φενερέ ταχβίλ ἐδλιμιστίο..... κτλ.

DENIZCILERE İLÂN: Sivrice feneri
 (Müslim Kanal). Demirden direk üze-
 rinde sabit beyaz ışık gösteren bu fe-
 nerin yerine beyaz boyalı kârgir bir
 kule yapılmış ve petrolla yanan fener,
 asetilen mahlûlî ile çalışan otomatik
 bir fenere tahvil edilmiştir..... κτλ.

*
 **

Θὰ ἡδύνατο ἴσως νὰ μοῦ προβληθῆ τὸ ἐρώτημα, διατὶ ἐξετάσῃν τοῦ σκοποῦ
 ὄν ἀρχικῶς ἐπηγγέλθην — τῆς ἀποδόσεως δηλαδὴ μόνον κυρίων ὀνομάτων, τοπωνυ-
 μιῶν ἢ ξενικῶν διεθνοῦς χρήσεως ὄρων —, ἥδη δὲ παρουσιάζω πλήρες «ἀλφαβητικὸν
 φωνητικὸν σύστημα» πρὸς φθογγικὴν ἀπόδοσιν ἑλληνιστὶ πάσης ξενικῆς λέξεως, δι' ἣν
 ἐκτροπὴν μου πιθανῶς καὶ νὰ διατρέχω τὸν κίνδυνον νὰ θεωρηθῶ ματαιόσυχος. Διὰ
 δύο ὁμως λόγους ἐθεώρησα σκόπιμον τοῦτο :

Πρῶτον, διότι, ἂν ποτε τοιαύτη ἀρχὴ ἤθελε γίνεαι, θὰ πρέπη νὰ ἐπεκταθῆ αὕτη,
 ἵνα τὸ ζήτημα λυθῆ καθολικῶς καὶ ὀλοκληρωτικῶς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς. Διότι τοιοῦτοτρό-

1 Ἐκ τῆς ὑπ' ἀριθ. 78 ἀπὸ 3 Ἰανουαρίου 1939 «Denizcilere İlan» ἤτοι «Ἀγγελίας τοῖς
 Ναυτιλομένοις» τῆς Ἑπηρεσίας τῶν Φάρων τοῦ τουρκικοῦ κράτους.

πως, τόσον εἰς τὰς «μεθόδους» ἐκμαθήσεως ξένων γλωσσῶν—κωφαλάλους αὐτόχρομα διδασκάλους τῶν ἀπόρων νέων— ὅσον καὶ εἰς τὰ οἰκεία λεξικά, θὰ δύναται, καὶ θὰ πρόπη, νὰ παρατίθεται ἐν παρενθέσειν, εἰς πᾶσαν λέξιν ξενικὴν, τῆς ὁποίας ἡ προφορὰ θὰ ἐγέννα ἀμφιβολίας εἰς τὸν ἀναγνώστην, ἢ—κατὰ τὸ σύστημά μου, ἢ κατ' ἄλλο τι προσόμοιον σύστημα—πρέπουσα τῆς τοιαύτης λέξεως ἑλληνιστὶ ἀπόδοσις. Ἡ ἀπὸ τούτου εἰς τὸν τοιαῦτα βιβλία συμβουλευόμενον προσγενησομένη ἐπιβοήθεια δὲν χρήζει ἰδιαιτέρας ἐξάρσεως.

Δεύτερον δέ, διότι ἔχω τὴν ἀπόλυτον βεβαιότητα, ὅτι ἂν παρὰ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ παρὰ τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως ἤθελέ ποτε ἐγκριθῆ καὶ ἐπιβληθῆ τοιοῦτό τι *φωνητικὸν ἀλφαβητικὸν σύστημα*, ὅπερ θὰ καθίστα τὴν γραφὴν τῆς γλώσσης μας ἱκανὴν καὶ διὰ ξενικούς φθόγγους, θὰ ἠθέλομεν ταχέως ἐξοικειωθῆ οὐ μόνον πρὸς τὴν διὰ τῶν γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου μας—τῶν καθ' αὐτὸ καὶ τῶν παραπληρωματικῶν του—γραφὴν τῶν ξενικῶν λέξεων, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ἣν ἐπιζητοῦμεν ἀπόδοσιν τῶν ξενικῶν φθόγγων, κατὰ προσέγγισιν ἐν ἀρχῇ, κατὰ προοῖουσαν βελτίωσιν σὺν τῷ χρόνῳ¹. Συνέπεια δὲ τοῦ δευτέρου τούτου θὰ εἶναι ὅτι, μετὰ μίαν γενεάν, οὐδεὶς, οὐδ' αὐτοὶ οἱ Ρῶσοι—οἱ τοσοῦτον εὐεπίφοροι εἰς τὴν ἐκμάθησιν καὶ τὴν τελείαν προφορικὴν ἀπόδοσιν πάσης ξενικῆς γλώσσης, χάρις εἰς τοὺς φθόγγους τῶν 36 γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου των—, θὰ ἠδύνατο νὰ ἐκμανθάνῃ τοσοῦτον ὀρθῶς καὶ τοσοῦτον εὐκόλως τὰς ξένας γλώσσας, ὅσον ὁ Ἑλληνόπαις τοῦ μέλλοντος. Διότι θὰ ὑπάρχῃ τότε εἰς τὴν γλώσσάν μας «τὸ ἀληθῶς γραπτὸν μέσον» τοῦ ὁποίου τὴν ὑπαρξιν θεωρεῖ ὁ Χατζηδάκις ἀπαραίτητον διὰ τὴν ὀρθὴν ἀπόδοσιν τῆς προφορᾶς τῶν ξενικῶν λέξεων. Ἄς μὴ λησιμονῶμεν δὲ καὶ τὴν μεγίστην ἐπιβοήθειαν, ἣν θὰ παρέχῃ εἰς τὴν εὐδόωσιν τοῦ σκοποῦ τοῦ φωνητικοῦ συστήματός μας ἡ ἀκρόασις ξενικῶν ἐκπομπῶν ἀπὸ ραδιοφώνου, τοῦ ὁποίου ἡ χρῆσις συνεχῶς γενικεύεται, καθὼς καὶ αἱ πολύτιμοι ὑπηρεσίαι τοῦ λινγκουαφὸν ὅπου θὰ εἶναι δυνατὴ ἡ παρουσία του.

Ἄν καὶ δὲν μοὶ εἶναι δὲ νοητόν, ἀλλ' οὐδὲ ἐπιτετραμμένον, νὰ φαντασθῶ ὅτι ἡ αὔξησις τῶν φθόγγων τοῦ ἀλφαβήτου μας θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπενέγκῃ σύγχυσίν τινα εἰς τοὺς Ἑλληνόπαιδας—προοδευτικῶς καὶ ὡς κατωτέρω ὑποδεικνύω διδασθησομένους αὐτοὺς—, ἐφόσον οἱ πρὸ αἰῶνος Ἀλβανοὶ εἶχον εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐξοικειωθῆ πρὸς τοὺς

¹ Τὰ ἀκόλουθα ἐγράφησαν πρὸ εἴκοσι καὶ ἕξ ὅλων ἐτῶν: «Ἡ τάσι αὐτὴ νὰ γράφωμε τίς » ξένες λέξεις καθὼς καὶ στὴ γλώσσα τους γράφονται γράμμα πρὸς γράμμα καὶ ὄχι φωνητικά, εἶναι » τέτοια ὥστε νὰ βλέπῃ κανεὶς, σ' ἐφημερίδες ἰδίως, τύπους ψυχολογικά ὁμορφους, ὄχι ὁμως καὶ » γραμματικά δικαιολογημένους, *ἐμπροκαίσιον* (ἀγγλ. embrocation ὅπου τὸ a προφέρεται ε), *σκαίτινκ* » (ἀγγλ. scating), *χάλλ* (ἀγγλ. hall), ἀκόμη καὶ *σοφέρ* (γαλλ. chauffeur).....» (ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗ αὐτ. 139,65). Ἐξ αὐτῶν ὁμως τῶν παραδειγμάτων προκύπτει ἐξοφθάλμως, ὅτι οὔτε γράμμα πρὸς γράμμα μετηνέχθησαν ταῦτα, οὔτε ὀρθῶς ἀπεδόθησαν, ἀφοῦ ἄλλωστε δὲν ὑπῆρχε καὶ ὁ τρόπος πρὸς τοῦτο. Διὰ τοῦ συστήματός μου, ἢ ἀπόδοσις τῶν παραδειγμάτων τούτων θὰ ἦτο πλήρης (*ιμβροκείσιον, σκέτιν'*, *χάλλ, σοφφερό* καὶ «γράμμα πρὸς γράμμα» καὶ «φωνητικά», ἐνῶ ἐξ ἐτέρου ἢ γραφῆ των δὲν θὰ ἔπαυεν οὐσα καὶ «ψυχολογικά ὁμορφη» καὶ «γραμματικά δικαιολογημένη».

φθόγγους τῶν 33 Ἑλληνικῶν γραμμάτων τῆς πρὸς χρῆσιν των ἐκδοθείσης ἐν Κερκύρα Καινῆς Διαθήκης ὑπὸ τοῦ † Εὐβοίας Γρηγορίου (ιδεὲ σελ. 12 τοῦ παρόντος καὶ ὑποσ. 1-2), ὅταν οἱ Καραμανλῆδες τῶν ἐγκάτων τῆς Μικρασίας ἀπελάμβανον δημοσιευμάτων τυπωμένων διὰ 32 ἑλληνικῶν γραμμάτων τῆς ἀπὸ τῶν Πατριαρχείων ἐκπορευθείσης «Καραμανληδείου γραφῆς» (ιδεὲ παρόντος σελ. 18 ὑποσ. 4, σελ. 19 ὑποσ. 1-2, σελ. 20 ὑποσ. 4 καὶ 5 καὶ σελ. 21 ὑποσ. 1-4) καὶ ἐφ' ὅσον πρὸ τοιαύτης δυσχερείας οὐδέποτε εὐρέθησαν ἢ εὐρίσκονται οὔτε οἱ σύγχρονοι Ἑλβενοπαῖδες, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς διδασκόμενοι φθόγγους ἀπὸ 36 γραμμάτων τοῦ συγχρόνου ἀλφαβήτου των, οὔτε οἱ Τουρκόπαῖδες μὲ τούτους 32 φθόγγους τοῦ λατινικοῦ, θαυμασίας τελειότητος, Κεμαλικοῦ ἀλφαβήτου των, ὅπερ ἐξ ἀπίνης ἀντικατέστησεν ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1929 τὸ ἀπ' αἰῶνων παρ' Ὀθωμανοῖς ἐν χρήσει, ἠθέλησα ἐν τούτοις, καὶ παρὰ τὰ ἀνωτέρω τεκμήρια, νὰ σχηματίσω καὶ ἐδραιώσω πεποίθησιν καὶ ἀπὸ πειρατισμοῦ.

Λαμβάνων λοιπὸν ἀποκόμματα ἐφημερίδων μας καὶ ἐπισημαίνων εἰκῆ τὰ γράμματα τῶν λέξεων των κατὰ τὸ σύστημά μου, εὗρον τὴν ὑπομονὴν νὰ διδάσκω εἰς τινὰ ναύτην τὴν κατ' αὐτὸ φθογγικὴν τοῦ κειμένου ἀπόδοσιν. Καὶ ἐγὼ μὲν ἤμην πεπεισμένος ὅτι καὶ ὁ ὀφθαλμὸς καὶ ἡ ἀντίληψις ἐξοικειοῦνται τάχιστα. Ἄλλ' ὁποῖα τις ὑπῆρξεν ἢ εὐχάριστος ἐκπληξίς μου, ὅταν μετὰ ἓνα μόλις μῆνα ὁ ναύτης — ὃν εἶχα ἐπίτηδες ἐκλέξει ἀπόφοιτον τῆς β' τοῦ Ἑλληνικοῦ, οὐχὶ δὲ ἀγγλίου — ἀνεγίνωσκε μὲ τὴν προφορὰν τοῦ συστήματος τὰ ἀποκόμματα, χωρὶς οὐδαμῶς νὰ προσκόπη ἢ λαλιά του, παρὰ τὸ ὅτι αἱ λέξεις αἷς ἀνεγίνωσκε δὲν ἦσαν ξενικαὶ ἀλλὰ τῆς γλώσσης μας μὲ ἐπίτηδες παρηλλαγμένην τὴν προφορὰν των, τοῦθ' ὅπερ φυσικὸν θὰ ἦτο νὰ δυσχεραίνῃ τὴν τοιαύτην ἀλλόκοτον ἀνάγνωσιν, δεδομένου ὅτι τὰ φωνητικὰ ὄργανα φύσει δυστροποῦν εἰς τὴν διαστρέβλωσιν τῆς προφορᾶς λέξεων τῆς γλώσσης εἰς ἣν εἶναι εἰθισμένα. Ἐνόμιζον ὅτι εὐρισκόμην πρὸ ξένου γνωρίζοντος τὴν γλώσσάν μας γραμματικῶς, ἀλλ' οἰκτρῶς κακοποιοῦντος αὐτὴν προφορικῶς.

Ἄλλ' οὐδὲ κἂν νὰ ἀμφιβάλλω περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ σκοποῦ μου θὰ ἔπρεπεν, ἔχων ὑπ' ὄψιν τὴν ἀπὸ ἄλλων, διαφόρων ἀλλ' ἀναλόγων, παραδειγμάτων πείραν' ἀφοῦ νεοσύλληκτοι τοῦ ναυτικοῦ ἔχοντες γνώσεις δημοτικοῦ σχολείου μόλις, κατατασσόμενοι εἰς τὸν κλάδον τῶν σηματορῶν, ἐξοικειοῦνται τάχιστα εἰς τὴν διὰ τῶν «διὰ βραχιόνων σημάτων» γοργὴν ἀνταλλαγὴν διανοημάτων, τόσον μεταβιβάζοντες ὅσον καὶ λαμβάνοντες· ἀφοῦ οἱ εἰς τὴν στενογραφίαν ἀρχαριοὶ ἐπιτυγχάνουν ἐντὸς ἡμερῶν, ὥστε νὰ παρακολουθῇ μηχανικῶς τὴν ἀκοὴν ἢ χεῖρ, χαράσσουσα τὴν δυσνόητον ἐκείνην γραφὴν, ἣν ἔπειτα οὗτοι ἀναγινώσκουν τροχαλῶς· ἀφοῦ οἱ μαθητευόμενοι τηλεγραφεῖται μανθάνουν ἐντὸς βραχυτάτου νὰ μεταφράζουσιν εἰς γραφὴν συνδυασμοὺς τῶν «μακρῶν» καὶ τῶν «βραχειῶν» τοῦ μορσικοῦ ἀλφαβήτου, τὰς ὁποίας εἴτε βλέπουν ἀποτυπωμένας ἐπὶ τῆς ταινίας, εἴτε τὰς ἀκούουν ἀποδιδόμενας ἀπὸ τοῦ μηχανισμοῦ τοῦ «δέκτου»· ἀφοῦ οἱ ἐκτελεσταὶ μουσικοὶ δύνανται νὰ ἔχωσι τέσσαρας λειτουργίας τοῦ νοῦ ἐν συγχρόνῳ ἐνεργείᾳ, διὰ τὴν τήρησιν τοῦ χρόνου, διὰ

τὴν ἀνάγνωσιν τῶν μουσικῶν σημείων, διὰ τὴν ἀπόδοσιν αὐτῶν εἰς ἦχον ἀπὸ τοῦ μουσικοῦ ὄργάνου καὶ διὰ τὸν χρωματισμὸν τοῦ μέλους κατὰ τὰς ἑκασταχοῦ ἐνδείξεις τοῦ μερολογίου—ἀφήνω δὲ μάλιστα τοὺς κλειδοκυμβαλιστάς, ἀναγινώσκοντας συγχρόνως εἰς κλεῖδα σόλ, ἣν ἐκτελοῦν διὰ τῆς δεξιᾶς, καὶ εἰς κλεῖδα φά, ἣν ἐκτελοῦν διὰ τῆς ἀριστερᾶς· ἀφοῦ οἱ αὐτοκινητισταὶ τάχιστα ἐξοικειοῦνται πρὸς τὰς πολλὰς καὶ ποικίλας ὀδικὰς ἐπισημάνσεις τῆς ὑπηρεσίας τῆς τροχαίας κινήσεως, πρὸς τὴν ἔννοιαν τῶν ὁποίων ὑποσυνειδήτως συμμορφοῦνται ἀφοῦ πρὸ τῆς ἐπινοήσεως τῶν ἀριθμομηχανῶν, οἱ ταμίαι τῶν μεγάλων καταστημάτων τῆς Εὐρώπης ἠθροίζον μηχανικῶς τὰς ἀναγραφὰς τῶν εἰσπράξεων, ἐνῶ συγχρόνως ἐλογομάχουν πρὸς ἄλλους ὑπαλλήλους. Πλεῖστα τοιαῦτα παραδείγματα θὰ ἠδύνατό τις νὰ ἐπικαλεσθῆ, ὡς ἀνάλογα.

Φυσικὸν ἀφ' ἐτέρου εἶναι νὰ διέλπεται ἡ χρησιμοποίησις τοῦ προτεινομένου φωνητικοῦ ἀλφαβητικοῦ συστήματος ὑπὸ τινων κανόνων, οἵτινες ὅμως καὶ ὀλίγιστοι εἶναι καὶ ἀπολύτως εὐχρηστοί. Εἶναι δὲ οὔτοι:

1) Μονοσύλλαβος ἀπόδοσις ξενικῆς λέξεως οὐδένα τόνον θὰ φέρῃ, πολυσύλλαβος δὲ θὰ φέρῃ ὀξεῖαν εἰς τὸ φωνῆεν τῆς τονιζομένης συλλαβῆς: π. χ. *βον* 'Διεύ' = bon Dieu, *γουεῦ·λθ* = world, *Μογαδίσιο* = Mogadiscio¹. Περισπωμένης ἢ βαρείας δὲν θὰ γίνηται χρῆσις· ἡ ἐπίθεσις μάλιστα τόνου εἰς λέξεις τῆς γαλλικῆς γλώσσης θὰ παρεῖλκεν ἴσως, ἀφοῦ πᾶσαι τονίζονται εἰς τὴν λήγουσαν.

2) Ὅπου γράμμα τι παρασιωπᾶται ἐν τῇ γλώσσῃ τῆς παραλαμβανομένης λέξεως θὰ τίθεται ἀπόστροφος εἰς τὴν ἐν τῇ ἀποδόσει θέσιν του², λ. χ. *ῥάιτ* = write, ὅπου δὲ πλείονα τοῦ ἐνὸς γράμματα, δύο ἀπόστροφοί, λ. χ. *ῥάιτ* = right· διότι ἄλλως δὲν

¹ Ὅταν εἶδον ὅτι ὁ ΠΑΛΛΗΣ («Ταμπουρᾶς καὶ Τζιτίτζικας» Τυβίγγη 1910, ὡς εὔρηται παρὰ *Τριανταφυλλίδη* αὐτ. 92, 8) εἶχε προτείνει ἔτι ἀπλούστερον τονισμόν, θέτων ὀξεῖαν μόνον ὅταν ἡ λήγουσα δὲν τονίζεται, εἶχον ἀποφασίσει νὰ μεταβάλω τὴν ἀρχικὴν μου σκέψιν προτιμῶν τὴν τοῦ Πάλλη, καθόσον μεγάλως θὰ ἠυκολύνετο οὕτω ἢ κατὰ τὸ φωνητικὸν ἀλφαβητικὸν σύστημά μου γραφῆ τῶν ξενικῶν λέξεων, ἀφοῦ καὶ πᾶσαι αἱ γαλλικῆς προελεύσεως λέξεις θὰ μετεγράφεοντο ἄτνοι. Ἐφοβήθη ὅμως τὴν σύγχυσιν, ἣτις θὰ ἐγένετο εἰς τὸν τονισμόν, ἂν ὁ στοιχειοθέτης ἐλησμονεῖ τὸν τόνον, ὃ δὲ διορθωτῆς παρέβλεπε τὸ παρόραμα. Ἄλλωστε πολυσύλλαβος λέξις οὐδένα τόνον φέρουσα, θὰ παρεῖχεν εἰς τὸν ἀσυνήθιστον ὀφθαλμὸν μας ἐντύπωσιν φαλάκρας ἢ μαδημένου κοτοπουλιοῦ.

² Ἐὰν ἐπεκράτουσαν παντοῦ καὶ ἐπραγματοποιούντο αἱ σκέψεις περὶ τῆς μὴ ἀναγραφῆς ἐν ταῖς λέξεσι τῶν παρασιωπωμένων γραμμάτων των, καθὼς λ. χ. αἱ τοῦ Simplified Spelling Board, ὅπερ ἐπέβαλε γραφὰς ὡς αἱ autumn, colum, blest κλπ. ἀντὶ autumn, column, blessed κτλ., ἢ αἱ τοῦ Γάλλου θιασώτου τῆς ἀντικαταστάσεως τῆς ἱστορικῆς ὀρθογραφίας διὰ τῆς φωνητικῆς ὀρθογραφίας, τοῦ καθηγητοῦ τῆς γλωσσολογίας Passy («Les sons du Français»), τότε φυσικὰ ἢ τόσον ἀσχημίζουσα τὴν γραφὴν παρεμβολὴ ἀποστροφῶν οὐδένα θὰ εἶχε λόγον. Μοὶ παρέχεται ἐν τούτοις εὐκαιρία νὰ ἐξομολογηθῶ ἐνταῦθα, ὅτι πλειστακίς καθοδηγοῦμαι εἰς τὴν ὀρθὴν γραφὴν λέξεῶν μας τινῶν, ἀπὸ τὴν παρὰ τοῖς Γάλλοις καὶ κατὰ τὴν ἱστορικὴν ὀρθογραφίαν μεταγραφὴν αὐτῶν. Οὕτω λ. χ., ἐνθυμούμενος τὰς Cephise, Sirène, Elysée, Iécythe, Lycabette, cylindre, ἔχω τὴν ὀρθὴν γραφὴν τῶν Κηφισός, Σειρήν, Ἑλύσιον, Λύκηθος, Λυκαβηττός, κύλινδρος. Ἀνεμνήσθη δὲ τῶν λέξεων τούτων, διότι εἰς τὴν ὀρθὴν των γραφὴν περιεπλέκετο διαπρεπὴς καθηγητῆς μου, ὃ ὁποῖος τὰς ἔγραφε διαρκῶς Κηφισός, Ἑλύσιον, Λύκηθος, Λυκαβητός, κύλινδρος.

θὰ ἠδύνατό τις ἐκ πρώτης ὄψεως νὰ ἀντιληφθῆ, ἂν ἀπόδοσίς τις ἀνήκη εἰς τινὰ λέξιν, ἢ εἰς ἄλλην διὰ τῶν αὐτῶν γραμμάτων ἀποδιδομένην, καθὼς εἰς τὸ ἀνωτέρω παράδειγμα. Δὲν θέλω νὰ ἀποκρύψω ἐν τούτοις, ὅτι δι' ἀγγλικῶν τινῶν λέξεων τὴν ἀπόδοσιν, τὸ πρᾶγμα θὰ ἦτο πως φορτικόν, λ. χ. διὰ τὸ extraordinary = ἐστρό:δ'ν'ορε ἢ τὸ victuals = βι'τ'λζ. Μόνη ἢ πείρα θὰ ἠδύνατο νὰ καταδείξῃ ἂν ἡ χρήσιμος αὕτη πρόνοια εἶναι καὶ ἐξ ἴσου πρακτικὴ.

3) Ἡ χρῆσις τῶν πνευμάτων, ἐν τῇ κατὰ τὸ φωνητικὸν ἀλφάβητόν μου γραφῇ ξενικῶν λέξεων καταργεῖται¹. Ἐξαιρετικῶς, θὰ ἐχρειάζετο δασεῖα μόνον ὅπου εἰς λέξεις ἀποδιδομένας ἐκ τῆς Γαλλικῆς ὑπάρχει γράμμα *h*, λ. χ. *ὀμμάξ* = *hommage*. Τοῦτο δὲ ὅπως, ἀφ' ἐνὸς μὲν ὑπομιμνήσκηται ἡ ὀρθογραφία τῆς λέξεως, ἀφ' ἐτέρου δ' ὅπως μὴ γίνηται σύγχυσις λέξεως πρὸς ἄλλην, αἵτινες ἄνευ τοῦ κανόνος τούτου καὶ τοῦ ἐν § 2, θὰ ἀπεδίδοντο διὰ τῆς αὐτῆς γραφῆς· λ. χ. *αιν* = *aïne*, *Αἶν* = *Aïsne*, *ἄιν* = *haïne*.

Τὰ *διαλυτικά* ὅμως, ὡς καὶ τό, πρὸς ὑποδήλωσιν συνζήσεως, καμπυλωτὸν «*ὕφεν*» ἐξακολουθοῦσιν χρησιμοποιούμενα ὡς καὶ ἐν τῇ γλώσση μας², διὰ τοὺς φθόγγους *αι*, *ει*, *ευ*, *οἱ* ἀγγλικῶν λέξεων, καθὼς καὶ διὰ τοὺς τῶν ἀπὸ *ι* ἀρχομένων ἰταλικῶν (λ. χ. *ᾠό* = *ciò* ἰταλ.) διφθόγγων.

¹ Τὴν ἀνυπαρξίαν τόνων πλὴν τῆς ὀξείας καὶ πνευμάτων ἐν τῇ κατὰ τὸ σύστημά μου γραφῇ, τὴν ζητῶ οὐχὶ πρὸς καινοτομίαν ἀλλὰ πρὸς κομφισμὸν τῶν μεταγραφομένων λέξεων ἀπὸ τοῦ βάρους διαδήματός των καθιστῶντος δυσαναγνώριστα τὰ σημεῖα τῆς συμβατικῆς στίξεως τῶν γραμμάτων των. Ὅταν διανοήθην τὴν λύσιν ταύτην, ἠγνόουν ὅτι τὴν εἶχον προτείνει ἄλλοτε, ἀλλὰ πρὸς καθολικὴν χρησιμοποίησιν ἐν τῇ γραφῇ τῆς γλώσσης μας, ὁ ἐν Λίβερπουλ ἐφημέριός μας *Τιμόθεος Κούστας* («*Πάντες ἰ Ἐλινες ἐγγράματι*». Ἀθήναι τύποις «*Φιλοκαλίας*» 33 Σοφοκλέους 1879), κατόπιν δὲ ὁ *B. N. Φαρδὺς ὁ Σαμόθραξ* (Περὶ ατονου καὶ ἀπνευματιστου γραφης της ελληνικης γλωσσης» *Μασσαλία* 1884. «*Περὶ ατονου καὶ ἀπνευματιστου γραφης της νεωτερας ελληνικης γλωσσης, μαρτυριαι και αποδειξεις*» Ἀθήναι 1889) καὶ ὅτι τοὺς ἠκολούθησαν, μετὰξ ἄλλων, ὁ *Ἰσιδορίδης Σκυλίτης*, ὁ *Εμῖλιος Εβρότας* (ὁ σχολάρχης κ. *Παναγόπουλος*), ὁ *Πάλλης* με τοὺς χαρακτήρας τοῦ συγχρόνου ἀλφαβήτου μας, ὁ ἴδιος με τοὺς χαρακτήρας τοῦ ἰδιομόρφου ἀλφαβήτου του, ὁ *Βλαστός* καὶ ὁ *Μαν. Τριανταφυλλίδης* (ΜΑΝ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗ αὐτ. 88-95 καὶ ἀλλαχοῦ) καὶ τὸ ὀρθογραφικὸν τῶν ἀναγνωστικῶν τῶν Ἑλλήνων τῆς Ρωσίας (ΜΑΝ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗ «*Τὸ πρόβλημα τῆς ὀρθογραφίας μας*» 1932 σελ. 51). Ἐγνώριζον μόνον ὅτι ἡ ἀτόνιστος γραφὴ εἶχε κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους εὐδοκίμησει καὶ διὰ τοῦ φωνητικοῦ ἀλφαβήτου δι' ἰταλικῶν γραμμάτων ἐν Κρήτῃ κατὰ τὸν 17^{ον} αἰῶνα καὶ διὰ τοῦ μετὰ συμβατικῶς ἐστιγμένον ἑλληνικῶν χαρακτήρων κειμένον τῆς ἐν Κερκὺρα ἐκδοθείσης μεταφράσεως τῆς *Καινῆς Διαθήκης*, ἐν Ἀλβανίᾳ, ἀρχομένου τοῦ 19^{ου} αἰῶνος (ἰδ. σελ. 12 καὶ ὑποσ. 2). Πάντως τὴν τοιαύτην καινοτομίαν ἐχαρακτήρισεν ὁ *Τριανταφυλλίδης* ὡς «*μιὰ συμβιβαστικὴ λύση*» καὶ «*τὸ μόνο ριζικὸ γιαιτρικὸ*» ὅπως καταλήξωμεν «*σὲ μιὰ λογικὴ, κάπως*» εὐκόλη καὶ *moderne* ὀρθογραφία» (αὐτόθι 51 § 36 καὶ ἄλλ.). Ἀλλὰ καὶ ὁ *Χατζηδάκις* (*Ἑβδομάς* 1886, 3, 523) εἶχεν ἀναγνωρίσει ὅτι «*οἱ τόνοι καὶ τὰ πνεύματα ὄντως βασανίζουσι καὶ ἐπὶ μακρὸν τοὺς παῖδας*» ἀλλὰ καὶ συντριπτικῶς ἀπεγάνθη «*ἀναντιλέκτως, ἂν τὰ παρὰ τοῖς Teubner, Weidmann, Didot ἐκτυπούμενα βιβλία ἐξετυποῦντο*» ἀπλοποιημένα κατὰ τοὺς τόνους καὶ τὰ πνεύματα «*οὐδεμίαν*» δυσκολίαν ἔπρεπε νὰ ἔχωμεν ἡμεῖς νὰ ἀκολουθήσωμεν τῇ αὐτῇ γραφῇ... Ἀλλὰ τὴν ὀρθογραφίαν «*ὅπου*» νὰ ἀποχωρισθῶμεν ἡμεῖς τῆς γλώσσης ἐκείνης ἣτις θεωρεῖται *κτῆμα ὅλου τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου*.

² Ὑπάρχει τρόπος ἀποφυγῆς τῆς χρήσεως τῶν *διαλυτικῶν*. Μεγαλύτερος ὅμως ὁ κόπος ἢ ἡ προκώπυσσα διευκόλυνσις. Οἱ Τοῦρκοι ἀφ' ἐτέρου ἔχουν τὰ ψηφία *â* καὶ *ö* πρὸς ἀπόδοσιν τῶν *αι* καὶ *ιο*.

4) Τὰ α:, ευ:, ι:, ο: καὶ ου:, νοοῦνται προφερόμενα οὐχὶ διακριδὸν ὡς α-α, ευ-ευ, ι-ι, ο-ο καὶ ου-ου, ἀλλὰ μετὰ διαρκούσης πως συνεχείας καὶ παρατάσεως τοῦ φθόγγου.

5) Τὸ η θὰ προφέρεται μακρότερον καὶ κάπως βαθύτερον ἢ τὸ ι.

6) Τὸ τε ο: καὶ τὸ ω θεωροῦνται μακρότερα τοῦ ο: καὶ ἰσοδύναμα ἀμφοτέρω εἰς μακρότητα. Ἡ γραφὴ ο: νοεῖ ἀπόδοσιν μακρότητος τοῦ ο ἐν τῇ ξενικῇ λέξει (λ. χ. *στο:ν* = stone ἀγγλ.), ἡ δὲ γραφὴ ω μακρότητα ἄλλων φωνηέντων (λ. χ. *ωλλ* = all ἀγγλ., *βρώτ* = brought ἀγγλ.).

7) Ὅπου πρὸς ἀπόδοσιν ἀγγλικῶν λέξεων χρησιμοποιοῦνται δισύλλαβα τῆς γλώσσης μας, δίφθογοι καὶ τρίφθογοι—*αῖ, αῖα, αῖη, άου, έί, έέυ, εϋ, εϋ, ήμ, όου, ούε, ουο*—ἡ τονιζομένη συλλαβὴ των, ἢ ἡ ἐγγύτερον πρὸς τὴν τονιζομένην, ὅταν αὕτη προηγῆται (λ. χ. *ἀντίκουαρε*), ἔστω καὶ ἂν εἶναι βραχεῖα εἰς τὴν γλώσσαν μας, θὰ νοῆται πάντοτε σχεδὸν μακροτέρα τῆς μὴ τονιζομένης¹.

8) Ὅπου διπλοῦν σύμφωνον ἐν τῇ παραλαμβανομένῃ λέξει, θὰ τίθεται διπλοῦν καὶ ἐν τῇ ἀποδόσει τῆς² (λ. χ. *καπέλλο* = capello, *ὄπερέττα* = operetta, *αρρασε'* = arracher κ.α.δ.), τοῦτο μὲν διὰ τὴν ὑπόμνησιν τῆς ὀρθογραφίας τῆς λέξεως ἐν τῇ γλώσσῃ τῆς, τοῦτο δὲ διὰ τὴν σαφῆ ἐπανάληψιν τοῦ φθόγγου τοῦ διπλοῦ συμφώνου, ἥτις, ἰδίως εἰς ἀπόδοσιν ἰταλικῆς λέξεως (λ. χ. *κομ-μός-σο* = commosso, *ἀῖ-σέτ-τα* = accetta καδ.) δέον νὰ ᾖ ἀπολύτως αἰσθητὴ καὶ εὐδιάκριτος.

¹ ΧΑΤΖΗΛΑΚΙ αὐτόθι 394 «... Ἐκάστη συλλαβὴ ἐν μόνον φωνῆεν ἔχει καὶ δύναται νὰ ἔχη καθαρὸν καὶ ἀληθὲς φωνῆεν. Αἱ δίφθογοι λεγόμεναι, δὲν συνάπτουσιν ὅπως δύο τέλεια φωνήεντα εἰς μίαν συλλαβὴν, ἀλλὰ ἐν τέλειον καὶ ἐν ἡμίφωνον ὡς λ. χ. ΚΟΡΟΪΔΟ, ΑἠΤΟΣ, ΒΟηΘΑ». Ὁ ὄν δίδω ὅμως κανὼν οὗτος δὲν εἶναι γενικὸς. Διὰ τὸν ἄνευ διδασκάλου διδασκόμενον τὴν Ἀγγλικὴν συνιστῶ νὰ συμβουλευθῆ σχετικῶς τὴν J. DELCOURT, Grammaire descriptive de l'Anglais parlé § 55-70 (Paris, Armand Colin, 1929).

² Ὁ συνάδελφος κ. ΙΩΑΝ. ΚΑΛΙΤΣΟΥΝΑΚΗΣ ἐν περισπουδάσῳ, ὑπὸ τὸν μετριόφρονα τίτλον «*Συμβολὴ πρὸς ἐπιστημονικὸν κανονισμόν τῆς νεοελληνικῆς ὀρθογραφίας*», ἀνακοινώσει του πρὸ τῆς Ἀκαδημίας (ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ, 1939, ΙΔ 1-2 σελ. 27 § 20) ἄρτι δημοσιευθείση, θεωρεῖ ὅτι «τὰ ἐκ νεοευρωπαϊκῶν γλωσσῶν παραληφθέντα ἢ παραλαμβανόμενα, καλὸν εἶναι νὰ γράφονται ὅσον τὸ δυνατόν ἀπλούστερον, ἥτοι ἄνευ πιστῆς ἀποδόσεως τῆς ὀρθογραφίας των: *κοπέλα, καπέλο, κορδέλα, βιολέτα, ὀμελέτα, ὄπερέτα* κτλ. (ἀντὶ τῶν μετὰ διπλοῦ -έλλα, -έττα κτλ.)». Ἐμοὶ ἐπιτραπῆ νὰ μὴ ἐκκλίνω τῆς ἡν ἐν τοῖς πρόσθεν διετύπωσα γνώμῃς καὶ νὰ ἐξακολουθῆσω πιστευῶν εἰς τοὺς λόγους ἐφ' ὧν τὴν ἐβάσισα (σελ. 26 καὶ ὑποσ. 5 αὐτῆς). Ἄλλωστε καὶ αὐτὸς ὁ κ. Καλιτσουνάκης εἶναι διστακτικὸς, δι' οὗς λόγους εἶμαι κατηγορηματικὸς: «...περὶ τῆς περιπτώσεως ταύτης ἔχω δισταγμούς τινας, ἂν πρέπη οὕτω νὰ γράφονται: ἐλπίζω διὰ τοῦτο νὰ ἐξετάσω προσεχῶς καὶ ἰδιαιτέρως τὸ ζήτημα.... Δι' ἡμᾶς ἄλλωστε, καθιεροῦντας τὴν ἀνωτέρω ἀπλοποίησιν, ὑπάρχει ὁ κίνδυνος τῆς συγχύσεως καὶ ἡ δυσκολία διπλῆς ἀπομνημονεύσεως, ὅτι δηλαδὴ ὁ μαθητὴς πρέπει νὰ ἐνθυμῆται ὅτι ἑλληνιστὶ πρέπει νὰ γράφη: *καπέλο, ὀμελέτα, ὄπερέτα* καὶ εἰς τὰς ξένας γλώσσας: capello, omelette, operette». Ἄλλὰ καὶ ὁ ΜΑΝ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ, παρὰ τὸ ὅτι ἀποκλίνει ὑπὲρ τῆς τοιαύτης τροποποιήσεως, διατυποῖ (αὐτ. 120*, § 1) παρομοίαν εὐλογον ἐπιφύλαξιν: «ἴσως τὸ ζήτημα αὐτὸ πρέπει νὰ μελετηθῆ καλύτερα», μὴ στέργων ἀπολύτως εἰς τὴν κατάργησιν τῶν διπλῶν συμφώνων, πρὸς ἃ μάλιστα καὶ συμπαθῶς πως διάκειται, ὡς καὶ ἐκ τῆς παρ' αὐτοῦ γραφῆς τοῦ ἐπισημοῦ του ἐπιτρέπεται νὰ τεκμαίρηται.

9) Οὐδὲν τῶν περὶ ὧν τὸ παρὸν ὑπόμνημά μου ἀφορᾷ — ὡς ἄλλως τε καὶ ἐν τοῖς προηγουμένοις τὸ εἶπον — εἰς τὰς ξενικὰς λέξεις, ἃς μακροχρόνιος χρῆσις ἐπολιτογράφησεν ἐν τῇ γραφῇ τῆς γλώσσης μας καὶ ἐκύρωσεν. Τῶν τοιούτων πρέπει νὰ παραμείνη ἀπολύτως σεβαστὴ ἢ καθιερωμένη γραφὴ. Λέξεις ὡς αἱ *μπαμπᾶς, μπάρομπας, γιαγκά, νταντά, τσάτσα, λιλιά, γκέμι, τζάμι, νινιά*, θὰ ἐξακολουθῶσι γραφόμεναι ὡς ἕως τοῦδε, διὰ τῶν καθ' αὐτὸ γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου μας καὶ οὐδέποτε διὰ τῶν παραπληρωματικῶν του.

Ε'. ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΤΙ ΑΠΛΟΤΕΡΟΝ ΠΛΗΝ ΕΝΔΕΞΕΣ ΣΥΣΤΗΜΑ

Ἐάν, τοῦθ' ὅπερ οὐδὲ κἂν ὡς πιθανὸν θὰ ἠδυνάμην νὰ φαντασθῶ, ἤθελον προκύψει παρὰ τῶν διευθυντικῶν τυπογραφείων ἀντιρρήσεις κατὰ τοῦ ὡς ἄνω ἐκτεθέντος καὶ προτεινομένου ἀλφαβητικοῦ φωνητικοῦ συστήματός μου, εἴτε ὡς συνεπαγομένου δαπάνας τάχα διὰ τὸν ἐφοδιασμὸν τῶν στοιχειοθηκῶν διὰ τῶν ψηφίων τῶν παραπληρωματικῶν φθόγγων, εἴτε ὡς «προσκοπόντος εἰς τεχνικὰς δυσχερείας» — πόσαι πρόοδοι εἰς τὸν τόπον μας δὲν ἀνακόπτονται, προσκόπτουσαι εἰς τὰς τέσσαρας ταύτας μοιραίας λέξεις, πὺν ὁ Θεὸς νὰ εἶχε δώσει νὰ μὴ ὑπῆρχον, — προτείνω διὰ τὸ ἀπίθανον τοῦτο ἐνδεχόμενον καὶ ἐτέραν τινὰ λύσιν. Τονίζω ὅμως, ὅτι οὐδὲν ἄλλο ἀποτελεῖ αὕτη, εἰμὴ καχεκτικόν τι ἡμίμετρον, ἔχον ὑπὲρ αὐτοῦ μόνον ὅτι εἶναι ὀλιγώτερον χειρότερον ἄλλων λύσεων, πάντως δὲ τοῦ παραμένειν τὴν ὑφισταμένην ἀνάγκην ἄνευ λύσεώς τινος.

Συνίσταται δὲ ἡ ἐπικουρικὴ αὕτη πρότασίς μου, εἰς τὰ:

1) Νὰ παραιτηθῶμεν τῆς ἀπαιτήσεως, ὅπως ἡ ἀπόδοσις τῶν ξενικῶν λέξεων, παρέχη μεγάλην προσέγγισιν ὡς πρὸς τὴν ἐν τῇ γλώσσει των προφορὰν των· νὰ ἀρκεσθῶμεν δὲ εἰς μικρὰν τοιαύτην προσέγγισιν, παρέχουσαν ὅμως σαφῆ πὺν ἰδέαν τῆς ὀρθότης τῶν λέξεων προφορᾶς.

2) Νὰ ἀποδίδωμεν γραπτῶς τὰς ξενικὰς λέξεις ὅσον τὸ δυνατόν ἀπλῶς, ἐν μέρει ἀκολουθοῦντες, διὰ τὴν ὅλως εἰδικὴν ταύτην περίπτωσιν καὶ μόνον διὰ ταύτην, τὰς σκέψεις τοῦ ἀρχιμανδρίτου τοῦ Λίβερπουλ, Τιμοθέου Κούστα. Τοιοῦτον δὲ παράδοξον ἐκ πρώτης ὄψεως, ἀλλὰ τὰ μάλα διευκολύνοντα τὴν ὑπερνίκησιν τῶν πανταχοῦ παρουσῶν «τεχνικῶν δυσχερειῶν», τρόπον, ἀκολουθοῦν τὰ ἐπισημότερα τῶν ξενικῶν φωνητικῶν ἀλφαβήτων, τοῦλάχιστον τὰ ὅσα γνωρίζω, δηλαδή τὸ «System of orthography adopted by the ADMIRALTY for Sailing directions and Charts» τὰ «Alphabets of Foreign Languages transcribed into English, according to the R. G. S. II system» καὶ τὸ τῆς «Association Phonétique Internationale». ¹ Ἀσφαλῶς δὲ οὐδεὶς τῶν εἰς τὴν παραδοχὴν τοιαύτης συμβατικῆς γραφῆς καταληξάντων θὰ εἶχέ ποτε ἀκούσει, οὔτε τὸν

¹ «Πάντες ἰ Ἐλιες εγγράματι, τυτέσι, πος ἰ καθομιλυμένη ελινικὴ γλῶσσα δίνατε διὰ καταλίλου διδασκαλίης κὲ ἀπλοπίσεος ἐπυσιόδους τυ ορθογραφικῶν ἀφτίς μέρους, κε ζοῖον πλίονα ἰθικὴν τε κε κινονικὴν ἢ ἀποκτίσι κε εφκολομάθιτος νὰ καταστί πρὸς πάντας, ὁμογενίς κε αλογενίς. — Ἰπὸ ΤΙΜΟΘΕΥ ΚΥΣΤΑ» «Ἀθήνησι ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς Φιλοκαλλίας, 33 ὁδὸς Σοφοκλέους — 1873».

Τιμόθεον Κούσταν, οὔτε τὴν πραγματείαν του ἦν οὗτος κατήρτισε κατὰ τὰ ἔτη 1877 - 1878 καὶ ἐδημοσίευσεν τῷ 1879· ἀπόδειξις καὶ τοῦτο τῆς ἀληθείας, ὅτι οἱ ἐπὶ τὸ αὐτὸ τείνοντες τὰς προσπαθείαις των, ἀσχέτως ἐθνικότητος, καταλήγουν νὰ συγκλίνουν ὡς πρὸς τὰ συμπεράσματά των, εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ «σημεῖον φυγῆς», ἵνα δανεισθῶ παρὰ τῆς Προοπτικῆς τὸν ἐπιστημονικὸν τοῦτον ὄρον.

3) Νὰ λησμονήσωμεν χάριν τῆς συμβατικῆς ταύτης γραφῆς — καί, ὡς εἰκός, μόνον ὅταν μεταχειρίζομεθα ταύτην πρὸς γραφὴν ξενικῶν λέξεων — τὰς διφθόγγους καὶ νὰ ἀναγιγνώσκωμεν αἶ τὸ *αι*, αῦ τὸ *αυ*, εἶ τὸ *ει*, οἶ τὸ *οι*, οῦ τὸ *ου*. Τέλος, τοῦ *ω* θὰ γίνεταί χρῆσις διὰ τὴν ἀπόδοσιν τῶν γαλλικῶν *au* (Φῶστ = Faust), *eau* (Ἐσατώ νέφ = Chateau neuf), *ot* (Ὀδινώ = Oudinot), ὡς καὶ τῶν ἀντὶ τοῦ *ο*·, ἀγγλικῶν ἰδίως, πρὸς ἀπόδοσιν τοῦ *al* καὶ τοῦ *ough* (σῶλτ = salt), (ῶλδω = *although* κτλ.).

4) Οὐδενὸς σημείου στίξεως, πλὴν τῶν ὡς κατωτέρω ἀναφερομένων, νὰ γίνηται χρῆσις. Οὔτε πνευμάτων, οὔτε διαλυτικῶν, οὔτε ἐνωτικῶν, οὔτε ἀποστρόφων πρὸς καταδήλωσιν γράμματος γραφομένου μὲν ἐν τῇ γλώσσει τῆς λέξεως πλὴν παρασιωπωμένου κατὰ τὴν ἀπόδοσίν της.

5) Ἀντιθέτως, θὰ χρησιμοποιῶνται: α) τὰ ἐπισήματα τῶν προσλαμβανόντων συγενῆ των ξενικῶν φθόγγων γραμματίων). β) Τὸ παρατατικόν: γ) Ἡ ὑποδιαστολὴ κάτωθεν *ι* εἰς τὰ *γι*, *λι*, *νι* ὅπου καὶ ὅταν πρέπει, ὡς ἀμέσως κατωτέρω ρηθήσεται. δ) Ὁ τόνος. ε) Ἡ δασεῖα, ἀλλὰ μόνον ὡς ἐπίσημα. ς) Ἡ ὑποδιαστολὴ δὲ ὅπου γίνεται συνίτησις τοῦ *ι* πρὸς ἄλλο φωνῆεν.

6) Μία ὀξεῖα, εἰς τὸ φωνῆεν τῆς τονιζομένης συλλαβῆς τιθεμένη, οὐδὲν δὲ ἐπὶ μονοσυλλάβων λέξεων. Ὡς εἰκός, τόνος εἰς ἀποδόσεις γαλλικῶν λέξεων θὰ παρεῖλκεν.

7) Δασεῖα, ἀριστερὰ τῶν κεφαλαίων ἅτινα ἀλλάσσουν φθόγγον, δηλωτικὴ τῆς ἀλλαγῆς ταύτης.

8) Μία μόνον ἀπόστροφος, δεξιὰ τῶν γραμμάτων *γ*, *λ*, *ν* ὅταν τι τούτων *τελευταῖον τυγχάνει εἰς τὴν τελευταίαν συλλαβὴν* τῆς ἐλληνικῆς λέξεως, τῆς ἀποδιδούσης τὴν ξενικὴν.

9) Νὰ ἐφοδιασθοῦν αἱ στοιχειοθῆκαι διὰ τῶν ὡς κάτωθι σεσημασμένων παραπληρωματικῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα εἶναι μέρος ἐκείνων, ἅτινα προτείνομεν εἰς τὸ κυρίως σύστημά μας. Ἐν συνόλῳ δὲ εἶναι ταῦτα τέσσαρα μόνον, ἦτοι τὰ :

᾽*B*, β = *B*, *b*. — ᾽*A*, δ = *D*, *d*. — ᾽*Z*, ζ = *J*, *j* (ἦ καὶ *G*, *g*). — ᾽*Σ*, σ = *Sh*, *sh* (ἦ καὶ *Ch*, *ch*) διὰ τὰ ὁποῖα, μὴ ὑπάρχοντα ἤδη ἐν τοῖς τυπογραφείοις, ἐφ' ὅσον γνωρίζομεν, δεόν νὰ κατασκευασθοῦν μῆτραι.

10) Νὰ χρησιμοποιηθοῦν ἐπίσης ὡς παραπληρωματικὰ τὰ *ā* = *a* (ἀγγλ. ὡς εἰς man) — *Ē*, ē = *eu* γαλλ. — *ÿ*, *ÿ* = *u* γαλλ. καὶ *δ*, *δ* = *ou* δίφθογγόν μας. Πάντα τὰ στοιχεῖα ταῦτα ὑπάρχουσιν ἐν ταῖς στοιχειοθήκαις καὶ τῶν μετρωτάτων ἀκόμη τυπογραφείων, τὸ μὲν *δ* διὰ τὴν γραφὴν τῆς γλώσσης μας, τὰ δὲ *Ē*, ē — *ā* — *ÿ*, *ÿ*, διὰ τὴν γραφὴν ξένων γλωσσῶν. Ἀμφιβολίας ἔχω μόνον ὡς πρὸς τὰ κεφαλ. *Ē*, *ÿ*, δυνάμενα ἐν ἀνάγκῃ νὰ ὑποκατασταθοῦν διὰ τῶν ᾽*E* καὶ ᾽*Y*, ὅπως καὶ τὰ *δ*, *δ* διὰ τῶν *Ov*, *ov*.

Φανερόν καθίσταται, ὅτι οὐδὲν τῶν γραμμάτων, περὶ ὧν αἱ § § 9 καὶ 10, δύναται νὰ λείψῃ ἀπὸ τὴν κολοβὴν ταύτην λύσιν, ἣν προτείνω ὡς λύσιν καταφυγῆς.

11) Ὅπως οἱ λοιποὶ φθόγγοι, ἐξ ἐκείνων δι' οὓς εἶχον προτείνει ἴδια παραπληρωματικὰ γραπτὰ σημεῖα, δηλαδὴ οἱ ὡς κατωτέρω εὐθὺς ἀναφερόμενοι, ἀποδίδονται κατὰ τὸ ἐνδεὲς σύστημα τοῦτο ὡς ἀκολούθως :

- ὁ $\bar{G}$, $\bar{g}$ διὰ τοῦ γ τοῦ κοινοῦ. Λ. χ. τὸ ἀγγλ. *waist* (= ὀσφύς) ἀλλὰ καὶ τὸ *weist* (σπαταλῶ) θὰ ἀποδίδονται γραπτῶς ὡς *γουέιστ* ὡς εἰκὸς ὅμως, τὸ γ δὲν ἀποδίδει τὸν φθόγγον *w* ὡς θὰ τὸν ἀπέδιδε τὸ $\bar{g}$ τοῦ κυρίως συστήματός μου. Τὸ δὲ ἀγγλ. *wrist* (= καρπὸς τῆς χειρός), διὰ τοῦ *ριστ*, καὶ οὐχὶ διὰ τοῦ *ρίστ*, ὡς θὰ ἀπεδίδοτο διὰ τοῦ κυρίως συστήματός μου πρὸς ὑπόμνησιν τῆς ὀρθογραφίας τῆς λέξεως.
- ὁ $\bar{I}$, $\bar{i}$ διὰ τῶν $I\bar{z}$, $i\bar{z}$ γενικῶς. λ. χ. τὸ γαλλ. *gaspiller* διὰ τοῦ *γκασπιγιέ*, τὰ ἀγγλ. *young* (= νέος) διὰ τοῦ *γαν*. Ὅπου ὅμως τὸ $\bar{i}$ θὰ ἦτο τελικὸν λέξεως γράμμα ἐν τῇ κατὰ τὸ κυρίως σύστημά μου γραπτῇ ἀποδόσει της, θὰ γράφεται κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο διὰ τοῦ $\bar{g}$, ἥτοι μετ' ἀποστροφῆς δεξιὰ του. λ. χ. τὰ γαλλ. *Noailles*, *travail* θὰ γράφονται *Νοάγ'*, *τραβιάγ'*.
- ὁ $\bar{I}$, $\bar{r}$ διὰ τῶν $I\bar{k}$, $r\bar{k}$. Οὕτω, τὸ γαλλ. *Gounod* διὰ τοῦ *Γκουνώ*, τὸ ἀγγλ. *dig* (= σκάπτω κατὰ βάθος) διὰ τοῦ *δίγκ*, τὸ ἰταλ. *godere* (ἀπολαμβάνειν, εὐφραίνεισθαι) διὰ τοῦ *γκοδέρε*.
- ὁ $\bar{Z}$, $\bar{z}$ διὰ τῶν $\bar{A}z$, $\bar{z}$. Οὕτω, τὸ ἰταλ. *zanzara* (= κώνωψ) διὰ τοῦ *δζανδζάρα*, τὸ ἀγγλ. *ozarina* διὰ τοῦ *δζαράνα*.
- ὁ $\bar{Z}$, $\bar{z}$ διὰ τῶν $\bar{A}z$, $\bar{z}$. Λ. χ. τὸ ἰταλ. *Gina*, διὰ τοῦ *Ἄζίνα*, τὸ ἀγγλ. *greengage* (= τζάνερο) διὰ τοῦ *γκρί:γκκειδζ*. Ταῦτα θὰ ἐγράφοντο κατὰ τὸ κυρίως σύστημά μου, $\bar{Z}ina$, $\bar{r}ri$: $\bar{r}rei\bar{z}$ ἀπλούστερα, καλαισθητικώτερα, παραστατικώτερα.
- ὁ $\bar{K}$, $\bar{k}$ δηλαδὴ ὁ Q , q , διὰ τοῦ K , k ἀπλῶς. Λ. χ. ἡ *Questembert* θὰ ἀποδίδεται *Κεστανβέρ*.
- ὁ $\bar{A}$, $\bar{a}$ διὰ τῶν $A\bar{z}$, az γενικῶς. Οὕτω τὸ ἰταλ. *moglia* (= σύζυγος) διὰ τοῦ *μόλια*, ὅπερ ὅμως ἀφίσταται τῆς ὀρθῆς προφορᾶς, ἥτις θὰ ἀπεδίδοτο διὰ τοῦ κυρίως συστήματός μου διὰ τοῦ *μόλια*.
- ὁ $\bar{N}$, $\bar{n}$ διὰ τῶν $N\bar{z}$, nz γενικῶς. Λ. χ. γαλλ. *magnétisme* διὰ τοῦ *μαητισμ*, ἰταλ. *magnifico* διὰ τῶν *μανιφικο*. Ὅπου ὅμως τὸ $\bar{n}$ θὰ ἦτο τελικὸν λέξεως γράμμα ἐν τῇ κατὰ τὸ κυρίως σύστημά μου γραπτῇ ἀποδόσει της, θὰ γράφεται κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο διὰ τοῦ $\bar{r}$, λ. χ. τὸ γαλλ. *Charlemagne* διὰ τοῦ *Ἐαρολμάν*.
- ὁ $\bar{S}$, $\bar{s}$ διὰ τῶν $T\bar{s}$, ts λ. χ. τὸ ἰταλ. *imbarazzo* (= στενοχωρία) διὰ τοῦ *ιμπαράτσο*.
- ὁ $\bar{S}$, $\bar{s}$ διὰ τοῦ $T\bar{s}$, ts . Οὕτω τὸ ἀγγλ. *wretched* (= κακομοίρης) διὰ τοῦ *ρέτσιθ*, τὸ ἰταλ. *ciarlare* (= φλυαρεῖν ἀλόγως) διὰ τοῦ *τσιαράρε*.
- ὁ $\bar{X}$, $\bar{x}$ τῆς ἀγγλικῆς, ἀλβανικῆς, κτλ. διὰ τὸ X , x ἀπλῶς. Λ. χ. ὁ *Hussite* διὰ τοῦ *Χούσσαϊ*.

12) Ὅπου διπλᾶ σύμφωνα εἰς τὴν λέξιν, ἐν τῇ παρ' ἧς αὕτη παραλαμβάνεται γλώσση, θὰ τίθενται τσαῦτα καὶ ἐν τῇ κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο ἀποδόσει της. Λ. χ. *Ninette, Brunetta* θὰ ἀποδίδονται *Νινέτι, Βρουνέττα*. Ὅταν ὅμως θὰ ἀπῆται τοῦτο ἐπανάληψιν διφθόγγου ἀπὸ συμφώνων, δὲν θὰ τηρῆται τότε λ. χ. τὸ ἰταλ. *acetta* (=πέλεκυς) γραπτέον *αισέττα* καὶ οὐχὶ *αισισέττα*, ὁμοίως τὸ ἰταλ. *agghiacciare* (=καταψύχειν καὶ καταψύχομαι) γραπτέον *αγκιατσιάρε* καὶ οὐχὶ *ἀγκγκιατσιάρε*. Ἡ ὑστέρησις τοῦ ἐπικουρικῶς προτεινομένου συστήματος τούτου, ὡς πρὸς τὸ κυρίως προταθέν, προβάλλει ἔτι μᾶλλον ἐξόφθαλμος ἀπὸ τῶν τοιούτων παραδειγμάτων· διότι διὰ τοῦ παρόντος συστήματος, ἢ πρέπει νὰ ἀποσβέννυται ἢ ἀνάμνησις τῆς ὀρθῆς γραφῆς ἐν τῇ γλώσση των τῶν ξενικῶν λέξεων κατὰ τὴν ἀπόδοσίν των, ἢ νὰ εὐρισκώμεθα πρὸ στοιχίας ὀλοκλήρου συμφώνων ὅπερ καὶ ἀκαλαίσθητον καὶ ἀνιαρόν.

Οὕτω, οἱ κατὰ τὸ ἐπικουρικὸν τοῦτο σύστημα πρότυποι γραπτοὶ φθόγγοι, ἔσονται 32, οἱ ἐξῆς:

α, ᾶ, β, β, γ, δ, δ, ε, ἔ, ζ, ζ, η, θ, ι, κ, λ, μ, ν, ξ, ο, ο, δ (ἐν ἀνάγκῃ ου), π, ρ, σ, σ, τ, υ, ῦ, φ, χ, ψ, ω.

Ἐκ τούτων δὲ οἱ εἰκοσιπέντε εἶναι 24 τὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου μας καὶ τὸ δ (τὸ ὁποῖον ὅμως ἂν προκαλῆ δυσάρεστον αἰσθητικὴν δύναται νὰ μείνη ου, ἔξαιρετικῶς αὐτό). Τρεῖς, οἱ ᾶ, ε, υ, ὑπάρχοντες ἐν ταῖς στοιχειοθήκαις μας καὶ τέσσαρες, οἱ β, δ, ζ καὶ σ, δι' οὓς δέον νὰ χυθοῦν νέα στοιχεῖα. Πάντως μὴ λησμονῶμεν ὅτι οἱ Τουρκόπαιδες εὐρίσκονται πρὸ, καὶ μάλιστα προτύπων, γραπτῶν φθόγγων τοῦ ἀλφαβήτου των καὶ οἱ Ἀλβανόπαιδες πρὸ τοιούτων.

Ἦδη παρέχω παραδείγματά τινα γραπτῆς ἀποδόσεως γαλλικῶν, ἀγγλικῶν καὶ ἰταλικῶν λέξεων, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐπικουρικοῦ τούτου φωνητικοῦ συστήματός μας:

ΓΑΛΛΙΚΑΙ: *Ανγκλετέρρ* (Angleterre), *Βλονδέλ* (Blondel), *Καρταζέν* (Carthagène), *᾿Σατωνῆφ - δε - Βρετιτάν* (Chateaufneuf - de - Bretagne), *᾿Δυμόν - δ - Ἰρβίλλ* ἢ *᾿Υρβίλλ* (Dumont d'Urville), *Ἐστρεμαδῦρ* (Estremadure), *Ἐρόπ* (Europe), *Φώσι* (Faust), *Γκυιγνώμ* (Guillaume), *Ζεόρζ* (George), *Ζυνώ* (Junot), *Κλεβέρ* (Kleber), *Λαμάρσ* (Lamarche), *Μαδαγκασκάρ* (Madagascar), *Νεϊγνῶ* (Neuilly), *Ορμεσσόν* (Ormeσσόν), *Ὀδινῶ* (Oudinot), *Περπιγνάν* (Perpignan), *Φιλιπποτώ* (Philippoteau), *Κενέλ* (Quesnel), *Ρεωμῦρ* (Reaumur), *Ρισελῆ* (Richelieu), *Σεγκῦρ* (Segur), *Τετουάν* (Tetouan), *Ἰρσὺλ* ἢ *᾿Υρσὺλ* (Ursule), *Βερσάιγ* (Versailles), *Ξεντραίγ* (Xaintrail), *Υβετώ* (Yvetot), *Ζολά* (Zola).

ΑΓΓΛΙΚΑΙ: *ᾶνσιτσιῆζ* (ancestors = πρόγονοι), *βέισιν* (bassin = λεκάνη), *βέ: δῆ* (bourder = οἰκότροφος), *κᾶριδζ* (carriage = ὄχημα), *τσᾶνλ* (channel = στενὸν θαλάσσης), *σέντισιρῆ* (century = αἰὼν), *δέινδζῆ* (danger = κίνδυνος), *δῶ:ν* (daun = χαραυγὴ), *δικᾶντῆ* (decanter = φιάλη, καράφα), *δό:μιτρι* (dormitory = ὑπνωτήριον), *έντετέινιν* (entertaining = αἰμύλος), *ἐξπίερῆινς* (experience = πείρα), *φλᾶνλ* (flannel = φανέλλα), *φῆνισῆ* (furniture = ἐπιπλωσις), *γκά:λικ* (garlic = σκόροδον), *γκρανδφά:δῆ:* (grandfather = πάππος),

χέ:ε (hair = κόμη), χά:θ (hearth = ἐστία), χοράζιν (horizon = ὄριζων), ἰλεδζῆβλ (illegible = δυσανάγνωστος), ἰνδολδζῆντ (indulgent = ἐπιεικής), δζελάι (July = Ἰούλιος), δζάμπ (jump = ἀναπηδῶ), νόκῆ (knocker = σφῦρα), νάϊτ (knight = ἱππότης), λᾶνγκουιδζ (language = διάλεκτος, γλῶσσα), λῆ:νυδ (learned = πεπαιδευμένος), μάθριδζ (marriage = γάμος), μᾶστῆδ (mustard = μουστάρδα), νέιτσε (nature = φύσις), νηουσπέπα: (newspaper = ἔφημερίς), οβζῆ:βῆτρι (observatory = ἀστεροσκοπεῖον, παρατηρητήριον), ὄσβε:κόουτ, (overcoat = ἐπανωφόριον), πέῆρεντς (parents = γονεῖς), πῆσιβίῆρεντς (perseverance = ἐγκρατέρησις), κγούαιετ (quiet = ἥσυχος), ριλέιφῆν (relation = σχέσις), ριμά:κῆβλ (remarkable = ἐπιφανής, ἀξιοσημείωτος), σᾶτισφῆκῆτρι (satisfactory = ἱκανοποιητικός), σκγού:ζ (squeeze = σφίγγω), στέδῆ (steady = σταθερός), στέιζ (stays = στηθόδεσμος), τελισκόεπ (telescope = τηλεσκόπιον), τομάτοε (tomato = ντομάτα), τράουζῆε (trousers = πανταλόνι), ανδῆ:σᾶνδ (understand = ἐννοεῖν), γρού:ζουωλ (usual = συνήθης), γουέιστ (waist = ὀσφύς), γουέιστ (weist = σπαταλῶ), γουῶτς (watch = ὥρολόγιον), γουί:β (weave = ὑφαίνω), ρίστ (wrist = καρπὸς χειρός), γρού:θ (youth = νεότης), γιάν (young = νέος).

ΙΤΑΛΙΚΑΙ: ακκομπανᾶρε (accompagnare = συνοδεύειν), σββιτινᾶρσι (avvicinarsi = πλησιάζειν, ἐγγίζειν), βαδζόττο (bazzotto = ὑπόσκληρος), βελλέτσα (bellezza = κάλλος), κατσιᾶτορε (cacciatore = θηρευτής), κῆζα (chiesa = ναός), τσιβιλτά (civiltà = πολιτισμός), κουτσίρε (cucire = ράπτειν), δᾶρδο (dardo = ἀκόντιον), δεζιδῆριο (desiderio = ἐπιθυμία), δινωδᾶρε (dinudare = ἀπογυμνῶ), δοβίτσια (dovizia = πλοῦτος), ἔλι (egli = αὐτός), Εδρόπα (Europa = Εὐρώπη), φατσιλέντε (facilmente = εὐχερῶς), φιδούτσια (fiducia = πεποίθησις), γκαλλεδζιάντε (galleggiante = ἐπιπλάζων, ἐπιπλέων), δεντιλέτσα (gentilezza = εὐγένεια), γκουαδᾶνιο (guadagno = κέρδος, Ἰδῆιο (Iddio = Θεός), ἱμπετραδζιόνε (impetrazione = ἐπιτυχία), ἰζολᾶνο (isolano = νησιώτης), λάββρο (labbro = χεῖλος), λασσιᾶρε (lasciare = παραλείπω, ἀφήνω), λεκῆρε (leccare = λείχειν), λουτριδέτσα (lucidrezza = λαμπρότης), μαεστρία (maestria = περιτέχνησις), μωράλια (muraglia = τεῖχος), νεστραλιτά (neutralità = οὐδετερότης), νστριδζιόνε (nutrizione = θρέψις), οββιεττο (obbietto = σκοπός, ἀντικείμενον), οπουλέντσα (opulenza = χλιδή), πάτσε (pace = εἰρήνη), παουρόζο (pauroso = περιδεής), Πιέτρο (Pietro = Πέτρος) κουιέτε (quiete = ἥσυχία), κουνδιπᾶζιμο (quindicesimo = δέκατος πέμπτος), ραλλεγκράρε (rallegrare = εὐφραίνω), ρῆδζερε (reggere = κυβερνᾶσθαι), ρουδζιάδα (rugiada = δρόσος), σαλβέτσα (salvezza = σωτηρία), σικουρέτσα (sicurezza = ἀσφάλεια), ζβιάρε (sviare = ἀποτρέπειν), τίηερε (tignere = βάπτειν), τρομβέττα (trombeta = σάλπιγξ), βέσπερο (vespero = ἑσπερινός), βῆδζο (vezzo = θέλητρον, τροφή), ουβριᾶκο (ubriaco = μεθύων), ουζιηόλο (usignolo = ἀηδών), δζαμπιλλάρε (zampillare = ἀναπηδῶν), δζίνγκαρα (zingara = ἀθιγγανίς).

Τοῦτο εἶναι τὸ σύστημα ὅπερ ἐπικουρικῶς προτείνω. Παρὰ τὴν ἀπλότητά του καὶ τὸ εὐχρηστόν του, εἶναι ἐνδεέστερον κατὰ πολὺ τοῦ ὃ ἐπρότεινα κυρίως ἑλληνικοῦ φωνητικοῦ ἀλφαβητικοῦ συστήματος, ἰδίως διὰ τὴν ἀτελῆ ἀπόδοσιν τῶν φθόγγων *e, g, -γκ, gl, gn, y, w*, ὡς καὶ διὰ τὴν παρατάξιν πολλῶν συμφώνων ἢ φωνηέντων,

ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐρασιμίζουσάν πως φθογγικὴν ἀπόδοσιν τῶν διφθόγγων. Ἔχει ὑπερ-
αὐτοῦ τὸ ἐλάχιστον ὄριον τῆς δαπάνης τῆς ἀπαιτηθεσομένης διὰ τὸν ἐφοδιασμὸν τῶν
στοιχειοθηκῶν δι' ἐπισεσημασμένων στοιχείων. Ἐπαναλαμβάνω δὲ ὅτι, ἐν ἀνάγκῃ ἢ
χάριν καλαισθησίας, δύναται ἀντὶ δ' νὰ τίθηται οὐ' εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα παρα-
θέτω ἐπίτηδες ἀμφοτέρας τὰς γραφάς.

ΣΤ'. ΤΟ-ΣΥΜΒΑΤΙΚΟΝ ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ ΤΗΣ ASSOCIATION PHONÉTIQUE INTERNATIONALE¹

Θὰ ἡδύνατο ἴσως νὰ προβληθῇ ἕξ ἴσου ἡ ἀπορία, διατὶ προετίμησα νὰ καινουρ-
γήσω σύστημα συμβατικῆς γραφῆς διὰ τὴν δι' ἑλληνικῶν γραμμάτων ἀπόδοσιν τῶν
ξενικῶν φθόγγων καὶ κατέβαλον προσπαθείας πρὸς τοιαύτην κατεύθυνσιν, καὶ δὲν περι-
ώριζον τὴν προσπάθειάν μου εἰς τὴν εἰσαγωγὴν καὶ εἰς τὴν ἐπικράτησιν τῆς γραφῆς
τῶν ξενικῶν λέξεων μέσῳ τοῦ ἀλφαβητικοῦ συστήματος τῆς Association Phonétique
Internationale, τοῦ ἐκτεθειμένου μάλιστα ἐκλαϊκευτικῶς εἰς τὸ ἔργον τῶν PAUL PASSY
καὶ DANIEL JONES «L'écriture Phonétique Internationale».

Εἰς τὴν ἐνδεχομένην παρατήρησιν ταύτην, ἥτις θὰ ἦτο δεκτικὴ συζητήσεως καὶ
καλόπιστος, — ἐφ' ὅσον θὰ προήρχετο παρὰ προσώπων τὰ ὁποῖα, μὴ λαβόντα ὑπ'²
ὄψει τοὺς καιροὺς, τὰς συνθήκας καὶ τὰ πράγματα, θεωροῦν τὸ ζήτημα οὐχὶ βαθῶς
καθ' ἑαυτό, ἐπιδεκτικὸν δὲ εὐχεροῦς λύσεως καὶ δὴ δι' ἐγκλιματισμοῦ τῶν ἐν τῇ ξένῃ
κρατούντων, — θὰ ἀντιπαρετήρουν τὰ ἀκόλουθα:

Βασικὴ προϋπόθεσις εἶναι, ὡς καὶ ἐν τοῖς προηγουμένοις κεφαλαίοις ἐτόνισα,
ὅπως οἱ ξενικοὶ φθόγγοι ἀποδίδονται γραπτῶς ἐν Ἑλλάδι διὰ τῶν γραμμάτων τοῦ ἀλ-
φαβήτου μας καὶ μόνον δι' αὐτῶν. Ἐὰν ἦτο δυνατὴ, δηλαδὴ ἐπιτετραμμένη, ἡ εἰσα-
γωγὴ λατινικῶν γραμμάτων πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ἀλφαβήτου μας διὰ τὴν γραπτὴν

¹ Περιέργον εἶναι, ὅτι εἰς παλαιὸς τῶν διαπρεπεστάτων ἀξιωματικῶν τοῦ «Ἄλλοτε Γαλλικοῦ
Ναυτικοῦ», ὁ G. de la LANDELLE — ἀξιόλογος γλωσσολόγος καὶ ναυτικὸς λογοτέχνης (Paris, L. Achet-
et Cie 1866), — εἶχεν ἐκ τῶν πρώτων ἐπιληφθῆ τοῦ ζητήματος τῆς γραπτῆς ἀποδόσεως φθόγγων, κατα-
τίσας ἀπὸ τοῦ 1861 σύγγραμμα ὑπὸ τίτλῳ «*Traité de Phonétique, étude comparé des sons du lan-
gage humain*», τὸ ὁποῖον διαρκῶς συμπληρούμενον ἔκτοτε διὰ νέων παρατηρήσεων τοῦ συγγρα-
φέως, ἐξετυπώθη τῷ 1872. Μετὰ κόπου εἶχον δυνηθῆ νὰ ἀνεύρω εἰς παρατήριον παλαιῶν βιβλίων
ἐν Μασσαλίᾳ ἀντίτυπον αὐτοῦ, ὅπερ δυστυχῶς ἀπὸ ἐτῶν ἔπαυσα κατέχων, καθόσον δὲν ἀπέφυγε
τὴν τύχην, ἥτις εἶναι σχεδὸν πάντοτε ὁ κοινὸς κληρὸς τῶν δανειζομένων βιβλίων. Ἐκ σημειώσεών
μου ὅμως ὡς εἶχον προφθάσει νὰ κρατήσω, προκύπτει ὅτι ὁ συγγραφεὺς τοῦ ὑπελόγιζεν εἰς 518
τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀπὸ φωνηέντων καὶ διφθόγγων τῶν φθόγγων, κατὰ τι ὀλιγωτέρους τοὺς ἀπὸ δεκτι-
κῶν εὐκόλου προφορᾶς τριφθόγγων καὶ εἰς 23 μόνον τοὺς ἀπὸ συμφώνων, ὃν ἀριθμὸν δὲν ἐφαν-
τάζετο κατὰ πολὺ μεγαλειότερον διὰ τῆς προσθήκης ἀπὸ συμφώνων φθόγγων βαρβάρων φυλῶν. Ἐκ
τῶν σημειώσεών μου προκύπτει ἕξ ἴσου, ὅτι τὰ κυριώτερα τῶν κεφαλαίων τοῦ ἔργου τούτου ἦσαν
τά: *Principes de la Phonétique et de la Phonographie — Du langage humain — De la pasigraphie —
De la pasilalie*: Definitions, Utilité, Regles générales, Possibilité, De la prosodie, Emission des
sons, *Voyelles*: leurs diverses états, diphthongues, triphthongues, etc. *Consonnes*: faibles, fortes,
neutres, complexes, Esprits vulgairement dits aspirations, *Theorie, Pratique*: exemples, notes,
polyglottes κτλ. Οὐδαμῶθεν ἡδυνήθη νὰ ἐξεύρω ἄλλο ἀντίτυπον αὐτοῦ παρὰ τὰς προσπαθείας μου.

παρ' ἡμῶν ἀπόδοσιν τῶν ξενικῶν φθόγγων, τὸ ζήτημα, καθὼς καὶ προηγουμένως πού εἶπον, θὰ ἐτακτοποιεῖτο ἄνευ τῆς παραμικροτέρας δυσχερείας· ἀπόδειξις δὲ τούτου, τὰ ἀλφάβητα ἅτινα, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς γραπτῆς ἀποδόσεως τῶν φθόγγων τῆς Ἑλληνικῆς, εἶχεν ἐπινοήσει καὶ καρποφόρως χρησιμοποιήσει ὁ ἐκ Λιβόρνου φιλογενῆς Δημήτρ. Π. Καμάρδας καὶ ὁ ἐν Ἀθήναις γυμνασιάρχης Δημήτρ. Π. Κουπιτώρης, ὡς ἐν κεφαλαίῳ Β' συνοπτικῶς ἱστορήσα. Διότι ἡ διὰ τοιούτων συμμείκτων ἀλφαβήτων ἀλβανικὴ γραφὴ οὐδεμίαν δυσχέριαν ἐνεφάνισε, νικηφόρως δὲ ἐπὶ ἔτη ἀντιμετώπιζε τὴν ἀπὸ τῆς λατινικῆς προπαγάνδας πολεμικὴν.

Τοιοῦτος ὅμως ἐμπλουτισμὸς τοῦ ἀλφαβήτου μας θὰ ἀπετέλει λάθος, τοιαύτη τις δὲ ἐνέργεια θὰ εἶχε νὰ ἀντιμετωπίσῃ δυσφορίαν καὶ δικαιολογημένην ἀντίδρασιν καὶ τῶν ἀπὸ τούτων σάλον. Ὅχι ἐπειδὴ θὰ προσετίθοντο τάχα εἰς τὸ ἀλφάβητόν μας ὀλίγα τινά, παραπληρωματικὰ αὐτοῦ ἔστω, λατινικὰ γράμματα, ἀφοῦ ὡς δογματίζει ὁ πολὺς Χατζηδάκις ἐν τῷ «περὶ ξένων στοιχείων ἐν τῇ γλώσσῃ» (ιδ. ὑποσ. 3 σελ. 26), «ἡ ἐξ ἀναμίξεως ξένων στοιχείων ποικιλία, οὐ μόνον δὲν σημαίνει παράβασιν τῶν φθογγικῶν καὶ λοιπῶν κανόνων τῆς γλώσσης, ἀλλ' ἀντιθέτως ἡ τοιαύτη ἀπὸ χρόνου εἰς χρόνον παραλαβή, δύναται νὰ λεχθῆ ἡ χαρακτὴρ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης». Ὁ κίνδυνος εἶναι ἄλλοῦ :

Διότι, τοιαύτης ἀρχῆς γενομένης, θὰ ἐπανάρχοντο αἱ, οὕτως ἢ ἄλλως ἀποκρουσθεῖσαι, παντοῖαι ὡς πρὸς τὴν γραφὴν τῆς γλώσσης μας προτάσεις ἢ ὀρέξεις καὶ ὡς πρὸς τὴν ὀρθογραφίαν της, διὰ τὴν ἀνυπαρξίαν τόνων καὶ πνευμάτων εἰς τὰς λέξεις μας, ἢ διὰ τὴν κατάργησιν ὡς περιττῶν τῶν ὁμοφθόγγων γραμμάτων τοῦ συγχρόνου ἀλφαβήτου μας, ἀφηνομένου μόνον ἑνὸς ἐν ἑκάστη ὁμάδι τοιούτων. Καὶ ἂν ἕως τοῦδε τοιαῦτα προσπάθειαι εἶχον ἐκδηλωθῆ χωρὶς νὰ βλαστήσουν θालερά, ἀλλὰ καὶ χωρὶς νὰ μαρανθοῦν τελείως, προήρχοντο ὅμως αὐταὶ ἐξ ἀνδρῶν ἐπιφανεστάτων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, πάντως δὲ ἀπὸ ἀνδρῶν ἐξ ἀγαθοῦ συνειδότος ὀρμηθέντων· ἀλλὰ θὰ δύναται νὰ εἶναι τις βέβαιος ὅτι ἡ τοιαύτη ἀγαθὴ προαίρεσις θὰ ὑφίσταται καὶ εἰς προσπαθείας ἐν τῷ μέλλοντι ἐκδηλωθησομένας; Καὶ δὲν θὰ δικαιῶται πᾶς τις τότε, τοῦλάχιστον οἱ καχυπόπτως σκεπτόμενοι, νὰ μὴ ἀποκλείῃ, ἢ καὶ νὰ διαβλέπῃ εἰς τὰς ἐκδηλωθησομένας ὀρέξεις, ἐνοχὴν ὑποβολιμαίων προσπαθειῶν, ἐκ τῶν ἀποσκοπουσῶν εἰς τὸν τορπιλισμὸν τῶν παρ' ἡμῶν κρατούντων; Καὶ τί θὰ ἐγίνετο τάχα, ἂν τις τῶν αὐτοκληθησομένων ρηξικελεύθων, χρησιμοποιῶν τὴν παρεμβολὴν λατινικῶν τινῶν γραμμάτων ὡς ζώπυρον, κατελαμβάνετο ἐν τῷ μέλλοντι ὑπὸ τῆς φαντασίας νὰ ἐπαναπροτείνῃ¹, κατὰ προοῖοῦσαν τόλμην καὶ ὄρεξιν, τὴν γενίκευσιν τῆς καινοτομίας, ζητῶν τὴν κατάργησιν τοῦ ἀλφαβήτου μας καὶ τὴν γραφὴν τῆς γλώσσης μας διὰ τοῦ λατινικοῦ ἀλφαβήτου, ἐπειδὴ τάχα ἠὺδοκίμησεν ἡ χορῆσις αὐτοῦ ἐν Ἀλβανίᾳ καὶ ἐν τῇ Κεμαλικῇ γραφῇ τῆς

¹) Περὶ τῶν συνηγορησάντων ὑπὲρ τῆς διὰ τοῦ λατινικοῦ ἀλφαβήτου γραφῆς, ἰδὲ ΜΑΝ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑΔΗ «Τὸ πρόβλημα τῆς ὀρθογραφίας μας, δύο ὁμιλίαι 1932» σελ. 75 ἀριθ. 25 (σελ. 49).

Τουρκικῆς¹; Τους κινδύνους τούτους καὶ τὴν ἀπὸ τούτων εὐθύνην ἔπρεπε νὰ τὰ ἀποφύγω ὅση μοι δύναμις καὶ τὸ ἐπέτυχον, νομίζω δὲ μάλιστα κατὰ τρόπον, ὥστε τὰ γραπτὰ σημεῖα ἅτινα χρησιμοποιοῦν διὰ τοὺς ξενικοὺς φθόγγους νὰ πλησιάζουν αἰσθητῶς ἐκεῖνα, δι' ὧν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἀπεδίδοντο ἀνάλογοι φθόγγοι, ὡς εἰς διαφόρους ὑποσημειώσεις, βάσει τῶν ὅσων διδάσκουν ὁ πολὺς Χατζηδάκις καὶ ἄλλοι ἐν προκειμένῳ ἁρμοδιώτατοι², ἐξηγῶ.

Κατόπιν τούτων, ἃς ἐξετάσωμεν τὸ σύστημα τῆς Association Phonétique Internationale καὶ δὴ ὡς πρὸς τὴν — δυσκολωτέραν ἢ διὰ πᾶσαν ἄλλην γλῶσσαν — γραπτὴν ἔκφρασιν τῶν ἀγγλικῶν φθόγγων· τοῦτο δέ, ὅπως ὁ ὅρος συγκρίσεως μεταξὺ τοῦ συστήματος τούτου καὶ τοῦ ἐμοῦ ἢ ἀπολύτως πλήρους. Παραλαμβάνω δὲ τὰ γραπτὰ σημεῖα τῆς καὶ τὰ εἰς αὐτὰ παρατιθέμενα παραδείγματα ἐκ τοῦ, εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ ἄριστα ἀνταποκρινομένου, ἔργου τοῦ ἐν τῷ Lycée Pasteur τῶν Παρισίων καθηγητοῦ JOSEPH DELCOURT, «Grammaire descriptive de l'Anglais parlé».

§ 3. - Voyelles et diphtongues.

i: ὡς εἰς s: δηλ. see	ə ὡς εἰς evə δηλ. ever	au ὡς haus δηλ. house	ou ὡς ouk δηλ. oak
i » » tip » tip	ε » » mɛə » mare	a: » sta:f » staff	u » ful » full
e » » ebb » ebb	æ » » mæn » man	ɔ » hɔp » hop	u: » fu:l » fool
eɪ » » dei » day	ʌ » » sʌn » sun	ɔ: » wɔ:tə » water	uə » puə » poor
ə: » » cə: » cur	ai » » hai » high	ɔi » pɔint » point	

§ 26 - Consonnes.

p ὡς εἰς paund δηλ. pound	η ὡς εἰς briη δηλ. bring	v ὡς εἰς vein δηλ. veine
b » » bi » be	l » » laud » lowd	θ » » θɔ:t » thought
t » » tæp » tap	r » » rʌn » run	ð » » ðis » this
d » » du » do	s » » su:n » soon	h » » ha:d » hard
k » » kaind » kinde	z » » zi:l » zeal	J » » jʌη » young
g » » gest » guest	ʃ » » ʃeik » shake	w » » wɔ:tə » water
m » » mæn » man	ʒ » » meʒə » measure	
n » » nou » no	f » » faɪnd » find	

¹ «... Γιὰ τὸν ἴδιο λόγο δὲν μπορούμε νὰ κάμωμε καὶ ἐμεῖς στὴν Ἑλλάδα ὅ,τι οἱ Τοῦρκοι, ποῦ εἶχαν καὶ αὐτοὶ διαφορετικοὺς ὄρους, εὐνοϊκότερους πάντοτε γιὰ μὴν ἀλλαγῆ.... (ΜΑΝ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗ Πρὸβλ. ὄρθογρ. σελ. 53.

² Ἴδὲ Α. Σ. ΑΡΒΑΝΙΤΟΠΟΥΛΟΥ Ἑπιγραφικὴ, Ἀθῆναι, τυπ. «Ἑστία» 1937 καὶ 1939 (τοὺς μέτρι τοῦδε ἐκδοθέντας τόμους 1 καὶ 2, ἀφορῶντας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐπιγραφικὴν καὶ εἰς τὰ διάφορα ἀλφάβητα ὡς ταῦτα ἐμφανίζονται ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς). Ἐπίσης ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, Βάσανος τῶν περὶ τῆς Ἑλληνικῆς προφορᾶς Ἑρασμικῶν ἀποδείξεων. Ἀθῆναι, τυπ. «Παλαμῆδης» 1889.—Τοῦ ἰδίου *Nouveaux documents epigraphiques demontrant l'antiquité de la prononciation des Grecs modernes* (σπάνιον ἐλλείπει τὸ ἐξώφυλλον, δι' ὃ καὶ ἀγνωστὸν τὸν καὶ χρόνον

Ἐκ τῶν δύο πινακιδίων τούτων βλέπομεν, ὅτι διὰ τὴν γραπτὴν ἀπόδοσιν τῆς προφορᾶς τῆς Ἀγγλικῆς, τὸ ἀλφαβητικὸν σύστημα τῆς Association Phonétique Internationale ἀποδίδει γραπτῶς 41 φθόγγους, ἤτοι 19 φθόγγους ἀπὸ φωνηέντων καὶ 22 ἀπὸ συμφώνων. Ἐλλείπει ὅμως ἀπὸ τοῦ συστήματος ἡ ἀπόδοσις τῶν ἐνιαίων φθόγγων *ts, tch, dz, dzh* οὓς ἀποδίδει τοῦτο ἀναλελυμένως¹, ἐνῶ διὰ τοῦ φωνητικοῦ συστήματός μου περιλαμβάνονται οὗτοι εἰς ἓν παραπληρωματικὸν ἐπισημασμένον γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου μας ἕκαστος. Ἀντιστρόφως, περισσεύουν τρεῖς δίφθογγοι ἀπὸ φωνηέντων, ἐνῶ ἐγὼ τοὺς ἀποδίδω εἴτε διὰ τοῦ *η* εἴτε ἀναλελυμένως διὰ τῶν πρεπόντων φωνηέντων. Οὕτω οἱ παρ' ἑκατέρου τῶν δύο ἀλφαβητικῶν φωνητικῶν συστημάτων ἀποδιδόμενοι φθόγγοι εἶναι πλέον ἑνὸς ἰσάριθμοι. Βλέπομεν τέλος, ὅτι εἰς τὰ 41 γραπτὰ σημεῖα τοῦ ἀλφαβήτου τῆς Association Phonétique Internationale, περιλαμβάνονται 28 λατινικὰ γράμματα παρθένα (ἢ περίπου τοιαῦτα, λόγῳ συζεύξεώς των μετὰ τοῦ σημείου : ὡς εἰς λέξιν *fri : z = freeze*), 8 ἰδιόσχημα (τὰ *ə, əː, ə, əː, əi, uə, ʃ, ʒ*)² καὶ 5 ἑλληνικὰ (*δ, ε, λ, θ, η*, κάποτε δὲ καὶ *α* ἀντὶ *α*), ὅτι δηλαδὴ ἐν τῷ ἀλφαβητικῷ τούτῳ συστημάτι, τὰ λατινικὰ γράμματα εἶναι ὑπερδιπλάσια εἰς ἀριθμὸν, ἢ τὰ ἰδιόσχημα καὶ τὰ ἑλληνικὰ ὁμοῦ. Ἐκ τῶν παρατεθέντων ἀριθμῶν προκύπτει ἐξοφθάλμως, ὅτι ἂν τὸ σύστημα τοῦτο υἰοθετεῖτο παρ' ἡμῶν, θὰ εὐρισκόμεθα αὐτόχρονα σχεδὸν πρὸ λατινικοῦ ἀλφαβήτου, ὅποτε θὰ ἔπρεπε δύο τινά : ἢ νὰ διδάσκηται τοῦτο συγχρόνως καὶ ἐκ παραλλήλου πρὸς τὸ ἀλφαβητικὸν μας, ἢ νὰ εἰσαχθῆ ἄνεξάρτητος διδασκαλία τῆς δι' αὐτοῦ γραφῆς, ὅποτε τὰ παιδιὰ θὰ ἔπεβαρύνοντο μὲ τὴν ἐκμάθησιν γραπτῶν φθόγγων καὶ προσθέτου ἀλφαβήτου, θεσπιζομένης οὕτω δι' αὐτὰ καὶ τῆς διδασκαλίας γραπτῆς οἰονεὶ Ἐσπεράντο. Ἄγνοῶ ποτέρα τῶν λύσεων τούτων ἤθελεν εἶσθαι ἡ ὀλιγώτερον χεῖρων.

Ἄλλ' οὐδὲ κἄν ἀπὸ ἀπόψεως γραφικῆς καλαισθησίας θὰ ἐνεργάνιζε πλεονέκτημά τι ἢ κατὰ τὸ ἀλφαβητικὸν σύστημα τῆς Association Phonétique Internationale γραφῆ, λόγῳ τῆς παρεμβολῆς ψηφίων καὶ συμβόλων ὡς τὰ *j, z, θ, α* τὰ ὅποια ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῶν *d, x, ʃ, :* θὰ ἐνεποίουν ἐντύπωσιν μαθηματικῶν συμβόλων, αἱ δὲ τῇ βοήθειά των γραφόμεναι λέξεις, ὡς λ. χ. *fju : tʃ* (= future, ἦν θὰ ἀπέδιδον κατὰ τὸ σύ-

ἐκδόσεως).—Τοῦ ἰδίου, *Le poète Aristophane et les partisans d'Érasme*, Leide, edit E. J. Brill, 1892.—Τοῦ ἰδίου, *La tradition ancienne et les partisans d'Erasmus*. Ἀθῆναι τύπ. Π. Δ. Σακελλαρίου 1903.

¹ Τοῦτο πράττω καὶ ἐγὼ εἰς τὸ ὁ προτείνω, «δεύτερόν τι πλὴν ἐνδεῆς σύστημα» (Κεφ. Ε', ἀριθ. 11) κατ' ἀνάγκην, ἀποδίδω *δζ, δς, τσ, τθ* τοὺς ὁποίους ἐν τῷ κυρίως φωνητικῷ ἀλφαβητικῷ συστήματι ἀποδίδω δι' ἑνὸς μόνου γράμματος — *ζ, ζ̄, σ̄, σ̄* — ἕκαστον.

² Ὡς βλέπει τις ἀμέσως, τὸ *ə* εἶναι τὸ *e* ἀνεστραμμένον καθὼς καὶ τὸ *ə* εἶναι ἀνεστραμμένον *e*. Τὸ *λ* εἶναι τὸ κεφαλαῖον, μικρῶν διαστάσεων, λάμβδα. Τὰ *η* καὶ *ʒ* ἐκ τῶν διεθνῶς καθιερωμένων εἰς τὰ ἐφηρμοσμένα μαθηματικὰ συμβόλων. Τέλος τὸ *ʃ* εἶναι τὸ διεθνὲς σύμβολον τοῦ «ὀλοκληρώματος» ἐν τῷ «ὑψηλῷ μαθηματικῷ λογισμῷ», τῷ καὶ «ὀλοκληρωτικῷ λογισμῷ» λεγομένῳ. Πρακτικώτατα τὰ γραπτὰ αὐτὰ σημεῖα, ἅτε ἐξοικονομοῦντα τὴν ἀνάγκην, χωρὶς προσθήκης νέων ψηφίων εἰς τὰς στοιχειοθῆκας τῶν τυπογράφων. Ἀποκρουστικά ὅμως καὶ ἀκατάλληλα διὰ τοῦτο πρὸς πᾶσαν ἄλλην χρῆσιν, πλὴν τῆς διὰ τῶν ξενογλώσσων «μεθόδων» ἐκμαθήσεως ξένων γλωσσῶν.

στημά μου διὰ τοῦ *φλούσεν*) εἶτε *φύστσε*, ἢ *dzo:mən* (= german *ξενύμεν* εἶτε *δξέμεν*), περισσότερο ἀλγεβρικῶν ἢ τοῦ ὀλοκληρωτικοῦ λογισμοῦ παραστάσεων, παρὰ λέξεων σκοπουσῶν εἰς τὴν ἀπόδοσιν των κατὰ τὴν προφορὰν τῆς γλώσσης ἐξ ἧς αὗται παρελήφθησαν.

Διὰ πάντας τοὺς λόγους τούτους θεωρῶ μὴ πρέποντα, ἀλλὰ καὶ μὴ δυνατόν, τὸν ἐν Ἑλλάδι ἐγκλιματισμὸν τοῦ συμβατικοῦ ἀλφαβήτου τοῦ συστήματος τῆς Association Phonétique Internationale, ὡς ἐπισήμως θεσπισμένου μέσου πρὸς ἀπόδοσιν ἀπὸ ἀναγνώσεως τῶν ξενικῶν φθόγγων. Τὸ ὅτι ὅμως τὸ σύστημα τοῦτο εἶναι πρακτικὸν διὰ τοὺς γαλλομαθεῖς καὶ ἀπὸ γαλλικῶν μεθόδων αὐτοδιδασκομένους τὴν ἀγγλικήν, ἀναμφισβήτητον. Τονίζω δὲ μάλιστα, ὅτι διὰ τοὺς τοιούτους τὸ προμηθηθὲν ἔργον τοῦ J. Delcourt ἔσται βοήθημα πολύτιμον.

Ζ'. ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΗΣ ΤΕ ΚΟΙΝΗΣ ΟΜΙΛΟΥΜΕΝΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΙΔΙΩΜΑΤΩΝ

Τὸ κεφάλαιον τοῦτο παρεισήγαγον ἐν τῇ πραγματείᾳ μου ταύτῃ μετὰ τὴν παρ' ἐμοῦ ὑποβολήν της εἰς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν, γενομένην τῇ 17 Σεπτεμβρίου 1939, ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς ἀπὸ τοῦ βήματος ἀνακοινώσεώς της.

Ἐκφράζω δὲ τὰς εὐχαριστίας μου πρὸς τὸν Γεν. Γραμματέα τῆς Ἀκαδημίας, τὸν κ. Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΝ, ὁ ὁποῖος ἀναγνώσας τὴν ὑποβληθεῖσαν πραγματείαν μου εὐηρεστήθη νὰ μοὶ ὑποδείξῃ, ὅτι ἐν τῇ ἱστορικῇ παρ' ἐμοῦ μνεῖα τῶν διαφορῶν κατὰ καιροὺς προσπαθειῶν πρὸς γραπτὴν ἀπόδοσιν ἰδίων φθόγγων, μοὶ εἶχε διαλάθει ἢ ἢ ὑπὸ τοῦ «*Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς Νέας Ἑλληνικῆς* τῆς τε ὁμιλουμένης καὶ τῶν ἰδιωμάτων» ἐπιχειρηθεῖσα καὶ χρησιμοποιουμένη. Δικαιολογημένη ὅμως εἶναι ἡ ἄγνοιά μου αὕτη: ἀφ' ἐνὸς ὡς πρόσεδρον τότε μέλος τῆς Ἀκαδημίας δὲν ἐδικαιούμην, καὶ δὲν ἐλάμβανον διὰ τοῦτο, ἄλλων Ἀκαδημαϊκῶν δημοσιευμάτων ἀντίτυπα, πλὴν τῶν «*Πρακτικῶν*»: ἐξ ἑτέρου, τὸ ἔργον τοῦτο, εὐρισκόμενον εἰσέτι εἰς τὸ γράμμα Α, δὲν ἔχει γίνεαι ἀκόμη παγκοίνως γνωστόν, ὥστε νὰ εἶχον ἄλλοθεν μάθει περὶ αὐτοῦ. Ἰδὼν δὲ αὐτὸ ἤδη, ἀνεγνώρισα ἐν αὐτῷ πρόσθετον μεγάλης ὀκτικῆς συνήγορόν, διὰ τὴν ἀπόδειξιν οὐ μόνον τῆς πρακτικότητος τοῦ σκοποῦ τῆς πραγματείας μου, ἀλλὰ καὶ τοῦ εὐχεροῦς τῆς πραγματοποιήσεώς του. Διὰ τοῦτο δέ, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἐξετάσω τὰ τῆς τοιαύτης προσπαθείας τοῦ «*Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ*», πᾶν ἄλλο ἢ ἄσκοπον θεωρῶ τὴν ἐνταῦθα ἐπανάληψιν περικοπῶν ἐκ τοῦ προλόγου του, τοῦ ὀφειλομένου εἰς τὸν διευθυντὴν καὶ ἀρχισυντάκτην του πανοσιολογιώτατον κ. Α. Α. Παπαδόπουλον, τῶν ἐξῆς:

«*Ἡ πρώτη σκέψις περὶ τῆς ἀνάγκης ταύτης*» — τῆς συντάξεως δηλαδὴ καὶ ἐκδόσεως τοῦ *Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ* — «*ἐπῆλθεν εἰς τὸν ἰδρυτὴν τῆς γλωσσικῆς ἐπιστήμης*» ἐν Ἑλλάδι καὶ καθηγητὴν τῆς γλωσσολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν Γεώργιον Χατζηδάκιν ἤδη ἀρχομένου τοῦ παρόντος αἰῶνος. . . Ὁ ἴδιος ὁ Χατζηδάκις ἔσχε «*τὴν πρωτοβουλίαν τῆς πραγματοποιήσεως τῆς σκέψεώς του. Διὰ τοῦ ἐπιστημονικοῦ*

» του κύρους κατώρθωσε νὰ πείσῃ κατὰ τὸ ἔτος 1908» — ἐπιτραπήτω μοι νὰ ἐφελκύσω τὴν προσοχὴν τῶν ἀναγνωστῶν, ἐπὶ τοῦ ἔτους — «τὴν Ἑλληνικὴν κυβέρνησιν νὰ
 » συστήσῃ διὰ Β.Δ. εἰδικὴν ἐπιτροπείαν, τῆς ὁποίας τὸ ἔργον θὰ ἦτο νὰ συντάξῃ καὶ
 » ἐκδώσῃ λεξικὸν τῆς καθόλου Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτῆς ἐμφανίσεως
 » μέχρι σήμερον... Ὁ τότε ὑπουργὸς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαι-
 » σεως Σπυρ. Ἐμμ. Σιάτης» — δὲν ὑφίσταται δὲ πλέον ὁ λόγος νὰ ἀποσιωπῶ ἐφεξῆς τὸ ὄνομά του. Ἦτο ὁ σεβαστὸς ἐκεῖνος φίλος πρὸς τὸν ὁποῖον, καθὼς ἐν σελ. 5-6 ἀναφέρω, εἶχον κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1908 ἀποταθῆ διὰ τὴν διαρρῦμιν τοῦ ἀλφαβήτου μας πρὸς ἀπόδοσιν, διὰ τε τῶν κυρίως γραμμάτων του καὶ διὰ τῶν παραπληρωματικῶν του, καὶ τῶν ξενικῶν φθόγγων — «ὑπέβαλε εἰς τὸν Βασιλέα πρὸς ὑπογραφήν τὴν 4
 » Νοεμβρίου τὸ σχετικὸν διάταγμα, συνοδευόμενον ὑπὸ μακρᾶς αἰτιολογικῆς ἐκθέσεως...
 » Κριθέντος ἀναγκαίου ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ ἐκδοθῆ τὸ *Λεξικὸν μόνον τῆς ὁμιλουμένης συγχρόνου Ἑλληνικῆς*, ἀπεφασίσθη νὰ εἶναι καὶ τοῦτο ἱστορικόν... Δηλαδὴ ἡ
 » πραγματεία ἐκάστης λέξεως νὰ περιέχῃ τρία διακεκριμένα μέρη τὸ *τυπολογικόν*, τὸ
 » *ἔτυμολογικόν* καὶ τὸ *σημασιολογικόν*...».

«Ἐν ἀπὸ τὰ θεμελιώδη χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τοῦ λεξικοῦ, εἶναι καὶ ἡ
 » πιστὴ κατὰ τὸ δυνατόν φωνητικὴ παράστασις παντὸς γλωσσικοῦ στοιχείου, διότι καὶ
 » ἐπιστημονικῶς ὀρθὸν καὶ πρὸς τούτοις ὠραῖον εἶναι τὸ ἀληθῶς λαλούμενον κατὰ
 » τὴν γνησίαν λαϊκὴν προφορὰν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον, πρὸς ἀκριβεστέραν φωνητικὴν
 » παράστασιν, ἐκτὸς τῶν κοινῶν γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου γίνεται χρῆσις καὶ τῶν ἐξῆς :

1) *ä*, φθόγγος μεταξὺ *ε* καὶ *α* εἰς τὸ ἰδίωμα Πόντου, ἴσος περίπου πρὸς τὸν
 » Γερμανικὸν *ä*.

2) *b* λατινικὸν διὰ πάντα μέσον ἄρρινον φθόγγον ἐκ τοῦ *β*, *μβ*, *μπ*, *π* προερχόμενον.

3) *ɣ* οὐρανικὸν *γ* ἐντὸς λέξεως εἰς τὰ βόρεια ἰδιώματα κατόπιν τοῦ ὁποίου ἐξέ-
 » πεσε φωνῆν *i* (= *ι*, *η*, *ει*, *οι*). Τοῦτο δηλαδὴ καθὼς καὶ τὰ ἄλλα οὐρανικά σύμφωνα,
 » περὶ τῶν ὁποίων κατωτέρω, διατηρεῖ τὴν πρὸ τοῦ *i* προφορὰν καὶ μετὰ τὴν ἔκπτω-
 » σίν του. Τοιοῦτος φθόγγος ἀναπτύσσεται καὶ ἐν συνεχείᾳ μεταξὺ λέξεων.

4) *g* λατινικὸν διὰ πάντα μέσον ἄρρινον φθόγγον ἐκ τοῦ *γ*, *γγ*, *γκ*, *κ*, προερχόμενον.

5) *ǰ*, οὐρανικὸν *g*, κατόπιν τοῦ ὁποίου ἐξέπεσε φωνῆν *i*.

6) *d* λατινικὸν διὰ πάντα μέσον ἄρρινον φθόγγον, ἐκ τοῦ *δ*, *νδ*, *ντ*, *τ* προερχόμενον.

7) *ǰǰ* ἐκ τοῦ *λλ*, ἰδιάζων φθόγγος εἰς τὰς διαλέκτους τῆς Καλαβρίας καὶ
 » Ἀπουλίας.

8) *ξ*, παχὺν *ζ* ἴσον πρὸς τὸ γαλλικὸν *j*.

9) *κ̄*, οὐρανικὸν *κ* εἰς τὰ βόρεια ἰδιώματα, κατόπιν τοῦ ὁποίου ἐξέπεσε φωνῆν *i*.

10) *κ̄* δασὺν *κ* τῆς Τσακωνικῆς διαλέκτου.

- 11) λ, οὐρανικὸν λ εἰς τὰ βόρεια ἰδιώματα κατόπιν τοῦ ὁποίου ἐξέπεσε φωνῆεν *i*.
- 12) λ, ὑπερωϊκὸν λ τῆς Τσακωνικῆς διαλέκτου.
- 13) λ, ἰδιόρρυθμον λ πρὸ τοῦ *a, o, ou*, εἰς τὰς ἐπαρχίας Ἁγίου Βασιλείου καὶ
» Σφακιῶν Κρήτης, ἴσον περίπου πρὸς τὸ ἀγγλικὸν *r* ἐν τῷ *to morrow*.¹
- 14) γ, ὑπερωϊκὸν γ τῆς Τσακωνικῆς διαλέκτου.
- 15) ρ, οὐρανικὸν ρ τῶν βορείων ἰδιωμάτων, κατόπιν τοῦ ὁποίου ἐξέπεσε φωνῆεν *i*.
- 16) ξ, παχὺ ξ ἴσον πρὸς τὸ *κθ*.
- 17) δ, φθόγγος μεταξὺ *ε* καὶ *ο* εἰς τὸ ἰδίωμα Πόντου ἴσος περίπου πρὸς τὸν
» γερμανικὸν *ö*.
- 18) δ, δασὺ π τῆς Τσακωνικῆς διαλέκτου.
- 19) ρ, ὑπερωϊκὸν ρ τῆς Τσακωνικῆς διαλέκτου.
- 20) δ, παχὺ σ, ἴσον πρὸς τὸ γαλλικὸν *ch*.
- 21) τ, δασὺ τ τῆς Τσακωνικῆς διαλέκτου.
- 22) υ, φθόγγος μεταξὺ *ι* καὶ *ου* ἴσος πρὸς τὸ γαλλικὸν *u*.
- 23) χ, οὐρανικὸν χ εἰς τὰ βόρεια ἰδιώματα, κατόπιν τοῦ ὁποίου ἐξέπεσε φωνῆεν *i*.
- 24) ψ, παχὺ ψ ἴσον πρὸς τὸ *πθ*.
- 25) ω, φθόγγος μεταξὺ *ε* καὶ *ο* εἰς τὸ ἰδίωμα Πόντου ἴσος περίπου πρὸς τὸ
» γερμανικὸν *ö*.

* * *

Ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω, ἐπὶ λέξει ἀπὸ τοῦ προλόγου τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ παραληφθέντων, ἃς μοι ἐπιτραπῆ νὰ παρατηρήσω τὰ ἀκόλουθα:

— Ἐπειδὴ ἀφ' ἑνὸς τὸ Λεξικὸν χρησιμοποιοῖ γράμματα σεσημασμένα πρὸς ἀπόδοσιν φθόγγων ἄλλων ἢ τῶν τῆς ἐπικρατούσης Νεοελληνικῆς, καὶ ἐπειδὴ ἀφ' ἑτέρου ἐκδίδεται τοῦτο ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς Ἀκαδημίας, θὰ ἠδύνατο ἴσως παρὰ τινων νὰ νομισθῆ, καίπερ ἀπίθανον τοῦτο, ὅτι ἡ Ἀκαδημία εἶχεν ἤδη, πρὸ τῆς ἀνακοινώσεώς μου, ἐπιληφθῆ τοῦ ζητήματος τῆς διὰ γραπτῶν σημείων ἀποδόσεως τῶν φθόγγων τῶν ἐπισημοτέρων τῶν ξενικῶν γλωσσῶν ἑλληνιστί. Σπεύδω, καίτοι ὡς ἐκ περισσοῦ, νὰ τονίσω, ὅτι τοιοῦτό τι, ἀπίθανον ἄλλως, συμπέρασμα, θὰ ἦτο πολέμιον καὶ πρὸς τὴν ἀκρίβειαν καὶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ πρὸς τὴν στοιχειώδη λογικὴν ἀντίληψιν. Ὁ σκοπὸς δι' ὃν τὸ ἱστορικὸν λεξικὸν παρενέβαλε μεταξὺ τῶν τυπικῶν γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου μας τὰ 25 ὡς ἄνω ἀναφερόμενα λατινικὰ καὶ σεσημασμένα ἑλληνικὰ γράμματα, δὲν ἦτο ἡ ἀπόδοσις φθόγγων ξένων γλωσσῶν, ἀλλὰ μόνον ἰδιωμάτων τῆς Νεοελληνικῆς γλώσσης, Ποντιακοῦ, Τσακωνικοῦ, Κρητικῶν, Κυπριακοῦ, Βορειοελληνικῶν, Ἀπουλικοῦ, Καλαβρικοῦ, τοῦθ' ὅπερ ρητῶς ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ Ἱστ. Λεξικοῦ ὁμολογεῖται. Ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ, ἅπαξ μόνον ἐθίγη τὸ ζήτημα τῆς διαρρυθμίσεως τοῦ ἀλφαβήτου μας ὑπὲρ τοῦ πρακτικοῦ σκοποῦ τῆς δι' ἑλληνικῶν, ἐπισημασμένων παραπληρω-

¹ Τοῦτο δὲν δύναται νὰ τὸ κατανοήσω.

ματικῶν αὐτοῦ, γραμμάτων ἀποδόσεως τῶν φθόγγων τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν. Ἄλλὰ καὶ τοῦτο ἐγένετο παρ' ἐμοῦ πάλιν, κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 1 Νοεμβρίου 1928.

— Ἐάν, ὅταν τῷ 1908 ὁ πολὺς Χατζηδάκις εἰσηγεῖτο εἰς τὸν ἀείμνηστον Στᾶν τὴν σύστασιν εἰδικῆς ἐπιτροπείας πρὸς συγγραφὴν καὶ ἔκδοσιν τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ, ἐπληροφορεῖτο παρὰ τοῦ ὑπουργοῦ τὴν σκέψιν ἣν πρό τινων μηνῶν τῷ εἶχεν ὑποβάλει ἄσημός τις ἀνθυποπλοίαρχος, ἀσφαλῶς ἐκεῖνος θὰ τὴν ἐξήταξε μὲ τὴν ἐπεικῆ ἐκείνην συγκατάβασιν τὴν τόσον οἰκείαν εἰς τοὺς ἀληθεῖς σοφοὺς, καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι, κατ' ἀρχὴν τοῦλάχιστον, θὰ τὴν υἰοθέτει, καὶ τὸ οὐ ἤδη ἐπελήφθη ζήτημα, θὰ εἶχεν ἔκτοτε κανονισθῆ καὶ θὰ ἀπεδίδοντο, δι' ἑλληνικῶν γραμμάτων ἀποκλειστικῶς, αἱ λέξεις τόσον τῶν ξενικῶν γλωσσῶν, ὅσον καὶ αἱ τῶν ιδιωμάτων τῆς ἑλληνικῆς, αἱ ὁποῖαι θὰ κατεχωροῦντο ἐν τῷ ἱστορικῷ λεξικῷ. Δυστυχῶς καὶ αὕτη ἡ εὐκαιρία ἀπωλέσθη δι' ἐμέ.

— Τούτου μὴ γενομένου, ἡ Σύνταξις τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ μετεχειρίσθη ἴδιον σύστημα συμβατικῆς γραφῆς, ἀποδίδον κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον τοὺς φθόγγους τῆς Νεοελληνικῆς (ἄς μοὶ ἐπιτραπῆ δὲ νὰ νομίζω, ἀτελῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ), ἀλλὰ μέσῳ ἀλφαβήτου *συμμείκτου* περιλαμβάνοντος δηλαδὴ καὶ *λατινικὰ γράμματα* — ὡς εἴθισται παρὰ τοῖς ξένοις γλωσσολόγοις καὶ τῇ Association Phonétique Internationale καὶ ὡς ἦσαν παρ' ἡμῖν τὰ ἀλφάβητα τοῦ Καμάρδα καὶ τοῦ Κουπιτόρη, διὰ τοὺς φθόγγους τῶν διαλέκτων τῆς Ἀλβανικῆς — οὐχὶ δὲ μόνον ἑλληνικά, τυπικά τε καὶ ἐπισημασμένα κατὰ τὸν τύπον τῶν συμβατικῶν φωνητικῶν ἀλφαβήτων, οἷον τὸ τοῦ Εὐβοίας Γρηγορίου διὰ τὴν ἑλληνιστὶ Ἀλβανικὴν μετάφρασιν τῆς Καινῆς Διαθήκης ἢ τοῦ τῆς Καραμανληδείου γραφῆς διὰ τὰ ἐν Τουρκίᾳ ἑλληνιστὶ δημοσιεύματα τουρκικῶν κειμένων ἢ ἐν μικρᾷ ἀναλογίᾳ ἐν τῷ Ἐγκυκλοπαιδικῷ Λεξικῷ Ἐλευθερουδάκη ἢ τοῖς λεξικοῖς τοῦ Περβάνογλου. Ὡς πρὸς τὸ ὁ προτείνω σύστημα, τὴν ἀποφυγὴν παρεμβολῆς *λατινικῶν γραμμάτων ἐν ἑλληνικῷ ἀλφάβητῳ* ἐθεώρησα ἐπιτακτικῶς ἐπιβαλλομένην, δι' οὓς λόγους ἀλλαχού (Κεφαλ. ΣΤ' σελ 49 ἐν παραγράφῳ τελευταίᾳ) ἐξέθεσα.

— Ὡς ἀμέσως ἀνωτέρω εἶπον, ὁ σκοπὸς τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ διὰ τὸ «ἀληθῶς λαλούμενον κατὰ τὴν γνησίαν λαϊκὴν προφορὰν», θεωρητικῶς μόνον ἐξυπηρετεῖται, ὡς πρὸς τινὰς τῶν φθόγγων λέξεών του, διὰ τῆς συμβατικῆς γραφῆς του παριστανομένους. Τοῦτο δέ, ὡς ὁ πολὺς Χατζηδάκις εἶχεν ἀποφανθῆ, «πρῶτον διότι τὸ ὄργανον τῆς ἀνθρωπίνης φωνῆς εἶναι ἐπιδεκτικὸν ἀπείρου λεπτότητος καὶ ποικιλίας φθόγγων (πρὸβλ. τὴν προφορὰν τῶν ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας καταγομένων Ἑλλήνων), εἰς ὧν τὴν ἀκριβῆ παραστάσιν οὐδὲν οὐδὲ τὸ τελειότερον ἐπινοηθὲν ἀλφάβητον δύναται οὐδὲ κατὰ προσέγγισιν νὰ ἐξαρκέσῃ (τοῦτο βλέπει τις ὁμολογούμενον καὶ ἐν ταῖς γαλλικαῖς γραμματικαῖς, ὅταν ἐκάστοτε περὶ πολλῶν φθόγγων ἀναγιγνώσκῃ, ὅτι τὴν προφορὰν ταύτην μανθάνει ὁ μαθητὴς διὰ μόνης τῆς ζώσης φωνῆς, δι' οὗ ρητῶς ὁμολογεῖται τὸ ἀδύνατον τῆς παραστάσεως διὰ γραπτῶν σημείων). Δεύτερον διότι τὸ ἑλληνικὸν ἀλφάβητον δὲν ἐξευρέθη ἐξ ἀρχῆς ἐν Ἑλλάδι

» ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὅπως παραστήσῃ τοὺς φθόγγους τῆς γλώσσης ταύτης ἀκριβῶς, ἀλλὰ
 » παρελήφθη παρ' ἄλλων ἀνθρώπων ἄλλην γλῶσσαν λαλοῦντων καὶ μόνον ὡς πρὸς τὰ
 » φωνήεντα καὶ ἐλάχιστα ὡς πρὸς τὰ σύμφωνα μετερρυθμίσθη καὶ προσηρμόσθη κατὰ
 » μικρὸν τοῖς ἑλληνικοῖς φθόγγοις». Πῶς θὰ ἠδύνατο λοιπὸν ὁ συμβουλευόμενος τὸ
 Ἰστ. Λεξικόν, νὰ ἐννοήσῃ τίνας φθόγγους προσπαθοῦν νὰ ὑποδηλώσῃ τὰ γραπτὰ
 σημεῖα τοῦ *ύ, ̣, ̤, ̥, ̦, ̧, ̨, ̩*, δι' οὓς οὐδὲν παράδειγμα παρέχεται πρὸς, κατὰ προσέγγι-
 σιν ἔστω, κατατοπισμὸν τοῦ συμβουλευομένου, εἰς τὸν ὁποῖον μηδενικὴν ἐπιβοήθειαν
 παρέχουν οἱ χαρακτηρισμοὶ τῶν τοιούτων γραμμάτων ὡς «ὑπερωικῶν», «παχέων», «ἰδιορ-
 ρύθμων» «δασέων» κτλ., ἀρνητικὴν δὲ τοιαύτην ἐπεξηγήσεις τινές, ὡς αἱ «*dd* ἐκ τοῦ *ll*
 εἰς τὰς διαλέκτους τῆς Ἀπουλίας καὶ τῆς Καλαβρίας» ἢ «*λ*, ἰδιόρρυθμον *λ*, ἴσον περίπου
 πρὸς τὸ ἀγγλικὸν *r* ἐν τῷ *to morning*.¹ Ἄς μὴ νομισθῶ δὲ παραδοξολόγος, πιστεύων
 ὅτι ἡ κατανόησις προφορῶν ἰδιωμάτων, — αἵτινες εἰς ὀλίγους εἶναι γνωσταί, οὐχὶ δὲ εἰς
 τοὺς πολλούς, ὡς ὅμως τοῦτο συμβαίνει μὲ τὴν προφορὰν τῶν φθόγγων τῶν ξενικῶν γλωσ-
 σῶν, — τότε μόνον θὰ ἦτο προσιτὴ εἰς τὸν συμβουλευόμενον τοιαῦτα συστήματα, ὅταν τὰ
 συγγράμματα ταῦτα θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ συμπλωῶνται μετ' ἐγκολπίου τινὸς μηχανημα-
 τίου φθογοδότου, δεδομένου ἄλλως τε ὅτι ὁ δυνάμενος νὰ διαθέσῃ 1200 δρ. δι' ἕκα-
 στον τῶν πολλῶν τόμων τοιούτου συγγράμματος, θὰ ἠδύνατο νὰ διαθέσῃ καὶ 300
 περίπου δραχμὰς ἕφ' ἅπαξ διὰ τοιοῦτο μηχανηματίδιον. Διόλου δὲ παράδοξον, ἐὰν
 τοιαῦτα μηχανήματα, διὰ μηχανισμοῦ ὄρολογιακοῦ ἀναιτινόμιστα — ὡς τὰ γραμμό-
 φωνα — καθίσταντο εὐωνα, νὰ ἀπετέλουν κάποτε τὸν ἀπαραίτητον συνέκδημον «μεθό-
 δων ἄνευ διδασκάλου», πρὸς ἐκμάθησιν ξένων γλωσσῶν.

— Πάντως ἐκ τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων τοῦ ἐν τῷ Ἱστορικῷ Λεξικῷ συμβατι-
 κοῦ ἀλφαβήτου, μόνον τὰ ἐξῆς ἀνταποκρίνονται εἰς τὸν ὄν ἐπιδιώκω σκοπόν.

α) τὸ <i>ρ</i> , ὃ ἐγὼ ἀποδίδω διὰ τοῦ <i>ř</i>	ε) τὸ <i>ř</i> , ὃ ἐγὼ ἀποδίδω διὰ τοῦ <i>ρ</i>
β) » <i>ξ</i> » » » » <i>ζ</i>	στ) » <i>θ</i> » » » » <i>σ</i>
γ) » <i>κ</i> » » » » <i>κ</i>	ζ) » <i>υ</i> » » » » <i>υ</i>
δ) » <i>λ</i> » » » » <i>λ</i>	η) » <i>δ</i> » » » » <i>ευ</i>

Οἱ λοιποὶ 17 φθόγγοι του, οὐδόλως χρησιμεύουσι — πλὴν τῶν διὰ *λατινικῶν ὁμως*
γραμμάτων, *b, d, dd, g, ġ*, — εἰς τὴν ἀπόδοσιν φθόγγων τῶν ἐπισήμων εὐρωπαϊκῶν
 γλωσσῶν. Ἀντιθέτως δὲ δὲν ἀποδίδει τὸ συμβατικὸν ἀλφάβητον τοῦ Ἱστορικοῦ λεξι-
 κοῦ, καὶ δὴ δι' ἑλληνικῶν γραμμάτων, τοὺς φθόγγους, οὓς ἐγὼ ἀποδίδω διὰ τῶν ΠΑΡΑ-
 ΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ τοῦ ἀλφαβήτου μας γραμμάτων :

1) : = πρὸς τὸν τῶν αἰσθητῶς συνεχῶν καὶ μακρῶν φωνηέντων τῆς Ἀγγλικῆς, ὡς
 τὰ εἰς τὴν πρώτην συλλαβὴν τῶν λέξεων *dance, Kernel, dawn* κτλ.

¹ Ἀδυνατῶ νὰ ἐννοήσω ποῦ, εἰς τὰ *r r* τοῦ *to morning*, ἐνυπάρχει συγγένεια πρὸς τινὰ
 φθόγγον ἀπὸ *λ*.

- 2) γ = πρὸς τὸν τοῦ *w*, ὡς εἰς ἀγγλ. week, Washington.
- 3) ε = *e* πρὸς τὸν τοῦ γαλλ. βαθυτέρου, ὡς τὸ εἰς *le*, προσεγγιζόντως δὲ τὸ ἄλβαν. *ë* ὡς εἰς *mirë* καὶ τὸ *e* τοῦ Κεμαλικοῦ ἀλφαβήτου.
- 4) ξ = πρὸς τὸν τοῦ ἀγγλ. *z* ὡς εἰς *czarina*, ἰταλ. *z* ὡς εἰς *gazza*, τουρκικοῦ *c* ὡς εἰς *celer*, ἄλβανικοῦ *x* ὡς εἰς *xëpës*.
- 5) ξ = πρὸς τὸν τοῦ *g* ἀγγλ. ὡς εἰς *Gipsy* ἢ ὡς εἰς *homage*, ἰταλ. *g* ὡς εἰς *Gina*, ἀγγλ. *J* ὡς εἰς *Jack*, ἄλβαν. *xh* ὡς εἰς *xhaxha*.
- 6) : τιθεμένου ἀντὶ τοῦ παρασιωπούμενου ἀγγλ. *r*, γραφομένου δὲ διὰ λόγους ἱστορικῆς ὀρθογραφίας καὶ παρατείνοντος τὸ ἀριστερά του φωνῆεν, ὡς εἰς *dare*, *shore*, *guard*.
- 7) σ τοῦ ἴσου τῷ φθόγγῳ *ts* δηλ. τῶν *z* ἰταλικοῦ ὡς εἰς *imbarazzo*, *c* ἄλβανικοῦ ὡς εἰς *policia*, ρ τουρκικοῦ ὡς εἰς *cardak*.
- 8) σ τοῦ ἴσου τῷ φθόγγῳ *tsh*, ἤγουν, ἀγγλικῶν *ch* ὡς εἰς *archbishop* καὶ *t* ὡς εἰς *nature*, τοῦ ἰταλικοῦ *c* ὡς εἰς *dolce*, τοῦ ἄλβανικοῦ ρ ὡς εἰς *çupe*.
- 9) χ = πρὸς τὸν τοῦ ἡμιφώνου χ τῶν Ὑδραίων καὶ τῶν εἰς ἄλβανόφωνα μέρη τῆς Ἑλλάδος, τοῦ ἴσου πρὸς τὸν τοῦ ἀγγλικοῦ *h* ὡς εἰς *humour*, *Henderson* καὶ πρὸς τὸν τοῦ ἄλβανικοῦ *h* ὡς εἰς *gjah*, *hundë*.

— Ἐπειδὴ τὰ γραπτὰ σημεῖα τῶν φθόγγων ἐκείνων (α-η) τοῦ συμβατικοῦ ἀλφαβήτου τοῦ Ἱστορικοῦ λεξικοῦ, τὰ ὁποῖα θὰ ἠδύναντο νὰ χρησιμεύσωσι διὰ τὴν ἀπόδοσιν φθόγγων τινῶν τῶν ἐπισήμων εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν, εἶναι ἐσχεδιασμένα κατὰ τρόπον παρέχοντα δυσχερείας εἰς αὐτήν, νομίζω διὰ τοῦτο ὅτι δὲν πρέπει νὰ συμπεριληφθοῦν ταῦτα, οὕτως ἔχοντα, ἐν συμβατικῷ τινι φωνητικῷ ἀλφαβήτῳ ἀποδόσεως ἀλλογλώσσων φθόγγων, κατηρητισμένῳ εἴτε διὰ τῶν γραπτῶν σημείων τῶν παραπληρωματικῶν γραμμάτων ἅτινα προτείνω εἴτε δι' ἐκείνων ἅτινα βάσει τῆς πραγματείας μου ἤθελον τυχὸν προκριθῆ ὑπὸ τοῦ Κράτους, ἀλλὰ νὰ τροποποιηθοῦν κατὰ τρόπον προσαρμόζοντα εἰς τὴν μέθοδον τοῦ προκριθησομένου συστήματος. Οὐδόλως δὲ τὸ τοιοῦτον θὰ παρέβλαπτε τὸ ὑπὸ τοῦ Ἱστορικοῦ λεξικοῦ ἐφαρμοζόμενον σύστημα, τοῦ ὁποίου ἡ χρῆσις θὰ συνεχίζετο, σὺν τῇ παρεμβολῇ — τὸ πολὺ πολὺ — ἐν ἀρχῇ ἐκάστου τῶν τόμων του μικροῦ ἐπὶ ἑτεροχρόου χάρτου πινακιδίου, παρέχοντος τὴν ἀντιστοιχίαν τῶν γραπτῶν σημείων τὰ ὁποῖα μετεχειρίσθη καὶ θὰ ἐξακολουθήσῃ μεταχειριζόμενον τὸ ἱστορικὸν λεξικόν, πρὸς ἐκεῖνα ἅτινα ἐνδεχομένως θὰ καθώριζε τὸ Κράτος διὰ τὴν κατὰ τὸ δυνατὸν ὀρθὴν ἀπόδοσιν τῶν λέξεων τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν.

— Πάντως, τὸ Ἱστορικὸν λεξικὸν μὲ ἔπεισεν ἀκραδάντως, μεταξὺ ἄλλων, ὅτι ἡ πραγματοποίησις τῆς προσπαθείας μου δὲν πρέπει νὰ φοβῆται ποσῶς τεχνικὰς δυσχερείας, ὡς πρὸς τὴν κατασκευὴν τῶν μητρῶν τῶν γραπτῶν σημείων.

Η. ΠΩΣ ΘΑ ΚΑΤΑΣΤΗ ΔΥΝΑΤΗ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΦΩΝΗΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Ἐξεταστέον ἤδη, κατὰ τίνα τρόπον θὰ καθίστατο δυνατὴ ἡ πραγματοποίησις τῆς ἐφαρμογῆς καὶ ἡ ἐπιτυχία τοῦ ὁ προτεινόμενου, ἢ ἄλλου τινὸς προσομοίου, ἀλφαβητικοῦ φωνητικοῦ συστήματος, ἂν κατ' ἀρχὴν ἤθελε τύχει τῆς τιμῆς τῆς ἐγκρίσεώς του παρὰ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ τῆς υἰοθετήσεώς του παρὰ τῆς σεβαστῆς Κυβερνήσεως. Ἀρκοῦν πρὸς τοῦτο :

Α) Ὅπως διὰ τὸ εὐπελτον καὶ τὸ «ἀφομοιώσιμον» τῆς εἰς τοὺς μαθητὰς διδασκαλίας τῆς διὰ τοῦ ἀλφαβήτου μας γραφῆς τῶν ξενικῶν φθόγγων μὴ γίνηται αὕτη διὰ μᾶς καὶ διὰ πάντας τοὺς φθόγγους τοῦ συστήματός μου, ἀλλὰ τμηματικῶς· οὕτω :

1) Τὸ σύνολον τῶν θεσπισθησομένων γραπτῶν φθόγγων, χωρίζεται εἰς δύο μέρη· εἰς τὸ ἀφορῶν εἰς ἐκείνους ὧν ἡ διδασκαλία θὰ εἶναι ὑποχρεωτική, εἶναι δὲ οὗτοι οἱ ἀφορῶντες εἰς τὴν γαλλικὴν· καὶ εἰς τὸ ἀφορῶν εἰς ἐκείνους οἵτινες θὰ διδάσκονται οὐχὶ ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς σχολείοις, ἀλλὰ παρὰ διδασκάλων ἰδιωτικῶν ἢ ἐν τοῖς κολλεγίοις ἢ ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς σχολαῖς, καὶ οἱ ὅποιοι εἶναι οἱ σχετιζόμενοι μὲ τὴν γραπτὴν ἀπόδοσιν τῆς Ἰταλικῆς, τῆς Ἀγγλικῆς ἢ καὶ ἄλλων ζώσων εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν. Πάντως ὅμως, καὶ ἡ τῶν τοιούτων φθόγγων γραφὴ δέον νὰ προκαθορισθῆ, ἵνα μὴ ἀποδίδονται, κατὰ τὴν προαιρετικὴν τῶν διδασκαλιῶν, ἀνομοιομόρφως, δι' αὐθαιρέτως χρησιμοποιουμένων γραπτῶν σημείων.

2) Οἱ γραπτοὶ φθόγγοι ὧν ἡ διδασκαλία θὰ ὀρισθῆ ὑποχρεωτικὴ ἐν τοῖς δημοσίοις σχολείοις, κατανέμονται εἰς δύο κατηγορίας :

1) Εἰς ἐκείνους οἵτινες εἶναι νηπιόθεν οἰκεῖοι εἰς τὰ παιδιὰ, ὡς περιεχόμενοι εἰς τὰς λέξεις ὡς πρωτολαλοῦν, π.χ. μπαμπᾶ, τσάτσα, γιαγιά, γκέμι, νταντά, τζάμι, λιλά, ναννά. Εἰς τοὺς φθόγγους δηλαδὴ τοῦ *b, c (=ts), ll (=γl), g (=γx), d, dz, gl* (ἰταλ. = λl), *gn* (=νl), αὐτοὺς οὓς ἀποδίδω διὰ παραπληρωματικῶν τοῦ ἀλφαβήτου μας γραμμάτων μέσῳ τῶν γραπτῶν σημείων *‘B, β — Σ̄, σ̄ — Γ̄, γ̄ — Γ̄, γ̄ — Ᾱ, δ̄ — Ζ̄, ζ̄ — Ᾱ, λ̄ — Ν̄, ν̄*, τὰ ὅποια θὰ διδάσκονται εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης ἀναγνώσεως καὶ ἀπὸ τῆς πρώτης γραφῆς, συγχρόνως μὲ τὴν διδαχὴν τῆς ἀναγνώσεως τῶν φθόγγων τοῦ καθ' αὐτὸ ἀλφαβήτου μας *β, σ, γ, δ, ζ, λ, ν*, τῶν διὰ τῶν ἀναλλοιώτων γραμμάτων τούτων τοῦ ἀλφαβήτου μας ἀποδιδόμενων. Οὐδεμίαν δυσκολίαν διαβλέπω ἀντιθέτως δὲ μάλιστα—καταλλήλως ὑπὸ τοῦ πλάστου τῆς διανοήσεώς των χειριζόμενου τοῦ ζητήματος¹— διαβλέπω τερπνὸν τῶν παιδιῶν τὸ ἐνδιαφέρον, ἀπὸ παιδιᾶς οἶονεῖ. Οἱ γραπτοὶ φθόγγοι δὲ οὗτοι τῶν παραπληρωματικῶν γραμμάτων *β, γ̄, δ̄, ζ̄, λ̄, ν̄*

¹ «Ὅταν μὲ τοιαῦτα νάματα καθαρὰ, ποτίζεις τὰς ἀπαλὰς τῶν μαθητῶν σου ψυχὰς, ὅταν > ..... καὶ ἡδονικὴν καταστάσεως εἰς αὐτοὺς τὴν μάθησιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, τότες θέλεις τοὺς > ἰδεῖν νὰ καταγίνονται.... εἰς ὅλα τὰ καλά...» (ΑΔ. ΚΟΡΑΗΣ, Στοιχασμοὶ αὐτοσχέδιοι κτλ. Ἐκδοσις Φιρμ. Διδότου. Παρίσιοι 1805, σελ. πζ) — «... Τὸ εὐτύχημα τοῦτο συνεργεῖ νὰ μᾶς κάμη εὐτυχεστέ- > ρους καὶ εἰς τὸν καλλωπισμὸν τῆς γλώσσης, ὥστε νὰ κατασταθῆ μία τῶν σημερινῶν καλῶν γλωσσῶν, ἴσως ἡ καλλίστη» (ΚΟΡΑΗΣ, Ἀτακτα, Δ, ζ ἔκδ. Didot 1832).

δὲν θὰ χρησιμεύσουν μόνον διὰ τὴν ἀπόδοσιν τῶν γαλλικῶν φθόγγων, ἀλλὰ καὶ τῶν φθόγγων ἄλλων γλωσσῶν εἰς τὰς ὁποίας ἐνυπάρχουν.

2) Εἰς ἐκείνους οἵτινες ὑπολείπονται πρὸς συμπλήρωσιν τῶν φθόγγων τῆς Γαλλικῆς, ἀλλ' οἱ ὅποιοι (πλὴν τοῦ q καὶ τοῦ ch , εἷς τινὰς διαλέκτους μας) δὲν ὑπάρχουν εἰς τὴν γλώσσάν μας, ἤτοι τῶν ch ὡς εἰς chose, e βαθὺν ὡς εἰς le, eu ὡς εἰς heureux, $J=g$ ὡς Jean καὶ Angèle, q ὡς εἰς qui, καὶ u ὡς εἰς sur, οὓς ἀποδίδω διὰ τῶν γραπτῶν σημείων τῶν παραπληρωματικῶν γραμμάτων $\Sigma, \sigma - \varepsilon - \underline{Ev}, \underline{ev} - \text{'Z}, \zeta - \text{'K}, \kappa - \text{'Y}, \psi$. Σὺν τῇ ἐκμάθησιν τῆς γραφῆς τῶν 6 φθόγγων αὐτῶν, συμπληροῦται ἡ γραπτὴ ἀπόδοσις τῶν 11 προσθέτων φθόγγων τῶν ἀναγκαιούτων εἰς τὴν Γαλλικὴν καὶ οἱ ὅποιοι πρέπει νὰ διδάσκωνται ἅμα τῇ ἐνάρξει τῆς διδασκαλίας τῆς διὰ τὰ σχολεῖά μας ὑποχρεωτικῆς γλώσσης ταύτης. ΑΥΤΟ ΕΙΝΑΙ ΟΛΟ-ΟΛΟ ΠΟΥ ΘΑ ΥΠΟΧΡΕΩΘΟΥΝ ΝΑ ΜΑΘΟΥΝ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΕΙΣ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟΝ ΤΩΝ καὶ οὐδαμοῦ διακρίνω δυσχέρεϊάν τινα, ἔστω καὶ παραμικράν.

III) Οἱ γραπτοὶ φθόγγοι, ὧν ἡ διδασκαλία δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὴ εἰς τὰ σχολεῖά μας, ἀλλὰ τοὺς ὁποίους, ἐπισήμως καθορισθησομένους πάντως, θὰ ὑποχρεῶνται νὰ διδάσκωσιν εἰς τοὺς μαθητάς των οἱ ἰδιῶται διδάσκαλοι ξενικῶν γλωσσῶν, αἱ ἐμπορικαὶ σχολαί, ἐν αἷς διδάσκονται ξενικαὶ γλώσσαι ἄλλαι πλὴν τῆς Γαλλικῆς, καὶ τὰ κολλέγια, κατανέμονται εἰς δύο κατηγορίας :

1) Εἰς ἐκείνους οἵτινες ἀναγκαιοῦν εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῆς Ἰταλικῆς. Ἐπειδὴ ὁμῶς ἀληθοφανὲς εἶναι, ὅτι οἱ θελήσοντες τὴν ἐκμάθησιν τῆς γλώσσης ταύτης θὰ ἔχωσιν ἤδη ἐκμάθει ἐν τοῖς σχολείοις μας γραπτὴν ἀπόδοσιν τῶν φθόγγων τῆς Γαλλικῆς, ὧν οἱ πλείστοι εἶναι κοινοὶ καὶ εἰς τὴν Ἰταλικὴν, δὲν θὰ τοῖς ἀναγκαιοὶ εἰ μὴ ἡ διδασκαλία τῶν γραπτῶν φθόγγων $g = dzh$ ὡς εἰς Gina, $z = dz$ ὡς εἰς zanzara, $z = ts$ ὡς εἰς gazza καὶ $c = tsh$ ὡς εἰς cielo, gl ὡς εἰς moglia. Δεδομένου ὁμῶς ὅτι τοὺς φθόγγους $gl = \lambda$, $z = dz = \xi$ καὶ $z = c = ts = \bar{\sigma}$ ἔχουν διδαχθῆ ἀπὸ τῆς πρώτης γραφῆς καὶ ἀναγνώσεως (§ II, 1), ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπολειπομένων διὰ τὴν Ἰταλικὴν ἀναγκαιούτων φθόγγων περιορίζεται εἰς δύο μόνον, οὓς ἀποδίδω γραπτῶς διὰ τῶν παραπληρωματικῶν τοῦ ἀλφαβήτου μας γραμμάτων $\text{'Z}, \xi (=dzh)$, καὶ $\text{'S}, \bar{\sigma} (=tsh)$. Ἀμφότεροι δὲ οὗτοι οἱ γραπτοὶ φθόγγοι εἶναι κοινοὶ καὶ τῆς ἀγγλικῆς.

2) Τέλος, εἰς ἐκείνους οἵτινες ἀναγκαιοῦσιν εἰς τὴν γραπτὴν ἀπόδοσιν τῶν φθόγγων τῆς Ἀγγλικῆς, ἀλλὰ καὶ πάσης ἄλλης, φαντάζομαι, ἐκ τῶν ζωσῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν, ὧν ὁμῶς δὲν εἶμαι κάτοχος. Εἶναι δὲ οὗτοι : ὁ παρατατικὸς φθόγγος φωνηέντων, εἴτε ὁ ὑποκαθιστῶν τὸ παρασιωπώμενον, ἀλλὰ διὰ λόγους ἱστορικῆς γραφῆς σημειούμενον r , ὃν παριστῶ διὰ τοῦ σημείου $;$, παρατιθεμένου δεξιὰ τοῦ φωνήεντος οὗτινος παρατείνει τὴν διάρκειαν· ὁ τοῦ ἡμιφώνου w (ὡς εἰς wife), ὃν ἀποδίδω διὰ τοῦ $\text{'G}, \gamma$, καὶ ὁ τοῦ ἡμιφώνου h (ὡς εἰς house), ὃν ἀποδίδω διὰ τοῦ $\text{'X}, \chi$, ἀμφοτέρων τῶν ζευγῶν των σεσημασμένων.

Οὕτω ἡ διδασκαλία τοῦ φωνητικοῦ ἀλφαβητικοῦ συστήματός μας θὰ περιλαμ-

βάνη τὰ ἀκόλουθα τεσσαράκοντα καὶ δύο γραπτὰ σημεῖα, ἐξ ὧν τὰ 24 εἶναι τὰ καθ' αὐτὸ τοῦ ἀλφαβήτου μας καὶ διὰ τὴν ἀποκλειστικὴν γραφὴν πάσης Ἑλληνικῆς λέξεως χρησιμοποιούμενα, τὰ δὲ 18 σεσημασμένα, ΠΑΡΑΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ αὐτοῦ, μόνον διὰ τὴν γραφὴν ξενικῶν λέξεων. Εἶναι δὲ ταῦτα τὰ¹:

A, B, β, Γ, γ, γ̄, γ̄, Δ, δ, E, ε, Z, ζ, ξ, ξ, H, Θ, I, K, κ, Λ, M, N, ρ, Ξ, O, Π, P, Σ, σ, σ̄, σ̄, T, Y, υ, φ, χ, χ, Ψ, Ω, ευ καὶ τὸ παρατατικὸν σύμβολον :, κατὰ ἓνα περισσότερα τοῦ διὰ τὴν Ἀγγλικὴν ἀλφαβήτου τῆς Association Phonétique Internationale, παρὰ τὸ ὅτι τοῦτο δὲν ἀποδίδει τὰ ψ, ξ, σ̄, σ̄, ξ, ξ, εἰμὴ ἀναλελυμένως, οὔτε καὶ ἐπιβαρύνεται δι' ὁμοφθόγγων φωνηέντων, ὡς τὰ ἐν τῷ ἀλφαβήτῳ μας. Ἐς μοῦ ἐπιτραπῆ δὲ νὰ ἐπαναλάβω ὅ,τι ἀνωτέρω (ἐν ἀρχῇ τοῦ κεφαλαίου τούτου § A) ἐτόνισα καὶ ὑπεγράμμισα. Ὅτι δηλαδὴ ἐὰν ἡ διδασκαλία αὕτη ἐνίεται εἰς τὰ παιδιὰ οὐχὶ διὰ μᾶς εἶτε «ἀδραῖ τῆ χειρὶ», ἀλλὰ τμηματικῶς, μεθοδικῶς καὶ εἰς «φαρμακευτικὰς δόσεις» οἶονεῖ, θὰ ἐπιτευχθῆ τὸ ποθοῦμενον ἄνευ τῆς ἐμφανίσεως τῆς παραμικροτέρας δυσχερείας. Εἶμαι τοσοῦτον βέβαιος περὶ αὐτοῦ, ὥστε νὰ ἐλπίζω ὅτι τὸ δόγμα «labor improbus omnia vincit» δὲν μοῦ χρειάζεται καὶ πάρα πολὺ ὡς ἐνθαρρυντικὸς σύμβουλος.

B) Ὅπως ἡ διδασκαλία τῆς ἑλληνιστὶ γραφῆς τῶν ξενικῶν λέξεων κατὰ τό, ἐνδεχομένως, ἐγκριθισόμενον ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας καὶ ὑπὸ τῆς σεβαστῆς Κυβερνήσεως σύστημα, καταστῆ ὑποχρεωτικὴ καὶ διὰ τὰς ἐν Ἑλλάδι λειτουργούσας ξένας σχολὰς, λύκεια καὶ κολλέγια.

Γ) Ὅπως συνιστᾶται εἰς τοὺς μαθητάς, ἐφ' ὅσον δὲν ἔχουσι λινγκουαφόν, ἵνα παρακολουθῶσιν ἐκπομπὰς ἀπὸ ραδιοφώνου, ἐὰν ὑπάρχη τοιοῦτο ἐν τῇ οἰκίᾳ των, γινομένας εἰς τὴν ἣν διδάσκονται γλῶσσαν, ἰδιαίτατα δὲ ἂν αὕτη εἶναι ἡ ἀγγλική.

Δ) Ὅπως εὐθὺς ἀπὸ τῆς τυχὸν ὑπὸ τοῦ Κράτους ἐγκρίσεως τοιοῦτου τινὸς συστήματος συμβατικῆς φωνητικῆς γραφῆς, ἐπιβληθῆ εἰς τὰ τυπογραφεῖα, ὅπως ἐντὸς τακτῆς προθεσμίας ἐφοδιασθῶσι διὰ τῶν ψηφίων πάντων τῶν προκριθησομένων παρ' αὐτοῦ γραπτῶν σημείων, διὰ τὰ «παραπληρωματικά» τοῦ ἀλφαβήτου μας γράμματα.

Ε) Ὅπως αἱ μῆτραι τῶν ψηφίων κατασκευασθῶσι μετὰ πάσης φιλοκαλίας καὶ ἁρμονίας σχήματος, ἵνα μὴ καταστῆ τὸ σύστημα ἀσυμπαθὲς ἅμα τῇ ἐμφανίσει του, τοῦθ' ὅπερ θὰ ἔβλαπτε τὴν εὐδόδοσιν καὶ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἐπιδιωκόμενου σκοποῦ.

Σ) Ὅπως ἅμα τῇ λήξει τῆς ταχθησομένης προθεσμίας, ἀπαγορευθῆ ἀπολύτως ἡ ἑλληνιστὶ γραφὴ πάσης ξενικῆς λέξεως εἰς οἶονδήποτε δημοσίευμα, ἐφ' ὅσον αὕτη δὲν ἤθελεν εἶσθαι σύμφωνος πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ Κράτους καθορισθησόμενον «ἀλφαβητικὸν φωνητικὸν σύστημα».

Εἶμαι βέβαιος ἀπολύτως ὅτι, τούτου εἰσαχθησομένου, μόνον αἱ «κοσμικαὶ στήλαι» τῶν ἐφημερίδων θὰ ἐπήρουν, διὰ νὰ καταστήσωσι τὴν τοιαύτην φωνητικὴν γραφὴν, ἐντὸς βραχυτάτου μάλιστα, συμπαθῆ καὶ προσφιλῆ εἰς τὰς κυρίας, εἰς τὰς

¹ Διὰ τὸ ἀμεσώτερον τῆς ἀντιλήψεως ἐσημείωσα ἐνταῦθα, τὰ μὲν πρῶτα κεφαλαῖα, τὰ δὲ δεύτερα μικρά.

δεσποινίδας και εἰς τοὺς λέοντας τῶν αἰθουσῶν, καὶ δι' αὐτῶν εἰς τὸν λοιπὸν κόσμον¹.

Z) Ὅπως ὑποχρεωθῶσιν οἱ ἐκδότης «μεθόδων ξένων γλωσσῶν» καὶ λεξικῶν, ὅπως μεταχειρίζονται ἐφεξῆς τὸ καθορισθὲν σύστημα, τοῦλάχιστον ὅπου τὸ δύσκολον ἢ τὸ ἀμφίβολου τῆς προφορᾶς τῶν λέξεων ἤθελεν ἐπιβάλλει τοῦτο.

H) Ὅπως — ἀποδίδομεν δὲ μεγάλην σημασίαν εἰς τοῦτο, διὰ τὴν εἰς τὸ καθορισθὲν σύστημα ἐξοικείωσιν τοῦ κοινοῦ, καὶ ἐν γένει εἰς τὴν διὰ τοῦ ἀλφαβήτου μας γραφὴν τῶν ξενικῶν φθόγγων, — οἱ καταστηματαρχαὶ καὶ οἱ διαφημιστὰς οἱ χρησιμοποιοῦντες ξενικὰς ἐπιγραφάς, προτιμῶσι τὴν κατὰ τὸ ἐγκριθθὲν τυχὸν σύστημα ἀναγραφὴν αὐτῶν, ἀπαλασσομένοι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὡς εἰκός, τῆς δι' «ἀλλογλώσσους ἐπιγραφάς» φορολογικῆς ὑποχρέωσης. Εἶδόν ποῦ, ἐν τῷ εὐρωπαϊκῷ τύπῳ γραφέν, ὅτι ὁ Κεμάλ πρὶν ἢ ἐπιβάλλῃ τὸ ἀλφάβητόν του ἀπέστειλεν εἰς τὰ χωρία διαφημιστὰς, οἵτινες ἔφερον ἐπὶ τῆς ράχεώς των μαυροπίνακας ἐφ' ὧν ἦτο ἀναγεγραμμένον τὸ Κεμαλικὸν ἀλφάβητον, πρὸς προσηλυτισμὸν τῶν χωρικῶν διὰ τῶν ἐπεξηγούντων τὰ ἀγαθὰ τοῦ νέου ἀλφαβήτου διαφημιστῶν.

Θ) Ὅπως ἔχωμεν ὑπ' ὄψει ὅτι, χάριν τῆς θεραπείας τῆς ἀνεπαρκείας τοῦ ἀλφαβήτου μας πρὸς ἀπόδοσιν τῶν ξενικῶν φθόγγων, πρέπει νὰ ἀρθῶμεν ὑπεράνω πάσης προκαταλήψεως καὶ ἰδίᾳ τῶν προλήψεων, αἱ ὁποῖα εἶναι πολέμιοι πάσης καινοτομίας². Δὲν πρόκειται ἄλλωστε, τὸ ἐπαναλαμβάνω δι' ὑστάτην φορᾶν, νὰ τροποποιηθῇ τὸ ἀλφάβητον τῆς γραπτῆς γλώσσης μας ποσῶς, ἀλλ' ἀπλῶς νὰ ἐνισχυθῇ διὰ παραπληρωματικῶν τινῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, τὰ ὁποῖα περιορισμένως καὶ περιστατικῶς μόνον θὰ χρησιμοποιῶνται.

³ Ἄς ἔχωμεν εἰς τοῦτο παράδειγμα τὴν Τουρκίαν, ἣ ὁποία χάριν τῶν ἀπὸ τοῦ πολιτισμοῦ ὑποχρεώσεών της καὶ ἵνα συγχρονισθῇ πρὸς αὐτόν, οὐ μόνον ἔθεσεν ἐκποδῶν τὸ ἀπ' αἰῶνων ἀλφάβητόν της, διὰ παντός³, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἀπὸ Μωάμεθ χρονολογικὴν ἀφετηρίαν της ἀπηνήθη, διὰ νὰ ἐγκολπωθῇ, ἀπὸ 1 Ἰα-

¹ «Εἶναι καὶ ἡ ὀρθογραφία σὰν τὴν μόδα, καθὼς πολὺ σωστὰ παρατήρησε ὁ Luis Havet, » καὶ δὲν εἶναι δύσκολο νὰ ἀγαπήσῃ κανεὶς καὶ μιὰ νέα ὀρθογραφία. Καὶ ὁ αἰχμάλωτος τοῦ Chillon, » λέει, ἅμα ἐλευθερώθηκε ἀπὸ τὰ δεσμά του καὶ ξαναβγήκε στὸ φῶς, δυσκολεύουνταν στὴν ἀρχὴ » νὰ συνηθίσῃ στὴ ζωὴ, ὅσο πού τὴν ξαναγάπησε. Ἔτσι καὶ ἡ νέα... συνηθία, ἅμα τῇ συνηθί- » σουμε, θὰ φανῇ ὁμοία σωστή, ὁμορφὴ καὶ δικαιολογημένη». (ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑΔΗ αὐτ. σελ. 53).

² «... ὁ ἀπλοῦς καὶ ἄκακος ἄνθρωπος πολεμεῖ τὴν καινοτομίαν, δι' ὅχι ἄλλο παρὰ διὰ » τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἔξιν, ἣ ὁποία τὸν κάμνει νὰ φορῇ πάντοτε τὰ αὐτὰ ἐνδύματα, νὰ τρώγῃ τὰ αὐτὰ » βρώματα, νὰ κοιμᾶται καὶ νὰ ἐξυπνίζεται τὴν αὐτὴν ὥραν τῆς ἡμέρας, ἂν καὶ τῆς ὑγείας του » ἐναντία εἶναι ἡ τοιαύτη ἔξις καὶ νὰ ὑπάγῃ καθ' ἡμέραν διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ εἰς τοὺς αὐτοὺς τό- » πους, ἂν καὶ εἶναι συντομωτέρα ἄλλη ὁδὸς καὶ τόποι ἄλλοι πλέον ἐπιτήδειοι εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ (ΑΛΑΜ. ΚΟΡΑΗΣ, *Στοχασμοὶ αὐτοσχέδιοι περὶ τῆς ἑλληνικῆς παιδείας καὶ γλώσσης*. Παρίσιος, τυπ. Φιερ- μίνου Διδότου 1805, σελ. ιβ).

³ Ἐφημερὶς ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ ΒΗΜΑ ἀρ. 5953 τῆς 28 Ἰανουαρίου 1939: *Πέραν 27 Ἰανουαρίου 1939*. Τηλ)μα «Ὁ νέος πρωθυπουργὸς κ. Ρεφίκ Σαϊντάν, ἐμφανισθεὶς ἐνώπιον τῆς Ἐθνοσυνελεύ- » σεως, ἀνέγνωσε τὰς προγραμματικὰς δηλώσεις τῆς Κυβερνήσεως... Διέψευσε μετ' ἀγανακτήσεως

νουαρίου 1926, τὴν ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ¹. Γεγονὸς αὐτό, ὅπερ παρ' ὀλιγίστων παρετηρήθη — ἵνα μὴ εἶπω ὅτι γενικῶς σχεδὸν ἀγνοεῖται — ἐνῶ θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχε προκαλέσει τὴν ἐντύπωσιν, τὴν κατάπληξιν καὶ πάντα θαυμασμόν.

Περαιῶν, ὁμολογῶ ὅτι «συναισθάνομαι τὴν εὐθύνην τῆς καινοπρεπείας τοῦ νεω-»
 » τερισμού μου τούτου, οὐχ ἦττον δὲν μεταμέλομαι . . . . «Ὁμως τὸ ζήτημα δὲν ἦτο οὔτε τοῦ
 » κλάδου μου, οὔτε τῶν δυνάμεών μου, καὶ ἴσως μάλιστα διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἠδίκησα».²
 Διὰ τὸν δεῦτερον ἰδίως τῶν λόγων τούτων, ἐπικαλοῦμαι ὀλοψύχως ἀπὸ τοὺς πλάστας
 τῆς ἐθνικῆς ψυχῆς,³ τὴν σπονδυλικὴν αὐτὴν στήλην τοῦ ἔθνους — τοὺς κυρίους
 ἐκπαιδευτικούς, δηλαδὴ, εἰς τοὺς ὁποίους θὰ ἐπόθουν νὰ ἀφιερῶσω τὸ μακρῶν καὶ
 ἐπιμόχθων προσπαθειῶν μου πενιχρὸν τοῦτο προϊόν, ἐὰν ἡ ἀφιέρωσις δὲν ἦτο τι τὸ
 ἄηθες δι' ἀκαδημικὸν δημοσίευμα — εὐμενῆ τὴν ἀντίληψίν των, ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ ὃν
 προσεπάθησα νὰ ἐξυπηρετήσω· ἅμα δὲ καὶ τὴν ἀρωγὴν των τόσον διὰ τὴν συμπλή-
 ρωσιν τῆς προσπαθείας μου ὅσον καὶ ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας αὐτοῦ, ἐὰν ποτε ἡ ὑπόδειξις
 μου ἤθελε τύχει τῶν τιμῶν τῆς ἐγκρίσεως καὶ τῆς παραδοχῆς⁴ — πρὸς ὄφελος ἰδίᾳ
 τῆς Ἑλληνίδος Ἑθνικῆς Νεολαίας, διὰ τὸν πρὸς νέους ὀρίζοντας καταρτισμὸν τῆς
 ὁποίας τόσαι μερίμναι παρὰ τοῦ κράτους καρποφόρως καταβάλλονται.

ΥΠΟΝΑΥΑΡΧΟΣ Β. Ν. ΣΤΥΛ. ΕΜΜ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

Ἀκαδημαϊκὸς

» τὰς διαδόσεις ὅτι πρόκειται ἡ Τουρκία νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὸ παλαιὸν ἀλφάβητον . . . . . καὶ ὅτι δὲν
 » θὰ ἐπιτραπῆ ἐφεξῆς εἰς τὰς γυναῖκας νὰ ὑπηρετοῦν εἰς τὰ δημόσια γραφεῖα . . . . .».

¹ Ὑπῆρξε θυελλώδης ἡ ἐν τῇ Ἐθνοσυνελεύσει τῆς Ἀγκύρας συζήτησις ἐπὶ τοῦ νομοσχε-
 δίου τούτου, κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 26 Δεκεμβρίου 1925. Παρὰ τοῦτο ὅμως, ἐγένετο κατὰ ταύτην
 παμψηφεί νόμος τοῦ κράτους, ὅστις, λαβὼν τὸν ἀριθμὸν 698, ἐτέθη ἐν ἰσχύι εὐθὺς ἀπὸ τῆς 1 Ἰα-
 νουαρίου 1926. Ἐν τῇ ΕΣΤΙΑ (ἀρ. 17687 τῆς 2 Ἰανουαρίου 1940, σελ. 4) ὑπάρχει τηλεγραφικὴ ἀνα-
 κοίνωσις παρὰ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Πρακτορείου, περὶ διαγγέλματος τινος τοῦ προέδρου τῆς τουρκικῆς
 δημοκρατίας κ. Ἰσμέτ Ἰνονοῦ, ὅπερ ἄρχεται οὕτω: «Ἐκ τῶν περιφερειῶν μας τῶν δοκιμασθεισῶν
 ἐκ τῶν σεισμῶν, ἀπευθύνω ἐξ ὅλης καρδίας, εἰς ὅλον τὸν τουρκικὸν λαόν, τὰς εὐχάς μου ἐπὶ τῷ
 νέῳ ἔτει 1940. . . . .».

² ΜΑΝΩΛΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗ «Τὸ πρόβλημα τῆς ὀρθογραφίας μας. Δύο ὁμίλιες». 1938 σελ.
 26. Ἡ περικοπὴ ὅμως αὕτη — εἶναι δὲ τοῦ ΝΙΚΟΛ. ΦΑΡΑΥ τοῦ Σαμόθρακος — ἦν παραθέτω ὡς
 πλήρως εἰς τὴν περίπτωσίν μου προσαρμοζομένην, ἀφορᾷ εἰς ἄλλο ἀντικείμενον.

³ « . . . . . Ἡ ἔκθεσις λοιπὸν αὕτη εἶναι φωνὴ συνεισχυοῦσα τὰς φωνὰς τῶν φιλογενῶν διδα-
 » σκάλων, διὰ τοὺς ἀπλοῦς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι ἔμαθον κατὰ δυστυχίαν, ὄχι νὰ ζυγίζωσιν, ἀλλὰ νὰ
 » μετρωῖσι τὰς φωνάς. Πρὸς δὲ τοὺς ὅσοι στοιχάζονται τὰς τοιαύτας καινότητας ὡς καινοτομίας θρη-
 » σκευτικὰς, ἐὰν ἀληθῶς εὐρίσκονται καὶ τινες τοιοῦτοι, ἀρκοῦμαι νὰ εἶπω τὰ ὀλίγα ταῦτα φιλό-
 » σοφα λόγια τοῦ Ἰσοκράτους (Εὐαγόρ. ἐγκωμ. Β, 274, ἔκδ. Εὐγόρου): Τὰς ἐπιδόσεις ὀρῶμεν γιγνο-
 » μένας καὶ τῶν τεχνῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων, οὐ διὰ τοὺς ἐμμένοντας τοῖς καθεστῶσιν, ἀλλὰ διὰ
 » τοὺς ἐπανορθοῦντας καὶ τολμῶντας ἀεὶ τι κινεῖν τῶν μὴ καλῶς ἐχόντων . . . . .». (ΚΟΡΑΗΣ, Στοχ. αὐ-
 τοσχ. γ').

⁴ Καὶ ὅμως, μοῦ εἶναι τόσον ζωντανὴ ἡ ἐντύπωσις τῆς ἀνάγκης τὴν ὁποίαν προσεπάθησα
 νὰ θεραπεύσω, ὥστε νὰ διαισθάνωμαι καθαρά, ὅτι κάποτε ἡ ὑπόδειξις μου θὰ καρποφορήσῃ· ἀδιά-
 φορον ἂν δὲν θὰ εἶμαι ἴσως ἐν τῇ ζωῇ, διὰ νὰ τὴν ἴδω πραγματοποιουμένην.

ΣΥΜΒΑΤΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ ΓΡΑΦΗ ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΔΟΣΙΝ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ
ΦΘΟΓΓΩΝ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΓΑΛΛΙΣΤΙ ΓΡΑΦΗ		ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ ΑΠΟΔΟΣΙΣ		ΓΑΛΛΙΣΤΙ ΓΡΑΦΗ		ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ ΑΠΟΔΟΣΙΣ	
Γράμμα- τος	Παραδείγματος	Φθόγγου	Παραδείγματος	Γράμμα- τος	Παραδείγματος	Φθόγγου	Παραδείγματος
A, a	adorer, Angèle	A, α	αδορέ, Ανζέλ	c	porc, tabac	,	πορ, ταβά
ai	aimer, aise	ai	αιμέ, αις	D, d	deraper, Diane	Δ, δ	δέραπε, Διάν
ail	caillou, travail	αϊ	καϊού, τραβιά	»	grand homme	τ	γραν όμμ
au	Auvergnat, Faure	Ω, ω	Ωβεργνά, Φωρ	»	grand charlatan	,	γραν σαολατάν
ay	Courtenay, La Haye	αι	Κουρτεναί, Λα Αι	E, e	Emmanuel, ponté	E, ε	Εμμανυέλ, ποντέ
a	Août, Saône	,	Όυ, Σών	e	le, que	ξ	λε, κε
B, b	Bella, Bossuet	Β, β	Βέλλα, Βοσσυέ	eau	eau, Marceau	ω	ω, Μαρσώ
»	aplomb, plomb	,	απλόμ, πλομ	ei	atteindre, peine	ε	ατε νδρο, πέ ν
C, c	Cérès, cisaille	Σ, σ	Σερές, σιζάϊ	eil	abeille, conseil	eï	αβέϊ, κονσεϊ
ç	aperçu, façade	σ	απερσύ, φασάφ	em	embarquer, empire	αμ	αμβαρκέ, αμπιρ
C, c	Clío, avec	K, κ	Κιό, αβέκ	en	envergure, Clemenceau	αν	άνβεργύρ, Κλεμανσώ
cc	accepter, accise	ξ	αξεπτέ, αξίξ	eu	bonheur, Èure	<u>Eu, eu</u>	βονεύρ, Εύρ
»	accore, succulant	κκ	ακκόρ, σινκκλάν	»	j'ai eu, j'eus	υ	ζ'αι υ, ζ'υς
ch	charmante, Chine	Σ, σ	φαρμάντ, Σιν	e	Duvetain, rareté	,	Δυβ'ταιν, ραρτέ
»	chorus, Christophe	K, κ	κορός, Κριστόφ	F, f	Francaise, fifre	Φ, φ	Φρανσαιζ, φιφρ
ct	activer, reactive	κτ	ακτιβέ, ρεακτίβ	»	boeuf salé, clef	,	βεύ σαλέ, κλε
»	action, reaction	ξ	αξιόν, ρεαξιόν				

ΓΑΛΛΙΣΤΙ ΓΡΑΦΗ		ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ ΑΠΟΔΟΣΙΣ		ΓΑΛΛΙΣΤΙ ΓΡΑΦΗ		ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ ΑΠΟΔΟΣΙΣ	
Γράμμα- τος	Παραδείγματος	Φθόγγου	Παραδείγματος	Γράμμα- τος	Παραδείγματος	Φθόγγου	Παραδείγματος
G, g	George, Girardin Gambetta, Gourgaud long accès Sevigné, Vigny gnomon, gnostique étang, vingt	‘Z, ζ Γ, γ z ʒ γν ,	‘Zερός, ‘Zιγαρδέν Γαμβετιά, Γουρζώ λωνκ-αξέ Σεβιγνέ, Βιγνύ γνομόν, γνοστίκ ετάν, βεν	L, l l ἢ ll ls l	Lesueur, village caille, soupirail Alsace, balsamique coutil, nombril maman, Marie Agamemnon, Mné- mosyne condamner Ampère, Champolion	Λ, λ γ λζ ,	Δεζυέρου, βιλλάζ καγ, σουπιραόγ Αλζάς, βαλζαμίκ κουτί, νομβροί
H, h	harem, Hollande	,	άρέμ, ‘Ολλάνδ	M, m mn	maman, Marie Agamemnon, Mné- mosyne	M, μ μν	Μαμάν, Μαρί Αγαμεμνόν, Μνεμοζύν
I, i	Isabelle, ici fiacre, fiancée travail, éventail écoutille, fille Imbert, impie Ingres, incarnat	I, ι ια γ γῖ εμ εν	Ισαβέλλ, ισί φιάκρ, φιαρσέ τραβάγ, εβαντάγ εκουτάγ, φῖγ Εμβέγ, εμπί Ενγρ, ενκαρνά	N, n ns nt	Neuilly, ancre transiger, Transvaal Antibes, Antoine	N, ν νζ ντ	Νευιγύ, ακρ τρανζιζέ, Τρανζβαάλ Αντίβ, Αντουάν
J, j	jeunesse, Jésus	‘Z, ζ	ζενγέος, ‘Ζεζύ	O, o oi » ou	Obéron, debosser moi, croitre oignon, poignée Oudinot, Tours	O, ο ο(υ)α ο ου	Οβερόν, δεβοσσε μουά, κροντάτ ορόν, πογέ Ουδινό, Τουρ
K, k	Kepler, kiosque	K, κ	Κεπλέ, κίοςκ				

ΓΑΛΛΙΣΤΙ ΓΡΑΦΗ		ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ ΑΠΟΔΟΣΙΣ		ΓΑΛΛΙΣΤΙ ΓΡΑΦΗ		ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ ΑΠΟΔΟΣΙΣ	
Γράμμα- τος	Παραδείγματος	φθόγγου	Παραδείγματος	Γράμμα- τος	Παραδείγματος	φθόγγου	Παραδείγματος
P, p	Pierre, trop aimé	Π, π	Πιέρου, τροπ αιμέ	T, t	Tabor, Tétuan	T, τ	Ταβόρου, Τετυάν
pt	aptère, aptitude	π	απτέου, απτιτύδ	Th, th	Themis, Thiaucourt	T ^c , τ ^c	Τέμις, Τιωκούρ ^c
»	Conception, ineptie	Ψ	Κονσεψιόν, ινεπί	ti	initial, partial	σι	ισιαάλ, παρσιάλ
ps	psalmodie, Psyché	Ψ, ψ	ψαλμοδί, Ψυσέ	t	appetit, corset	,	απτ ^c , κορσε ^c
p	camp, sirop	,	καμπ, σιρό ^c	U, u	Urbain, usure	Υ, υ	Υρβαιν, υζύου
Q, q	Quinet, que	*Κ, κ	*Κινιέ, κε	V, v	Vaugirard, vierge	B, β	Βουζιράρ ^c , βιέρζ
»	cing, coq	κ	σένκ, κόκ	X, x	Xylander, texte	E, ξ	Ξυλανδέου, τέξτ
qu	quadrature	κου	κουαδρατύου	»	examen, exister	ξξ	Ξίζαμέν, Ξίζιστέ
»	équestre	κψ	εκψέστου	»	Bruxelles, six	σ, σ	*Βρουσέλλ ^{ss} , σις
q	cing garçons	,	σεν ^c γαρσόν	»	cheveux épars	ξ	σεβέυ ^c έπάρ
R, r	Richelieu, desir	P, ρ	Ρισέλιέ, δεζίου	Y, y	il y a, myrte	Υ, υ	ιλ υ α, μυρτ
r	danger, sceller	,	δανζέ ^c , σελλέ ^c	»	employer, payer.	ÿ (i)	αμπλοναΐ ^c , παΐ ^c
S, s	Sieyès, Suffren	Σ, σ, σ	Σιεΐές, Σύφροφέν	Z, z	Zante, Zénobie	Z, Z	Ζαντ, Ζενοβί
»	desir, rose	ξ	δεζίου, ροζ	Zw	Zwingle, Zwolle	Zβ	Ζβενγίλ, Ζβολί
»	Duquesne	,	*Δυκνέν	z	rendez-vous	,	ρανδέ-βου ^c

ΣΥΜΒΑΤΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ ΓΡΑΦΗ ΔΙΑ ΤΗΝ
ΑΠΟΔΟΣΙΝ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΦΘΟΓΓΩΝ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

(Ο γενικὸς τρόπος τῆς κατανομῆς τῶν φθόγγων καὶ τινὰ τῶν παραδειγμάτων ἐλήφθησαν ἐκ τῆς Grammaire descriptive de l'anglais parlé τοῦ Joseph Delcourt καθηγητοῦ παρὰ τῷ λυκείῳ Pasteur. Παρίσιοι, Armand Colin 1929).

Ἀποδίδω διὰ τοῦ **A, α** τὰ γράμματα :

ο	ὥς εἰς	son	ὅπερ γράφω	σαν		ου	ὥς εἰς	tough	ὅπερ γράφω	ταφ
οε	»	does	»	δαζ		u	»	dull	»	δαλλ
οο	»	blood	»	βλαδ		wo	»	twopence	»	τάπενς

διὰ τοῦ **A:, α:** τὰ

a	ὥς εἰς	father	ὅπερ γράφω	φά:δεν		ear	ὥς εἰς	hearth	ὅπερ γράφω	χα:θ
ai	»	calm	»	κα:μ		er	»	ever	»	έβεν ¹
		salmon	»	σά:μεν		or	»	suitor	»	σιού:τεν
ar	»	card	»	κα:δ		re	»	fire	»	φά:εν
au	»	laugh	»	λα:φ						

διὰ τοῦ **Ai, αι** τὰ

a	ὥς εἰς	man	ὅπερ γράφω	μαιν		ai	ὥς εἰς	Anthony	ὅπερ γράφω	Αίντενν
»	»	language	»	λαίνῳνιξ̄		»	»	said	»	σαιδ

διὰ τοῦ **αῑ**

ai	ὥς εἰς	aisle	ὅπερ γράφω	άιλ		ie	ὥς εἰς	lie	ὅπερ γράφω	λάι
ei	»	height	»	χάιτ		igh	»	high	»	χάι
i	»	hide	»	χάιδ						

διὰ τοῦ **αου** τὰ

ou	ὥς εἰς	cloud	ὅπερ γράφω	κλάουδ		ow	ὥς εἰς	bowels	ὅπερ γράφω	βάουενλζ
----	--------	-------	------------	--------	--	----	--------	--------	------------	----------

¹⁾ Συμφώνως πρὸς τοὺς κανόνας τῆς προμνησθείσης γραμματικῆς, τὸ *er* καὶ τὸ *or* ἀποδίδονται πιστότερον διὰ τοῦ *ev*. Ἄλλοι πάλιν, προτιμοῦν τὸ *a*: Τὰ ὄρια πολλῶν ἀγγλικῶν φθόγγων, ὡς γνωστόν, εἶναι δυσδιάκριτα.

διὰ τοῦ **Aü, αῦ** τὰ

eye ὡς εἰς eye ὅπερ γράφω	áü	y ὡς εἰς fly ὅπερ γράφω	φλάü
uy » buy »	βáü	ye » dye »	δάü

διὰ τοῦ **B, β** τὰ

f ὡς εἰς of ὅπερ γράφω	οβ	v ὡς εἰς vie ὅπερ γράφω	βáü
ph » nephew »	νέβιου	» Vanguard »	Βαινῆα:δ

διὰ τοῦ **Ḃ, β̂** τὰ

b ὡς εἰς body ὅπερ γράφω	βόδν	pb ὡς εἰς cupboard ὅπερ γράφω	κάβενδ
--------------------------	------	-------------------------------	--------

διὰ τοῦ **Ḣ, ḣ** τὰ

u ὡς εἰς quiet ὅπερ γράφω	κῆούάιεντ	wh ὡς εἰς wheel ὅπερ γράφω	ῥουηιλ
w » woman »	ῥούμαν		

διὰ τοῦ **Ï, ÿ** τὰ

eu ὡς εἰς Europe ὅπερ γράφω	Ἰέυρεντ	y ὡς εἰς year ὅπερ γράφω	ῥήιεν:
u » union »	ῥούνιον		

διὰ τοῦ **Γ, γ** τὰ

g ὡς εἰς greedy ὅπερ γράφω	ῥρήιδν	gu ὡς εἰς guest ὅπερ γράφω	ῥῆεν:στ
kg » blackguard »	βλαῖῆα:δ	gh » ghost »	ῥόουστ

διὰ τοῦ **Ḷ, ḷ** τὰ

x ὡς εἰς exact ὅπερ γράφω	ἰῆζαίκι	examine ὅπερ γράφω	ἰῆζάμιν
---------------------------	---------	--------------------	---------

διὰ τοῦ **δ** τὰ

th ὡς εἰς there ὅπερ γράφω	δέεν	ὡς εἰς those ὅπερ γράφω	δόουζ
----------------------------	------	-------------------------	-------

διὰ τοῦ **Ḍ, ḍ** τὰ

d ὡς εἰς delight ὅπερ γράφω	διλáιτ	darling ὅπερ γράφω	δά:λιγ
-----------------------------	--------	--------------------	--------

διὰ τοῦ **E, ε** τὰ

a ὡς εἰς any ὅπερ γράφω	ένν	ei ὡς εἰς Leicester ὅπερ γράφω	Λέστεν
-------------------------	-----	--------------------------------	--------

e	ὡς	είς	red	ὄπερ	γράφω	ρεδ	ie	ὡς	είς	friend	ὄπερ	γράφω	φρενδ
ea	»		breath	»		βρεθ	u	»		bury	»		βέου

διὰ τοῦ **Εἷ, εἷ** τὰ

a	ὡς	είς	cradle	ὄπερ	γράφω	κρένδλ	ea	ὡς	είς	great	ὄπερ	γράφω	γρέιτ
ai	»		avail	»		αβείλ	ei	»		eight	»		έιτ
au	»		gauge	»		γείζ							

διὰ τοῦ **εεῦ**¹ τὰ

are	ὡς	είς	care	ὄπερ	γράφω	κέεῦ	ea	ὡς	είς	pear	ὄπερ	γράφω	πέεῦ
ay	»		mayor	»		μέεῦ	ee	»		e'er	»		έεενα:

διὰ τοῦ **ευ**

(εἰς πληθὺν περιπτώσεων καὶ συνήθως ὅπου φωνῆεν ἀκολουθούμενον ὑπὸ γ.

Ἡ ἀπόδοσις διὰ α:, ο:, ευ συγγέεται εἰς πολλούς, καὶ Ἄγγλους ἀκόμη)

a	εἰς	ὡς	several	ὄπερ	γράφω	σέβευρενλ	ou	ὡς	εἰς	curious	ὄπερ	γράφω	κιδούευριεῦς
ai	»		chieftain	»		θήιφτεν	our	»		vigour	»		βίγευ
e	»		children	»		σίλδρεν	u	»		murmur	»		μεύ:μεῦ
i	»		April	»		Ἐίπερενλ	ure	»		figure	»		φίγμεῦ
o	»		iron	»		άιεν:ν							

διὰ τοῦ **Ευ:, εῦ:** τὰ

ear	ὡς	εἰς	Pears	ὄπερ	γράφω	Πευ:ζ	ol	ὡς	εἰς	colonel	ὄπερ	γράφω	κευ:ν'λ
er	»		kernel	»		κεύ:νευλ	our	»		journey	»		ξέυ:νν
ir	»		mirth	»		μευ:θ	ur	»		nurse	»		νευ:ς
or	»		worm	»		γουέ:μ	yr	»		myrtle	»		μευ:τλ

διὰ τοῦ **Εῦ, εῦ** τὰ

ay	ὡς	εἰς	may	ὄπερ	γράφω	μεῦ	ey	ὡς	εἰς	they	ὄπερ	γράφω	δέῦ
----	----	-----	-----	------	-------	-----	----	----	-----	------	------	-------	-----

¹) Θέτω τὴν γραφὴν ευ, διότι ταύτης ἀπαντώσης εἰς τὴν φθογγικὴν ἀπόδοσιν λέξεων ἄλλων γλωσσῶν, δὲν θὰ ἐπιβαρύνοντο ἐπιπροσθέτως αἱ στοιχειοθῆκαι τῶν τυπογραφείων. Ἄλλως, δὲν θὰ εὔρισκα ἀκατάλληλον τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ εῦ, προκειμένου περὶ τῆς ἀγγλικῆς διὰ τῶν γραπτῶν σημείων ε, η̄, ο, η̄ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἤδη ἐπικουρικῶς προταθέντος ε, ἀποδίδοντος κάπως τοὺς ἀναφερομένους φθόγγους.

διὰ τοῦ **Z, ζ** τὰ

c	ὡς εἰς discern	ὄπερ γράφω	<u>δισζεν</u> :ν		s	ὡς εἰς kisses	ὄπερ γράφω	<u>κίσοιζ</u>
cz	» Czarina	»	<u>Ζενράινεν</u>		ss	» dessert	»	<u>διζέν</u> :τ
ds	» Windsor	»	<u>Γούνζεν</u>		z	» zeal	»	<u>ζήιλ</u>

διὰ τοῦ **ʹZ, ζ** τὰ

g	ὡς εἰς prestige	ὄπερ γράφω	<u>προεστήζ</u>		Persia	ὄπερ γράφω	(<u>πεύζα</u> : σπαν.)	<u>πεύσεν</u> :
s	» vision	»	<u>βίζεν</u>		si	ὡς εἰς crosier	ὄπερ γράφω	<u>κροόυζεν</u> :

διὰ τοῦ **ʹZ̄, ζ̄** τὰ

d	ὡς εἰς verdure	ὄπερ γράφω	<u>βενζ̄εν</u>		j	ὡς εἰς jump	ὄπερ γράφω	<u>ζ̄άμπ</u>
dg	» judge	»	<u>ζ̄α:ζ̄</u>		s (πρὸ u)	» measure	»	<u>μέζ̄εν</u>
di	» soldier	»	<u>σόουλζ̄εν</u>		ti	» transition	»	<u>τροανζ̄ιζ̄εν</u> <u>σπανιώτερον</u> <u>τροανζ̄ίσεν</u>
g	» legend	»	<u>λέζ̄εννθ</u>		z (πρὸ u)	» azure	»	<u>έιζ̄εν</u> :
gg	» exaggerate	»	<u>ιγζ̄αίζ̄ενροεϊτ</u>					
gi	» religion	»	<u>ρευλιζ̄ενν</u>					

διὰ τοῦ **H, η** τὰ¹

e	ὡς εἰς be	ὄπερ γράφω	<u>βη</u>		ei	ὡς εἰς percept	ὄπερ γράφω	<u>πεν:σήτ</u>
aen	» Aeneid	»	<u>Η'νθ</u>		i	» machine	»	<u>μευσήν</u>

διὰ τοῦ **Hi, ηι** καὶ **ηῦ** τὰ

ay	ὡς εἰς quay	ὄπερ γράφω	<u>κῆῦ</u>		eo	ὡς εἰς people	ὄπερ γράφω	<u>πήμπλ</u>
ea	» breathe	»	<u>βρηίδ</u>		ey	» Key	»	<u>Κῆῦ</u>
eau	» Beauchamp	»	<u>Βήιῶενμ</u>		ie	» shield	»	<u>σήμλθ</u>
ee	» see	»	<u>σήι</u>			» mien	»	<u>μήν.</u>

διὰ τοῦ **Θ, θ** τὰ

th	ὡς εἰς thigh	ὄπερ γράφω	<u>θάϊ</u>		θς	ὡς εἰς months	ὄπερ γράφω	<u>μάνθς</u>
----	--------------	------------	------------	--	----	---------------	------------	--------------

¹ Θὰ ἦτο δὲ δυνατόν, καὶ σύμφωνον πρὸς τὴν βάσιν τοῦ συστήματος τῆς Associat. Phonet. Intern., τόσον τὸ ηι (ὅπου ea, eau, ee, eo, ie ὡς εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα) ὅσον καὶ τὸ ηῦ (ὅπου ay καὶ ey ὡς εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα) νὰ ἀντικατασταθοῦν ἀμφότερα διὰ τοῦ u, ὅπως ἄλλως τε τὸ προτείνω ἐν τῷ κειμένῳ. Διὰ τὸ ὅμως, ἀφοῦ ὑπάρχουν πρὸς τοῦτο καὶ τὸ η μας καὶ τὸ v μας, νὰ μείνουν ταῦτα ἀχρησιμοποίητα; ἔπειτα, τὰ ἂ προτείνω γραπτὰ σημεῖα ηι καὶ ηῦ διευκολύνουν τὸν ἀπὸ «μεθόδου» σποινδάζοντα, ἀφοῦ ὑπομνήσκουν τὴν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν ὀρθογραφίαν τῆς λέξεως. Ἡ πείρα θὰ κανονίσῃ τὴν προτίμησιν.

διὰ τοῦ **ι** τὰ

ai ὡς εἰς mountain ὅπερ γράφω <i>μάουντιν</i>	ο ὡς εἰς women ὅπερ γράφω <i>γουνίμιν</i>
ay » always » <i>ὠλόγονιζ</i>	oi » tortoise » <i>τό:τις σνηθ. το:τενς</i>
e » roses » <i>ροουζιζ</i>	u » busy » <i>βίζν</i>
ee » threepence » <i>θρόπενσ</i>	ui » build » <i>βιλδ</i>
i » bridge » <i>βριδζ</i>	» biscuit » <i>βίσκιτ</i>
» profit » <i>πρόφιτ</i>	y » nymph » <i>νυμφ</i>
ie » berries » <i>βέροριζ</i>	

διὰ τοῦ **ιευ** τὰ

ea ὡς εἰς idea ὅπερ γράφω <i>αιδέιν</i>	oea ὡς εἰς spiroea ὅπερ γράφω <i>σπεν:ίεν</i>
ee » leer » <i>λίεν:</i>	ie » pier » <i>πίεν:</i>
eu » museum » <i>μιουζιέινμ</i>	ir » fakir » <i>φαιρίεν</i>

διὰ τοῦ **ιου** τὰ

eau ὡς εἰς beauty ὅπερ γράφω <i>βιού:τιν</i>	u ὡς εἰς humour ὅπερ γράφω <i>χγού:μεν</i>
eu » few » <i>φιού:</i>	ue » due » <i>διού:</i>
iew » view » <i>βιού:</i>	

διὰ τοῦ **Κ, κ** τὰ

c πρὸ συμφώνων καὶ φωνηέν. α, ο, ι	ch ὡς εἰς anchor ὅπερ γράφω <i>αἰνκεν</i>
ὡς εἰς calm ὅπερ γράφω <i>κά:μ</i>	» ache » <i>έικ</i>
» accuracy » <i>αικκιούρενσ</i>	ck » black » <i>βλαίκ</i>
» cure » <i>κιοεν</i>	gh » hough » <i>χάουκ</i>
» clothes » <i>κλόουδζ</i>	k » rake » <i>ρέικ</i>
	q » croquet » <i>κρόουκεϊτ</i>

διὰ τοῦ **Λ, λ** τὰ

l ὡς εἰς lip ὅπερ γράφω <i>λιπ</i>	ln ὡς εἰς kiln ὅπερ γράφω <i>κιλ'</i>
------------------------------------	---------------------------------------

διὰ τοῦ **Μ, μ** τὰ

m ὡς εἰς moon ὅπερ γράφω <i>μον:ν</i>	mn ὡς εἰς solemn ὅπερ γράφω <i>σόλενμ</i>
mb » lamb » <i>λαιμ</i>	

διὰ τοῦ **Ν, ν** τὰ

gn ὡς εἰς gnat ὅπερ γράφω <i>νάτ</i>	n ὡς εἰς north ὅπερ γράφω <i>νο:θ</i>
--------------------------------------	---------------------------------------

kn ὡς εἰς knocker ὅπερ γράφω *νόευνκευ* | pn ὡς εἰς pneumatic ὅπερ γράφω *πιουμαίτικ*
 In » Lincoln » *Λίνκον*

προφέρεται δὲ κλαγγῶδες **ν** εἰς

n ὡς εἰς anxious ὅπερ γράφω *αἰγξίενς* | ng ὡς εἰς finger ὅπερ γράφω *φίγγεν*
 » drink » *δριγκ* » τελικόν, » expecting » *εξπέκτιν*

διὰ τοῦ **ξ** τὰ

cc ὡς εἰς succeed ὅπερ γράφω *σευξήιθ* | x ὡς εἰς box ὅπερ γράφω *βοξ*

διὰ τῶν **ξξ** καὶ **ξζ** τὰ

x ὡς εἰς anxiety ὅπερ γράφω *εννξζαίτεν* | ὡς εἰς anxious ὅπερ γράφω *αἰνξοιενς*

διὰ τοῦ **ο** τὰ

a ὡς εἰς wan ὅπερ γράφω *γουνόν* | o ὡς εἰς lock ὅπερ γράφω *λοκκ*

διὰ τοῦ **ο:** τὰ

o ὡς εἰς Orient ὅπερ γράφω *Ό:ριεντι* | or ὡς εἰς lord ὅπερ γράφω *λο:θ*
 oa » broad » *βρο:θ* | u » sure » *σο: συνηθ. ἀντι σουεν*
 oo » door » *δο:*

διὰ τοῦ **Οἱ, οἱ** τὰ

oi ὡς εἰς point ὅπερ γράφω *πόϊντι* | ὡς εἰς joint ὅπερ γράφω *ξόϊντι*

διὰ τοῦ **Οῦ, οῦ** τὰ

oy ὡς εἰς joy ὅπερ γράφω *ξόυ* | uoi ὡς εἰς buoy ὅπερ γράφω *βόυ*

διὰ τοῦ **οου** τὰ

eau ὡς εἰς bureau ὅπερ γράφω *βιουρόου* | oe ὡς εἰς toe ὅπερ γράφω *τόου*
 ew » sew » *σόου* | ol » folk » *φόουκ*
 o » stone » *στόουν* | ou » soul » *σόουλ*
 oa » boat » *βόουτι* | ow » grow » *γρόου*

διὰ τοῦ **Ου, ου** τὰ

o ὡς εἰς wolf ὅπερ γράφω *γουλφ* | u ὡς εἰς pull ὅπερ γράφω *πουλλ*
 oul » would » *γου'θ*

διὰ τοῦ **ου:** τὰ

eu ὡς εἰς rheum ὄπερ γράφω ρου:μ	ow ὡς εἰς Cowper ὄπερ γράφω Κου:πεν
ew » Jew » Ζου:	u » rude » ρου:δ
oe » shoe » σου:	ue » rue » ρου:
oo » bloom » βλου:μ	ui » sluice » σλου:ς
ou » group » γρου:π	

διὰ τοῦ **ουευ** τὰ

oe ὡς εἰς doer ὄπερ γράφω δούεν	ou ὡς εἰς tour ὄπερ γράφω τούεν
oo » roor » πούεν	uer » truer » τρούεν:

διὰ τοῦ **Π, π** τὰ

p ὡς εἰς petticoat ὄπερ γράφω πέτικόντ	gh ὡς εἰς { hiccough καὶ hiccupp ὄπερ γράφω χίκκεπ
--	--

διὰ τοῦ **P, ρ** τὰ

r ὡς εἰς remember ὄπερ γράφω ριμέμβεν	wr ὡς εἰς wrist ὄπερ γράφω ριστ
---------------------------------------	---------------------------------

διὰ τοῦ **Σ, σ** τὰ

c ὡς εἰς dance ὄπερ γράφω δα:νς	sc ὡς εἰς scene ὄπερ γράφω σ'ήν
ce » once » γουάνς	sch » schism » σ'ίσμ
ps » psyche » σάικι	st » castle » κα:σ'λ
s » squeeze » σκουήις	

διὰ τοῦ **Σ, σ** τὰ

c ὡς εἰς Ocean ὄπερ γράφω Όουσεν	si ὡς εἰς Persia ὄπερ γράφω Περί:σεν
ch » machine » μευσήν	ss » issue » ίσσον
ci » special » σπέσιενλ	ssi » mission » μίσσεν
s » sugar » σουγέυ	ti » ambition » αμβίσειν
sci » conscience » κόνσεινς	

διὰ τοῦ **Σ, σ** τὰ

ch ὡς εἰς cheek ὄπερ γράφω ῥήικ	te ὡς εἰς righteous ὄπερ γράφω ράιῥενς
t » future » φλου:ῥεν	ti » question » κουνέσῥεν
tch » watch » γουῥῥ	

διὰ τοῦ **T, τ** τὰ

t ὡς εἰς trousers ὅπερ γράφω <u>τράουζενς</u>	ed ὡς εἰς asked ὅπερ γράφω <u>α:σκι</u> (μετὰ σύμφωνον βαρὺ)
---	---

διὰ τοῦ **υ ἢ ü** τὰ

ey ὡς εἰς money ὅπερ γράφω <u>μάνυ</u>	y ὡς εἰς boy ὅπερ γράφω <u>βού</u>
--	------------------------------------

διὰ τοῦ **Φ, φ** τὰ

f ὡς εἰς favourable ὅπερ γράφω <u>φείβενουβλ</u>	Ph ὡς εἰς Philip ὅπερ γράφω <u>Φίλιπ</u>
gh » cough » <u>κωφ</u>	

διὰ τοῦ **X, χ** τὰ

h ὡς εἰς hearth ὅπερ γράφω <u>χά:θ</u>	wh ὡς εἰς wholesome ὅπερ γράφω <u>χόουλοσενυ</u>
--	--

διὰ τοῦ **ψ** τὰ

p ὡς εἰς conception ὅπερ γράφω <u>κεννσέψενν</u>	ps ὡς εἰς Gipsy ὅπερ γράφω <u>Ϊίψυ</u>
--	--

διὰ τοῦ **ω, ω:** τὰ

a ὡς εἰς salt, all ὅπερ γράφω <u>σολτ, ωλλ</u>	ou ὡς εἰς court ὅπερ γράφω <u>κω:τ</u>
au ὡς εἰς sausage » <u>σώσιξ</u>	aw » dawn » <u>δών</u>

ΣΗΜ. - Ὡς βλέπει τις, διὰ τὰ ὑπερωϊκὰ *a* καὶ *o* (ἀνοικτὸν) δίδω προσεγγίζουσιν φθογγικὴν ἀπόδοσιν. Ὡσαύτως, διὰ τοῦ *y* γράφω τὸν τελικὸν ἀκροσυλλάβιον φθόγγον *y*, τὸν ἐνδιάμεσον μεταξὺ *i* καὶ *e* καὶ προσεγγίζοντά πως τὸν ἀλβαλικὸν ἡμίφωνον *ɣ* = *ε̇*. Ἐάν ποτε ἡ προσπάθειά μας αὕτη πραγματοποιηθῇ, εἰς τοὺς διδάξοντας καὶ τοὺς βελτιώσοντας τὸ σύστημά μου, ἀπόκειται, ἐάν ἤθελε κριθῆ ἀπαραίτητος ἡ τροποποίησις τῆς γραπτῆς ταύτης ἀποδόσεως τῶν φθόγγων τούτων.

ΣΥΜΒΑΤΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ ΓΡΑΦΗ ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΛΟΣΙΝ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ
ΦΘΟΓΓΩΝ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΙΤΑΛΙΣΤΙ ΓΡΑΦΗ		ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ ΑΠΟΛΟΣΙΣ		ΙΤΑΛΙΣΤΙ ΓΡΑΦΗ		ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ ΑΠΟΛΟΣΙΣ	
Γράμμα- τος	Παραδείγματα	Φθόγγου	Παραδείγματα	Γράμμα- τος	Παραδείγματα	Φθόγγου	Παραδείγματα
A, a	ammo, abbraccio	A, a	άμο, αββραΰσιο	D, d	danaroso, codesto	Δ, δ	δαναρόζο, κοδέστο
aia	baia, vecchiaia	aʹa	βάγια, βεκιιάγια	E, e	ecco, obbediente	Ε, ε	έκκο, οββεδιέντε
aio	acciaio, centinaio	aʹo	αΰιο, πεντηάιο	eu	Eufemia, Europa	ευ	Εουφέμια, Εουρόπα
aiu	aiutare, barcaiolo	aʹou	αΰου, βαρκαΰουόλο	F, f	Francesca, affetto	Φ, φ	Φραντσέσκα, αφφέττο
au	Aurora, augure	auv	Αουρόρα, αυνΰούρε	G, g	Gina, agguingimento	Ζ, ζ	Ζίνα, αζζιονζιμέντο
B, b	babbo, Bella	ʹB, β	βάββο, Βέλλια	»	galante, guarire	Γ, γ	Γαλάντε, γουαρίρε
C, c	Cicerone, Cesare	ʹC, κ	ΰκικερόνε, ΰκέζαρε	gg	aggirarsi	ζζ	αζζιράτσι
»	caro, classe	K, κ	κάρο, κλάσσε	»	aggradire, Moggadiscio	γγ	αγγράδιρε, Μογγαδίσιο
cc	acciaio, eccellenza	ʹcc	ακκαΰιο, εΰκκελένσα	gh	lunghe, ghiaccio	Γ, γ	λουνγχι, γιάσιτσιο
»	Accademico	ʹcc	Ακκαδέμικο	ggh	agghiacciare	γγ	αγγιασιάιρε
ch	chiesa, scherzo	K, κ	κιέζα, σκέϋτο	gia	giacché, cilegia	ζια	ζιακκέ, τσιλέζια
cch	acchetarsi	κκ	ακκετάτσι	gio	Gioconda, gioia	ζιο	Ζιοκόνδα, ζιόγια
cia	ciarlare, ciascuno ¹	ʹcia	τσιαράλαρε, τσιασκόννο	giu	giuramento, giusto	ζιου	Ζιουραμέντο, ζιούστο
cie	cieca, cielo ¹	ʹcie	τσιέκα, τσιέλο	gl	foglio, moglia	ι	φόλιο, μόλια
cio	ciocío, ciotola ¹	ʹcio	τσιοιέ, τσιότολα	»	negligenza, glifo	γλ	νεγλιζένσα, γλίφο
ciu	ciurmaglia ¹	ʹciu	τσιουρμαΰλια	gn	bisognare, cognome	γ	βιζονάρε, κογόμε

¹⁾ Ἴδὲ ὑποσημείωσιν εἰς ἐπομένην σελίδα.

ΙΤΑΛΙΣΤΙ ΓΡΑΦΗ		ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ ΑΠΟΔΟΣΙΣ		ΙΤΑΛΙΣΤΙ ΓΡΑΦΗ		ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ ΑΠΟΔΟΣΙΣ	
Γράμμα- τος	Παραδείγματος	Φθόγγου	Παραδείγματος	Γράμμα- τος	Παραδείγματος	Φθόγγου	Παραδείγματος
I, i	inno, istituto	I, i	ἴννο, ἰστιτούτο <small>(ἴδε φθόγγους αἰά, αἰό, αἰύ, αἰύ, οἰά, οἰό, υἰά, υἰό, υἰοί) 1</small>	S, s	salute, sempre	Σ, σ	σαλούτε σέμπρε
L, l	Luigi, loglio	Λ, λ	Λουτζί, λόλιο	»	Pisa, smorzando	Z, ζ	Πίζα, ζμορζάνδο
M, m	Maria, commosso	M, μ	Μαρία, κομμόσσο	sc	scelta, Scipione	‘Σ, σ	σέλτα, ‘Σπιόνε
N, n	donna, perdono	N, ν	δόννα, περόννο	»	scabroso, scudo	σκ	σκαβρόζο, σκούδο
O, o	motto, scorgere	O, ο	μόττο, σκόρζερε	sch	scherzo, schiavo	σικ	σκέρτζο, σκιάβο
oi	buoi, coi	οἰ	βουοί, κοί	T, t	tabernacolo, tutto	T, τ	ταβερνάκολο, τούττο
oia	gioia, Savoia	οῖα	ζιοῖα, Σαβοῖα	U, u	Ugo, uscire	ου	Ούγο, ουσίρε
oio	cuoio, serbatoio	οῖο	κουοῖο, σερβatoῖο	uia	buia	οῦῖα	βουῖα
P, p	padre, appoggiarsi	οῖο	κουοῖο, σερβatoῖο	uio	buio	οῦῖο	βουῖο
Q, q	quadro, Quietto	οῖο	κουοῖο, σερβatoῖο	uoi	puoi, suoi	οῦοῖ	πουοῖ, σουοῖ
R, r	corriere, Roma	Π, π	πάδρε, αποτζιάρσι	V, v	Vesuvio, volgere	B, β	Βεζούβιο, βόλτζερε
		‘K, κ	κουάδρε, ‘Κουιέτο	Z, z	Zaccaria, gazza	Z, ζ	Ζακκαρία, γάζζα
		P, ρ	κορριέρε, ‘Ρόμα	»	imbarazzo, ozio	‘Σ, σ	ιμπαράτσο, όζιο

1) Ὡς γνωστὸν ἕκαστος τῶν φθόγγων τούτων, προφέρεται ἐν τῇ πράξει συγχωνευμένος: Οὔτω τὰ ciarlare, appoggiarsi, cieca, acciaio, cioe, ciurmaglia κτλ., θὰ ἠδύναντο ἄριστα νὰ γραφῶσι παρὰ, αποτζιάρσι, πέκα, ασπίο, σέ, ζορμαλία κτλ., ἂν δὲν πρῶτω οὔτω, ἀποδοτέον εἰς τὸ ὅτι θέλω νὰ δώσω τρόπον γραφῆς ὑπομνήσκοντα τὴν ὀρθογραφίαν τῶν τοιούτων διφθόγγους ἔχουσῶν λέξεων, ἐν τῇ ἰταλικῇ γραφῇ των.

ΣΥΜΒΑΤΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ ΓΡΑΦΗ ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΔΟΣΙΝ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ
ΦΘΟΓΓΩΝ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΤΟΥΡΚΙΣΤΙ ΓΡΑΦΗ		ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ ΑΠΟΔΟΣΙΣ		ΤΟΥΡΚΙΣΤΙ ΓΡΑΦΗ		ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ ΑΠΟΔΟΣΙΣ	
Γράμμα- τος	Παραδείγματος	Φθόγγου	Παραδείγματος	Γράμμα- τος	Παραδείγματος	Φθόγγου	Παραδείγματος
A, a	Atina, Haydarpaşa	A, a	Ατίνα, Χαϊδάρπασα	L, l	Galata, limon	Λ, λ	Γαλατά, λιμόν
Á, á	Aláka, Mukáfat	ia ¹	Αλιάκα, Μουκιάφατ	M, m	Marmara, Müslim	M, μ	Μαρμαρά, Μουσίμ
B, b	baba, Bursa	‘B, β	‘βαβά, ‘Βούρσα	N, n	Kanlica, Nihayet	N, ν	Κάνλιζα, Νιχάφ’ετ
C, c	Sancakkale, celep	Z, ζ	Σαντζάκκαλε, ζελέπ	O, o	Olacak, orta	O, ο	Ολαζάκ, Ορτά
Ç, ç	çardak, Çesme	‘S, σ	‘σαρδάκ, ‘Σεσμέ	P, p	Pire, Polonya	P, π	Πιρέ, Πολόν’για
D, d	deve, Bodrum	‘A, δ	‘αβε, ‘Βοδρούμ	R, r	Roma, burnu	P, ρ	Ρόμα, βουρού
E, e	Edirne, Bebek	E, ε	Εδιρνέ, ‘Βεβέκ	S, s	Samsun, Sovyet	Σ, σ	Σαμσουν, Σοββ’ετ
F, f	Fakülte, Fenerbahçe	Φ, φ	φακουλτέ, Φενερχαχσέ	Ö ö	Örnek, Yeniköy	ευ	Εβουρέκ, ‘Γενικεβ’γ
G, g	garson, Zonguldak	‘T, τ	‘γαρσόν, Ζονγουλδάκ	Ş, ş	Kuşadasi, şimşek	‘Σ, σ	Κουσαδάσι, σιμσέκ
Ğ, ğ	Eğe, Doğanaslan	‘T, γ	‘εγέ, ‘Δογανασλάν	T, t	taife, Trabzon	T, τ	ταϊφέ, Τραβζόν
H, h	Halk, rahat	X, χ	Χαλκ, ραχάτ	U, u	Yugoslavya, nüfus	ov	Γ’ουγ’σολάβ’για, νιφους
İ, i	İğne, Istanbul	I, ι	Ιγνέ, Ιστανβούλ	Ü, ü	Hürmüs, Üniversite	Y, y	Χιρμους, Υνιβερσιτέ
I, i	Islak, Kadın	η	ησλάκ, Καδίν	V, v	Sevriçe, vapur	B, β	Σεβριτζέ, βαπούο
J, j	Japonya, Jorj	‘Z, ζ	‘Ζαπόν’για, ‘Ζορτζ	Y, y	Yalınir, Slovakiya	‘Y, γ	Γ’αλινιρ, Σλοβακ’για
K, k	kanun, Kuruçesme	K, κ	κανούν, Κουρουτσέσμέ	Z, z	Zafet, deniz	Z, ζ	Ζαφέο, δηνίς

¹) Μεταγεωρίζονται, οὐχὶ ὅμως συνήθως, καὶ τοὺς ἀναλόγους φθόγγους ó = ω καὶ ü = ω. Οὕτω διὰ τοῦ ἀλφαριθμοῦ ἀποδίδονται 32 φθόγγοι, ὅσους δηλαδὴ ἀπέδιδε καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἀλφαριθμὸν τῆς «Καραμανλίδειου γραφῆς». Πόση πραγματικότης ἐν τοσαύτῃ ἀπλότητι!

ΣΥΜΒΑΤΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ ΓΡΑΦΗ ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΛΟΣΙΝ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ
ΦΘΟΓΓΩΝ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΑΛΒΑΝΙΣΤΙ ΓΡΑΦΗ		ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ ΑΠΟΛΟΣΙΣ		ΑΛΒΑΝΙΣΤΙ ΓΡΑΦΗ		ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ ΑΠΟΛΟΣΙΣ	
Γράμμα- τος	Παραδείγματα	Φθόγγου	Παραδείγματα	Γράμμα- τος	Παραδείγματα	Φθόγγου	Παραδείγματα
A, a	armë, at	A, a	άρμε, ατ	N, n	na, Naim	N, ν	να, Νάϊμ
B, b	baba, bota	‘B, β	βαβά, βότα	uj	njoh, Njonjo	‘N, γ	γολ, ‘Νόγιο
C, c	ca, policia	Σ, σ	σα, πολισία	O, o	oda, thotë	O, ο	οδά, θότε
Ç, ç	çaj, çupe	‘Σ, σ̄	σ̄αϊ, σ̄ούπε	P, p	postë, pula	Π, π	πόστε, πούλα
D, d	dorë, dua	‘Δ, δ	δόρε, δούα	Q, q	quqaja, qosh	‘K, κ	κούκεια, κοσ
dh	dhemp, dhogë	A, δ	δεμπ, δόγε	R, r	aratë, riz	P, ρ	αράτε, ριζ
E, e	ea, dhe	E, ε	έα, δε	rr	rruaj, rri	ρρ	ρρούαϊ, ρρι
ë	ëndër, unë	ξ	ένδερο, ούνε	S, s	siper, sot	Σ, σ	σίπερο, σοτ
F, f	flas, fole	Φ, φ	φλας, φόλε	sh	shop, shok	‘Σ, σ̄	σοπ, σοκ
G, g	gas, gegë	Γ̄, γ̄	γ̄ας, γ̄έγε	T, t	tani, tokë	T, τ	τάνι, τόκε
gj	gjah, gjobë	γ̄γ̄	γ̄γ̄ιαχ, γ̄γ̄όβε	th	them, thonj	Θ, θ	θεμ, θονγ
H, h	ha, hundë	‘X, χ	χα, χούνδε	U, u	ujë, unë	Oυ	ούγε, ούνε
I, i	mi, mirë	I, ι	μι, μίρε	V, v	veja, vras	B, β	βέγια, βρας
J, j	jam, jashtë	Ĵ, ĵ	ĵαμ, ĵαστε	X, x	xbath, xënës	Z, ζ	ξβαθ, ξενε
K, k	ka, kishim	K, κ	κα, κισίμ	xh	Xhemal, xhaxha	‘Z, ζ̄	‘Ζεμάλ, ζάχα
Ll	Llazar, Lliko	Λλ	Λλαζάρ, Λλίκο	X, y	yll, yt	Ύ, ψ	ύλλ, ψτ
L, l	laj, los	‘Λ, λ	λάϊ, λος	Z, z	zëri, zot	Z, ζ	ζέρι, ζοτ
M, m	mi, mos	M, μ	μι, μος	zh	zhapi, zhuri	‘Z, ζ̄	ζάπι, ζούρι